

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ALİ ŞİR NEVÂYÎ'NİN İLK DİVANI İLE SON DİVANININ
KARŞILAŞTIRMALI SÖZ VARLIĞI -FİİL -

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Uğur DÜZGÜN

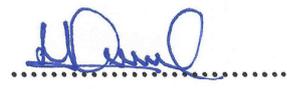
Danışman
Prof. Dr. İ. Gülsel SEV

BOLU 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Uğur DÜZGÜN'e ait "Ali Şir Nevâyi'nin İlk Divanı İle Son Divanının Karşılaştırmalı Söz Varlığı -Fiil-" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle/ oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

14.09.2018

Unvan, Adı, Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. İ. Gülsel SEV	
Üye : Doç. Dr. Akartürk KARAHAN	
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hanife ÖZER	

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Yaşar AYYILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “Ali Şir Nevâi’nin İlk Divanı İle Son Divanının Karşılaştırma Sözü Varlığı -Fiil-” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel kurallara uygun olarak metin içinde, dipnotlarda ve kaynaklarda gösterildiğini, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Uğur Düzgün

14.09.2018

ÖN SÖZ

15. yüzyıl şairlerinden ‘Alī Şīr Nevāyī (1441-1501) otuzdan fazla eser vermiştir. Bugüne ulaşmış yirmi sekiz eseri bulunmaktadır. ‘Alī Şīr Nevāyī yalnız kendi dönem şair ve yazarlarını değil, kendinden sonraki dönem şair ve yazarlarını etkilemeyi başarmış, Çağatay edebiyatının esasen Türk edebiyatının önemli isimlerinden biridir.

Nevāyī’nin çalışmamıza konu olan Garā’ibü’ş-Şığar (ilk Divan) ve Fevāyidü’l-Kiber (son Divan) adlı eserleri şairin çocukluk ve yaşlılık dönemini konu alır. Tezimizde Hatice Şirin’in “*Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*” adlı eseri kaynak alınarak Günay Kut’un “*Ġarā’ibü’ş-Şığar*” ve Önal Kaya’nın “*Fevāyidü’l-Kiber*” adlı neşirlerinden faydalanılmıştır.

Çalışma, Giriş, İnceleme-Dizin, Genel Dizin, Konularına Göre Dizin ve İlk Divanda Olmayan Fiillerin Dizini bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Divanlar hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, Ġarā’ibü’ş-Şığar, Fevāyidü’l-Kiber Divanları ve şairi Alī Şīr Nevāyī hakkında tanıtma yapılmış; çalışmanın konu, kapsam, amaç ve yöntemi belirtilmiştir. İnceleme bölümünde, metnin konularına göre sınıflandırılmış dizinli söz varlığı incelemesi yapılarak fiillerin geçtiği beyitlerden, en az bir örnek olmak üzere, örnekler verilmiştir.

Çalışma Nevāyī’nin iki Divanını ele alsa da şaire, dönemin diline ve söz varlığına dair bilgiler sunması bakımından önemlidir. Ayrıca Çağatay döneminde ayırt edici özelliğe sahip olan Nevāyī ve eserleri ile hem Çağatay dönemine ilişkin çalışmalarda hem de söz varlığı çalışmalarında tezimizin dikkat çekeceği düşünülmektedir.

İlk olarak benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, çalışmamda bana yol gösteren, yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. İ. Gülsel SEV'e, çalışmam boyunca bana teknik ve manevi bakımdan destek olan bütün arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Uğur DÜZGÜN
14.09.2018

ÖZET

‘ĀLĪ ŞĪR NEVĀYĪ’NİN İLK DĪVANI VE SON DĪVANININ KARŞILAŞTIRMALI SÖZ VARLIĞI - FİİL -

Uğur DÜZGÜN

Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. İ. Gülsel SEV
Eylül 2018, 401 + xvii Sayfa

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, ‘Ālī Şīr Nevāyī’nin Garā’ibü’ş-Şığar, Fevāyidü’l-Kiber adlı eserlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışma Giriş, İnceleme-Dizin (Söz Varlığı) Genel Dizin, Konularına Göre Dizin ve İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Divanlar hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, Ğarā’ibü’ş-Şığar, Fevāyidü’l-Kiber Divanları ve şairi Alī Şīr Nevāyī tanıtılmış; çalışmanın konu, kapsam, amaç ve yöntemi belirtilmiştir. İnceleme bölümünde, metnin konularına göre sınıflandırılmış dizinli söz varlığı incelemesi yapılarak fiillerin geçtiği beyitlerden birer örnek verilmiştir.

İnceleme bölümünde Hatice Şirin’in “*Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*” adlı eseri kaynak alınarak Divanlar, söz varlığı açısından incelenmiş, madde başı olarak sadece konularına göre fiiller sınıflandırılmıştır. Eserlerde söz varlığı incelemesi yapılırken son Divandan örnekler verilerek ilk Divanda olmayan fiiller belirtilmiştir. İnceleme kısmı tamamlandıktan sonra Genel Dizin, Konularına Göre Dizin ve İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini başlıkları altında ayrıntılı bir Dizin meydana getirilmiştir.

Çalışmanın Sonuç bölümü ilk Divan ve son Divanda yer alan fiillere ilişkin tespitlerden oluşturulmuştur. Kaynaklar kısmında ise yararlanılan kaynaklara yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ğarā'ibü'ş-Şıġar, Fevāyidü'l-Kiber, Söz Varlığı İncelemesi, Fiiller.

ABSTRACT

ALİ ŞİR NEVAİ'S FIRST DİVAN AND SECOND DİVANS COMPARATIVE VOCABULARY -VERB-

Uğur DÜZGÜN

Master's Thesis

Turkish Language and Literature Department

Thesis Advisor: Prof. Dr. İ. Güsel SEV

September 2018, 401 + xvii Pages

This study which is prepared as a graduate thesis is prepared by using the works of Ali Şir Nevāyī's First Divan And Second Divans Comparative Vocabulary -Verb-.

It consist work entry, examination, index general index, index by subject and index of non-first occurrence sections. In prologue, after run down about the divans, introduced Ġarā'ibü'ş-Şığar, Fevāyidü'l-Kiber Divans and Ali Şir Nevāyī; subject, scope, purpose and method of the study are specified.

In examination section, by examining the existence of the texts indexed according to the subjects, an example is given of couples through which the verb posses.

In the examination section used as a reference Hatice Şirin's "Old Turkish Inscription's Vocabulary Research." Divans are researched in terms of vocabulary, as a lexialentry only by verbs of topic are classified. While doing vocabulary examination, giving examples from the last divans, verbs not in the first divan are specified. After the examination is completed, general index verbs index not in the first divan under the headlines created a detailed index.

The final chapter of the study consists of some determinations related to verbs found in the first and last Divans. The resourches utilized have been provided in the chapter of references.

Key words: Ġarā'ibü'ş-Şıġar, Fevāyidü'l-Kiber, Examination of Vocabulary, Verbs.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
ETİK UYGUNLUK BEYANI	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xvi
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	
SÖZ VARLIĞI	10
1. KONULARINA GÖRE FİİLLER	13
1.1. Temel Oluş, Kılış Fiilleri	13
1.1.1. Oluş Fiilleri	13
1.1.2. Kılış Fiilleri	15
1.2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)	18
1.2.1. Oluş Fiilleri	18
1.2.2. Kılış Fiilleri	26
1.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma...) .	31
1.3.1. Oluş Fiilleri	31
1.3.2. Kılış Fiilleri	55
1.4. Duygu, Zihin	69
1.4.1. Duygular (ruhsal durum).....	69
1.4.1.1. Oluş Fiilleri	69

1.4.1.2. Kılış Fiilleri	93
1.4.2. Akıl, Zihin	108
1.4.2.1. Oluş Fiilleri	108
1.4.2.1. Kılış fiileri	113
1.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin.....	117
1.5.1. Oluş Fiilleri	117
1.5.2. Kılış Fiilleri	117
1.6. Devlet Kurma, Devletleşme	118
1.6.1. Oluş Fiilleri	118
1.7. Politika, Diplomasi.....	118
1.7.1. Oluş Fiilleri	118
1.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık.....	118
1.8.1. Oluş Fiilleri	118
1.8.2. Kılış Fiilleri	119
1.9. Yerleşim, Yurt Tutma, Zaman	120
1.9.1. Oluş Fiilleri	120
1.9.2. Kılış Fiilleri	121
1.10. Etkileşim, İletişim	121
1.10.1. Oluş Fiilleri	121
1.10.2. Kılış Fiilleri	144
1.11. Avcılık ve Av Malzemeleri.....	162
1.11.1. Oluş Fiilleri	162
1.11.2. Kılış Fiilleri	163
1.12. Evlilik.....	163
1.11.1. Oluş Fiilleri	163
1.13. Cenaze	163
1.12.1. Oluş Fiilleri	163
1.13.2. Kılış Fiilleri	164
1.14. İş, Hizmet	164
1.14.1. Oluş Fiilleri	164
1.14.2. Kılış Fiilleri	165
1.15. Ad, Unvan, Saygınlık.....	166

1.15.1. Oluş Fiilleri	166
1.16. Kıtlık	167
1.16.1. Oluş Fiilleri	167
1.17. Yasa, Ceza, Adalet	167
1.17.2. Oluş Fiilleri	167
1.18. Sanat	167
1.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat	167
1.18.1.1. Oluş Fiilleri	167
1.18.1.2. Kılış Fiilleri	168
1.18.2. Yapı, Konut, Mimari	169
1.18.2.1. Oluş Fiilleri	169
1.18.2.2. Kılış Fiilleri	170
1.18.3. Yazı, Yazıt	170
1.18.3.1. Oluş Fiilleri	170
1.18.3.2. Kılış Fiilleri	171
1.19. Kozmogoni, Din, İnanç	172
1.19.1. Oluş Fiilleri	172
1.19.2. Kılış Fiilleri	175
1.20. Doğa, Meteoroloji, Hava	178
1.20.1. Oluş Fiilleri	178
1.20.2. Kılış Fiilleri	187
1.21. Hayvanlarla İlgili	191
1.21.1. Oluş Fiilleri	191
1.21.2. Kılış Fiilleri	192
1.22. Eşya, Araç, Gereç	192
1.22.1. Oluş Fiilleri	192
1.22.2. Kılış Fiilleri	194
1.23. Yardımcı Fiiller	195
1.23.1. Adla Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller	195
1.23.2. Fiille Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller	256
1.24.1. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller	257

II. BÖLÜM

2. DİZİN-GENEL DİZİN 285

III. BÖLÜM

3. KONULARINA GÖRE DİZİN OLUŞ FİİLLERİ 330

3.1. Temel Oluş Fiilleri	330
3.2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma, Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)	330
3.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma...)	332
3.4. Duygu, Zihin	338
3.4.1. Duygular (Ruhsal Durum)	338
3.4.2. Akıl, Zihin.....	344
3.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin.....	345
3.6. Devlet Kurma, Devletleşme	345
3.7. Politika, Diplomasi.....	345
3.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık.....	346
3.9. Yerleşim, Yurt tutma, Zaman.....	346
3.10. Etkileşim, İletişim	346
3.11. Avcılık ve Av Malzemeleri	352
3.12. Evlilik.....	352
3.13. Cenaze	352
3.14. İş, Hizmet	352
3.15. Ad, Unvan, Saygınlık.....	353
3.16. Kıtlık	353
3.17. Yasa, Ceza, Adalet	353
3.18. Sanat.....	353
3.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat	353
3.18.2. Yapı, Konut, Mimari.....	353
3.18.3. Yazı, Yazıt	354
3.19. Kozmogoni, Din, İnanç	354
3.20. Doğa, Meteoroloji, Hava.....	355
3.21. Hayvanlarla İlgili	357

3.22. Eşya, Araç, Gereç.....	357
------------------------------	-----

IV. BÖLÜM

4. KILIŞ FİİLLERİ	358
4.1. Temel Kılış Fiilleri.....	358
4.2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)	359
4.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma...)	360
4.4. Duygu, Zihin	363
4.4.1. Duygular (Ruhsal Durum)	363
4.4.2. Akıl, Zihin.....	367
4.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin.....	368
4.6. Devlet Kurma, Devletleşme	368
4.7. Politika, Diplomasi.....	368
4.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık.....	368
4.9. Yerleşim, Yurt Tutma, Zaman	369
4.10. Etkileşim, İletişim	369
4.11. Avcılık ve Av Malzemeleri	373
4.12. Evlilik.....	373
4.13. Cenaze	373
4.14. İş, Hizmet	373
4.15. Ad, Unvan, Saygınlık.....	374
4.16. Kıtlık	374
4.17. Yasa, Ceza, Adalet	374
4.18. Sanat.....	374
4.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat	374
4.18.2. Yapı, Konut, Mimari.....	374
4.18.3. Yazı, Yazıt	374
4.19. Kozmogoni, Din, İnanç	375
4.20. Doğa, Meteoroloji, Hava.....	376
4.21. Hayvanlarla İlgili	377
4.22. Eşya, Araç, Gereç.....	377

4.23. İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini	377
---	-----

V. BÖLÜM

5. SONUÇ	395
-----------------------	------------

KAYNAKLAR	399
------------------------	------------

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 5.1: Oluş ve Kılış Fiilleri.....396

Grafik 5.2: İlk Divanda Bulunmayan ve Her İki Divanda Bulunan Fiilerin Durumu.397

KISALTMALAR LİSTESİ

- BM** : Bulgatü'l- Müştāk fi Lugati't-Türk ve'l- Kıfçak
DM : Ed-dürrettü'l- Mudiyye fi'l-Lügati't- Türkiyye
FK : Fevāyidü'l-Kiber
FazL : Fazlullah Han Lugati
GS : Ğarā'ibü'ş-Şıgar
KAV : El-Kavaninü'l-Külliyel-Zabti'l-Lugati't-Türkiyye
ML : Muhākemetü'l- Lügatayn
TDK : Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

“Çağatay dili, Türk dilleri ailesinin Orta Asya grubuna mensuptur. Bu dil, 15. Yüzyıl başından 20. yüzyılın başına kadar kullanılan bir edebi dildir. Günümüz Türk şiveleri arasında Özbekçe ve Yeni Uygurca, ona en yakın olanlardır. Karahanlılar veya Hakāniler (11-13 yüzyıllar) Harezmi (14.yüzyıl) edebi dillerinin devamı olarak Timurlular (1405-1506) idaresi altında gelişen bu Çağatay dili, bilhassa Nevāyī'nin eserlerinde klasik şeklini almıştır. Çağataycanın itibarı, yüzyıllarca çok büyük olmuştur. Çağatayca, yalnız Doğu Türkistan ve Orta Asya Türk devletlerinin diplomasi, edebiyat ve resmi devlet dili olarak değil, aynı zamanda 19. yüzyılın ortalarına kadar Avrupa Rusyasının Oğuz olmayan Müslüman Türklerinin de edebi dili olarak kullanılmıştır. Rusların Buhara (1868), Hive (1873) ve Hokand (1876) işgallerinden sonra, Türkistan'da “Sart” adı altında kullanılan bu edebi Türk dili, aslında Çağataycanın mahalli Özbek dilinin tesiri altında az çok değişmiş bir şekliydi. Özbekistan'da şehirlerin diyalektlerine dayanan Özbek dili, 1921'de Çağatay edebi dilinin yerini aldı” (Eckmann 2013: 9).

Çağatay Türkçesine ilişkin, bilim insanları tarafından birçok tasnif yapılmıştır bu tasniflerden en kabul göreni Eckmann'ın yapmış olduğu “Klasik Öncesi Devir, Klasik Devir ve Klasik Sonrası” adlı tasniftir. Bizim de çalışmamızda ele aldığımız Nevāyī ve eserleri Klasik Devir içerisinde yer alır.

“Eckmann, klasik öncesi devri, “bir dizi Eski Türkçe hususiyetin muhafaza edildiği bir geçiş devri” olarak kabul eder. Klasik sonrası devri de “bir taraftan Nevāyī dilinin dikkatli bir taklidi, diğer taraftan Özbek unsurlarının tesiri” olan bir devir şeklinde değerlendirir” (Eckmann 1988: XIII-XIV).

Çağatay Türkçesi denildiğinde akla ilk gelen isimlerden biri de şüphesiz ‘Âlî Şîr Nevâyî’dir. Nevâyî bu dönemde birçok eser vererek Çağataycanın gelişmesine ve yayılmasına büyük katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda sadece kendi dönemini değil kendinden sonraki dönem sanatçıları da etkilemeyi başarmıştır.

“Nevâyî, Çağatay Türkçesinin en büyük şair ve yazarıdır. Yalnız Çağatay edebiyatının değil bütün Türk edebiyatının en büyük şairlerindedir. 9 Şubat 1441’de Herat’ta doğmuş, 3 Ocak 1501’de yine Herat’ta vefat etmiştir. Temürlü sarayın hizmetinde bulunan bir ailedendir. Babası Gıyaseddin Kiçkine Bahadırı, Uygur asıllı idi. Temürlü şehzadesi Hüseyin Baykara ile birlikte tahsil görmüş, Hüseyin Baykara 1469’da Horasan tahtına oturunca onun hizmetine girmiş; Herat’ta Baykara’nın mühürdarı, nedimi Divan beyi olmuştur. Hüseyin Baykara’nın yakın dostu olan, devamlı onunla birlikte bulunan Nevâyî bir ara Baykara’nın naipliğini de yapmıştır. Ancak 1478 yılında Herat’tan uzaklaştırılan Nevâyî 1478-1488 arasında Esterâbâd’da valilik görevinde bulunmuştur.1490’dan itibaren Nevâyî sadece hükümdarın nedimi olmuştur.” (Ercilasun 2004:410-411)

Nevâyî’nin klasik Çağatay edebiyatının biçimlenmesinde ve gelişmesinde büyük bir yeri vardır. Mesnevi, Divan, Tarih, Tezkire, Dil, Musiki gibi türlerde otuza yakın eser ortaya koyması onun kudretini göstermektedir. Bu, Nevâyî’yi kendi döneminin olduğu kadar, Türk edebi ve fikir hayatının da önemli şahsiyeti yapmaktadır. Ayrıca Farsçanın resmî dil olduğu, Fars edebiyatının hüküm sürdüğü bir coğrafyada ve dönemde Nevâyî’nin Türkçenin birçok yönden Farsçadan üstün olduğunu, Türkçe ile de yüksek ve nitelikli bir edebiyat meydana getirebileceğini savunması, Nevâyî’nin Türk edebiyatı için ne denli büyük bir değer olduğunu göstermektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Nevâyî’nin birçok türde eser vermesi Çağatay Türkçesinin gelişmesinde ve biçimlenmesinde etkin rol oynamıştır. Eserleri:

I. Divanları

1. Ğarâ’ibü’ş-Şıgar

2. Nevādirü'ş-Şebāb
3. Bedāyi'ül-Vasat
4. Fevā'idül-Kiber
5. Farsça Divan

II. Hamseleri

1. Hayretü'l-Ebrār
2. Ferhād u Şīrīn
3. Leylī vü Mecnun
4. Seb'a-i Seyyāre
5. Sedd-i İskenderī

III. Tezkireleri

1. Mecālisü'n-Nefā'is
2. Nesā'imül-Mahabbe

IV. Dil ve Edebiyat Eserleri

1. Risāle-i Mu'ammā
2. Mīzānu'l-Evzān
3. Muhākemetü'l-Lugateyn

V. Dinî-Ahlaki Eserleri

1. Münācāt
2. Çihl Hadīs
3. Nazmu'l Cevāhir
4. Lisanu't-Tayr
5. Sirācū'l-Müslimīn
6. Mahbūbu'l-Kulūb

VI. Tarihi eserleri

1. Tārīh-i Enbiyā vü Hükemā
2. Tārīh-i Mülük-i Acem

3. Zübdetü't-Tevārīh

VII. Biyografik eserleri

1. Hālāt-ı Seyyid Hasan-ı Erdşīr
2. Hamsetü'l-Mütehayyirīn
3. Hālāt-ı Pehlevān Muhammed

VIII. Belgeleri

1. Vakfiye
2. Münşe'āt

“Nevāyī'nin toplamda 5 Divanı bulunmaktadır. Nevāyī ilk dört Divanını Hüseyin Baykara'nın da teşvikiyle her Divanını hayatının dört bölümüne ayırarak Hazā'inü'l-Me'ānī başlığı altında toplamıştır. “Nevāyī'nin yirmi beş yaşına kadar yazdığı şiirlerini içine alan ilk Divanı başkaları tarafından tertiplenmiştir. Bu Divanın 1465-66 yılında ünlü hattat Sultan Ali b. Muhammed Meşhedī tarafından hazırlanan güzel bir yazma nüshası Leningrad'da Devlet Genel Kitaplığında 564 numarada kayıtlı olup Özbek bilgini Hamīd Süleyman tarafından ilk Divan adı altında tıpkıbasım şeklinde yayımlanmıştır. Nevāyī ilk şiirlerini ilk defa 1469-1480 arasında Hüseyin Baykara'nın teşvikiyle bir Divanda toplamış ve bu Divana Bedāyiu'l Bidāye (=BB) adını vermiştir. BB'nin elde bulunan en eski yazma nüshası 885/1480'de istinsah edilmiş olup bugün Paris'te Bibliotheque Nationale'de saklı durmaktadır.” (Eckmann 2014:191).

“BB'nin, şairin 1480'e kadar yazdığı bütün şiirlerini içine aldığı, dolayısıyla ilk Divanındaki bütün şiirlerin bu Divana aktarılmış olduğunu beklerdik. Ama böyle değildir. Nevāyī ilk Divandan yalnız 106 gazel ile 21 rubai almıştır.” (Eckmann 2014: 192)

“Nevāyī bu ilk Divanından sonra, 1476- 1486 yılları arasında yazdığı şiirleri Nevadirü'n-Nihaye (=NN) adını verdiği ikinci Divanında toplamıştır. Bu Divanın, Sultan Ali Meşhedī'nin kalemiiyle, Sultan Hüseyin Baykara'nın hazinesi için yazılmış

olan tek nüshası, Taşkent'te Özbekistan Bilimler Akademisinin Bîrunî Şarkşinaslık Enstitüsü kitaplığında, 1995 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Nevâyî bu Divan için de bir dibace kaleme almışsa da, bu dibace elimize geçmemiştir” (Āgah Sırrı Levend 1966: 2).

Nevâyî hayatının son yıllarında Hüseyin Baykara'nın yardımıyla eski ve yeni şiirlerini Hazā'inü'l-Me'ānî (=HM) adı altında bir eserde dört Divana ayırmıştır. “Şair her Divanına ömrünün dört çağına göre bir ad koyarak ilk Divanı Ġarā'ibü's-Şıgar'da (=GS) 7-8 ile 20 yaşları arasında, ikinci Divanı Nevādirü's-Şebāb'da (=NS) 20 ile 35, üçüncü Divanı Bedāyiü'l-Vasat'ta (=BV) 35 ile 45 ve dördüncü Divanı Fevayidü'l-Kiber'de (=FK) 45 ile 60 yaşları arasında yazılan şiirlerini topladığını söylemektedir. Halbuki, İD (ilk Divan), BB ve NN'yi HM'deki dört Divanla karşılaştıracak olursak, dört Divanın her birinde şairin her çağına ait şiirler bulunduğunu gösterir. Böylece,örneğin GS'de yalnız İD'den değil, BB ve NN'den alınan, hatta bu iki Divandan sonra yazılan şiirler bulunduğu gibi FK'de yalnız şairin ihtiyarlığında yazdığı şiirler değil, İD'den alınan şiirler de yer almaktadır.” (Eckmann 2014:193)

Çalışmamızda ele aldığımız iki Divan da temelde ilk Divan ve son Divan olarak adlandırılrsa da kendinden sonraki ve önceki Divanlardan alıntı ve eklentilerden de oluşabilmektedir. Bu çalışmamız için önemlidir. Tezimizde yer verdiğimiz iki Divanın söz varlığını incelerken aslında Nevâyî'nin Divanlarının sistemli olmaması, birbirinin içine geçmiş olması çalışmamızın alanını genişletmiştir.

Nevâyî'nin Divanlarının tertibi şu şekilde verilebilir:

İlk tertip: 870/1465-66

İkinci tertip: 873-881/1469-1476 (Bedāyi'ü'l-Bidāye)

Üçüncü tertip: 881-891/1476-14486 (Nevādirü'n-Nihāye)

Dördüncü tertip: 897-904/1491-99 (Hazā'inü'l-Me'ānî)

-Ġarā'ibü's- Şıgar

-Nevādirü's- Şebāb

-Bedāyi'ü'l-Vasat

-Fevāyidü'l- Kiber

Çalışmanın Konusu

Çalışmamızın konusunu Ālī Şīr Nevāyī tarafından kaleme alınan Ġarā'ibü'ş-Şıġar ve Fevāyidü'l-Kiber adlı Divanların karşılaştırmalı söz varlığı incelemesi -fiil- ve Dizin oluşturmuştur.

Çalışmanın Kapsamı

Çalışmada 'Ālī Şīr Nevāyī'nin Ġarā'ibü'ş-Şıġar ve Fevāyidü'l-Kiber adlı Divanları üzerinde çalışma yapmış Günay Kut ve Önal Kaya neşirlerinden yararlanılmıştır. Çalışma, ele aldığımız Divanlardaki fiillerin söz varlığı incelemesini ve dizinini kapsamaktadır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Çaġatay Türkçesi dönemine damgasını vuran ve kurucusu olarak kabul edilen 'Ālī Şīr Nevāyī'nin Ġarā'ibü'ş-Şıġar ve Fevāyidü'l- Kiber adlı eserlerinin söz varlığı (fiillerini) açısından incelemek ve farklı kullanımlara ilişkin dizin yapmaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma Giriş, İnceleme ve Dizinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Çaġatay Türkçesi hakkında genel bilgi verildikten sonra 'Ālī Şīr Nevāyī'nin hayatı ve eserleri konularına göre sınıflandırılarak genel başlıklar altında gösterilmiş, Divanları hakkında tanıtma yapıldıktan sonra Divanlarının tertip tarihleri verilerek sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu bölümde çalışmanın amacı, kapsamı ve çalışma yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

İnceleme bölümünde, ele aldığımız Divanlarda fiillerin incelemesi yapılarak fiillerin Divan içerisinde kullanılan anlamları da göz önünde bulundurularak söz varlığı açısından sınıflandırılmıştır. Madde başı olarak kullanılan fiillerin anlamı verildikten sonra fiilin son Divanda geçtiği beyitlerden birer örnek verilerek, fiilin geçtiği yer (FK 45/3) şeklinde beyit numaraları verilerek belirtilmiş ilk Divanda olmayanlar **-ilk Divanda yok-** şeklinde gösterilmiştir.

Bu bölümde yapılan söz varlığı incelemesi, fiillerin metin içindeki anlamlarından da yola çıkarak yapılan tasniflerden meydana gelmektedir. Konularına Göre Fiiller başlığı altındaki incelemeden sonra Genel Dizin, Konularına Göre Dizin ve İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini şeklinde başlıklar oluşturulmuştur.

Söz varlığı sınıflandırmasında, Divan içerisinde fiillerin anlamlarından yola çıkarak başlıklar oluşturulmuş ve bu başlıkları karşılayan fiiller, oluş ve kılış fiilleri şeklinde ayrıma tâbi tutulmuştur. Örneğin;

1.3. İnsan ve Bedeni (doğum, yasayış, ölüm, hastalık, yaralanma, sakatlanma...)

1.3.1. Oluş Fiilleri

āb-ı hayāt bol-: ölümsüz olmak

tā lebiñg vālihi boldum tilemen āb-ı hayāt

sunı n'iyler kişi kim bādeğa bolğay mağlup (FK 46/5)

1.4. Duygu, Zihin

1.4.1. Duygular (ruhsal durum)

1.4.1.1. Oluş Fiileri

ārzū iyle-: arzulamak

ol perī uçtı közümdin köijlüm iyer ārzū

kim anıj sarı hevā kılgay oқıdın per tapıp (FK 68/3)

1.3.2. Kılış Fiileri

aç-: açmak,saçını açmak,çözmek

kozgadıj ' Ālemni açıp çihre ilge rağm kıl

şām-gūn zūlf açıp ol ruhsār-ı meh-peykerni yap (FK 72/2)

1.4.1.2. Kılış Fiilleri

avut-: avutmak, gönlü teselli etmek

özüij evvel niçe yutқıl nevāyığa dağı tutқıl

anı bir lağza avutқıl ki hicrān içredür muzşar (FK 149/9)

Dizin bölümü, Genel Dizin, Konularına Göre Dizin Ve İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini şeklinde üç başlıktan oluşturulmuştur. Genel Dizinde fiiller, fiillerin anlamları ve çalışmada örnek olarak verilen beyitlerin numaraları verilmiştir. Örneğin;

aç-: açmak, aralamak (FK 435/7), (FK 229/3)

yapıl-: örtülmek, kapanmak (FK 248/2), (FK 419/8)

Konularına Göre Fiillerin Dizininde, fiiller konularına göre sınıflandırılarak uygun oldukları başlık altında anlamları dışında oluş ve kılış fiilleri şeklinde gruplandırılıp sadece beyit numaraları verilmesiyle oluşturulmuştur. Örneğin;

1.3. İnsan ve Bedeni (doğum, yasayış, ölüm, hastalık, yaralanma, sakatlanma...)

aç- (FK 229/3), (FK 72/2)

botra- (FK 224/3)

İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizininde ise ilk Divanda bulunmayan fiiller, anlamları ve örnek verilen beyit numaraları verilerek oluşturulmuştur. Örneğin;

ağrit-: ağritmek, acıtmak (FK 243/3)

ağzın aç -: ağzını açmak söz etmek (FK 130/3)

I. BÖLÜM

SÖZ VARLIĞI

Çalışmamıza konu olan Divanlar Önal Kaya (Fevāyidü'l-Kiber) ve Günay Kut (Ġarā'ibü'ş-Şıġar) tarafından transkrip edilip neşredilmiştir. Çalışmamızda bu kaynaklardaki okumalardan yararlanarak söz varlığı incelemesine ilişkin malzeme oluşturulmuştur.

Söz varlığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz daġarcığı, vokabüler, kelime hazinesidir (TDK 2005:1807). “Bir dilin bütün sözleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz daracığında yer alan sözler toplamı, o dil, kişi veya topluluğun söz hazinesi olarak bilinir” (Karaaġaç 2013:745).

Doġan Aksan'a göre ise bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini deġil, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz (Aksan 1996: 11). Yapılan bu tanımlardan hareketle söz varlığı bir dilin kelime hazinesini ortaya koymakla beraber o dili konuşan toplumun maddi ve manevi kültürün göstergesidir. Yani söz varlığı sadece bir dilin kelime hazinesi deġil, o toplumun ve dilin kültürel aynasıdır.

Çalışmamızdaki söz varlığı -fiil- Şirin'in çalışmasındaki gibi tematik olarak ele alınmıştır. Tarihî Türk dili alanında bu şekilde yapılmış bazı çalışmalardan söz edecek olursak;

XIV-XV. yüzyıl Kıpçak Sözlüklerinden DM'de adlar tematik olarak sınıflandırılmıştır (Toparlı 2003).

XIV. yüzyılın ikinci yarısında veya XV. Yüzyılın başlarında yazılan Arapça-Türkçe Sözlük BM de kavramlara ayrılarak hazırlanmış sözlüklerdendir. Zajaczkowski tarafından 1938'de adlar bölümü yayımlanan bu sözlükte adlar, tematik olarak sınıflandırılmıştır (Ercilasun 2004: 392).

Kıpçak Türkçesiyle yazılmış Arapça bir gramer kitabı olan Kav. da kısmen tematik olan bir sözlük bölümü içerir (Toparlı 1999: 74-84).

Nevâyî'nin eseri ML'de Türkçe ve Farsçanın karşılaştırması, sözlük yazarı tarafından kavram alanına bölünmüş sözlerle yapılmıştır. Eserde fiiller de kısmen sınıflandırılmıştır. Vurmak fiilleri, içki içmek fiilleri, süslenmek fiilleri, ağlamak fiilleri (Barutçu Özönder: 1996).

Türkçe sözlerin kavramlara ayrılarak sunulduğu bir başka Çağatay dönemi sözlüğü XVII.yy. başlarında Hindistan'da tazılıp 1825'te Kalküta'da basılan FazL'dir. Bu sözlüğün birinci kısmı fiiller, ikinci kısmı isimler, üçüncü kısmı sayı, hayvan, bitki vb. kavramlara ayrılmıştır (Ercilasun 2004: 428).

Ercilasun "Bengü Taşlardaki Söz Varlığı" başlığı altında runik harfli Türk Yazıtlarındaki sözleri konulara ayırara listeler (2004: 191-197). Örneğin fiilleri insanın duygu, düşünce ve isteklerini gösteren fiiller; varlıkların oluş ve hareketlerini gösteren fiiller şeklinde sınıflandırır.

2005'teki Lehçe-i Tatarı'deki çalışmada adlar konusal olarak incelenmiştir (Öner-Kaya-Özşahin 2005).

Yaylagül (2005)'ün “Türk Runik Harfli Metinlerde mental Fiiller” başlıklı çalışmasında ise runik harfli Türkçe yazıtlardaki akıl, zihin ve ruhsal durumla ilişkili fiiller duyu fiilleri, duygu fiilleri, anı ve uslamlama fiilleri, açıklama fiilleri olmak üzere dört grupta incelenmiştir.

M. Erdem'in “Oğuz Grubu Türk Lehçelerinde İletişim Fiilleri” isimli makalesinde Türkiye Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagavuz Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki iletişimle ilgili fiiller temel olarak Duygu Katkısı Olmayan İletişim Fiilleri (sohbet, haber, soru, cevap, rica, emir, danışma, açıklama, selam, vedalaşama, yemin, davet, ikram-sunuş, hitap, onay, ret, tekrarlama kavram alanlarında); Olumlu Duygu Katkısı Olşan Söyleyiş Fiilleri (teşekkür, dua, kutlama, müjde, övgü, şaka kavram alanlarında); Olumsuz Duygu Katkısı Olan Söyleyiş Fiilleri (kötü söz, beddua, yalan, azarlama, şikayet, aldatma, öfke, kavga, tartışma, övünme, gıybet, töhmet kavram alanlarında) biçiminde değerlendirilir (2007: 94-103).

Türkiye dışında yapılan tematik söz varlığı çalışmaları arasında Musayev (1975)'in çalışması zikredilebilir. Tenişev (1997)'in redaktörlüğünde yayımlanan çalışmada Türkçe sözler kavramlara ayrılarak tarihî-karşılaştırmalı metotla incelenmiştir. 2006'da Georgetown UP tarafından basılan Dictionary of Turkish Verbs: in Context and by Theme isimli çalışmanın Dizin kısmında çağdaş Türkiye Türkçesinin fiilleri, İngilizce konu başlıkları altında listelenmiştir (Jaeckel-Erciyeş 2006).

Çalışmamız için örnek teşkil eden Şirin'in çalışmasında ise Özel Ad Bilgisi ve Dilbilgisi Ögeleri, Adlar ve Fiiller olmak üzere üç ana sınıf benimsenmiştir. Özel Ad Bilgisi, ansiklopedik bilgi olarak da değerlendirilmesi mümkün olan kişi adlarını, yer adlarını, boy, kavim adlarını içermektedir. Dilbilgisi Ögeleri; edatları, bağlaçları ve bağlı olduğu cümle birimine göre sıfat veya zarf olma potansiyelini taşıyan niteleme adlarını kapsamaktadır. Adlar ve Fiiller; nesnelere, kavramları ve hareketleri karşılayan nitelikleriyle sözlüğün ana malzemesini oluşturmaktadır (Şirin 2016: 27). Çalışmanın fiiller kısmındaki işleyiş bizim de benimsediğimiz/esas aldığımız düzendedir.

1. KONULARINA GÖRE FİİLLER

1.1. Temel Oluş, Kılış Fiilleri

1.1.1. Oluş Fiilleri

aķ-: akmak (heves)

seyl-i eşkim isterem sürsem velī ķūyünġ sarı

istemem vīrān ķılur endīşedin aķmak heves (FK 250/5) **ilk divanda yok**

arzi-: layık olmak, kadir kıymet sahibi olmak

kimse birle tutmaġıl ūlfet navāyī nige kim

ayrılurda mańġa bolġan ģāletīġa arzımas (FK 233/9)

āşüb çik-: kargaşa olmak, kargaşalık çekmek

çikeyin mātemiyāne āşüb

ģaste kōnġlümni ķılay ģārā köp (FK 689/299)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak

ķıl Nevāyīni hem ol ģaķ bile yā Rab ‘āzim

kim birer yanıdın ayrıldı otuz altı ģuķūt (FK 293/7)

başla-: başlamak yol, göstermek

‘aķl öyi sarı ‘mānın başlamak nāşıĥ ni sūd

tilbe kim deşt ūzre merkebdür buzuġ dīvār anġa (FK 9/3)

buzul-: bozulmak

sāķiyā ol şūģnıġ cāmın ri‘āyet iylegil

kim buzulmuş mey çıkıp başıġa destārıda pīç (FK 102/3)

ġüşede ķal-: köşede, uçta kalmak

tişıġ şevķıda ġaltānlıġ ara yüz ġüşede ķalġay

eger inçü özin salsa dūr-i eşkim ķaķārında (FK 26/6) **ilk divanda yok**

köprek ol-: çok daha fazlalaşmak

zülfide zār köngül renci ni taᅅg

hasteᅅa köprek olur kiçe ta'ab (FK 47/5) **ilk divanda yok**

şübüt bul-: meydana çıkmak, ortaya çıkmak

'aşık öltürgüm disenᅅ yüz katla bu da'vī maᅅga

'ışkıᅅ dāru'l-każāsı içre bulmıştur şübüt (FK 90/3) **ilk divanda yok**

tiᅅg bol-: eşitlemek, denkleşmek

küyidin kitmek ü ölmek maᅅga tiᅅg bolsa ni taᅅg

kim celā ᅅarfleridür ki ecel taptı taᅅab (FK 48/6) **ilk divanda yok**

tüken-: tükenmek bitmek, nihayete ermek

işinᅅ bu irdi ki cānımnı alᅅa-sin teni

ki südretür-sin işikdin meger tükendi işinᅅ (FK 353/2)

tüken-: tükenmek bitmek, nihayete ermek

tükense za'flıᅅ cismim ta'accüb kıлма iy hem-dem

çu hecr endühıda andın üzer-min her zamān tişlep (FK 51/2)

tüş-: düşmek, inmek, kapılmak

çukurᅅa tüştüçu köz güyiyā kavī-zaᅅın

nazar kılır uyatıdın çukurda pinhāndur (FK 136/6)

yaratıl-: yaratılmak

bolᅅanıdın sin idinᅅ barça ᅅaraż

kim yaratılmadı zatınᅅᅅa 'ıvaż (FK 689/285)

yoᅅrul-: yoᅅrülme

kiter hüşum kaçan isler-min ol büt kaşrı dīvārın

meger kim yoᅅruluptur bāde birle deyriᅅ dāyı (FK 610/8) **ilk divanda yok**

1.1.2. Kılış Fiilleri

aḥterni yap-: yıldızlı yapmak

fitne saldı 'ālem ehliḡa kulaḡıñḡ gevheri

halk teskini için ol fitneliḡ aḥterni yap (FK 72/5) **ilk divanda yok**

al-: almak elde etmek

min fenā deṣtide tofraḡ olsam iy ehl-i niyāz

işlerim destānlerin almaḡḡa telkīn asranḡız (FK 224/5)

aldur-: aldirmek

cefā hem kılmadıñḡ köz her niçe ḡüsünḡḡa aldurdum

kıya hem bakmadıñḡ her niçe kim allıñḡda tilmürdüm (FK 421/1)

'alem iyle-: işaretlemek

İy gönḡül kim ki Nevāyī kibi vaşl istedi anı

'ışḡ rüsvalıḡ ile ālem içinde 'alem iylep (FK 61/9)

as-: asmak salmak asılmak bağlamak

asıp bayunlarıḡa kız 'azā için culdın

tañḡ atḡuçā başıma nevḡa mu kıılır itler (FK 186/3)

as-: asmak salmak asılmak bağlamak

nāmesin boynumḡa astım derdime birdi şifā

ol kitābet ḡırz-ı cān irmiş dimenḡ mektüp imiş (FK 257/3)

at-: iftira atmak

çun mini kııldı belā taḡı cünün taş atmanḡız

nige kim yirdin alıp atmas kişi taḡ üzre taş (FK 278/3)

baḡla-: bağlamak, tutmak

Nevāyī ösrük eger deyr içinde örteḡi dāḡ

meger ki süzgüç ile kimse baḡlaḡay tügenin (FK 470/7)

baş çıkar-: üstesinden gelememek

baş çıkarman közüm eşki suydım

ki felekdin yağadur hāre anğa (FK 688/72)

birkit-: sağlamlaştırmak

imes ay kün iki pāğundesin kök zālı birkitmiş

kulakğa bes ki hecrañde anı yalqıttı efgānım (FK 419/2)

buz-: bozmak

tünd-bād-ı hecr 'ışım bağın andağ buzdı kim

tüşti fūrkat deştide her sarı bir perkend şāh (FK 116/3)

büt iyle-: put haline getirmek

şurāhīni büt iyleben ağızda

ķılındın işip bilge zünnar hem (FK 681/43/V) **ilk divanda yok**

çāk it-: yırtmak parçalamak (gömlek)

cān tapay dir-sin şabūhīdin veli ğafil ki şubh

çāk itip köñgök siniñ ħaliñğa tutmıştur 'azā (FK 39/8)

çerb it-: uygun bulmak uygun görmek

yaķındur kim üzülgey 'ālem ehliñg cefāsıdın

ķaçan kim çerb itsem barmağımın nā-gehān tişlep (FK 51/8)

çıkār-: çıkarmak

nevāyīni bu cürm ü 'isyānda bilmen

ki ķoyğunğ mudur yā çıkarğunğ mu āyā (FK 4/7)

çıkār-: çıkarmak, açmak

çıkardı şīşe-i mey dağı bir sağar tola ķoydı

içip tuttu mañğa yüz nev' nāz-āsā 'itāb iylep (FK 63/6)

fenā kı́l-: yok etmek

iy Nevāyī kesb-i āyīn-i fenā kı́l iyle kim

‘ömrüniñg mī’adı yitkende kirek bolsañg mu’ad (FK 132/7)

iç-: içmek

çun katık hemgāmedür rıhlet içer-min tün-kün

kim özümni iylegey-min bī-ħod ol hengām ara (FK 22/6)

iħdās kı́l-: meydana getirmek

Nevāiyā dime iħdās kı́ldıñg özlük öyin

min itken olsam anı tevbe rabenā iħdās (FK 93/7) **ilk divanda yok**

indür-: indirmek

cām berkıdın mu zühdüm ħırmenin kül kı́lmadım

bāde seyлідin mü ‘aqlım kaşrını indürmedim (FK 427/4) **ilk divanda yok**

intizār bir-: beklemek, gözlemek

ol kıyaşınğ kāmı devri yitse ħoştur şubħ-ı vaşl

birse hem bir yılça tüm çerħ-i müdevver intizār (FK 165/6)

kıla al-: yapabilmek

kıla alsa lebiñg allıda mesīħā tilmīz

yanğı baştın yana tapkıy idi iħyā tilmīz (FK 135/1)

tüg-: bağlamak düğümlemek

rişte-i cānnı tügüp zülfidin açķanda girih

perde-derlikler itip yüzige yapķanda niķāb (FK 45/3) **ilk divanda yok**

tüg-: bağlamak düğümlemek

zār cismimde boğunlar mıħnetimniñg sanıdur

kim sanap bir yirge tügdi bir tügün her tārğa (FK 571/2) **ilk divanda yok**

tüket-: tüketmek bitirmek sona erdirmek

tüketti kan yaşım cism içre anı

ılıın zamı tapmas imdi peyvend (FK 127/2)

yamat-: yamatmak

u faqr kũyide vuslama hĩ oturmas

açana hıram ũze vaql hırasın yamatay (FK 624/6)

yap-: yapmak, meydana getirmek

iy Nevāyĩ āb-ı hayvān dik lebidin ũz ũmĩd

kim saı zũlmĩtidın yaptı ana mũkin perend (FK 130/7)

yap-: yapmak, meydana getirmek, ũrtmek

yapıban ignige aplan tirisi

tutuqtur ilgige ketĩ hilāli (FK 727/2)

yarat-: yaratmak meydana getirmek olumak

ũrtenũr-min tā kim ol il tĩre ũāmin yaratur

bolalı ol ũem'-ve min bolmıam pervāne ab' (FK 302/2)

yivũt-tahvil etmek deitirmek dũndũrmek

fırāıng bĩmidin bir yirde yo am ũāmi ārāmım

kie yir kŕp yivũtker kim ki bar adıda bir dũmen (FK 529/5) **ilk divanda yok**

1.2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İme, Doyma Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)

1.2.1. Olu Fiilleri

bāde tut-: ũarap kadehi tutmak, ũarap imek

sāiyā abāb hecri atlim iyler bāde tut

kim bu ātil zehr tiryāki irũr ũahbā maa (FK 12/8) **ilk divanda yok**

bāde-i nāb çik-:duru,halis şarap içmek

bir dem aḥbāb bile bezm-i şabūḥi tüzüben

çikiñgiz demni ğanīmet biliben bāde-i nāb (FK 44/7)

bar-: ulaşmak, gitmek

yigitlikim barıban kildi başıma qarılığ

fenā yolıdā bu yanğılığ imiş barış u kiliş (FK 254/2), (FK 173/6)

bara al-: varabilmek

min ol taraf bara alman köñgöl kile almas

miniñg dik ol dağı bīmār mu ikin āyā (FK 38/4)

büt-: bitmek , oluşmak (yara)

çun bağır zaḥımları bütmedi peyvend kılıp

itleriñg allıda taşlay niçe perkend kılıp (FK 59/1)

çik- : çıkmak , dışarıya doğru çıkmak (şu'le-i āhım)

ḥil'atin tā iylemiş cānān kıızıl sarığ yaşıl

şu'le-i āhım çıkar her yan kıızıl sarığ yaşıl (FK 404/1)

çık-: çıkmak dışarı çıkmak (sarhoş halde)

bezmdin ösrük çıkıp kim atlanur ālufte-vār

hüş başımdın ḥired vehm ü gümānımdın kiter (FK 175/1)

çık-: çıkmak ortaya çıkmak

terk-i 'ışk ittim mini 'ışk ehli ḥaylıdın sürünğ

çıkmasam ta'n u cefā taşı başımğa yağduruñg (FK 350/1)

çık-: sınırı aşmak, çıkmak

tört 'unşur kaydıdın tā çıkmağay-sin nef' imes

āsmānnı dört defterni tutay kim yād bil (FK 387/3)

çık-: çıkmak, gitmek

alar ki çıktılar ildin kütuldılar ğamdın

kim ol arağa ıalıp min kibi belāğa ıalıp (FK 70/8)

çırmaş-dolaşmak (saç)

çun Nevāyī yār zülfi vaşfıda köp çırmaşur

il ta'accüb kılmasun ger kılsa eş'arıda pīç (FK 102/9)

çom-: suya dalıp çıkmak

kıaldı hāling tir astıda yāhod

demin asrar suğa çomup hindū (FK 545/2)

çubrut-: birbirinin peşi sıra gitmek

min köyer-min hecr ara her dem otum tīz itkeli

iy tenā'um ehli vaşl efsānesin çubrutmanğız (FK 213/6) **ilk divanda yok**

kaç-: kaçmak, uzaklaşmak

kaçıp 'ademğa bar 'aql u fehm ü dāniş-i dīn

vağan barında bu yat il ara ni bar maŋa (FK 15/6)

kağeh çik-: şarap içmek, içki içmek

tā kağeh çiktım kılurlar mindin il kesb-i neşāt

bilye sa'd ol ağter-i ferhunde-fāl itmiş mini (FK 649/6) **ilk divanda yok**

kağeh iç-: içki içmek

sipihr gündedi içre n'itip kağeh içmey

ki boldı mücib-i hayret bu kār-hāne maŋa (FK 17/6)

kağem koy-: ayak basmak, hareket etmek

Nevāyī özlükidin kitçi dağı koydı kağem

bu yolda imdi sebük-bār mu ikin āyā (FK 38/7)

ḳadem iyle-: hareket etmek

her ḳayan ol ḥatt-ı müşkīn ki barur ḳılsa işāret
baruram ḥāme kibi min dağı baştın ḳadem iylep (FK 61/3)

ḳadem ur-yönelmek, ayak basmak, yürümeḳ

Nevāyī ger ḥired mülkide sevdādın be-tenġ olsanġ
ḳadem urġıl fenā deřtide mecnūn-vār min yanġlıġ (FK 311/10)

ḳal-: kalmak, durmak, varlıġını sürdürmeḳ

sirişkimdin ḳadinġ meyl itti her yan
ki ḳalmas oḳ hevā bolġanda nem tüz (FK 211/3)

ḳal-:kalmak, sürdürmeḳ

ni ġarābbetler ikin ol ayda her dem kim ḳalur
ḥüsniniġ her diġḳati keşfide ḥayrān ehl-i rāz (FK 226/3)

ḳil-: gelmeḳ

veh ni ḥāl olġay ki ḳilgeç ol büt-i zībā maġa
özge ḳılġay ḥāl her dem ol ḳad-i ra'nā maġa (FK 12/1)

ḳir-: girmek, dahil olmaḳ

ıřḳ ara köymeḳ işim ḳayda min ü ḳayda ḥired
biyle ot içre kirerge ḥired ehliġa ni ḥad (FK 125/1)

ḳir-: girmek dahil olmaḳ

Allāh Allāh ni leřāfetdür ki kirdim bāġ ara
serv miġdin köp turur līkin bir andaḳ azdur (FK 167/2)

ḳit-: gitmeḳ

ıřḳ dāġıdın niřān ḳalġandın il cānım alur
yusa kitmes tīġ ile yunsam niřān köprek ḳalur (FK 153/1)

kit-: gitmek

deyr p̄iri özlüküm kaydın kiterdi veh ni taᅇᅇ
ger du'ası her şabūhī vaᅇtı evrādımda bar (FK 200/6)

kivür-: içeriye sokmak, koymak

bu ot ki minde durur dūzāᅇ içre kaçᅇay ᅇalk
kivürseler mini āşūb birle maᅇşer ara (FK 24/5)

kiz-: gezmek

fenā deyri içre ᅇalender şıfat
kizip belki dīvāne-kirdār hem (FK 681/45)

ᅇoş-: koşmak

rūᅇ raᅇmānī irür nefis irür şeytānī
ikkisin bir birige ᅇoşmak imestür meşrūt (FK 293/3) **ilk divanda yok**

mest çık-: sarhoş olmak, sarhoş durumda bulunmak

mest çıkıp deyrdin ol muᅇ-beᅇe
tefriᅇa saldı yana İslām ara (FK 25/6) **ilk divanda yok**

mey koy-: içki koymak

lācverdi ᅇerᅇ cāmıda şafaᅇdın koydı mey
ᅇoy şafaᅇ-gūn bādesin hem lācverdī cām ara (FK 22/2)

oyᅇan-: uyanmak

andaᅇ uyᅇuᅇa Nevāyī bardı hōcrān şāmı kim
yaᅇşıdur ger ᅇaşr ᅇavᅇāsıda daᅇı oyᅇanur (FK 144/7) **ilk divanda yok**

sırık-: kaçmak, savuşmak

bolmasa irdi ᅇayāli bir per-i veş vaşlıᅇa
tilbe dik vīrāneler sarı sırıᅇmak ni idi (FK 657/4) **ilk divanda yok**

sikri-: koşmak, seğirmek

igme kıaddim ham bolup turmaq için iy şūhlar

yapşudur çālāklıklar birle sikrip oynanğız (FK 224/6) **ilk divanda yok**

sikri-:koşmak, seğirmek

zihī sikriben çerh üze reh-neverdinğ

nazar tapmayın tütüylükka gerdinğ (FK 351/1) **ilk divanda yok**

sikrit-: koşmak, seğirmek

ol perī-veş çıktı ösrük sikritip könglekçe vāy

nāşihā divāne boldum imdi terk-i pend kıl (FK 399/4)

susa-:susamak

ölgüm susaban hecr beyābānıda raħm it

kānet şifehike ‘ayn hayātin ene ‘aşşān (FK 466/3)

sustay-:gevşemek, yorgun olmak

hecr bīmi içre boldum süst bes kim yığladım

vaşl ümīdi dağı tapsam sustayur-min külgüdin (FK 474/3) **ilk divanda yok**

şitāb iyle-: acele etmek, hızlandırmak

tün aqşam kildi külbem sarı ol gül-ruħ şitāb iylep

hırāmı sür‘atidin gül üze hoydım gül-āb iylep (FK 63/1)

tart-: asılmak

servğa tartıp kabā çıkken kıyaşka sāye-bān

çābüküm boyıda şirdāğ başıda kalpağıdur (FK 172/3)

tavşal-: eziyet görmek, derman kalmamak

fakr vādīsiga çun urduñ kıdem özlükni sal

yol uzundur bu ağır yükni kötergen tavşalur (FK 153/6)

tayıl-: kaymak

ger ayāğınġ çıktı eşkinġniġ suydın tayılıp
iy Nevāyī şükr ol kūy içredür anıġ muçı (FK 630/7)

temennā ur-: ortaya çıkmak, peyda olmak

germ-revlerġa eger hem-ķadem olmaķķa ġadim yoķ
hem alarınıġ sonġıķa urġalı bir ġām temennā (FK 5/4) **ilk divanda yok**

tiġ-: deġmek, ulaşmak, erişmek, vasıl olmak

dehr nūřı kāmıġa bolma Nevāyī ġirre kim
tiġmesün nā-kāmlıġınıġ nīři andın kām ara (FK 22/7)

tizil-: dizilmek sıralamak

külerde riřte-i dūr dik tiřin körüp eşkim
tizilgen inçü mişillig tüzüp ķaķār barur (FK 157/3) **ilk divanda yok**

tolġan-: dolanmak, eġmek

hecr deştide min-i ser-geiteneġ yüz anķa tābı bar
kim naķar saldım cününüm def'i ġümārıda pīç (FK 102/4)

tut-: gitmek, bir yola girmek

Nevāyīya tutar ehl-i fenā necāt yolın
irişmek ister isenġ işte hem alarını iriş (FK 254/9)

uyu-: uyumak

öyge yitkünçe yiter yüz ķatla cānım aġzıma
ķun uyur renc ü elem rūġ u revānımdın kiter (FK 175/5)

uzal-: uzanmak, sürüp gitmek, yetişmek

bister-i gül-reng üze ol nev' uzalmış ķa'fdın
kim 'izārı üzre bolsa nergis-i fettānġa ķa'f (FK 321/5) **ilk divanda yok**

yan- : dönmek, yönelmek

öydin ki çıktı kirmekî mümkün çmes yanıp

yaş dik ki közge kirmes eger çıksa taşkarı (FK 615/3)

yasa-: süslemek, yapmak, düzenlemek, hazırlamak, kurmak

başagıñnıñ timürin tışe yasap āh otıdan

guşsa tağını qazar iyle ki Ferhād köñgöl (FK 407/4)

yastan-: uzanmak, yaslanmak, dayanmak

kiçe uyqu birevde bolmasa ni tañg ki küyüñgde

töşenmiş hārñı astığa vü hırāñı yastanmış (FK 275/3)

yol tut-: yola çıkmak, hareket etmek

halkdın yüz deşt yol tutsun qıraq ol zār kim

dir ki özni salmayın her laqza miñg āzārğa (FK 601/6)

yör-: yürümek

hemışe mest-, harāb şıfat yörür-min kim

körüp tahayyür iter 'ālem-i harāb mañğa (FK 16/2)

yörü-: yürümek, gitmek

'āşā yörürge mededdür velī 'aşā ehli

.u nīze tuttı hem ol yük yörürge noqşāndur (FK 136/4)

yuyul-: yıkanmak, temizlenmek

veh ki külekdür ol baqrğa kim

mevcığa tüşşe yuyulğay eflāk (FK 688/82)

yügür-: koşmak, hareket etmek

hecr deştide quyun birle yügürmekdür işim

mundın özge bolmağay mecnün-ı ser-gerdāñğa iş (FK 260/4)

yüzin tut-: bir yöne dönmek, yönelmek

şām ile şubḥ er sarıḡ aḡrıḡ imesler pes nidür

tün saçın yayıp kıyaş yırtıp yüzin tutmaq 'azā (FK 40/6) **ilk divanda yok**

1.2.2. Kılış Fiileri

at-: atmak fırlatmak (taş)

gerçi afḡāl attı bir bir cism-i 'uryānımğa taş

kör ki ḥırmen oldı cem' her yanımğa taş (FK 267/1)

bir-: vermek, iletmek (mey)

iligidin birmegil mey zevraḡın bu devr ara iy kim

ḡariḡ iylerge yitkürmüş sini ḡam baḡrı ḡūfānı (FK 662/8)

bir-: su vermek (su)

āferīniş baḡridin gerdün ḡabābı bīş imes

bar mu imkān kimsege bir kıatre su birmek ḡabāb (FK 43/4)

çik-: çekmek, dizmek (tesbih)

çikmey melek luḡfunḡ küni cüz zıkr ile tesbīḡ üni

ādem diben kıahrınḡ tüni her dem zālemnā rabbenā (FK 1/1)

çik-: çekmek dizmek bağlamak içmek tartmak sürmek

istememes bolsa maḡabbet ehli yaşın dicle dik

ni üçümen çikti kıazā meşşāḡası allınḡḡa nīl (FK 389/2)

çik-: çekmek

'ışḡ ara tiş baḡrıma ursam içer-min kıan daḡı

bel çiker min hecr oḡıdın birkigen peykān daḡı (FK 645/1)

ḡızā kıl-: beslemek, doyurmak

itleri allıḡa taşlanḡ ki ḡızā kılsunlar

bezmini ber-hem urup mātemime yıḡlamnḡız (FK 216/5) **ilk divanda yok**

iç-: içmek

mey il bile içiben bizni hāk-i rāh iylep
fiğān ki tökmedi dürd-i piyāle hem bizge (FK 30/5)

kanat-: kanatmak

tenimde zahımlarğa mümkün irmes yahşı bolmaq kim
kanatur min onğalmay tilbelikdin min yaman tişlep (FK 51/3)

ko-: bırakmak

vāmıq u Mecnūnga hālim dimedim kim koymadı
vāhşet-i hicrān tutarğa hīç maḥrem birle üns (FK 245/5)

ko-: koymak, bırakmak (yağ)

dime şewķ otığa teskīn birür mey
yanar şu'lem otığa köp koymağıl yağ (FK 312/3)

köter-: götürmek, kaldırmak, taşımak

hırāmın asru siver-min velī köngül içre
ayāğ çu koydı tiler-min kötermegey qademin (FK 469/5)

oyğat-: uyandırmak

ğafletdin eger va'z ile oyğatsalar ilni
ol iyler uyutmak üçün efsāneğa meşğül (FK 393/2) **ilk divanda yok**

sanç-: saplamak, sokmak

yana n'itip kişi qalgay tiriğ ki çıqtıñg mest
itekni sançıp u āşüfte çırmaban destār (FK 137/2)

sıpkar-: süzerek içmek, sömürüp içmek

belā bezmide sākī- i ecel cām-ı fenā tutsa
tağar olsun ki ağızıma koyup sıpkarğı diktür-min (FK 518/3)

sikrit-: koşturmak

‘ālemni eger kozğaban ot salsa taᅅg irmes
ol şūh ser-hoş çıķıban sikritür abraş (FK 268/3)

silk-:silkmek, kakmak, sarsmak

her ni il kıldı taleb min taptım
barçadın silkip itek köz yaptım (FK 689/399) **ilk divanda yok**

südre-: sürümeek itmek, def etmek

belki boynum bağlaban ‘uşşāk ‘ibret alğalı
‘ışķ mülki tört bāzārıda südrep kizdürünğ (FK 350/1)

südre-:sürdürmek, kovdurmak

‘ışķ köp saldı mini derd ü beliyet çāhığa
veh ki imdi sudretür hicrān siyāset-gāhığa (FK 590/1)

sümür-: tamamiyle içmek

anınğ cāmı hilāl-āyīn şafāk-āsā meyi rengīn
tutup ol sāķi-i şīrīn sümürsem dem-be-dem anı (FK 613/2) **ilk divanda yok**

sür-:sürmek, uzaklaştırmak, kovmak

yok ağızıdın sürüben nükte ‘ākıbet kıldı
mini müsāfir-i ser-menzil-i fenā ol şūh (FK 113/8)

taķsīm iyle-:bölmek, parçalamak

her kişi ilgige sindin bir direm dik dāğı bar
hüsñ mülki saçığın güyā ki taķsīm iylediñğ (FK 362/2) **ilk divanda yok**

tarāğ çik-: taramak

könğüller haylığa hoş hoş kirerge şāh-rāh olmış
tarāğ çikken zamān yol yol ki boldı sünbül-i tābınğ (FK 373/2)

tarta al-: çekebilmek

lem'a-i 'arızıdın köyse Nevāyī ni 'aceb
tarta algay mu çaķın yolıda hāşāk belā (FK 32/7)

taşı-: taşımak, nakletmek, göç etmek

helākim iylese ol pāk iteklig irmes taŋg
ki tofrağım taşığay pākler itekler ile (FK 582/2) **ilk divanda yok**

taşla-: atmak, fırlatmak, def etmek

ķorkaram kim taşlağay ol şūh kūyidin yıraķ
kim başım aylandurur devrān felāhan taşı dik (FK 337/2)

tik-: dikmek (ağzını)

ignesi ile Mesīh ağzın tikip urmas nefes
cān birürge açsa ol şūh-ı şeker-güftār ağız (FK 229/2)

tik-: batırmak, saplamak

oķunğ köŋglümge kirgeç ķatre ķanlar aķtı kim körmüş
nihāl andaķ kim anı tikkeç oķ bolğay şemer peydā (FK 36/2)

tişle-: dişlemek ısırmak

teni tişlep tişlep üzmek isterem veh ni asıg
kim açılmas bir biridin köründi hāşm-ı ğaddārımğa tiş (FK 266/5)

tişle-: dişlemek, ısırmak, diş ile tutmak

çu ilge 'işve iyler la'lin ol ārām-ı cān tişlep
kilür-min bağrıma tiş birkitip ya'nī ki ķan tişlep- (FK 51/1)

toğra-: doğramak parçalamak

bağrı vü köŋgli Nevāyīniŋ nidin yüz pāredür
itleriŋge ū'me iylerde hemānā toğramış (FK 282/7)

toқта-: beklemek alıkoymak saklamak dinlenmek
 iy müslümānlar n' itip ornıda könglüm toqtasun
 kılsa her dem cilve ger bir serv-i hūrī-zād kaç (FK 126/5)

toqtat-: bekletmek, istirahat ettirmek
 kaçtığa könglümni toqtatsam u ger yok veh ni sūd
 çun mining diklerni öltürmekke köngli toqtamış (FK 282/3) **ilk divanda yok**

tolğa-: dolamak, dolanmak etrafını sarmak, döndürmek
 tolgadı cān riştesi vü tār-ı zülfi hoş turur
 ger bir ip işmek için ol ikini tāb iylemiş (FK 277/4) **ilk divanda yok**

tur-: durmak, beklemek, kalkmak, dinlendirmek
 Nevāiyā kaçlemiņg cevfi baħr yolu mudur
 ki turmayın içidin dürr-i şāh-vār kilür (FK 173/7)

tut- tutmak, sunmak (kadeh)
 sākiyā devrān ili peymānıdın yād itmegil
 devr ayağın tut ki maħlūbum bu dem peymānedür (FK 177/7)

tut-: sunmak, tutmak
 sākiyā tut bir tola sāğar ki iyley āşkār
 söz ki maħfīdür haķīķat sırrınıņg ibhāmıda (FK 20/8)

tüz-: düzenlemek, sıraya koymak
 tüzüp meclis esāsın sākiyā 'aķlımnı zāyil kııl
 ki hayret 'āciz itmiş çerħniņg 'ālī esāsında (FK 11/6)

tüz-: düzenlemek, düzmek
 bir dem aħbāb bile bezm-i şabūhī tüzüben
 çikiņgiz demni ğanīmet biliben bāde-i nāb (FK 44/7)

ur- :vurmak, çarpmak, kesmek

қан көңүлдін ни ‘aceb turmasa kim

kirpikiñg her dem urar nişter aña (FK 10/4)

uykuğa koy-: uyutmak

uykuğa itler üni ger māni’ irdi iy köñgöl

imdi koymas uykuğa itlerni feryādiñg siniñg (FK 365/5) **ilk divanda yok**

yum- : yummak, kapamak, uyumak (göz)

köz yumup açkuça tañg atmış u çıkmış hurşid

tün irür perde-i müşkîn bile hāliñgga hicāb (FK 44/6)

yügürt-: koşturmak, hareket ettirmek

‘ışk deştide yügürtür-min kıyunlar āhdın

körgeli bu şurfeni Mecnün-ı hayrān kaydudur (FK 179/2)

1.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma...)

1.3.1. Oluş Fiilleri

āb-ı hayāt bol-: ölümsüz olmak

tā lebiñg vālihi boldum tilemen āb-ı hayāt

sunı n’iyler kişi kim bādega bolğay mağlup (FK 46/5)

açıl-: açılmak

küfr ara tüşmiş girih dīnimğa kim açılmadı

niçe kim urdum tügün açmağğa zunnārımğa tiş (FK 266/4)

açış-: kaşınma ile hareketlenmek

Nāveki zaħmıda ağırdın açışmağdur füzün

mużmer itmişler meger su birle peykānıda tuz (FK 223/6)

āfet ol-: bela olmak, felaket olmak

fīgānım āfet oldu iy Nevāyī

maᅇga kim yetsin efīgānımğa āfet (FK 88/9)

āfet yit-: belaya uğramak

fīgānım āfet oldu iy Nevāyī

maᅇga kim yetsin efīgānımğa āfet- (FK 88/9) **ilk divanda yok**

ağır bol-: ağır olmak

tarta-sin ʼisyān yükin ᅇam kıl ᅇading ᅇāʼatᅇa kim

yük ağır bolsa rükūʼ ol dem bolur nā-ᅇār aᅇga- (FK 9/6) **ilk divanda yok**

ağrıᅇ bol-: hasta, dertli olmak

sarıᅇ aᅇrıᅇ boldum iy sāᅇī ᅇazān-ı hecr ara

ᅇanı aᅇraf mey ki bar her ᅇatᅇresi bir keh-rüba- (FK 40/1) **ilk divanda yok**

āᅇir kil-: sonu gelmek, son bulmak

iy kõᅇgül itkil ki her dīvāneliᅇ kim iylesenᅇ

ol perī-vesᅇ ʼıᅇᅇıda āᅇir kilür ᅇavᅇᅇa maᅇga (FK 12/5) **ilk divanda yok**

aᅇ-: akmak (kan)

oᅇuᅇᅇ kõᅇᅇlümᅇe kirgeᅇ ᅇatᅇre ᅇanlar aᅇtı kim kõrmiᅇ

nihāl andaᅇ kim anı tikkeᅇ oᅇ bolᅇay ᅇemer peydā (FK 36/2)

aᅇ-: akmak (kan)

dime gül –ᅇündür libāsım kim siriᅇkim ᅇanıdın

reᅇ tutmıᅇ ᅇan aᅇar sıᅇsaᅇᅇ tutup her yanıdın (FK 483/1)

aᅇ-: akmak, deᅇiᅇmek (sakal, renk yeᅇillik)

ᅇebābnıᅇᅇ hevesidin saᅇalını reᅇe itme

aᅇarsa sebze kõkermek yana ni imkāndur (FK 136/2)

aķ-: akmak yaş akmak ağlamak

bāde hecridin aķardı kōzlerim iy pīr-i deyr
sındurur-sin řāşesindin iylegil ‘aynek marġa (FK 14/7)

aķız-:uykusu gelmek, uyuyamamak

ķayda bolsun uyķu kim aķızmış uyķu ġaylını
tınmayan aķķan sirişkim seyliden su ķeker (FK 183/3)

al ol-:kırmızılaşmak

iķip ķanımnı ol kōz kim ķızarmış nā-tüvānidür
ki hem bīmārlıġda mey ķikip ruġsārı ol olmuş (FK 271/3) ilk divanda yok

art-: artmak (hüsn-güzelliġin artması, güzelleşmek)

ġam irmes ni üçün kim ġüsni artar
ķıķarsa sebzedin butsan zümüröd (FK 128/3) ilk divanda yok

arzi-: layık olmak, deġmek kadir ve kıymet sahibi olmak

cān tiler bolsa revān bir iy kōngül kim bu metā‘
arzımas tartar üçün ol ġūr-peyker inġizār (FK 165/3), (FK 222/7)

āvāre bol-: başıboş olmak, boş boş gezinmek

biziġ şeydā kōngül bī-ķāre bolmış
melālet deştide āvāre bolmış (FK 281/1)

ayıl-: ayılmak, kendine gelmek uyanmak

zāhid ki ķıldı mestlıġım ‘ayb ayılmaġay
bir dem su iķse mey-kede sınġan sifālidin (FK 514/6)

aylan-: dönmek (başı dönmek)

kōzde yaşım ivrölür ser-geşte Mecnün yaşı dik
aylanur başım daġı ķan iķre her dem başı dik (FK 337/1)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak
 tutkalı şîrîn-lebinğ şah-şekerdür barmağım
 bes ki sormağdın anı ayrılgu diktür tofrağım (FK 416/1)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak (ölümden uzaklaşmak, ölmek)
 bu ki ol 'ömrđin ayrıldım u ölmeydür-min
 bir iy inşāf ki bu bardur ölüm çağlığ uyat (FK 77/2)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak, ölmek
 çunki ansız ölgünğ uş bu dem ki ayrılmaktadır
 bārī ol 'ārızğa ölgünçe nazār kııl iy köngül (FK 385/2)

az-: sapmak, yoldan çıkmak,
 nevāyī azdı isidin çu kisti cismiğa köp na'l
 taleb yolınıñ alar na'l-i bāz-gūnı mu irkim (FK 501/7)

azık-: yolunu kaybetmek, şaşırmaq (ösrük)
 ösrük yol azıkıp darımağ her sarı ni sūd
 bir iy remīde şayd ni bolğay bu yan darı- (FK 626/4) **ilk divanda yok**

bağlan-: bağlanmak, kapanmak
 közümde bağlanıp qan yaş ni tanğ ger açkalı qoymas
 çu ol qanımnı tökti 'aқıbet tuttı anı qanım (FK 419/4)

bak-: bakmak
 bakıp tebessüm iter pīr-i deyr ü muğ-beçe hem
 bu deyr ara küler el-qıssa şeyh ü şāb mañga (FK 16/3)

baş aқar-: yaşlanmak
 baş aқardı 'uzlet evlīdür ki ol qāfūr ile
 savatur ol kim yigitler bezmide kirgey qarıp (FK 58/6)

baş al-: öldürmek

iy Nevāyī şāhdın derdnġ 'ilācı bolmasa

baş alıp kitkil urup āvārelıġ deştıġa gām- (FK 446/9)

başım çap-: baş kesmek

yırtıġ 'ömrüm sicilin tġ ile başım çapıp

ķalmadı boynumda hicrān öltürüp barı bu deyn (FK 467/4) **ilk divanda yok**

belālar kil-: sıkıntı gelmek, bela gelmek

zār cismimġa 'anālar kildi

tilbe başımġa belālar kildi (FK 689/369) **ilk divanda yok**

bi-hūş ol-: sersemlemek. sarhoş olmak, kendinden geçmek

ķaçan bī-hūş olur-min özlükümdin

eger toldurmasaġ cāmım leb-ā-leb (FK 49/7) **ilk divanda yok**

bikri-: sağlam olmak, kuvvetlenmek

ķaraġ irmes ki ķılmas-min közim seyli yolın meķkem

sirişķ irmes ki ol yol birkimey ķılmış tereşşuġ nem (FK 428/1)

bī-tehāşi ivrül-: korkusuz olmak, deġişmek

şu'le-i vasl içre köyse taġ yok ol kim yāriniġ

başlıġa pervāne yanġlıġ bī-tehāşī ivrülür (FK 160/4) **ilk divanda yok**

büt-: batmak (iġne)

ķiçe ni nev' yumay kirpikiġ ġayālide köz

maġa ki iġne büter taġġa tigrü bister ara (FK 24/4)

cān al-: ölmek

aldı cān la'li vü ilge lebi cān birġüçiler

barça ķul bolsun anıġ allıda cāndın yā Rab (FK 50/1)

cān bir-: yaşatmak, diriltmek, hayat vermek

cān birip devrān ilidin istemenĝ mihr ü vefā

kim besī tapmış ziyān her kim bu sevdā iylemiş- (FK 255/8)

cān bir-: diriltmek, yaşatmak

mey-i vaşlınĝ ıkanı kim neşe'esi cismimĝa cın birgey

bu yanĝlıĝ kim ölüm hālilde min hecrinĝ humārında (FK 26/7)

cān bir-: ölmek, uğruna ölmek

hasteliĝ devletidin sorgalı kildinĝ başım üzre

za'f üçün cān birürem ger sin isenĝ ehl-'iyādet (FK 79/2)

cān birip al-: can verebilmek

közge saldım cān birip alıp ayaĝı tofraĝın

anĝlaman ıadrini ıalānıĝ ıu almış-min uçuz (FK 215/6) **ilk divanda yok**

cān ık-: ölmek

ıoyma merhem tıĝı zaıımıĝa köĝgülde iy refik

ıkısa cān hem ıkımasun köĝlümündin āzārı anıĝ- (FK 371/4)

cān ık-: ölmek, can ıekişmek

'ışk maıfı ıalması āıir iy köĝgül köp ıkme cān

min hem evvel köp yaşurdum kör ki pinhān kaldı mu (FK 536/3)

cān fidā ıl-: uğruna can vermek

dost bolması ger cemāl ahliĝa cān ılısanĝ fidā

düşmen-i cāndur eger cān u cihān ılısanĝ fida (FK 33/1)

cellād ıl-cellatlık yapmak

ıatlı üçün ĝamzeni cellād ılıp

ıulm üçün közni füsün -sāz iylep (FK 66/2)

çak ol-yırtılmak, parçalanmak

nāmen iltür kuş eger maẓmūnın aytıp kılsa şerh
saçkay ot kaçnus kibi miñg çāk olup minķār anġa (FK 9/3)

çıbanın sal-yaralarını yayılması (çıbanın)

tailaban dāġlarım merhemi birle mamuġın
tilbedür-min ki çıbanın salıp olġay yalanġaç (FK 104/4) **ilk divanda yok**

çırmaş -:sarılmak

bāde iç bu kār-geh vaz'ıġa köp fikr itmegil
kim anġa her niçe çırmaşkança hayret kiltürür (FK 178/7)

çikil-:çekilmek

ol köz irmes kim çikilmişdür uçı zülfünġ sarı
kāfirīdür alġalı meyl iyilemiş zünnārġa (FK 587/3)

çivrül-: dönmek, çevrilmek

vaşl şāmı ol kad ü yüz devriġa pervāne-vār
çivrülüp köysem ni tanġ şem'i şeb-istānımdur ol (FK 401/2)

dest bir-: ortaya çıkmak, meydana gelmek, görünmek

her kişige 'ömride bu nev' bir kün birse dest
tā ebed ġam yoġ eger bolsa yana yā bolmasa (FK 27/7)

devā kör-: şifa bulmak, iyileşmek

yüz ü cismimdür sarıġ bergi қuruġān şāh üze
şāh u bergi kim қurup sarġarsa kim körmiş devā (FK 40/2) **ilk divanda yok**

devā yitkür-:şifa buldurmak

çunki çıkıtnġ çıktı cānım ni 'iyādet irdi bu
katlim ittinġ ġaste cismimġa devā yitkürmedinġ (FK 359/5) **ilk divanda yok**

ecel tap-: ömür son bulmak

kūyidin kitmek ü ölmek maᅇga tiᅇg bolsa ni taᅇg

kim celā ᅇarfleridür ki ecel taptı ᅇaᅇab (FK 48/6) **ilk divanda yok**

ecel yit-: ömür son bulmak, ölmek

ᅇam tüni la'liᅇg sürüd-ı hecr dir-min zār üçün

çun ecel yitti Meᅇiᅇā zehri zer bīmār üçün (FK 508/1) **ilk divanda yok**

fen iyile-: hūner, marifet göstermek

ᅇām-ı ᅇam hecr otıᅇa köymekni köp fen iyledim

vaᅇl ᅇem'in yaᅇıᅇ il bezmini rūᅇen iyledim (FK 443/1)

fen kııl- : hūner, marifet göstermek

iy köᅇgöl düşmenler ança mekr ile fen kııldılar

kim vefālīᅇ dostnı cānımᅇa düşmen kııldılar (FK 155/1)

fidāᅇᅇ bol-: feda edilmek, adanmak (cān)

bu kühen deyr içre cān bolsun fidāᅇᅇ iy muᅇ-beᅇe

kim cihāᅇdın bizni mest ü bi-ᅇam ittiᅇᅇ 'aᅇıbet (FK 76/6)

ᅇark ol- :suya batmak, boᅇulmak

va'de-i vaᅇliᅇᅇ illig birgey dip aᅇkim boldı baᅇr

çıᅇkim ol deryā ara ᅇark oldum ilᅇim tutmadıᅇᅇ (FK 366/2)

ᅇarīᅇ ol- : boᅇulmak

bāde deryāᅇıᅇa salᅇıl mini iy bāde-fürüş

min ᅇarīᅇ olsam imes ᅇam çu sin olᅇıᅇᅇ mellāᅇ (FK 106/2)

ᅇeᅇ-: dolaᅇma, gezme

ni ᅇaᅇık hecr irür cānımᅇa kim seyr ü sūkūn vaᅇtı

çemen ᅇeᅇti helāk iyler buzuᅇ ᅇāᅇāde andın köp (FK 71/5)

ġulu kıł-: taşkınlık yapmak

başımğa kūyide her dem ġulū kıılır itler
ger ölmesem bu ġulūnı naġu kıılır itler (FK 186/1)

ġüm bol-: kaybolmak, görünmez olmak

Nevāyī şeh̄r ili işġālidin ġüm boldı makşūdunġ
bulardın istesenġ maġlaş fenā deştide bolġıl ġüm (FK 425/9) **ilk divanda yok**

haddin aş-: sınırını aşmak, azmak

iy Nevāyī bu muġāl endişeġa çıрмаşma köp
cür'et iylep bī-teġāşi sözleriġ ġaddin aşıp (FK 62/9) **ilk divanda yok**

ġalās bol-: kurtulmak kurtuluşa ermek uzaklaşmak (sözünde durmayanlardan)

iy Nevāyī yana ol bed-'ahddin bolsam ġalāş
'ahd kııldım kim yana bolmay yanaġa mübtelā (FK 35/9)

ġam bolup tur-: boyun eğmek, eğrilmek bükülmek (boyun)

igme kıaddım ġam bolup turmaġ üçün iy şūġlar
yaġşıdır ġālāklıklar birle sikrip oynanġız (FK 224/6)

ġāric kıł-: dışarıya atmak, dışarıda bırakılmak

mekridin ġāric kıılıp mülkidin iylep bī-naşīb
kıarnlar ser-geşte vü āvārelıġ devrān ara (FK 3/5)

ġāl tili bol-: ben oluşturmak

zebāneler yaralardın ki çıķtı ġālimni
dimekke ġāl tili boldı her zebāne maġġa (FK 17/3) **ilk divanda yok**

ġaġā kıł-: yanlış yapmak, kusur işlemek

ġadenġ-i āhım ile iy felek ġaġā kıılmay
kıaranġu tünde ni kevkeb ni kim nişān kıılanġ (FK 352/3)

hayret kıl-:şaşmak, şaşırarak

ölmekimdin kılma hayret iy ki çıkıñg tığ-ı kın

ķātil sin-sin mining dik nā-tüvān bisyār öler (FK 182/3) **ilk divanda yok**

hāy u huy iyli-: çığlık atmak

hāy u hūy iyleben özni nefesī hoş tut kim

hey digünçe ni sin olğunğ arada ni aħbāb (FK 44/8) **ilk divanda yok**

hayran körün-: hayran gibi olmak, hayran olmak

közüm oldı yana gūyā 'āşık

bes ki bir çihreğā hayrān körünür (FK 180/6)

hiz iyle-: çoşmak, dalgalanmak

iy Nevāyī bir perī-veş türkninğ mecnūnı-min

yok 'aceb her ķayda rahşın sürse min hīz iyledim (FK 452/7) **ilk divanda yok**

hoş tur-: iyi durmak

hoş turur bie tīre şām-ı hecr iki yār uçraşıp

tanişıp bir birlerin muħkem ķuçuşup yığlaşıp (FK 62/1) **ilk divanda yok**

hoş tut-: memnun etmek

çu 'ömr öter bu kün özni neşāt ile hoş tut

ki tañgla nef' yitürmes diriğ ile efsūs (FK 241/6) **ilk divanda yok**

hoş-ħāl ol- : iyi durumda olunmak

Nevāyī olmadı rāvī ħadīşidin hoş-ħāl

ki bu ħabībb ü enīs aytur ol ħubeyb u enes (FK 234/7) **ilk divanda yok**

hoşrak körün-: güzel görünmek

hicrān küni yaşımınğ köprek bolur zuhūrı

hoşrak körünür encüm çun tün bolur ķarangū (FK 542/3) **ilk divanda yok**

ırçay-:sırtmak

min kim ü külmek sözi çun gönçe içre jâle dik

il ara ırçaymadı hergiz çu dil-dârimğa tiş (FK 266/2) **ilk divanda yok**

ig-: eğmek, meyl ettirmek

kaşınğa igme kad birle yir öptüm

hayâl it ol rükû'um bu sücüdum (FK 418/4)

ingren-: gizlice ağlamak, inlemek

içimde yüz başağ iy gül ni'ayb ingrensem

elem tapar tâbânığa anıñg ki hâr barur (FK 157/5) **ilk divanda yok**

iş kııl-:davranmak, hareket etmek

iş kııldı köngülge derd-i hecrinğ

kim şîşege seng-hâre kıılmas (FK 251/5)

iş tüş- : bir işin kişi üzerinde kalması, o işi yapmak zorunda kalması

mini men' itmiş öz hem –rehliğidin

mañga veh kim 'aceb iş tüşti yana (FK 559/3) **ilk divanda yok**

ivrül-: dönmek. (dili)

tili hurûfka ivrûlmegen besâ hindû

ki boldı nüktesi köp gayb hışnığa fâtilı (FK 105/5)

ivrül-: dönmek

kaçan ol rûh-ı muşavver ki semâ' içre kirer

ivrülür başığa kuds emkinesidin ervâh (FK 106/6)

ivrül-: dönmek (başı)

başım sipihr dik ivrülde kıan yaşım sarı bak

ki her zamân yügürür anda bir şihâb kıızıl (FK 388/3)

kāfūr bol-: kafur kokmak, kafur kokulu olmak

müşk çun kāfūr boldı yağdı ot üstige qar

hatt-ı müşkin birle otluq yüzge n'itsün ragbetim (FK 411/5) ilk divanda yok

qal-: var olmak, yaşamak (cān)

çāklik cān qalur ot u su ara

çun mey-ālūde bolur ol iki leb (FK 47/2)

qal- : kalmak, var olmak, yaşamak

barsaŋ al cānımnı tā sinsiz maŋga cān kalmasun

cān qalıp cān içre nā-geh dāğ-ı hicrān qalmasun (FK 530/1)

qana-: kanamak

çu za'fdın süngek oldum sinar velī qanamas

fırāq taşı yitip cism-i nā-tüvānımğa (FK 567/3) ilk divanda yok

qan al-: kan almak

çu urduŋ nişter-i hicrān fırāqıŋ sūzı kem boldı

anıŋ dik kim ısıtma def bolğay kimse qan alğaç (FK 103/2)

qan bar-: kan vermek, kan akıtmak

könğlüm içre toqtmas la'linğ hayāli bir zamān

ni 'aceb ölsem bu zaħmımdın çu her dem qan barur (FK 196/2) ilk divanda yok

qan iyle-: kan dökmek, cana kıymak

'ışq otı ger tüşmemiş deyr-i fenāğa pes nidür

köp için qan iylep andın il için kan iylemek (FK 339/7)

qan kııl-: kan dökmek, cana kıymak

sorma nivçün bī-dil olduŋ dip özünğ çun hecr ara

közdin aqızdıŋ könğülni qatre qatre qan kıılıp (FK 56/6)

қанım төк-: cana kıymak, ölüme sebep olmak

ayğa baktım yüzi yādı bile қанım төкти

bilsem ol bolsa қуяш көзге аны ылас idim (FK 440/3)

қарар-: kararmak (göz)

қайда тапқай tilbe көңлім ol қара көздин һабер

қун сүнүн іңре қарарып тапмас ol өздin һабер (FK 170/1)

қары-: yaşlanmak, kocalmak

ol nā-tüvān қарыға ni мүмkin қарār u şabr

kim қарыmas 'ıyān қılıbba yüzge çin yigit (FK 84/5) **ilk divanda yok**

қары-: yaşlanmak, kocalmak

iy Nevāyī қарып özni salma kim iyler sini

bir қadeh mey birle ol şūh-ı қadeh-peymā yigit (FK 683/44) **ilk divanda yok**

kil-: gelmek

nażargā қaysı tarafdın ki bir ğubār kilür

közüm yarur bu temennā bile ki yār kilür (FK 173/1)

kem bol-: fena olmak, kötü olmak

ol ay hecrinde maḥzūn-min kirek mey-ḥāne ol yanğlıĝ

ki mey kem bolmağay yıllar içip eflāk cāmıdın (FK 482/9)

kerem it-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

ḥālimğa āĝāzını bilmen kerem it raḥm қılıp kim

қılmışam ḥayr ile kūyünĝ sarı encām temennā (FK 5/8)

kerem iyle-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

deyr pīri қаşıda kemlikimiz көp idi līkin

mest қıldı yana bir cām ile bizni kerem iylep (FK 61/7) **ilk divanda yok**

kızar-: kızarmak

bāğ ar hağ içre ağzınğdın kızarıp sarğarıp
ğonçe zengārī libāsı birle başın bürkedi (FK 620/4)

kızar-: kızarmak,

ilgi eşkim kıanın arıtmağda çiktim dūd-ı āh
hem kızardı hem kıara bahtım mişillig uykuçı (FK 630/3)

kisil-: kesilmek, koparılmak

iy Nevāyī mā-sivā'illahdın kisilmek kimseni
lī-ma'a'llāh menzilīğa yitkürür evvel kıadem (FK 412/9)

könğül bağla-: güvenme

iski 'ālemğa könğül köp bağlama
kim müsāfirğa vağan bolmas ribāt (FK 295/6)

körin-: görünmek

kıyaş hayāt suyında körindi yā sākī
cemālī 'aksini saldı mey-i zülāl içre (FK 591/6)

körün- görünmek

hatınğ içre leb-i handān körünür
hızr ile çeşme-i hayvān körünür (FK 180/1)

köy-: eziyet görmek, yanmak tutuşmak

dime köymek şavtı kim uyku yoğığa rahm itip
dir zebāne şeklidin til tartıban efsāne şem' (FK 305/4)

kur-: kurumak susuz olmak

kurıdı çikkeli kıandın közüm niķāb kızıl
belī yağinsız olur çun bolur seķāb kızıl (FK 388/1)

ķüt iyle-: beslenmek besin hazırlamak

közleriň ğanımnı ķüt iylerde Őıĥhat taptılar

kim ğılıpturlar ğızā bīmār perĥız aşı dik (FK 337/5) **ilk divanda yok**

ķül-: gülmek

min kim ü ķülmek sözi ğun ğonĥe iĥre jāle dik

il ara ırĥaymadı herğiz ğu dil-dārımğa tiş (FK 266/2)

ķül-: gülmek

berķ ķülmek birle ķöydüren kibi cismim ĥasın

āĥ kim ķül ğıldı ol ğül-berg-i ĥandān örteben (FK 505/3)

mekş it-: eğlenmek

ol ay ķülerğe irür yüz ‘aceb terāne maŋğa

barısı ğaŐıda mekş itkeli bahāne maŋğa (FK 17/1) **ilk divanda yok**

merhem yaķ-: merhem sürmek, sıvazlamak

zāĥmığa merhem yaķıp ğam-ğīn ķönğül Őād olmadı

reĥneğa bbalĥığ suvap vīrānım ābād olmadı (FK 650/1) **ilk divanda yok**

münĥasif ol-: sönük olmak (yüz)

yüzünğde ğaĥre-i ĥoy keşreti arasında ĥāl

birisi münĥasif olmiş bu ĥayl-ı aĥter ara (FK 24/3) **ilk divanda yok**

müyesser bol-: kolay gelmek kolaylıkla yapılmak

ni ĥaddim bar itinğniň pāy-būsın müdde‘ā ğılmak

maŋğa besdür müyesser bolsa yir öpmek du‘a ğılmak (FK 327/1)

nef‘ yitür-: fayda getirmek

ğu ‘ömr öter bu ķün özni neŐāt ile ĥoŐ tut

ķi taŋğla nef‘ yitürmes diriğ ile efsūs (FK 241/7) **ilk divanda yok**

niķāb ol-: peçeli olmak, peçe ile gizlemek

yüzünĝ mihri şu`ā`ı birle hem eşkim irür māni`

imes ol kim cemālinĝ māni`i yalguz niķāb olĝay (FK 639/4) **ilk divanda yok**

onĝal-: saĝlık bulmak iyileşmek

ten içre tilbe könĝül ıztırāb iter asru

tikip ni nev` onĝalsun bu sīne-i çākim (FK 430/2)

onĝal-: saĝlık bulmak iyileşmek

tenimde zanĝmlarĝa mümkün irmes yaĝşı bolmak kim

ķanatur min onĝalmay tilbelikdin min yaman tişlep (FK 51/3)

oyna-: oynamak raks etmek hareket etmek

igme ķaddim ĝam bolup turmaķ üçün iy şūĝlar

yaĝşıdur çālıklikler birle sikrip oynanĝız (FK 224/6)

oyul-: oyulmak

kaş oyulsa kōz daĝı kim bir temāşā iyleben

andın oldı miñĝ belā cānımĝa peydā iylemek (FK 338/7)

oyul-: oyulmak, çukurlaşmak

tā oyuldı ĝancer-i hicrān bile giyān kōzüm

ol tenür oldı ki zāhir iyledi tūfān kōzüm (FK 455/1)

öl-: ölmek

iy Nevāyī istesenĝ kim ölmeĝey il derddin

derd-i ĝālınĝ dime nazm iyleben efĝan ara (FK 21/7)

öl-: ölmek

çu sinziz tirig ķalmışam yaĝşırak

bu yanĝlıĝ tiriglikdin ölmek mañĝa (FK 13/8)

`ömrin kiçür-: ömür geçirmek

gerçi mey içmek imes `mrin kiçürĝen il feni- (FK 683/43)

örten-yanmak yakılıp kavrulmak

ger tenimde dāglardur veh ni taᅅ taşıda dāᅅ
nā-tüvānī kim içi hicrān otıdın örtenür (FK 144/3)

örten-: yanmak yakılıp kavrulmak

dem-ā dem āteşin la'liğa alur bāde cānānım
bu yanᅅlıᅅ otlar içre n'iylesün örtenmeyin cānım (FK 419/1)

öt-: ayrılmak

Nevāyī öttiler aᅅbāb bol fenā bile çüst
disenᅅ ki ᅅalmaᅅa-sin yolda kār-vāndın kiç (FK 101/9),

özige ivrül-: özine dönmek dönüşmek

anıᅅ dik buzmamış gerdün min-i mecnūn şeydānı
ki miᅅ devr özige ivrülse tapᅅay tüzmeᅅ imkānı (FK 662/1) **ilk divanda yok**

peydā kıl-: ortaya çıkarmak, meydana gelmek

ᅅazer kılamak ᅅazā cellādıdın bolmas ki yıllardur
kılur ᅅatlı iyle kim ni tiᅅ irür peydā ni ᅅan peydā (FK 37/8) **ilk divanda yok**

pūye kıl-: koşmak seᅅirtmek

'ışᅅ ser-geştesi seyriᅅa ni ᅅacet merkeᅅ
pūye kılmas mu ᅅoyunniᅅ ayaᅅı bolsa yalaᅅ (FK 376/2) **ilk divanda yok**

raᅅᅅās bol-: oyuncu olmak

mīhmān bolmaᅅ imiᅅ cın öyide
yār kim köᅅglüm boluptur raᅅᅅāş (FK 288/3) **ilk divanda yok**

revān iyle-: yürümeᅅ gitmeᅅ

'ışᅅ çavuşları yüz kāfileni her laᅅza
küyidin mülk-i fenā sarı revān iylediler (FK 146/6)

saç-: saçmak serpmek dağıtmak, açmak

Nevāyī sebze içre iç mey-i la'l

ki saçmış bāğ ara devrān zümürüd (FK 128/9)

saçıl-: saçılmak, dağılmak (koku)

hücūm-ı hāl irür ol gül-i cemāl üzre

niçük ki müşk saçılğay ḥarīr-i al üzre (FK 594/1)

sağ ol-: sağ ve salim olmak

tā közüñg āyīni ösrüklükdür ü bīmırlıg

za'flıg ser-mest köñglüm laḥza'ī sağ olmamış (FK 276/2)

sāğar tut-: kadeh tutmak

cürm ü günehlerdin ötüp kiltürme yüzge ḳorḳutup

lāle eger sāğar tutup müsīçe ger ḳılmıř zinā (FK 1/8) **ilk divanda yok**

sallan-: sallanmak

sallanıp çun cilve iyler ḥalknı vālih ḳılur

hem ḳad-i ra'nāsı hem endām-ı rūḥ-efzāsı çoḥ (FK 114/7) **ilk divanda yok**

sançıl-saplanmak, sokulmak

közime yolıñgda tofrağlıg tiken kim sançılur

bar bi -'aynih sürme ol tofrağ tiken andaḳ ki mīl (FK 389/3)

sarğar-: sararmak hasta olmak

çerḥ devri ḳulmidindür gūyiyā kim sarğarıp

körgüzür yıglap yaḳa yırtıp 'aceb eşkāl şubḥ (FK 108/7)

sarğarıp ḳal-: sararıp kalmak

sarğarıp ḳaldım ḥavādiř kāciğa hierān küni

bir sarıg ḳuş dik ki kündüz ḳalğay ol ḳuşlar ara (FK 40/5) **ilk divanda yok**

ser-güm bol-: sarhoş olmak

çu hırka bideğa rehn oldı bolmışam der-güm

girevge nevbet-i destār mu ikin āyā (FK 38/6) **ilk divanda yok**

şihhat tap-: iyileşmek

közlerinġ kanımın küt iylerde şihhat taptılar

kim kılıpturlar ġızā bimār perhīz aşı dik (FK 337/5) **ilk divanda yok**

şād bol-: mutlu olmak

itti könglüm şād-min taŋg yoġ kişi ger bolsa şād

tüşse yanıdın cüdā ġalbi mizācı münġalib (FK 55/4)

şifā bir-: şifa vermek iyileşmek

nāmesin boynumġa astım derdime birdi şifā

ol kitābet hırz-ı cān irmiş dimenġ mektüb imiş (FK 257/3)

tebessüm it-: gülmek gülümsemek

bakıp tebessüm iter pīr-i deyr ü muġ-beçe hem

bu deyr ara küler el-ķışsa şeyġ ü şāb maŋġa (FK 16/3) **ilk divanda yok**

tebessüm kııl-: gülmek gülümsetmek

hālime yār terehġum kılmas

yıġlasan zār tebessüm kıılmas (FK 235/1)

tın-: dinmek, kesilmek (göz yaşı)

ķayda bolsun uyķu kim aķızmış uyķu ġaylınıt

tınmayın aķķan sirişkim seylidin su kiçeler (FK 183/3)

tın-: dinmek rahatlamak kesilmek (nefes)

cānız imkān-ı nefes yoġ kişige veh ki maŋġa

ni üçün tınmas ikin bir nefes eġġān sinsiz (FK 231/2)

tın-: rahata kavuşmak, ferahlamak

ecel bî-dādıdın hâk-i tenim yüz şükr kim tındı

ki hicrân örtegen cânımnı cānānımğa tapşurdum (FK 421/7)

tın-: dinmek kesilmek rahata kavuşmak

bolsa irdü kudreti kim laḥza'î tutḳay qarār

tün ü kün tınmay bu nev' itkey mü irdi izṭırāb (FK 43/5)

tiş ırcayt-: dişleri göstererek sırtmak (FK 235/1)

bu gül-şen gönçeside jāle irmes kim tiş ırcaytıp

küler āşüfte bülbül nevhasığa bî-vefālıgdın (FK 460/7) **ilk divanda yok**

tereşşuḥ kıl-: sızmak, sızıntı yapmak (kan damlası)

la'liṅdin eger ḳatre-i ḳan ḳılsa terşşuḥ

tofraḳḳa tamızma ki anıṅ tofrağı cāndur (FK 143/5) **ilk divanda yok**

tipren-: depinmek, deprenmek

dimeṅ ki ḥum kibi deyr içre sākin ol kim min

sürüd ünige meger ḥāl iterde tiprendim (FK 436/6)

tir aḳız-ter akıtmak

her yan ol yüzdin tir aḳızdınṅ mu

yā aḳar mihr çeşmesidin su (FK 545/1)

tir ol-: terlemek ter olmak

çerḥ gūya kim çeker miḥnet yüki devr ehlidin

kim barı cimside encümdin tir olmış ḳaddi ḥam (FK 412/3) **ilk divanda yok**

tirig bol-: yaşamak

özge aylardın ḥayātım neş'esi birmes ielig

mümkin irmes özgeler cānı bile bolmaḳ tirig (FK 341/1)

tirig al-: yaşamak, lmemek

u sinsiz tirig almışam yaşışraq

bu yaŋlıđ tiriglikdin lmek maŋga (FK 13/5)

tiriglikdin l-: yaşarken lmek

u sinsiz tirig almışam yaşışraq

bu yaŋlıđ tiriglikdin lmek maŋga (FK 13/5) **ilk divanda yok**

tiril-: dirilmek canlanmak

sz aytsa hem lp  hem tirilmekim ni 'aceb

kim olsa tel tekellm şeker irr psuh (FK 117/3)

tofrağ ol-: toprak olmak, lmek

min oldum od vef yolında tofrağ

vel yr iylemes cevri  cef bes (FK 247/5)

toy-: doymak

un toyuptur n-tvn cismim beliyyet taşıdın

birme iy gerdn gz yaŋlıđ yana cnımđa taş (FK 267/7)

tkl-: dklmek saılmak (diş)

aara başladı bai u tkle başladı tiş

sefer yarağımı ılđıl ki tşti bařınđa iş (FK 254/1)

tuğ-: doğmak

ataŋ ay u anaŋ hurşd idi irkin ki sin tuđduŋ

vel usn  leafetde ni eb oşar saŋga ni m (FK 425/4) **ilk divanda yok**

tuğ-: doğmak

arıp 'anaşır u eflk tuğmadı ferzend

biziŋ yigit kibi andağ ata analardın (FK 524/6) **ilk divanda yok**

tur-: durmak, beklemek, akmak

ķan kōnġöldin ni'aceb turmasa kim

kirpikiġ her dem urar niķter aġga (FK 10/3)

tüş- : düşmek, kaplamak (ķīn)

ġabġabıġdındur mu kim mi'cer yüzige tüşti ķīn

yāhod anda zīb üçün meşşāta salġan ķīn müdür (FK 205/1)

tüz ol-: doğru olmak, düz olmak

ķading tüz naġl-i ġül-zār-ı İrem tüz

ki tüz eşyāġa bolmış sāye hem tüz (FK 211/1) **ilk divanda yok**

ulan- : uzatılmak, eklemek, ulaştırmak

ķalıban zülfünġ ara taptı Nevāyī cismi tāb

n'iylegey bolmay tınāb üzre ulanġan tār keġ (FK 232/7) **ilk divanda yok**

ükül-: yığılmak, toplanmak

yana bir yanında ol muġ-beçeniġ zülfi gibi

ükülüp rişte-i zünnār u ķelīpā irdi (FK 642/4)

yalanġaç ol-: çıplak olmak

taşlaban dāġlarım merhemi birle mamuġın

tilbedür-min ki ķıbanın salıp olġay yalanġaç (FK 104/4) **ilk divanda yok**

yalġan körün-: yalan görünmek, yanlış yalan olmak

lāf-zühd urma Nevāyī her dem

ki anıġ ekķeri yalġan körünür (FK 180/7)

yapıl-: örtülmek, kapanmak

'işķıda rüsvālıġım ol nev'boldı fāş kim

zühd ü 'işmet perdesi birle yapılġu dik imes (FK 248/2)

yapıl-: örtülmek, kapanmak

vücüd iklîmidin âvâre ger boldum ümîd ol kim

fenâ deşti ğubârıdın yapılgay cism-i 'uryânım (FK 419/8)

yapın-: örtünmek, kapanmak

şâm-hicrân iyle muhrikdür ki her sâ'at kıurur

ol kıılıp deryâğa yapınsam bulut çâder-şebın (FK 478/2) **ilk divanda yok**

yara bol-:yaralanmak

anğa bes kim yağar taş üstide taş

tenide yara üzre yara bolmış (FK 281/2)

yarıl-: yarılmak, yarılıp açılmak, parçalanmak

buzuğ könglümde revzen boldı tîğınğ zaħmıdın yâhod

bu vîrân öy hemânâ kim yarılımışdur imes revzen (FK 529/7) **ilk divanda yok**

yarı-: parlamak, aydınlıtmak

yarumas şem'-i cemâliñğ rişte-i cân örtben

fürqatiñğ derdi kem olmas dâğ-ı hicrân örteben (FK 505/1)

yaşar-: yaşarmak, göz yaşı dökmek

közüm yaşardı 'ıyân bolğaç ol cemâl-i bedî'

buluğta su tolar ol dem ki boldı faşl-ı rebî' (FK 306/1)

yat-: yatmak, uzanmak

yok irse ötkenide körge-min diben yüzini

gedâ-yı haste kibi küyi tofrağıda yatay (FK 624/3)

yığla-: ağlamak

yığlamış gâhî kevâkıbdin külüp geh şubhdın

çerğ kim hâlimni ğam şâmı temâşâ iylemiş (FK 255/7)

yıglaş-: ağlaşmak

hoş turur bir tîre şâm-ı hecr iki yâr uçraşp
tanışp bir birlerin mihkem kuçuşup yıglaşp (FK 62/1)

yinğil kıl-: hafiflemek zayıflamak

gerçi tagdın ağır itti derd ü âzârımnı za'f
lîk hasdın hem yinğil kıldı ten-i zârımnı za'f (FK 318/1)

yok ol-: yok olmak

bil ü ağzıñ için barım yok oldu
velî tinğdür saña bûd u ne-bûdum (FK 418/5) **ilk divanda yok**

yolıda cân bir-: can vermek, feda etmek

yolıda cân birdim ötti körmeyin cānān ni sūd
körse hem körmeske salıp zāyi' oldu cān ni sūd (FK 131/1) **ilk divanda yok**

yut-: sakinleşmek, yutmak, kapmak

özünğ evvel niçe yutkıl Nevāyîğa dağı tutkıl
anı bie lahza avutkıl ki hicrān içredür mużtar (FK 149/9)

za'f iyle-: zayıflamak, takattan düşmek

aylanurğa başığa za'f iyledim gūyā eşer
kıldı anıñ za'fidın bu zār-ı ser-gerdānga za'f (FK 321/3) **ilk divanda yok**

zāyi' ol-: kaybolmak, yok olmak, ölmek

yolıda cān birdim ötti körmeyin cānān ni sūd
körse hem körmeske salıp zāyi' oldu cān ni sūd (FK 131/1)

zehr bol-: zehirlenmek

hecr hūn-ābı mey-i vaşl mañga birdi semer
zehr bolğay idi āğaşte bu hūn-ābığa kāş

zevāl ol-: yok olmak, son bulmak

sin uyku içre-sin hürşîd-i evc-i devletinġ tüştür

hem uşbu tüşte ol hürşîdkā dāyim zevāl olmuş (FK 271/8) **ilk divanda yok**

1.3.2. Kılış Fiileri

aç-: açmak

gonçeler ħandān imes gül-şende kim her sarıdın

açtı gül-rūyum du'āsın kılıġalı gül-zār aġız (FK 229/3)

aç- : açmak, saçını açmak, çözmek

kozġadinġ 'Ālemni açıp çihre ilge raġm kıl

şām-gūn zūlf açıp ol ruġsār-ı meh-peykerni yap (FK 72/2)

aġrıt-: aġrıtmak, acıtmak

dīv-sīretlerdin iy gerdūn mini aġrıtmā kim

yüz alarça aġrıturġa ol perī-ruġsār bes (FK 243/3) **ilk divanda yok**

aġır it-: aġır etmek aġırlaştırmak

gerçi taġdın aġır itti derd ü āzārımnı za'f

līk ħasdın hem yinġil kıldı ten-i zārımnı za'f (FK 318/1) **ilk divanda yok**

āġır it-: öldürmek

bu kim ulusķa nevā birdi vaşlıdın ni asıġ

ki āġır itti Nevāyīni bī-nevā ol şuġ (FK 113/9)

aķızmaķ başla-: akıtmak, akıtmaya başlamak

gerçi dīn ehliġa anıġ ilgidin yüzlendi ħatı

ilginġ ħanın daġı imdi aķızmaķ başlamış (FK 282/2)

asra-: besleyip büyötmek (boyu uzamak gelişmek)

ġam yūki astında ħaddim boldı ħam imkānı yoķ

bī-sütünniġ astıda tüz asramaķ ferġād kaç (FK 126/3)

asra-: korumak kollamak (can, beden)

didi kilgüm sorgalı iy 'ışk cānım asrağıl

kim kirek kim kirgeç ol nā-mihr-bān kılsaŋ fidā (FK 33/4)

avuçla-: avuçlamak, sarmalamak

iy nevāyī şu'leliĝ cānıŋ avuçlap başla yol

kiçkurun çun atlanıp ol mest mihmānım barur (FK 202/8) **ilk divanda yok**

ayır-: ayırmak koparmak uzaklaştırmak

süngeklerni tenimidin bir bir ayırdı ĝam-ı hecniĝ

maḥaldür itleriŋni iyilesem külbem ara mihmān (FK 473/5)

baĝla-: baĝlamak tutmak zabt etmek (bilni)

ķan kılıp rişte-i cānlarnı ki kıldıŋ tek-bend

baĝladıŋ binli meger ķoymaĝalı ilni tiriĝ (FK 342/4)

baĝla-: baĝlamak, tutmak

kör ki her kirpik uçıĝa baĝlaban bir pāre la'l

kiltürüptür lebleriŋ allıda dest-āvīz köz (FK 212/4)

başın kitür-: başını kesip getirmek, öldürmek

dip imiş her kim anıŋ başın kitürse luḥf itey

başım alıp ĩnel ol ķātilni istey bara-min (FK 515/5)

bir-: vermek, içirmek (zehir-aĝu)

maŋĝa devrān aĝu birdi anĝa nūş

min itsem zehr-ḥand iyler şeker-ḥand (FK 127/6)

cān al-: öldürmek

nihāl-i ķaddiŋ ildin cān alur nāzük-ḥırām içre

yüz ol alĝança gül-berĝiŋ birür şirīn-kelel (FK 598/1)

cerāhat kı́l-: yaralamak

Nevāyī dik tapar-min cān öpüp qanın sorup her dem
qolumnı kim cerāhat kı́ldı nā-mihr-bān tişlep (FK 51/9) **ilk divanda yok**

çık-: bağlamak (kad –boy)

alıp il könglin ki çiktinğ serv dik āzād qad
qaysı köngli birle çikkey allınğa şimşād qad (FK 126/1)

çüçüt-:tatlandırmak, şekerlemek

zehr-i ğam haste Nevāyīğa birip
halk kāmını çüçüttünğ barı (FK 663/6)

ferzend kı́l-: çocuk yapmak, çocuğu olarak kabul etmek

iç Nevāyī ki bu tün rez kı́zını birmek imiş
pīr-i mey-hāne sini öziğe ferzend kı́lıp (FK 59/7) **ilk divanda yok**

fidā bol-: feda etmek, adamak

zümürüdqa yüzünğ kān boldı ammā
fidā bolsun anğa yüz kān zümürüd (FK 128/6)

fidānğ ol-: feda etmek, adamak

sākiyā cānım fidānğ olsun tutup bir cām-ı mey
yüz tümen endühdın cānımını qutqar bir zamān (FK 517/7)

fidā kı́l-: feda etmek, adamak

cihān bāğıda rüst-ā-hīz tüşmiş irdi her yandın
cihet ma'lūm kı́ldım serv-i nāzım cilve -sāz irmiş (FK 263/8)

ğafil iyle-: gafil düşürmek, gaflet de bulunmak

niçe ki kavsa Nevāyīni itlerinğ her dem
çu ğafil iylep alarnı özin arağa salıp (FK 70/9) **ilk divanda yok**

gamzenġ oqları tik-: sevgilinin keskin bakışlarıyla bakması

şüret-dīvār dik hayran-min ol ruhsārga
yoğsa gamzenġ oqları tikmiş mini dīvārga (FK 571/1)

güm kııl-: kaybetmek yitirmek

gonçe ağzıñ sözide kıaysı zamān
kim hazīn köñglüm özin güm kıılmas (FK 235/3)

hal kııl-: açmak, çözmek (göz)

istesenġ tārın kıızıl yāhod kıara kıılmağğa reng
köz kıarasın hal kıılıp közdin aqar kıanımnı kııl (FK 386/3) **ilk divanda yok**

ham it-: boyun eğmek, bükmek

ğam yükidin çeng dik kıaddim ham ittiñġ ‘ākıbet
rişte-i cān nālesin zīr u bem ittiñġ ‘ākıbet (FK 76/1)

ham kııl-: boyun eğmek, bükmek, kııvrırmak

tarta-sin ‘isyān yükin ham kııl kıadiñġ tātka kim
yük ağır bolsa rükū‘ ol dem bolur nā-çār anğa (FK 9/6)

humar it-: sarhoş etmek

bāde birle yunġ Nevāyīni humar itse helāk
bağlanġız tābūtı üzre naħl-i berg-i tākni (FK 654/7) **ilk divanda yok**

hüsn kııl-: güzelleştirmek

perī kilip sañga kıılmağğa hüsn da‘vīsi
sini çu körgeç itip pes ki halkdın uyalıp (FK 70/2)

ıl-: dikkate almak, dikkat etmek

‘aşık olmanġ dir-min iy aħbāb pend iylenġ kıabūl
min niler kördüm çu il pendin közümge ılmadın (FK 433/3) **ilk divanda yok**

iç-: içmek

içseler kām ehli şāf-ı ʿīş ü biz kılsaķ tiriĝ

deyr ara mey-hāneniĝ sıĝan sıĝan sıfālin kōrĝe-biz (FK 210/7)

indür-: indirmek, kesmek, vurmak

zulum taşı yaĝdurup hivrān kılıķı indürüp

ni belālar ʿişıķ başıĝa kitürdi bu kıçe (FK 568/3) **ilk divanda yok**

isle-: koklamak

her kızıl ĝül kim yüzünĝ şevkıda alıp isledim

yitkeç āhım şuʿlesi anı sarıĝ ĝül iyledim (FK 448/1)

iş-: eşmek (gönüsel anlamda, derdini könlünü)

kemend-i zülfünĝ ara pīç ü tāb asru

kōnĝül şikencesiĝa işmegil tınāb asru (FK 540/1) **ilk divanda yok**

işit-: işitmek

ehl-i sevdā işitür her ni kōnĝül dise ki bar

şıhne buyrıĝıĝa bāzār u dükān içre nefāz (FK 133/4)

ķakķ-: vurmak kakmak

cān kōnĝlüme melāmet taşları birle ķakķıp

derd ile endüh mismārını muķkem kıldıĝız (FK 209/2)

ķaşd iyle-: kastetmek, niyetlenmek öldürmeye çalışmak

mihri ĝod yoķ līk ʿamdā zāhir iyer iltifāt

kim ĝalāyık cānıma ķaşd iylegeyler yip ĝased (FK 124/2)

ķaşı-: kaşımak

münāsibdür közüm sürtüp ķaşısam kirpikim birle

ķıçışsa mey otınıĝ ĝurķatı birle kef-i pāyı (FK 610/2) **ilk divanda yok**

katl it-: katletmek, öldürmek

tîgî dīvāne Nevāyîni ni ğam katl itse

çun anġa cān yana ol ħūr-ı perī-zād birür (FK 176/7) **ilk divanda yok**

katl iyle-: katletmek, öldürmek

sanap ‘uşşâkıını katl iyledi ol hüsn sultānı

çiriġni tarġatıp āzād iter ŧeh gerçi san alġaç (FK 103/4)

kızart-: kırmızı olmak, kızartmak

hecride kūr olmaġan közni kızartur ġan yaşıım

ni kızarmaġtur ki irmes derd-i höcrāndın ġacil (FK 382/4)

kiltür-: getirmek

kör ki her kirpik uçıġa baġlaban bir pāre la‘l

kiltürüptür lebleriġ allıda dest-āvīz köz (FK 212/5)

kiltür-: getirmek

dostlar gül-ŧen ara serv-i revānımnı tilenġ

tapıban kiltürsenġiz müzdiġa cānımnı tilenġ (FK 364/1)

kem iyle-: kötüleştirmek

veh ki hem hūşumnu efzūn ġılmadı efsūn u pend

hem cünümnu kem iyley almadı zincir ü bend (FK 130/1)

kem ġıl-: kötüleştirmek

yıġlamaġ kem ġılmadı bu dīde-i giryānda su

ikki arıġ ayrılıp ni öksügey ‘ummānda su (FK 535/1) **ilk divanda yok**

kiçür-: geçirme (ömür)

ni ‘ömrdür bu ki min ġam bile kçürgey-min

niçük içer kiŧi ġayvān suyını sem birle (FK 592/2)

kis- :kesmek (dil)

köz maŋga bes tinli kismek isterem kim temāšā iyleben
andın oldı miŋg belā cānımğa peydā iylemek (FK 338/6)

kis-: kesmek, koparmak

iy hecr tīġı sin daġı kismekde kıl meded
ol kŷy itige ŷzgeli baġrımğa ursa tiş (FK 265/5)

kiy-: giymek giyinmek takmak

fakr tut ger istesenġ uçmağ ki bu ŷmmīd ile
boymğa tesbīh asıp yŷngdin kiyiptŷr jende kuş (FK 259/6)

kiy-: giyinmek

dŷd-ı āh içre ara kiymişler
boldı ‘ıŷğ ehliġa mātem gŷyā (FK 31/3)

kizdŷr-: gezdirmek, dolaştırmak

belki boynum baġlaban ‘uşşāk ‘ibret alġalı
‘ıŷğ mŷlki tŷrt bāzārıda sŷdrep kizdŷrŷp (FK 350/2)

ķoy-: koymak, bırakmak (koku)

vaşl ŷuġıdın tiler-min andağ itkey şām-ı hecr
kim yŷzige tapmaġay ķoymağķa mŷşkīn-ħāl şubħ (FK 108/5)

ķoy-: koymak, bırakmak

mini ol kŷyde bī-ħod ķŷrŷp il dir ŷlmiş
ķoyuban allıda tofrağķa miskīn ‘ārız (FK 292/2)

ķŷr-: gŷrmek

ħalāyık ķŷlmeķin ŷz hālime ķŷrgende yıġlar-min
cŷnŷn ķŷrgil ki un derdimğa yıġlarlar kilŷr ķŷlgŷm (FK 425/8)

körgüz-gözükmek, göstermek

körgüzüp çun dām-ı zülf ü dāne -i hāl iyleben

bülbül ü kımrī dimen kim peşse tā'anķānı şayd (FK 123/4), (FK 107/6)

körset-: göstermek

hublar kıaddı kıadınđ allında körsetmekçe bar

serv-i āzād utrusıda süsen-i āzād kıad (FK 126/2)

kür iyle-: kör etmek, köreltmek

köz ü köñglümdin idi rencim anı kür iyledim

bolsa bu divāne peydā otķa salıp örtenđiz (FK 224/4) **ilk divanda yok**

kurbān iyle-: kurban etmek

biri kıaş u kirpiki dik oķ bile ya ilgide

līkin ol ya birle oķ canlarını kıurbān iyleben (FK 477/6)

kurut- kurutmak (ağız)

sāķiyā mahmūrluķ ađzım kıurutmuş rahm itip

bāde ger yoķtur salıp bir sāđar-ı devrānda su (FK 535/8)

küldür-: güldürmek

mest ü lā-yā'ķıl yaķa yırtuğ ayağ u baş yalanđ

yığlamağdın kimni öz aķvālime küldürmedim (FK 427/8)

mesh kııl-: şekli değiştirmek çirkinleştirmek

min ü muğ deyri vü bir muğ-beçe 'ışkı yörü iy şeyķ

kim sini mesh kıılıptur heves-i hür ile cennet (FK 80/8) **ilk divanda yok**

mey tut-: şarap kadehi tutmak, içki sunmak

sāķiyā mey tut ki derdininđ devāsı bādedür

hecdin kim bolsa derd-i bī-devāğa mübbtelā (FK 35/7)

nihān kı́l-: gizlemek, saklamak. Yok olmak ölmek
 derd tofraḳḳa nihān kı́ldı Nevāyī cisini
 tapıban bir şūşe altun defn kı́lgan dik gedā (FK 40/7)

nihān tut-: sır tutmak, gizlemek
 veh ki 'ıŝḳıñḡ zāhir itsem vehm irür ölmek mañga
 ger nihān tutsam daḡı cān ḥavfidur bī-şek mañga (FK 14/1)

nişān tişle-: deşmek, yarmak
 neẓāre ehliḡa ikki yañḡı ay dik bolur dīni
 çu kı́lsam ḳaşlarıñḡ hecrinde cismimni nişān tişlep (FK 51/4) **ilk divanda yok**

oyar-: deldirmek, oydurmak
 közni yazḡursam oyarḡa ḥācet irmes tiḡ-tīz
 kim anı kūr itkeli hecr ilginiñḡ tırnaḡı bes (FK 236/5) **ilk divanda yok**

oynat-: oynatmak hareket ettirmek raks ettirmek
 körmek ü ölmek Nevāyīḡa ni tañḡ iy dostlar
 kirse meydān içre ol ḳātil semendin oynatıp (FK 69/9)

öksüt-: eksiltmek
 ḥaste köñglüm kim ḡam u ḥūn-ābe kı́ldıñḡ kı́smeti
 bu ḡızā vü şerbet ol bimārdın öksütmediñḡ (FK 366/6)

öltür-: öldürmek
 sürüp ḥakī tenimḡa raḥş eger öltürdi ol çābük
 ḥayātımḡa Mesīḥā urma dem kim kitmesün ol iz (FK 221/4)

ört-: örtmek
 yüz ü ḳaddi gül ile servni örtep ki irür
 hem ḥad-i pāk belā hem ḳad-i çālāk belā (FK 32/3)

örte-: yakmak tutuşturmak kavurmak (cânın)
 şeb-istân-ı vişâl içre ni cânân qadrini bilgey
 mining dik ol ki cânın örtemeydür fûrkat eyyâmı (FK 660/3)

örte-: yakmak, tutuşturmak
 hecr otı ol ay hevâsıda mini çun örtedi
 her taraf şeb-gün bulut dik çerh-peymâ boldı dūd (FK 122/6)

perçem it-: kakül bırakmak
 ötkerip tokkuz felek başıdın āhım dūdını
 ol müvellehlerge anı perçem itting 'ākıbbet (FK 76/3) **ilk divanda yok**

pinhān kııl-: gizlemek örtmek (yarayı)
 tende āhıng şu'lesin dirler nihān tut āh kim
 bir avuç hāşāk ara bolmas çaqın pinhān kıılıp (FK 56/3) **ilk divanda yok**

rîş kııl-: yaralamak
 çerh üze irmes şihāb ol hem bir ay hicrānıdın
 rîş kııldı tartıban köksige ahter tırnağın (FK 522/3)

saç-: saçmak serpmek dağıtmak (yaş göz yaşı)
 şükr kim saçtım ise gam tūni encüm kibi yaş
 vaşl şubhıda tūlū' iyledi allımğa kuyuş (FK 269/1)

sal-: salmak bırakmak
 bāde deryāsığa salgıl mini iy bāde-fürüş
 min gārîk olsam imes gam çu sin olğunğ mellāh (FK 106/2)

sal-: salmak yollamak
 hurde saçkandın çemen mülkide sulţān boldı gül
 gönçe qanlığ könğlige salgān girih imsāk imiş (FK 256/8)

sanç-: saplamak sokmak (diken, iğne)

sordunğ il köñglini sorgıl çu didim köñglümni
rîşğa kimse 'ilâc iylememiş sançıp nîş (FK 258/2)

sanç-: saplamak sokmak (sarık)

yoğ ki ol sançar benefşe destesin destârğa
ignide hil'atlerin dağı kıllur ekşer benefş (FK 279/3)

sat-: satmak, satılmak (kendini, özünü)

isteben Yūsuf cemālinğ kulluginiñ rütbesin
cilve köp kıldı şafā bāzārıda özni satıp (FK 69/3)

sat-: satmak, ömrünü harcamak, ömrünü vermek ('ömr)

algalı dünyā 'arūsın iy ki sattınğ nağd-i dīn
'ömr satıp merg almağ anğla bu satığ alığ (FK 313/6) **ilk divanda yok**

sık-: sıkmak

dime gül-gündur libāsım kim sirişkim şanıdın
reng tutmuş kan açar sıkşanğ tutup her yanıdın (FK 483/1) **ilk divanda yok**

sıpkar-: süzerek içmek, sömürüp içmek

tapsa ol zarf ile mazrūfnı hoş sapkarğay
ol ki 'āariflğ ile dehrde bolğay ma'rūf (FK 316/8)

sürt-: sürtmek, sürmek sürçmek, mesh olmak

gül-cebīnin közge köp sürter isem 'ayb itmenğiz
nige kim bir gül-cebīnligdin birür her lağza yād (FK 121/4)

sürt-: sürtmek, sürmek sürçmek mesh olmak

sürterim tofrağda yüz hicrānda zāyi' bolmağay
sürter olsağ vaşl ara bir birge cānān birle yüz (FK 230/4)

sürt-: sürtmek sürçmek mesh etmek

nesterendür kim yüzünğ hecrinde anlığ köz bile
za'ferānī yüzge sürtüp-min gül-i ra'nā imes (FK 238/3)

süz-: süzmek, saflaştırmakı ayırmak

n'itey gerdün şeb-istānıda encümni şafağ içre
şafağ-gün meyni süzmey içküm olsa rīze köp yağı (FK 618/8)

şehīd it-: şehit etmek

kirpikiñg oı şehīd itti mini ger tanar olsañg
ikki hūn-rīz közünğ bes mañga işbāt-ı şehādet (FK 79/4) **ilk divanda yok**

tartıp çıkar-: bulup çıkarmak

açan peykān körünmes hecr otınıñg şu'lesi bolsa
anı tartıp ıkarmā zaħm içindin bar mudur imkān (FK 473/2) **ilk divanda yok**

nāb iyle- : kazıa baqlamak

ılıp müjgānnı şeb-revler kibi cān kaşdıa hançer
bilige zūlf-i 'anber-bārıdın müşkīn nāb iylep (FK 63/1) **ilk divanda yok**

tındur-: dinlendirmek rahatlandırmak dindirmek

bu kühen deyr içre tınmaslıa aldı tün ü kün
hāırın yahşı yaman sevdāsıdın tındurmaan (FK 526/7)

tipret-: depretmek

ol uyayş hecrinde sizmim bā-vücūd 'ayn-ı za'af
yirge her dem baş urup anda ki yirni tipretip (FK 69/4) **ilk divanda yok**

tīrerek iyle-: karartmak, bulanıklaştırmak (göz)

közima dehrni her laza tīrerek iylep
sevād-ı hālınge her laza köz ara ılsam (FK 422/5)

tirgür-: diriltmek, canlandırmak

ol köz ü leb öltürüp tirgürseler ni 'ayb kim

birni kı̄atil birni cān-baḥş itti ḥayyi lā-yemūt (FK 90/4) **ilk divanda yok**

tirgüz-: diriltmek can vermek

kilgen irmiş ol Mesīḥ ölgenleri tirgüzeli

min tirig veh yaḥşıraḳ bu 'ömrđin ölmel maḥḡa (FK 14/2)

titret-: titretmek

bāde alḡaç titretür her şubḥ ilḡimni ḥumār

içmesem ikki leb-ā-leb -cām ḥammār ilḡidin (FK 502/6) **ilk divanda yok**

tofraḡ iyle-: topraklaştırmak toprak olmak

rāstlar başını tofraḡ iylese raḥşı ni taḡ

ol ki kıoydı mestliḡdın baş üzre destār kej (FK 232/4) **ilk divanda yok**

tök-: dökmek, akıtmak (göz yaşı)

min ger yıḡlar isem telḥ çüçüg la'li üçün

közlerim daḡı töker eşkni aççıḡ aççıḡ (FK 309/4)

tök-: dökmek, saçmak, akıtmak (kan)

tökse kan ol kāfir özge ḥübni sivḡil dimenḡ

iy müsülmānlar cihānda bir anıḡ dik kanı ḥüb (FK 52/2)

tu'me kııl-: azık hazırlamak, tatmak

iy ki kıoymay-sin tenimni tu'me kıılḡay itleriḡ

itleriḡge cānnı kim kııldı fidā andaḳ ki min (FK 496/4) **ilk divanda yok**

tuy-: duymak, hissetmek

Nevāyī öt nihāved ü sipāhān birle nīrizdin

ḥüseynī tuyḡuça kim saḡa āheng-ḥicāz irmiş (FK 263/9) **ilk divanda yok**

üstüvār it-: sağlam etmek, sağlamlaştırmak
 n'itip könğli kuşu çıkıķay Nevāyīniñ saçıñdın kim
 sin andaq torğa boynın hem ayağın östüvār ittiñ (FK 369/8)

yaħşı bol-: iyileştirmek, güzelleştirmek
 tenimde zahımlarğa mümkün irmes yaħşı bolmaq kim
 ķanatur min oñgalmay tilbelikdin min yaman tişlep (FK 51/3) **ilk divanda yok**

yanç-: döğmek ufalamak yumuşatmak
 kisek küyide yançıp asraram köz perdesi içre
 kitürgen dik birev kâğıdğa çırmap Ka'be toprağı (FK 618/3) **ilk divanda yok**

yar-: yarmak, parçalamak
 boldı rākip n'itti könğlüm öyide kılsa nüzül
 tiğ ile kim tartmış āzürde köksümni yarıp (FK 58/3)

yay-: yayma (saç)
 firāķ şāmı ki kildi kara yayıp saçın
 cihānda tuttı hemānā vefā 'azāsığa süğ (FK 335/4)

yığlat-: ağlatmak
 vaşfi her lafzıda yığlattı könğül derd ehlin
 ķayda taptı bu ķadar der ile hālet laffāz (FK 300/4)

yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek
 kıyāmet irdi ansız kim yüz açtı iy müslümānlar
 boluñg vāķıf ki boldı fitne-i āħir zamān peydā (FK 37/6)

yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek
 tutulmuş zülfünğ līkin yüz açsañg açılır könğlüm
 siniñg allıñgdadır ol tilbeniñg bendi güşadı hem (FK 449/4)

zahm kı́l-: yaralamak

ni taş atıp tımnı zahm kılsañg gamğa qalır-min

munğa ni bağlay anı qayda bağlay dip min-i 'uryān (FK 473/3) **ilk divanda yok**

zahm ol-: yaralamak

saçınğ kullābıdın zahm oldı köñglüm ni 'aceb ölse

ta'acccüb kılsa bolmas ger kişi ölse yılan tişlep (FK 51/7) **ilk divanda yok**

zāyil iyle-: kaybetmek (ruh)

ni 'aceb ölse ki iylep tāze rūhın halknıñg

rūh zāyil iylegey ol hūsn-i rūh-efzā mañga (FK 12/2)

zībā iyle-: süslemek, güzelleşmek

ol ki bizni zār u anı asru zībā iylemiş

anı nā-pervā vü bizni nā-şıkibā iylemiş (FK 255/1) **ilk divanda yok**

1.4. Duygu, Zihin

1.4.1. Duygular (ruhsal durum)

1.4.1.1. Oluş Fiileri

'āciz bol-: çaresiz kalmak, gücü yetmemek

başımda zahımlarınğ qanı turmasdın bolup 'āciz

felek qaçın otığa köydürür her dem bulutdın kiz (FK 221/1)

ağzıma kil-: korkmak, endişelenmek

cān lebiñg 'āşığı vü zıkrı müdām ağzımda

reşkdin cānım eger ağzıma kilse ni 'aceb (FK 48/3) **ilk divanda yok**

āh çik-: ah çekmek, feryad etmek

zūlfidür köñglümde her dem āh çikmek sūd imes

kim devāğa müşk ü 'anber gerdi botrar dūd imes (FK 249/1)

‘akl u cānım savrul-: akli başından gitmek etkilenmek
 veh ni hāletdür ki kaç u közini körgeç kara
 ‘akl u cānım savrulur şabr u şikibim kızgalur (FK 153/2)

aldara-: çok sevinmek kendinden geçmek
 rūh haylı aldarap öz hālīga tapmas şu‘ūr
 çun hıram itse revān-āsā kad-i ra‘nāsı hoş (FK 261/5)

arıt-: temizlemek, kaldırmak (içerisinde bulunduğu duygusal durumdan (aşktan, suçluluktan temizlenmek arınmak)
 nāme-i ikbālim ol yanğlığ karadur cürmdin
 kim nedāmet ekşidin anı arıtmak olmağay (FK 704/2) **ilk divanda yok**

armān kal-: hasret kalmak, özlemek
 öltürür hicrān tūni ölsem hem armān kalmağay
 tüşte hem bolsa bir eyyām-ı vişālīngni körüp (FK 57/7)

ārzū iyle-: arzulamak
 ol perī uçtı közümdin könglüm iyler ārzū
 kim anıng sarı hevā kılğay oğıdın per tapıp (FK 68/3)

‘āşık bol-: aşık olmak
 bolmışam ‘āşık yana iy ‘akl-ı nā-fercām kit
 tün kün iş bolmış maŋga çikmek leb-ā-leb cām kit (FK 82/1)

aşur-: aşırmaq, geçirmek, yükselmek
 āhım tütüni köktin uluğluğқа aşıptur
 bu dūdını ol ay gamı gerdündin aşurdı (FK 614/5)

avla-: gönül avlamak, bağlanmak, aşık olmak
 avladıng könglüm sorup istep bu ni luğf irdi veh
 kim bu ser-gerdān kibi yüz cüst ü cüyunnğ şadqası (FK 644/5)

‘ayb it-: ayıp etmek, kusur işlemek

dehr zālın ger disem Ferhād-küş ‘ayb itmenğiz

ger imes Ferhād-küş āhir diñgiz Şīrīn müdür- (FK 205/6)

‘ayb iyle-: ayıp etmek, kusur işlemek

‘ışk sūzıdın nige köydünğ diben ‘ayb iyleme

zulm irür nivçün çakındın kılmadıñ dip ihtirāz (FK 219/2)

‘ayb ol-: ayıp etmek kusur işlemek

Nevāyī ‘ışkın iy zāhid sining pending ‘yān kıldı

belī ‘ayb olmağunça āşkār olmas hüner peydā (FK 36/9)

aylan-: dolanmak, kuşatmak

iy Nevāyī bu ki aylandı ḥabīb

yoğtur ol zaḥmğa merhem gūyā (FK 31/7)

aylanadur-: dönmek, dolanmak kuşatmak

şu‘le-i ruḥsārığa köñglüm kuşı aylanadur

tanğ imes gül şem‘iğa bülbül eger pervānedür (FK 177/1)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak (sevgiliden)

ayrılıp kilgüçe öltürmekni bilsem idi

ölsem andın barurı vaqıtıda ayrılmas idim (FK 440/2)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak, iyileşmek

merhem-i vaşlın köñgül çākidin alma iy refīk

kim çıkar cānım dağı ayrılmay ol merhem bile (FK 565/3)

ayru tüş-: ayrı düşmek, ayrı olmak

mañga dil-ḥāh māhımdur dağı dil-cūy şāhımdur

ki yā Rāb tüşmegey ayru ni dil-cūyum ni dil-ḥāhım (FK 444/4)

‘azm it-: kesin karar vermek, niyetlenmek

haste könglüm ‘azm iter ol sarı kim cānān barur

dem-be-dem cān hem çıkar gūyā bu hem ol yan barur (FK 196/1)

‘azim ol-: niyetlenmek, kararlı olmak

nihāyetsiz gāmıng yip peykerim andak ‘azīm kıldı

ki özge ‘ālem ister sıgmayın ‘ālem kızāsında (FK 11/4)

bağla-: zaptetmek, tutmak (gönlü)

özge köngüller kuşın iylerge şayd

bağladı könglüm kuşın ol dām ara (fk 25/5)

bağlan-: bağlanmak, kapanmak

her bağır kanı ki hecrinğde közümge aylanur

köz anı tökkeç bağır yanğlıg hem ol dem bağlanur (FK 156/1), (FK 611/3)

bağrı tal-: büyük acı çekmek

ni şūhdur ki sürer tünd merkebin bakmay

ki bī-dili yıķılır lahza lahza bağarı talıp (FK 70/7)

bağrım kan tol-: bağrı kan dolmak (üzüntüden)

niçe könglüm yara bolsa raħm kılmās yār anğa

niçe bağrım tolsa kan bakmas demī dil-dār anğa (FK 9/1) **ilk divanda yok**

bar-: varmak, ulaşmak (aşığın feryadının, inlemesinin sevgiliye ulaşılması sevgili tarafından hissedilmesi)

rāzī oldum kim ecel boğzumnu tutķay kim nidin

min kalıp mehcūr anğa her lahza efganım barur (FK 202/6)

bar-: varmak, gönülden bağlanmak

ķaçan mektebğa ol māh-ı mü‘eddeb

barur özdin barurlar ehl-i mefkteb (FK49/1)

baş çık-: başta olmak, önde olmak, istekli olmak
 iy ecel sun boyun ol ğamzeĝa kim baş çıkmes
 her ni ta' līm ki şāgirdĝa üstād birür (FK 176/5)

başınĝa ivrül-: başını döndürmek
 tā köngül hālīnĝ hayālīdin başınĝa ivrülür
 yoĝ saĝa hācet yaman köz def' iĝa ot u sipend (FK 130/5)

baş koy-: boyun eğmek (sevgiliye olan saygısını, sevgisini gösterme)
 dime zülfüm bendidin baş çıkme boynunĝ toĝama
 tīĝ eger sürsenĝ ki min baş koydum u tuttum boyun (FK 462/3)

belā bol-: kederlenmek, tasalanmak
 çu yār könglide bolsam belā maĝa yavumas
 bu vechdin ki tümürdin bolur hişār maĝa (FK 15/3)

belā çık-: tasalanmak, sıkıntı çekmek
 iy Nevāyī her kişi kim istegey elbette vaşl
 tartıban yüz miĝ belā çıkmek kirek merdāne hecr- (FK 147/7) **ilk divanda yok**

belā iyle-: sıkıntı vermek, kederlendirmek
 çıkmak ösrük daĝı ol kāfir-i bī-bāk belā
 mestlıĝdın yaĝa hem iylemek çāk belā (FK 32/1) **ilk divanda yok**

ber-bāt bol-: perişan olmak harap olmak
 ger yüzünĝ şu'lesidin köydi daĝı kül boldı
 līĝ boldı mininĝ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3) **ilk divanda yok**

ber- taraf kıl-: saf dışı etmek, gidermek
 zühd ile cānımĝa yittim iy köngül ger deyr ara
 ber-taraf kılmaĝ tiler-sin tevbe vü tāmāt kil (FK 406/6) **ilk divanda yok**

berk-i ğam saç-gam kıvılcımı saçmak

könğülñi tā perīşān iylediñġ yüz berk-ı ğam saçtı

niçük kim otnı kızğarlar bolur andın şerer peydā (FK 36/5) **ilk divanda yok**

bī- gāneliġ iyle-: ilgisiz olmak, kayıtsız olmak

‘ışkıñġda bir divāneliġ şevkuñġda bir ferzāneliġ

aġyārdın bī-gāneliġ iylep özünġge ‘aşnā (FK 1/7)

bi-vefālīġ kör-: vefasızlık körmek

her niçe kıldım vefā cüz bī-vefālīġ körmedim

ni ‘aceb könġlümge bolsa nev’-i insāndın melāl (FK 405/6)

botra-: parçalanmak, perişan olmak, dağılmak (ruhsal ve bedensel olarak)

‘akl u şabbr u zühd ü taqvī cānıma kılmāñġ ġulüv

çıktı meş ol şuh turmay imdi her yan botrañġız (FK 224/3)

buzul-: bozulmak, tahrip edilmek kederlendirmek (gönül)

eşk ü āhımdın eger könġlüm buzulsa ni ‘aceb

mülk ü kişver buzmayın ni bolġusı tūfāñġa iş (FK 260/3)

buzuġluk kııl-:bozmak, yıkmak, harap etmek, kötülük etmek

Nevāyī çun öler iy şarşar-ı āh

buzuġluk kıılġalı devrān sarı is (FK 246/7) **ilk divanda yok**

cāndın kiç-: kendinden geçmek yok olmak

‘işve-gerler lebleri kaçdıġa cāndın kiçmeñġiz

nige kim öz kaçd-ı cānı kılgān il nā-dān irür (FK 174/4) **ilk divanda yok**

cefā iyle-: eziyet etmek, incitmek

dostlar mey bile cānımġa cefā iylemeñġiz

bezm ara bolmasa ol şuh mini istemeñġiz (FK 216/1)

cehd it-: çalışmak, çabalamak

körünmes zâr könglüm cehd itip peykânlarınğ içre
meger ol kışka bolmış keşret-i şecer hâyil (FK 398/3) ilk divanda yok

cevr ü sitem iyle-: eziyet etmek, haksızlık etmek

vaşl ümîdi bile könglüm dağı toymadı çikerdin
niçe ol hâyil melül olmadı cevr ü sitem iylep (FK 61/2)

cüdâ tüş-: ayrılmak, uzaklaşmak (duygusal olarak, gönül anlamında)

yinginğ sevdâsı bu kânlığ köngöldin ger cüdâ tüşmes
‘aceb irmes nidin kim lâle dâğdın kâra tüşmes (FK 237/1)

çâre kıl-: çare olmak, iyileşmek (gamına kederine)

bî-çâre mini dinğiz gam içre
kim yâr gamımğa çâre kılmas (FK 251/3)

çık-: çıkmak (uğursuzluk nefsinden çıkmak)

nefs-i naşsiyettidin çıkqay anğa kim bolğay
tâli’-i sa’d bile baht-ı hümâyün bâ’iş- (FK 94/8) ilk divanda yok

çırma-: sarmak, kuşatmak, sararak gizlemek (gönül, can ipini)

sünbül –i pür-tâbağa cân riştesin çırmay disem
her dem ızhâr -ı hicâb iylep yılan dik tolğanur- (FK 156/2)

çırma-: sarmak, kuşatmak, çevirmek, sararak gizlemek (özünü ruhunu benliğini)

cân ivrüluben başınğa sin çırmap özünğni
gonçe kibi kim girdide ser-geşte şabâdur (FK 197/4)

çırmaş-: dolaşmak

gâh ikki rişte yanğlığ kim tapar bir Birge táb
ikilik fehm olmağı dik bir birige çırmaşıp (FK 62/5)

çörgen-: ateşte alazlamak, yakmak

imes başımdın ayak āh dūdı birle ara

fırā deşti semūmıda bilye çörgendim (FK 436/3) **ilk divanda yok**

çuğd bol-: baykuşlaşmak, baykuş olmak, baykuşa benzemek

çuğd bolmuş genc-i vaşlınğ şevkıdin könglüm uşı

zahmı köp könglüm öyi ol çuğdnınğ vırānıdur (FK 140/5) **ilk divanda yok**

demī bol-: bir soluk olmak, bir zaman olmak

maŋga ölmeklik irür hecrde āsān sinsiz

öleyin līk demi bolmayın y cān sinsiz (FK 231/1)

dūd ol-: sıkılmak, ii daralmak

könglüme tīğ urga āhımdın hüveydā boldı dūd

şu'leninğ üstige un oyduŋğ su peydā boldı dūd- (FK 122/1) **ilk divanda yok**

düşmen bol-: düşman olmak

yār kilge maŋga düşmen bolurın bilmes idim

yosa tūn kūn tileben vaşl du'ā ılmas idim (FK 440/1) **ilk divanda yok**

düşmen ıl-: düşmanlık yapmak

iy köngül düşmenler ana mekr ile fen ıldılar

kim vefālīğ dostnı cānımga düşmen ıldılar (FK 155/1)

düşmenliğ sal-: düşmanlık duygusu vermek, düşmanlık yapmak

iyle kim taht ehliqa düşmendin olmaydur güriz

ol halīfe birle düşmenliğ salıp şeytān ara (FK 3/5)

efgān ıl-: inlemek, acıyla bağırmak

yār köp ılsa cefā kem ıl Nevāyī nāle kim

gölge bülbul örgete almas vefā efgān ılıp (FK 56/9)

endûh u melâl iyle-: sıkılmak, üzülmek

‘ışk sırrığa emîn kimse hayâl, iylemeñgiz

kısmıñgız halkdın endûh u melâl iylemeñgiz (FK 225/1) **ilk divanda yok**

eser kal-: iz kalmak, bir durumu duygunun eskisi gibi olmaması

demî ki ‘ışk otıda kalmağay eşer mindin

nümüne bolğusı öçmekde her şerer mindin (FK 493/1) **ilk divanda yok**

esîr ol-: esir olmak, tutulmak, bağlanmak

‘aceb yok ‘ışk –ı bî-bâk ilgide min dik esîr olmağ

kişi kim ‘ışk küyi ‘azmini bî-vehm ü bâk iyeler (FK 154/4)

eşk ivrül-: gözyaşına dönmek

közüme eşk ivrülüp ten deşt ara ser-geştedür

‘ışk baħr u deştide gird-âb ol bu gird-bâd (FK 121/5)

eşk tøk-: gözyaşı dökmek, ağlamak

yirler öpüben eşk tøküp nâleler iylep

bir ħaste ħamın itküçü ħam-ħârğa ma’rüz (FK 290/2)

eşk tøk-: gözyaşı dökmek

bu kim köp eşk tøküm iy Nevâyî

köñgüldin ħayrınıñ nağşını yudum (FK 418/7)

fâş ol-: açıklanmak meydana çıkarılmak

min yok ki çerħ-ı a’zam tâ bir ħuyaş mihrin

‘ışk içre kılğalı fâş oldu anğa nigünluğ (FK 325/2)

fâni bol-: geçici olmak

köñgül fânî bolup ħanım dür-i eşkim ħabül itti

ki bî-kesler ölüp ni kim ħalur sulţân irür vâriş (FK 95/4)

firāk çık-: ayrılık çekmek

ni bilsün ol kişi kim çıkmemiş firāk tünin
ki ni şıfat kiçedür tîre rüzgār maŋga (FK 15/4)

figān çık-: inlemek, feryat etmek

ğamıñgdın tā köñgöl toldı figān çıkmes cefā birle
ki tolğan cām ara niçe kim қақсанğ şadā tüşmes (FK 237/4)

figān iyle-: inlemek, feryat etmek

cān figān iyles ğam-ı hecriñgde cānānım işit
çıkku dikedür miñnet ü endüh ile cānım işit (FK 89/1)

ğam it-: kederlenmek

urar-min köksüme taşlar ğam itkeç қаşd-ı cān her dem
қақар-min bu işikni kim yiter bir miñmān her dem (FK 413/1) **ilk divanda yok**

ğam tap-: gam bulmak, keder bulmak

kimsege ger ğam yiter ğam –hārı bolsa ğam imes
ol irür ğam kim yitip ğam tapmağay ğam-hārılığ (FK 308/4) **ilk divanda yok**

ğam yi-: tasalanmak, endişelenmek

‘ālem asbābı üçün ğam yimegil
arızımas munçağa ‘ālem gūyā (FK 31/6) **ilk divanda yok**

ğunc u delāl iyle-: naz, cilve yapmak

terk-i ‘ışk itti Nevāyī tutuban taqvī vü zühd
iy şanemler anğa köp ğunc u delāl iylemeñgiz (FK 225/7) **ilk divanda yok**

ğacil bol-: utanmak, yüzü kızarmak

‘anber ü kāfūrı şām u subhıñğ boldı ğacil
‘arızıñğ kāfūrı üzre zülfdin ‘anberni yap (FK 72/6)

hak bol-: oyulmak, kazılmak (gönül)

Nevāyī köngli şüret-hānesi hak boldı ser-tā-ser

çu anda cilve birdi ol niğār-ı naqş-bīn şüret (FK 87/11) **ilk divanda yok**

hār tik-: diken batırmak, ekmek acı çektirmek (gönül, bağır)

‘arızınğ könglüme açtı yüz gül

kirpikiñ bağırıma tikti miñğ hār (FK 688/58) **ilk divanda yok**

harc ol-: harcanmak, sarfedilmek

sīm eger cān naqdidür şylerde her miqdār harc

yārga harc olsa yāhod kılsa anı yār harc (FK 99/1) **ilk divanda yok**

hayran kal-: şaşma kalmak

tüşmesün kimsege bu nev’ katıq kün ki mañga

bilye kim qalmışam öz hālime hayrān siznsiz (FK 231/4) **ilk divanda yok**

hayret kıl-: şaşmak, şaşırmak

yaman hālimga hayret kılmāñ iy Ferhād ile mecnūn

bu kün siz mihmān-siz tarab birle ma’āşımdur (FK 188/7) **ilk divanda yok**

hecr kıl-: ayrılmak

tanımas-sin dime ilni kim ta’addi başlağaç

āšnālardın burun kıldı mini bî-gāne hecr (FK 147/4) **ilk divanda yok**

hevā tol-: arzu ile dolmak

halā mevcūd imes su zarfdın çıkkaç hevā toldı

hevā-yi ‘ışkdın memlūdur özdin kim ki hālīdir (FK 201/7)

hoş- hāl ol-: mutlu olmak, iyi durumda olmak

cām-ı mīnāyī iligdin qoyma kim bu şīvesiz

kimse hoş-hāl olmadı bu tāk-ı mīnū astıda (FK 29/6) **ilk divanda yok**

hursend bol-: kanaat etmek, yetinmek (duygusal olarak)

min kibi hecrğa alğay iy vaşl

her kiři bolmasa hursend saňa (FK 18/6) **ilk divanda yok**

mal-: inanılmak

arıp ni alğa aldım ki yār ılmas raħm

niçük ki ılf kibi zār yığlasam ınalıp (FK 70/5) **ilk divanda yok**

inan-: inanmak

ger disenğ ser-geştelik körmey yolunğnı tüz yörü

ger inanmay-sin nazār ıl çerħ-i kec-reftārgā (FK 571/6) **ilk divanda yok**

'ış ik-: aşk acısı çekmek

fiğān ki 'ış iker bağlap anı boynumğa

niçe ki zühd ü vera' perdesin revā ılsam (FK 422/4)

'ış it-aşık etmek, aşık olmak

iy Nevāyī 'āřık olduğ bil ki 'ālem mülkini

'ış itip tārāc her ni alsa bāī köydürür (FK 150/9)

ıztırāb sal-: acı üzüntü salmak, yaymak

yār ikin dip nā-tüvān könglümge Salur ıztırāb

yā körüngen sāye yā öy taşıdın kilgen tavuş (FK 264/1) **ilk divanda yok**

igir-: aşıklık etmek, gazel söylemek, dönmek

igirdi rişte-i na'tınğ Nevāyī köz uçı birle

eger başsanğ muı' olğay anğa nessāc ile serrāc (FK 96/11)

ihtirāz it-: sakınmak çekinmek korkmak

kiři bed-ħūylar 'ıřıdın itmek ihtirāz evli

yok irse körgüsü her laħza yüz āzār min yanğlığ (FK 311/7) **ilk divanda yok**

irgendür-: nefret ettirmek

cānı irgendürür anıñg bu meyi

ki biziñg köñgimizge birdi celā (FK 604/3) **ilk divanda yok**

'işve birle bak-: naz ile bakmak, nazlanmak

yüz 'işve birle baqıban cānımğa otlar yaqıban

leb tişleben köz qaçıban türgüzdi vü öltürdi veh (FK 553/5)

'işve iyle-: nazlanmak

'işve iylep ilge āhımdın tevehhüm kılmadıñg

tişleben la'liñni cānımğa teraħħum kılmadıñg (FK 354/1)

kaç-: kaçmak uzaklaşmak (gamdan kederden)

meger zamān gamıdın qaçmasun dip ehl-i 'anā

iħāta iyledi bir birniñg üstide eflāk (FK 349/6)

kāf-ı 'ışk bol-: aşk dağı olmak

bī- sūtūnga kim sūtūn Ferhād boldı kāf-ı 'ışk

ol sūtūnnı bī- sūtūn astındağı nūn kıldı la (FK 34/5) **ilk divanda yok**

kal-: ihtiyacı olmak, mecburiyet içinde olmak, sürmek

min kibi hecrğa qalgay iy vaşl

her kişi bolmasa ħursend sañga (FK 18/6)

kal-: varlığını korumak, sürdürmek (köñglüm)

ni köñglüm qaldı ni bağrım yarasız

felek taşı ki her yanımgā attı (FK 655/4)

kan bağlan-: kederlenmek, hüzünlenmek

nivçün ağızıñgğa yiter dip cām-ı gül-gün dem-be-dem

ħaste köñglüm gönçe dik kan bağlanıptur tū-be-tū (FK 533/4) **ilk divanda yok**

қан ығыла-: kan ağlamak, serzenişte bulunmak
 ni 'aceb қан ығыласам ehl-i zamāndın dem be-dem
 kim alardın ğam üze ğamdur elem üzre elem (FK 412/1)

қан yuk-: bulaşmak tesir etmek, tesir etmek
 iy Nevāyī irni anıñg la'ldür yā yuqtı қан
 birkigende baғrıma şūh-ı sitem-kārımğa tiş (FK 266/7) **ilk divanda yok**

қапал-: kapanmak, kuşatmak, çevrelemek (duygusal anlamda sarmak, kuşatmak)
 vişāl baғını sormanğ ki min ni bilgey-min
 firāk mülkide zindān-ı hecr ara қапалıp (FK 70/6)

қара қыл-: karartmak, karanlık kaplamak
 köz ü қаşıñg көñgülniñ rüzgārın kim қара қıldı
 kirek şükr itmese zāhir yüzün dağı қара қılmaқ (FK 327/4)

қай- : vazgeçmek (kөngül)
 bolsa қаş u közidin zülf ser-āmed ni'aceb
 kim көngül қaydı үçүн ikkisidin kildi firih (FK 555/4) **ilk divanda yok**

кайғур-: kaygılanmak, tasalanmak
 mañga mey neşātin körüp kayğurur şeyh
 neşāt iylerem min körüp anda қayғу (FK 549/6)

қызар-: kızarmak, kırmızı olmak (utancından)
 hacāletdin қызarmış gül taħarrük servdin kitmiş
 meger bāğ içredür gül-çihrelig serv-i hırāmānım (FK 419/6)

kir-: girmek (bedene)
 bezmdin çun çıktı yār u encümenğa kirmedi
 tendin andaқ çıktı cānım kim bedenğa kirmedi (FK 678/1)

kork-: korkmak

korçaram kim taşlağay ol şüh küyidin yıraç
kim başım aylandurur devrân felâhan taşı dik (FK 337/2)

kozgal-: çoşmak, sevinmek, aşırı duygusal yoğunluk yaşamak

veh ni hâletdür yanğı ay zevrağınınğ havfi bar
şarşar-ı ahım bile çun baħr-i eşkim çayçalur (FK 153/2)

köngül kııl-: gönül vermek, gönlü hoş etmek

hūblar meyli köngül kılmadı kim
imes irdi biri mānend saᅇga (FK 18/3) **ilk divanda yok**

köngül kııl-: gönül vermek, gönlü hoş etmek

istesenğ cān yā köngül kılsam tereddūd yok ‘aceb
kim Nevāyīde alarnı tanlamak terdididür (FK 187/6) **ilk divanda yok**

köngli toktat-: gönlü fethetmek, alıkoymak

katliğa könglümni toktatsam u ger yoç veh ni sūd
çun mininğ diklerni öltürmekke köngli toktamış (FK 282/3) **ilk divanda yok**

könglüm açıl-: gönlünü açmak, gönül vermek

könglüm açılmadı hergiz ğam –ı ‘ışk içre meger
açça-sin bir anı gönçenğde şeker-hand kıılıp (FK 59/2) **ilk divanda yok**

könglini sındur-: gönlü kalbi kırmak, yaralamak

çun Nevāyī könglini sındurdunğ imdi bütmeķi
mümkin irmes itti çun her yan tüşüp bir pārçe (FK 554/9) **ilk divanda yok**

könglünğ tutul-: gönlü tutulmak, gönül kaptırmak

iy Nevāyī gonçe dik könglünğ tutulsa hecdin
nā-ümīd olma nesīm-i vaşldın yitkey güşād (FK 121/9)

könġli tutul-: gönü tutulmak, gönül kaptırmak

iy Nevāyī yārınġ könġli tutuldı nāledin

kāş hergiz açmaġay idim min-i bed-kār aġız (FK 229/8) **ilk divanda yok**

könġlüm sal-: gönül vermek

könġlüm salıban nabz kibi barur iligdin

nabzınġ sarı körsem ki řabīb ilgi baradur (FK 197/5) **ilk divanda yok**

köprek bol-: çok daha fazlalaştırmak

vaşlıdın çun mültefit köprek bolur fürkatde yār

terk-i vaşl iylep kılınġ aħbāb fürkāt ihtiyār (FK 141/1) **ilk divanda yok**

köy -: yanmak tutuşmak, eziyet görmek (gönü)

köydi könġlüm isteben 'ışkın fidāyılıġ bile

kimse ot içre niçe kim barsa bī-bāk örtenür (FK 169/3)

maħzūz bol-: hoşlanmak, hoşlanılmak

ħarīm-i kurb ara maħlūb-ı vaşlıdın bolup maħzūz

yok andaķ kim ħarīm-i Ka'be içre zümre-i ĥuccāc (FK 96/8) **ilk divanda yok**

māt ol-: yenilmek (duygusal, perişan olmak)

körüp yüzünġni Nevāyīġa hūş kitse ni taġ

ki māt olur bar şeyler kaçan sin açsaġ ruħ (FK 117/6) **ilk divanda yok**

mekān iyle-: yerleşmek, bağlanmak

maħlaşım yoķ tirig andın ni kılay iy aşħāb

derd ile 'ışkı çu cānımnı mekān iylediler (FK 146/4) **ilk divanda yok**

melül bol-: üzölmek, mahzunlaşmak

çu mest idim maġa te'sīr kılmadı gerçi

melül boldılar itmekdin ihtisāb maġa (FK 16/4) **ilk divanda yok**

memūc bol-: üzölmek, mahzunlaşmak

la'li yitken bādedin 'ömr-i ebed tapsam ni taᅇg

mayᅇa un ᅇayvān suyu memzūc bolmuş cāmıda (FK 20/5) **ilk divanda yok**

merhem it-: merhem olmak derdine çare olmak

zahmlıᅇ köᅇglüm otıᅇa merhem itmes nef' kim

yaradın mamuᅇka mamuᅇdın tüşer merhemᅇa ot (FK 86/7) **ilk divanda yok**

mest-i ᅇarāb bol-: harap, sarhoş olmak

bu nevā kimᅇe naşīb olsa Nevāyi yanᅇlıᅇ

bu ᅇazel birle içip bolsa kirek mest-i ᅇarāb (FK 44/9) **ilk divanda yok**

mūbtelā tüş-: kapılmak, bağlanmak

köᅇgül ger kūyünᅇe tüştü ᅇamıᅇᅇga mūbtelā boldı

terᅇᅇum andın öksütme ki andın mūbtelā tüşmes (FK 237/3)

nisbet kıl-: inadına yapmak, bağlanmak

Nevāyī iyle fenā bol vişāl üçün ki saᅇga

i cāy ki özlükke ᅇalmaᅇay nisbet (FK 91/7)

oᅇşa-:benzemek (övmek)

bütkenᅇe oᅇşar diᅇe-sin her yan kızıl tal üzre berg

her sarıdan peyᅇānlarıᅇᅇ bbu cism-i ᅇün-ālūd ara (FK 23/2)

oᅇşaş-: benzeşmek

azār köᅇglüm tüşkeli hecr otıdın ᅇam engige

iy Nevāyī oᅇşaşur hem 'ūd aᅇga hem tar aᅇga (FK 9/9) **ilk divanda yok**

ot sal-: üzmek sıkıntıya sokmak

bāᅇ ara güllerge ot saldı Nevāyī nālesi

bī-nevā bülbülᅇa veh mundaᅇ ün olᅇay mu ikin (FK 500/7)

ot sal-: üzme sıklntıya sokmak

ol melek-sımā ki salmış hısnıdın ʿālemğa ot
 kayda koyğay salmayın cins-i benı ādemğa ot (FK 86/1)

ot tüş-: üzölmek, sıklntıya girmek

çun bağırdın sordum aytur andın ot tüşti maŋga
 kim kõngölge řuʿle saldı ʿıřık berķ-ı āfeti (FK 627/3)

ot ur-: ateş yakmak

sākıyā bāde ki devrān bile ehliğa vefā yok
 sin eger cānga ot ursanğ ki irür cānıma minnet (FK 80/7)

örtē-: kaplamak, sarmak

köydi kõngölüm isteben ʿıřkın fidāyılığ bile
 kimse ot içre niçe kim barsa bī-bāk örtēür (FK 169/3)

öyin kıl-: ev kurmak, mekan eylemek yerleşmek (dert, keder)

dere öyin kıldı binā ʿıřkınğ buzup kõngölüm öyin
 kimse yanğlığ kim bir öy tüzgey birin vīrān kılıp (FK 56/2) **ilk divanda yok**

özlikdin kiç-: kendinden geçmek

nevāyī özlükidin kitçi dağı koydı qadem
 bu yolda imdi sebük-bār mu ikin āyā (FK 38/7) **ilk divanda yok**

pervāne bol-: kendini aşkın ateşine kaptırmak, bağlanmak

örtēür-min tā kim ol il tīre řāmın yarutur
 bolğalı ol řemʿ-veş min bolmışam pervāne řabʿ (FK 302/2)

periřān ol-: dağılmak, perişan olmak

gül periřān oldu vü serv-i sehī taptı şikest
 bağ ara gül-geşt ol serv-i hırāmān iylegeç (FK 100/4) **ilk divanda yok**

peydā iyle-: meydana gelmek, ortaya çıkmak (gam keder sıkıntı)

kāş oyulsa köz dağı kim bir temāşā iyleben

andın oldı miñg belā cānımğa peydā iylemek (FK 338/7)

rāst sal-: denk gelmek

‘ışk ara köñglünğ tüzet kim rāst salgay ‘aks yār

közgü igri bolsa salur ‘aksini ruşsār kej (FK 232/5) **ilk divanda yok**

reşk bol-: kıskanılmak

nāmesin körgeç nidin köz ü köñgülge boldı reşk

kim eger ol bolsa haş sarı bu mażmūn sarıdur (FK 193/4) **ilk divanda yok**

şafā al-: mutlu olmak şenlenmek

rūşen durur ki mihr yüzünğdin alur şafā

yoğsa ni vech ile şamer andın tapar ziyā (FK 2/1) **ilk divanda yok**

şāf bol-: arınmak, temizlenmek

bol şafā ehliğa hem-dem yār vaşlın istesenğ

‘aksini salgāy mu saķı bolmağunça bāde şāf (gs316/5)

sançıl-: saplanmak, sokulmak

yoğ köñgülde her ser-i mūyumda bir efgān irür

kim cefāsı nīşi yalğuz köñglüme sançılmadı (FK 608/2)

sançıl-: saplanmak sokulmak

bir yögürük tıfl irür kirpiklerim içinde yaş

kim yıķılıp sançılıptur her şarafdın hār anğa (FK 9/2)

sevdā iyle-: sevdalanmak

cān birip devrān ilidin istemenğ mihr ü vefā

kim besī tapmış ziyān her kim bu sevdā iylemiş (FK 255/8) **ilk divanda yok**

sevdā kııl-: sevdalanmak

iy Nevāyī birgil özlük naḳdin ü kesb it fenā

kim alar sūd iylediler kim bu sevdā kııldılar (FK 159/9) **ilk divanda yok**

sın-: kırılmak bozulmak

hāḫırım sınmaḳ tiler köngli tiler-min min dağı

her ni bu şışemge kilgey hoştur ol pūlādıdın (FK 490/4)

su bol-: sulanmak sulu olmak su gibi olmak

hecr zikridin su bolğan könglüm içre iztırāb

nā-muvāfiḳ yil iserdin baḫr çaykalğança bar (FK 171/3)

tar ol-: daralmak

fenā yolığa özlüktin şürū' itkenge tar oldı

ger olsa hādi-i tevfiḳ açukdur bī-ḫad ol şāri' (FK 307/8) **ilk divanda yok**

tart-: inlemek, ah çekmek,

her niçe yitkürse ol şūḫ-ı sitem-ger intizār

n'iylegümdür tartmay-min zār muḫtar intizār (FK 165/1)

tarıḳ-: canı sıkılmak, daralmak, gönlü kırılmak

kaşınğ ḫayāli tarıḳmay köngülde ivrülsün

irür çu kıble –nümā pāyesiga ioīā vesī' (FK 306/4)

tarḳal-: dağılmak, saçılmak

iy Nevāyī tā tirig-sin tartğunğ ildin cefā

savuğaç hengāme-i 'ışkınğ bu ğavgā tarḳalur (FK 153/6)

tavşal-: derman kalmamak, eziyet görmek

tā 'ışḳ şiddetide yavsalmas ādemī-zād

nā-ādemīlīg andın kitmes yıraḳ u dūnlıḳ (FK 325/4)

taya-: dayamak kuvvet ve metanet vermek
 koydı ösrük yüzni bu ħak-i ten-i bīmārga
 şem' yanğlıg kim kim tayamışlar anı dīvārga (FK 587/1)

tebeh kııl-: harap edilmek, bozdurulmak
 sāķī tola cāmī kitür derdimğa ārāmī kitür
 ħālimğa encāmī kitür kim gam anı kıılmış tebbeh (FK 553/8) **ilk divanda yok**

terahħum it-: merhamet etmek, acımak
 fiğān ki hecrdin anğlap üküş elem bizge
 terahħum itmedi ol miħri yok şanem bizge (FK 30/1) **ilk divanda yok**

terahħum kııl-: merhamet etmek, acımak
 ħālime yār terahħum kıılmas
 yığlasam zār tebessüm kıılmas (FK 235/1) **ilk divanda yok**

tilbere-: delirmek, divaneleşmek
 ni tiler-siz tilberrep itken köngülñi bāğ ara
 kūyide divāne-i bī-ħānümānıñni tilenğ- (FK 364/4)

temennā bol-: dilenmek, istenmek
 iy Nevāyī ger naşibinğdür ebed 'ömri kirek
 ħātırınğ yārdın özge temennā bolmasa (FK 27/9) **ilk divanda yok**

tikil-: dikilmek, dik durmak, ayakta durmak
 firāğ nişi köngülñinğ içi vü taşıda
 tikilmiş ança ki āħım çıkar ħırāşıda (FK 563/1)

tilmür-: bakmak ümit ve özlemle bakmak hasretle bakmak
 cefā hem kıılmadıñg köz her niçe ħüsünğğa aldurdum
 kıya hem baķmadıñg her niçe kim allñgda tilmürdüm (FK 421/1)

tiş birkit-: diş bilemek, saplayıp yerleşmek bağlanmak
 derdin bağıra zārī den-be-dem birkitti tiş
 küt üçün bīmār yanglıg kim gızāsın tişledi (FK 641/3)

tişil-: deşilmek, yarılmak (gönül)
 tişildi haste könğül 'ışk tıgı itkeç zür
 kirer anğa kara kaygu sipāhı iyle ki mūr (FK 145/1)

tīre bol-: bulanık olmak, bulanmak
 köz ü könğlünğ dime min bargalı bolmış tīre
 vaşl şem'i bile ol tīre vağanları yarut (FK 74/3) **ilk divanda yok**

tirel-: dirilmek, canlanmak (gönül)
 nefy kılğanlar kuruğ cismim helāk u za'finı
 tenğa könğlümdin tirelgen her taraf peykān körünğ (FK 356/2)

tol-: dolmak (könğül)
 ğamınğdın tā könğül toldı fiğan çikmes cefā birle
 ki tolğan cām ara niçe kim kaçsanğ şadā tüşmes (FK 237/4)

toy-: doymak, tatmin olmak
 ay u yıl dīvāne vü mest olmağınğdın toymadıñ
 yılçıl ay ol ay barur bir lahza ayıl iy könğül (FK 385/3)

tutaş-: tutuşmak, ateş almak (kederlenmek, dertlenmek, hüzünlenmek)
 bir ay firākıda her kün başımğa ot tutaşp
 kuyaşka şu'le yitip düdı yitti kökdin aşp (FK 64/1), (FK 206/3)

tüş-: gitmek, rastlamak, uğramak, uygun gelmek (gönül)
 könğül ger kūyünge tüşti ğamınğğa mübtelā boldı
 terhhum andın öksütme ki andın mübtelā tüşmes (FK 237/3)

tüş-: bağlanmak, kapılmak (sevdaya)

terk itip sūdā anıñ sevdāsıǵa tüşmiş ulus

kirgeli Yūsuf cemālim seyr üçün bāzārǵa (FK 569/6)

uç-: uçmak, ıztırapla hareket etmek

nidür uçmaq cāh ile āhir felek Nemrūdınñ

āsmāni taht u cāhın genç-i kārun ıldı la (FK 34/6)

unut bol-: unutulmak

öz derdiñ unut bolǵay eger şemme’i bilsenğ

hecriñ tüni içre bu ‘uķūbet ki mañǵadur (FK 197/3) **ilk divanda yok**

uyaq-: utanmak

uyaqtı irse ay hūrşīd –i raḥşān ber-kemāl olsun

tökülse gül-büni serv-i sehīǵa i’tidāl olsun (FK 793/1) **ilk divanda yok**

ürk-: korkmak ürkmek

ulustın ürküp özümdin daǵı bolup-min yat

min-i remīdeǵa tā boldı āşnā ol şūḥ (FK 113/3)

üzül-: kırılmak, daǵılmak, kesilmek

sevād-ı ḥālī anıñ la’l-i-rūḥ-perver ara

meger ki mūrçe nişfi üzüldü şekker ara (FK 24/1)

vefā aldur-: sözünde durmak, vefa göstermek bağlılık göstermek

kimse köñglin kimsedin istep vefā aldurmasın

bī-cihetdür kim ki ister bu gül-istāndın vefā (FK 41/6)

yaqıl-: yakılmak, yanmak (gönül)

derd otın qılǵan heves evvel köñgülni örteдик

kim ol ot her ḥār köñgliǵe yaqılǵu dik imes (FK 248/6)

yaqıl-: yakılmak, yanmak

laḥza laḥza her otı çikti ‘alem üzre ‘alem
ötti mü bir laḥza kim ol şu ‘leğa yaqılmadım (FK 433/5)

yan-: yanmak (arzu ateşinde)

şevk otığa yanmaḳḳa özin urdı Nevāyī
ḳavduṅ kil ü luṭf iyleben ol tilbeni yandur

yüz karar-: kararmak utanmak mahçup olmak (FK 143/7)

şem‘i vaşl iy kim közüṅ yaruttı şād ol kim mininḡ
rüzgārımğa ḳarardı dūd-ı hicrān birle yüz (FK 230/1)

yavuş-: yanaşmak, yaklaşmak, yakın olmak

kiçiben baştın ayaḡdın tüştüm
ölgeli za‘f içide yavuştum (FK 689/374)

yıqıl-: yıkılmak, çökmek (bī-dili)

ni-şuḡdur ki sürer tünd merkebin baḳmay
ki bī-dili yıqılur laḥza baḡrı talıp (FK 70/7)

yimrül-: çökmek, harap olmak, yıkılmak

çerḡ hecrinḡde yaḳındur başıma yimrülgey
kör niler kiltüredür başıma devrān sinsiz (FK 231/6) **ilk divanda yok**

yimür-: yıkmak, harap edilmek, viran eylemek (dünyası yıkılmak harap olmak)

hecrdin tofraḡ boldum gūyiyā eşkim suyu
başıma çerḡ-i kühen ṭāḳın yimürdi bu kiçe (FK 568/2) **ilk divanda yok**

yüz bol-: yüz göz olmak, utandırmak

min kibi yüz bolmasa ḡam yoḳ ki ḳılgaç iltifāt
şāh-ı ḡāzi luṭfi iyler her gedānı min kibi (FK 652/9)

yüz koy-: yönelmek, niyetlenmek

deyr ara yüz muğ-beçe ta'līm alurğa koydı yüz

tā lebiñg ihyāy-ı enfās-ı Mesīhā iylemiş- (FK 255/3)

zahmet çik-: güçlük çekmek, sıkıntı eziyet çekmek (gönül)

buzğalı köñglümni zahmet çikmenğiz iy derd ü ğam

kim bu kişverni buzarğa hecr haylı yağı bes (FK 236/4)

zār it-: ağlamak, inlemek, feryad etmek

bizni zār itti bu ra'nā muṭrib

nağme birle ṭarab-efzā muṭrib (FK 67/1)

zār yıĝla-: zar zar ağlamak feryad etmek

ķarıp ni hālğa ķaldın ki yār ķılmas raħm

niçuk ki ṭıfl kibi zār yıĝlasam ınalıp (FK 70/5) **ilk divanda yok**

1.4.1.2. Kılış Fiilleri

'āciz it- : çaresiz, güçsüz bırakmak

bizni devrān miḥneti hem 'āciz itmiş hem ķarı

hüsñ ile ķuvvetni ra'nā nev-cevānlardın soruñg (FK 363/3)

'aciz it-: çaresiz güçsüz bırakmak

tüzüp meclis esāsın sāķiyā 'aķlımni zāyil ķıl

ki hayret ķılğum durur anıñg edāsında (FK 11/8)

aķadur-: akmak, akabilmek (kan)

bu ki köñglüm yarasıdın aķadur ķan mu ikin

yā ķızarıp irigen su kibi peykān mu ikin (FK 513/1)

aķız-: akıtmak, kan akıtmak, yaralamak (bağır, gönül)

çunki bağrım ķanını köz yolıdın aķızdılar

dem-be-demdür kim suvapdurlar ser-ā-ser ķanı hem (FK 453/5)

akız-: akıtmak, acıdan közden kan akıtmak (duygusal anlamda çekilen acıdan közden kan akıtmak)

sorma nivçün bi-dil olduñg dip özünñ çun hecr ara
közdin akızdınñ köñgölñni kaçre kaçre kaçan kılıp- (FK 56/6)

al-: almak, istemek

veh ki hem hūşumñi efzūn u pend
hem cünūnumñi kem iyley almadı zincir ü bend (FK 130/1)

asra-: korumak, kollamak (könlünü, sevgisi yabancılardan başkalarından korumak)

ğayrıdın köñglüm kaçı köksümñi mazbūğ asradı
çuğd 'āciz veh ni kaçığay iylemey köñgül algannı kaçbğ (FK 294/3)

ārzū kaçı-: istemek arzu etmek

cism ara her 'ūzv tığınñni kaçıurlar ārzū
iyle kim bolğay yığaçda suğa kaçcet-mend kaçh (FK 116/4)

avut-: avutmak, gönlü teselli etmek

özünñ evvel niçe yutkaçı nevāyīğa dağı tutkaçı
anı bir lağza avutkaçı ki hicrān içredür muğtar (FK 149/9)

ayır-: ayırmak, uzaklaştırmak

allğa kaç baş kaçoydum ammā tığ ile ayırmadı
kaç imes bu kaç irür boynumda anıñ öntüçü (FK 630/3)

ayır-: ayırmak, koparmak, uzaklaştırmak

anı hem .çerh-i ta'addī āyīn
mindin ayırdı kaçılp kaçşdıma kaçn (FK 689/356)

bağla-: birine sevda ile bağlanmak, sevmek

bāğ-i hecr eşcārı kaçhıdın tutay seyl-i sirişk
kaç uluğ sevdā kirektür bağlamakça bend kaçh (FK 116/2)

bağlat-: bağlamak, zaptetmek, denetimi altına almak
 cürm anıñ ʻışkıdın özge yoq ki her dem kizdürür
 ʻışq mülki tört bāzārıda boynum bağlatıp (FK 69/7)

behre- mend iyle-: nasiplenmek, kısmenlendirmek
 çunki insānı bu gevher birle iylep behre-mend
 ser-firāz iylep melıyık haylı içre cān ar (FK 3/2) **ilk divanda yok**

bilgür-: belirtmek, ifade etmek, bildirmek, talimat vermek
 katl-i ʻām itkeç ki kaçtı ʻışkıdın her buʻl –heves
 cismine cān kirdi ʻışkım allıda bilgürgeli (FK 622/4)

birkit-: yerleştirmek, istihkam etmek (bağıra)
 çu ilge ʻişve iyler laʻlin ol ārām-ı cān tişlep
 kilür-min bağıma tiş birkitip yaʻnı ki çan tişlep (FK 51/1)

birkit-: sağlamlaştırmak, bağlamak yerleşmek (gönülde)
 köñglüm içre kim sığışmas nāvekiñ peyķānları
 birkitiptürler okuñ şebķını yüz mismār ile (FK 576/6)

birkit-: denk gelmek içinde bir sıkıntının olması bulunması (gam, keder, sıkıntıya)
 hecr deştide hemānā birkitiptür bir belā
 her tiken kim nış sançiptur ten-i ʻuryānıma (FK 589/2)

botrat-: dağıtmak, saçmak (könülden yürekden)
 taşlar kim ol perīpeyker bu mecnūnga atıp
 ʻaql u dāniş kuşların köñglüm öyidin botratıp (FK 69/1)

buz-: bozmak, ortadan kaldırmak (gam, keder)
 şubħ-ı fūrķāt bir belā deryāsı buzdı halknı
 şām-ı hicrānımda yağķan şüdrün olğay mu ikin (FK 500/4)

buz-: bozmak, harap etmek, kederlendirmek (gönül)
 içmeyin mey buzdu könglümni ger içse tutsa hem
 kör ni âfet seyli yüzlengey yıkuğ vîrânıma (FK 573/4)

cefâ kııl-: eziyet etmek, incitmek
 dime tâ cānıñg cesede bolğusu kılgum cefâ
 kayda qalmış cān mañga çun za'fdın yoqtur cesed (FK 132/2)

çāk iyle-: yırtmak, parçalamak (göğsünü, yüreğini)
 birev tîğ-ı firâkı voh yana köksümni çāk iyeler
 ki hem zaħmı hem ihfâsı hem ızhârı helâk iyeler (FK 154/1)

çıkār-: çıkarmak (candan benliğinden gönülden)
 yār atın cāndın çıkarıp tilge mezkūr iylemek
 'aşık-ı ferzâne allında kaçan maħsüb imiş (FK 257/5)

çıkār-: çıkarmak, türetmek, açmak
 munuñg cevri ü cefâsı rûğarımni qara kıldı
 bu maħzūnnı çıkarmay rüzgār anıñg qarasin- (FK 525/5)

çıkār-: çıkarmak, terk etmek (könglümdin)
 kâş könglümdin çıkargay irdim ol ay ülfetin
 vařlı eyyāmıda oğ hūy itkey irdim fūrkatim (FK 527/1)

çik-: çekmek, içmek (gam keder zehrini)
 belâ zehrini çikmey zühdünğ iy şofî irür bārid
 ħakîkat 'ışkığa hem çāñnı 'ışk-ı mecāz irmiş (FK 263/7)

çoquş-: gömmek (kalbi gömmek yok etmek)
 zağlar kūyide könglümni çoquřup üzdiler
 tumşuğ irmes her biri ağızıda bir perkendidür (FK 148/3) **ilk divanda yok**

çörge-: ateşte alazlamak, yakmak (gönül)
 köngülni çörgeci 'ışkıñg velik irür tola kan
 yalında köymiş ü kissenğ irür kebāb kızıl (FK 388/3)

dāğ koy-: dağlamak, yaralamak
 zahmlar üzre meger koyğalı dāğ
 hancerinğ könglüm ara boldı kızıg- (FK 315/4) **ilk divanda yok**

efğar it-: yaralamak (gönül)
 қаşı hecrinde yanğı ay şeklidin fūrkat tūni
 könglüm efğar itkeli gūyā felek tırnağıdur (FK 172/2)

efzūn kıl-: çoğaltmak
 yār derdim sormayın könglümni maḥzūn kıldı la
 cānım āşūbını kem kıлмақdın efzūn kıldı la (FK 34/1)

eşk-i ḥasret saç-: hasret göz yaşları dökmek, saçmak
 hecr ara her niçe saçtım eşk-i ḥasret birdi ber
 ni şemer birgey çu her mezra'da saçqay dāne hecr (FK 147/6) **ilk divanda yok**

eşk eyle-: ağlamak, gözyaşı akıtmak
 iy 'ışk n'itip ol қара közni köreyin kim
 közning қarasın hecride eşk iyledi zāyil (FK 392/1) **ilk divanda yok**

ḥarāb iyle-: yıkmak, viran etmek
 refiqlar ötünğüz deyr kūyidin ki mini
 ḥarāb iyledi mey dağı mübtelā maḥbūb (FK 54/6)

ḥasretiğa tüş-: hasretine kapılmak, özlemek
 gonçe dik könglüm yoқ ağızñg ḥasretiğa tüşkeli
 kim anıñg rengi hemānā tuttı kim peydā imes (FK 238/4) **ilk divanda yok**

helāk iyle-: mahvetmek

birev tīg-ı firākı veh yana köksümni çāk iyeler
ki hem zahmı hem ihfāsı hem ızhārı helāk iyeler- (FK 154/1)

hevā kııl-: istemek, arzu etmek

ol perī uçtı közimdin könglüm iyeler ārzū
kim anıñg sarı hevā kıılğay oqıdın per tapıp (FK 68/3)

heves it-: arzu etmek, istemek

Nevāyī özge şeh ü özge kişver itme heves
ki tapmağunğ Şeh-i gāzī bile Herī yanğlıg (FK 314/7)

heves kııl-: arzu etmek

hecride ança belā yitkür mañga iy çerh kim
özgeler 'ışkın heves kıılmağğa imkân qalmasun (FK 530/4)

ıztırāb iyle-: elem ve acı vermek, üzmek

quyaş dik çihre birle tīre külbem iylegeç rüşen
mañga titretme tüşti zerre yanğlıg ıztırāb iylep (FK 63/3)

iç-: dert çekmek

içkeli iski sifāl içre gedālīg dürdini
bizge özge kilmedi cüz sāğar-ı şahbāsı hoş (FK 261/8)

ik-: ekmek

qaşı mihri tuğmını könglümde iktim kör nişān
her süngek yanımda urmağğamağabbet dāsıdın (FK 491/3)

iste-: istemek, arzu etmek

iritsem ger köngül çāki üçün peykānların tañg yoğ
timürdin bu hisār-ı derd üçün der-vāze ister-min (FK 520/4)

izhār kııl-: göstermek, ortaya çıkarmak (duygularını)

sindin ol kām hayāl itmemişem könglüme kim

kıılsam ızhār hem olğay dime ki terk-i edeb (FK 48/2)

ķahr kııl-:helak etmek

ķahr kıılsa öltürür bu ķurfe kim luķf itse hem

ķatıl işide bolmış ol ķātil be- ğāyet miķteri' (FK 303/3) **ilk divanda yok**

kām it-: arzulamak, istemek

şevket ehli yār la'lidin ki kām itmiş ķama'

iy ķöngül ölsem ni tańĝ ķunkim tüşüptür cāńĝa iş (FK 260/2) **ilk divanda yok**

kemend it-: bağlamak

ķikerge 'ışķ āteş-ĝāhıĝa dīvāne könglümni

ķazā her bir şerer tārını bir otluķ kemend itmiş (FK 274/3) **ilk divanda yok**

ķorkut-: korkutmak

cürm ü günehlerdin ötüp kiltürme yüzge ķorkutup

lāle eger sāĝar tutup mūsice ger kıılmış zinā (FK 1/8)

könglüm al-:gönül almak, fethetmek

ķam bolup könglüm alurĝa kılmekińĝ ol nev'dür

ķim kıılurda şayd ķuşını ķam kıılur şayyād ķad (FK 126/4)

ķöydür-: yakmak, yandırmak (gönlü)

ķöydürüp könglüm közümni tīre kııldı tā anĝa

yüz otı berg-i semen zülfi-i semen-sā boldı dūd (FK 122/5)

ķöydür-: yakmak, yandırmak, eziyet ettirmek

vaşlıdın nevmīd iken çağda firāķı ķöydürür

ķunki boldı vaşl ümīdi iştiyāķı ķöydürür (FK 150/1)

köydür-: yakmak yandırmak, eziyet etmek
 bir āh bile 'ışk ehlin iyle köydüreyin
 ki kılmağay kişi 'ışkı şerīki yana maᅇa (FK 17/4)

maᅇbüb kı1-: sevmek
 tā ki sivdim sini cevrünᅇni daᅇı sivmiş-min
 her ni maᅇbüb kı1ur bar durur ol hem maᅇbüb (FK 46/2) **ilk divanda yok**

maᅇrum it-: mahrum bırakmak, esirgemek
 könᅇül şaydını maᅇrüm itmegey kim
 anıᅇ müjᅇanı nāvek kaşı yadur (FK 166/4) **ilk divanda yok**

maᅇzün kı1-: kaygılandırmak (gönlü)
 yār derdim sormayın könᅇlümni maᅇzün kı1dı la
 cānım āşübını kem kı1ılmaᅇdın efzün kı1dı (FK 34/1) **ilk divanda yok**

menzil iyle -: yerleştirmek (gönüle)
 könᅇülni ol müsāfir ayᅇa menzil iyledim kim
 teraᅇᅇum andın öksütme ki andın mübtelā tüşmes (FK 237/6) **ilk divanda yok**

müştaᅇ ol-: özleyen olmak, özlemek
 çu dirler insānnı müştaᅇ oldu nisyāndın
 özin ü 'ahdin unutmāᅇ yiter delālet anᅇa (FK 8/4) **ilk divanda yok**

ot salıptur-: ateş salmak, yakmak (aşıᅇın ah çekmesiyle ortaya çıkan duygusal yoğunluᅇu belirtmek için)
 çerᅇ üze ᅇurşid imes kim bir kuyaş hicrānıdın
 şu'le-i āhım salıptur bu biyik tāremᅇa ot (FK 86/2) **ilk divanda yok**

oy-: oymak (tᅇᅇ- 1 hicrānıᅇᅇ)
 tāze dāᅇımdın kara tüşken cerāᅇat şiddeti
 köz karasın tᅇᅇ-1 hicrānıᅇᅇ oyup alᅇanᅇa bar (FK 171/2)

öksüt-:eksiltmek (gam, keder)

fenā mey-hānesiġa sal mini iy rind-i 'arif kim
ġamımnı öksütür deyr-i fenā mey-hāne andın köp (FK 71/7)

örte-: yakmak, tutuşturmak (könġülüni)

derd otın kılgan heves evvel könġülüni örtedik
kim ol ot her hār könġlige yaqılġu dik imes (FK 248/6)

özin sal-: bırakmak, terk etmek, kovmak

tiřinġ şevkıda ġaltānlıġ ara yüz ġuşede qalgay
eger inçü özin salsa dür-i eşkim qatārında (FK 26/1)

pāre pāre kııl-:parça parça etmek (gönül)parçalamak parçalara ayırmak

ġamzenġni kişi nezāre kıılmas
kim baġrını pāre pāre kıılmas (FK 251/1) **ilk divanda yok**

periřān iyle-: daġıtmak, daġılmak, perişan olmak

könġülüni tā periřān iyledinġ yüz berq-ı ġam saçtı
niçük kim otını qozġarlar bolur andın şerer peydā (FK 36/3)

peyvend it-:baġlamak (gönül yarasını)

rāzī irmes-min könġül çākini peyvend itsenġiz
qalġanın hem kāřki perkend itsenġiniz (FK 227/1) **ilk divanda yok**

peyvend kııl-: baġlamak, ilgi kurmak

çun baġır zahımları bütmedi peyvend kıılıp
itlerinġ allıda taşlay niçe perkend kıılıp (FK 59/1) **ilk divanda yok**

pinhān iyle-:gizlemek (aşkı)

naqd-i şabrım gonçe dik aġzınġda kılgan dik nihān
hurde-i 'ıřkınġını könġlüm içre pinhān iyledinġ (FK 360/3)

rāst sal-: bırakmak, kovmak, terk etmek

‘ışk ara könglünğ tüzet kim rāst salgay ‘aks yār

közgü igri bolsa Salur ‘aksini ruhsār kej (FK 232/5) **ilk divanda yok**

revā kııl-: yakıştırmak, uygun görmek (ayrılığı)

қан yaşım aqmağlıg irdi derd ile ham hāceti

hācetin öz kavm ü haylınıñ revā kııldı firāq (FK 330/2) **ilk divanda yok**

revā kör-: uygun görmek (dert keder)

fidāsı cān ü köngül iyledük vefā ol ay

kılıp ulusқа revā kördi derd ü ğam bizge (FK 30/2)

revzen iyle-: kapamak, örtmek (bahtını)

ilge erdündin nişān itmek içün irmiş bu kim

āh okıdın çerhni yüz yirde revzen iyledim (FK 443/2) **ilk divanda yok**

saç-: saçmak, serpmek, dağıtmak, açmak (ğam)

imes encüm qazā kök mezrā‘ıda saçtı ğam tuhmı

velī tökti közüm ğam şāmı mundaq dāne andın köp (FK 71/3)

saç-: saçmak, serpmek, dağıtmak, (ayrılık tohumu)

hecr ara her niçe saçtım eşk-i hāset birdi ber

ni şemer birgey çu her mezra‘da saçqay dāne hecr (FK 147/6)

şarf it-: harcamak, kullanmak

közleri cān u köngül naqdın alıp şarf ittiler

iylegen dik ehl-i dīn emvālını küffār harc (FK 99/5) **ilk divanda yok**

savut-: soğutmak, uzaklaştırmak (gönlünü)

āteşin gül goncesi dik örtediñ könglümni līk

açıban anı nesīm-i vaşldın savutmadıñ (FK 366/4)

savut-: soğutmak, uzaklaştırmak

‘ışk otin efsürde cānımdın savutsam yahşırağ

zühd ü taqṽī birle könglümni avutsam yahşırağ (FK 683/36)

siv-: sevmek

bu ki dīvāne köngül sivdi perī

bī-vefādur benī ādem gūyā (FK 31/3)

sivdür-: sevdirmek

dimenğiz ol kim siver-sin nige ḳanınğnı töker

luṫf artuğ körgüzür artuğsırağ sivdürğeli (FK 622/3) **ilk divanda yok**

sıḳ-: sıkmak, sıkıntı vermek, daraltmak

her közümdin aḳadur her biriniğ ḥün-ābı

hecr işkencesi çun bağrım u könglümni sıḳıp (FK 65/4) **ilk divanda yok**

sındur-: kırmak, kırdırmak, parçalamak (hayatın değerini)

şuḥlar sındurdılar naḳd-i ḥayātım şāḥını

ol şıfat kim bolğay eṫfāl ilgidin serkend şāḥ (FK 116/5)

sındur-: kırmak, kırdırmak, parçalamak (inancını)

rindler tevbemni sındurmaḳḳa butḳarıp imes

bāde nefyidin ki her dem ḳīl ü ḳālim bardur (FK 184/5)

sındur-: kırmak, parçalamak

iy Nevāyī isteme mindin köngül kim yağdurup

jāle-i eşkin köngülniğ şişesin sındurdı köz (FK 228/9)

şifte ḳıl-: büyülemek, esir etmek

könglümni ḳıldı şifte bir meh-cebin yigit

kim ḥalḳ ara anığ kibi yoğ nāzenin yigit (FK 84/1) **ilk divanda yok**

şumāre kııl-: saymak, hesap etmek, değerlendirmek (aşkı)

derdimğa egerçi yok şumāre

‘ışkınğ munı hem şumāre kıılmas (FK 251/2) **ilk divanda yok**

şūr-ābe tōk-: göz yaşı dökmek

lebiñğ hayālilde şūr-ābe tōksem andın irür

ki bir çüçüg birür ol yirde kim su bolğay şūr (FK 145/3) **ilk divanda yok**

tap-: tapmak, bağlanmak (kōñgöl)

bu lezzet ki zaħmınğda taptı kōñgöl

yaķın bildi kim hıç merhemde yok (FK 334/3)

tar’if kııl-: tanımlamak, ayrıntılarıyla anlatmak

ger ādem melek olsa ki kıılmasun ta’rīf

eger kişi dise kim yitmegey hacālet anğa (FK 8/2) **ilk divanda yok**

tarḥ iyle-: tertiplemek, düzenlemek (gönüle)

şabr taşıdın kōñgölge köp binā tarḥ iyledim

köz yaşımsaylı kōñğardı barçanı bünyādıdın (FK 490/3) **ilk divanda yok**

tağ iyle-:dağ yapmak, dağ gibi olmak (dert)

tağnı deşt kıılıp deştne tağ iyledi derdim

kılma her deşt-rev ü küh-ken ilni mañğa nisbet (FK 80/5) **ilk divanda yok**

tarķat-: dağıtmak, parçalamak, bölmek

zülfiğa meyli y nesīm-i ‘anber-efşān iyleme

tarķatıp yüz pāre kōñglümni perīşān iyleme (FK 581/1)

tart -: çekmek (şarşar-ı āh)

iy kōñgöl tartar isenğ şarşar-ı āh

‘ālem ehlin burun itkil āğāh (FK 558/1)

tart-:çekmek (tiğ-ı intikām)

kıлмаған cürmümğa tartıp çerһ tiğ-ı intikām

bu belāğa çäre tapmaqқа tapılmay ihtimāl (FK 379/4)

taşla-: atmak, def etmek

niçük kim kıymetī la'l alıban birgey raķıbiğa

itiğe taşladı könglümni ol nā-mihr- bān alğaç- (FK 103/3)

temennā iyle-:dilemek istemek

cān birip zұлmin çu tapman cān taparğa vaşlını

bes temennā-yı muhālīdür temennā iylemek (FK 336/2)

temennā kıl -:dilemek, istemek

hālīm āğāzını bilmen kerem it raḥm kılıp kim

kılmışam ḥayr ile kūyünğ sarı encām temnnā (FK 5/8)

terğīb it-:arzu ettirmek, isteklendirmek

ḥiredқа bizni terğīb itme iy şeyḥ

bu işdin tut cünün ehlini ma'zūr (FK 168/6) **ilk divanda yok**

te'sīr kıl-: iz bırakmak etkilemek

baķıp tebessüm iter pīr-i deyr ü muğ-beçe hem

bu deyr ara küler el-ķıssa şeyḥ ü şāb maḥğa (FK 16/3) **ilk divanda yok**

tilbe iyle-:delirtmek

köngülni tilbe iylep қaydıға her yan aқar sudın

çemen zincir-i gīsūsında yüz çīn ü şiken kıldınğ (FK 372/2)

tola kıl-: doldurmak, dordurabilmek (ayrılık kadehi)

devr kör kim ol ki içti bir қadeḥ nūş-ı vişāl

sonğğı қатla zeḥr ile cāmın tola kıldı firāқ (FK 330/7) **ilk divanda yok**

toldur-: doldurmak

tözmese tañg yoq köngül kim ol melâhaţ kânınıñg

‘işvesi toldurmuş anıñg zaħm-ı pinhânıda tuz (FK 223/5) **ilk divanda yok**

‘uryan kııl-: soymak, soyulmak

hecr kûyinde yalañg cismimni körgen sağınur

kim mini öltürgeli iltür cünün ‘uryān kıılıp (FK 56/3)

ürküt-: ürkütme, korkutmak

ţayir-i vaşl şylemes hergiz Nevāyī sarı meyl

kilse efğān tartıp iy cān u köngül ürkütmeñgiz (FK 213/7) **ilk divanda yok**

üz-: köngül kırmak, incitmek

zāğlar kûyide könglümni çoquşup üzdiler

tumşuğ irmes her biri ağızıda bir perkendidür (FK 148/3)

vīrān kııl-: harap etmek yıkmak

derd öyin kııldı binā ‘ışkıñg buzup könglüm öyin

kimse yañlıg kim bir öy tüzgey birin vīrān kıılıp (FK 56/2)

yağdur-: yağdırmak (könglüme)

köp buzug könglüme yağdurma belā oqını kim

bir yağındın tiñg olur yir bile bu vīrāne (FK 562/4)

yağma kııl-: yağmalamak, yağlamanmak (gönlü)

ança könglümni cünün u ‘ışk yağma kııldılar

kim min-i dīvāneni ‘ālemğa rüsvā kııldılar (FK 159/2)

yanç-: ufalamak, yumuşatmak (gönlünü)

kilmese kaçır-ı hayātım könglige hoş yançıban

zulm taşın yağdurup gerdunğa gerdin savuruñg (FK 375/4) **ilk divanda yok**

yandur-: döndürmek, yandırmak, yakmak
 yārini istey Nevāyī barmış irdi iy refīķ
 bilmedim anı ni efsūn birle yandunġ barıp (FK 60/9) **ilk divanda yok**

yār it-: sevmek, dost edinmek
 tūn ħumār-ı hecride bed-ĥāl idim iy vāy eger
 cām-ı vaşlıdın mini yār itmese ĥoş-ĥāl şubĥ (FK 108/3) **ilk divanda yok**

yarasıġa tuz sip-: serpmek, acı çekmek, acıyı çoġaltmak
 Nevāyī yarasıġa köp sipme tuz
 niçe bolsa nuţķunġ be-ġāyet melīĥ (FK 109/7) **ilk divanda yok**

yaşur-: saklamak, gizlemek
 bir perī 'ıŝķıda min dik bolsa rüsvā taŋġ imes
 sırrını dīvāneliġ köŋlide yaşurmaġan (FK 526/5)

yık-: yıkmak, kırmak (köŋlüm)
 ol buzuġluġlar ki yitkürdi bir ikķisin işit
 kıldı vīrānem yıķıp köŋlüm öyin vīrāne hecr (FK 147/3)

yitür-: ulaştırmak yetiştirmek, kavuşturmak
 köŋlüm endīŝesi vaşlınġ durur ümmīd bu kim
 ĥaķ murādıġa yitürgey çu irür ĥayr-endīŝ (FK 258/3)

yut-: kapmak, sakinleşmek (köŋül)
 iki köz cemālinġdin er behre taptı
 köŋül yuttı ķanlar budur ķuska ķaru (FK 549/3)

yüz pāre kıl-: yüz parça yapmak
 baġrımın tīġ-ı hecr ile yüz pāre kıldılar
 tā yār kūyidin mini āvāre kıldılar (FK 199/1) **ilk divanda yok**

1.4.2. Akıl, Zihin

1.4.2.1. Oluş Fiilleri

‘akl oku-: akıl okumak, zihin okumak

‘ışk ol bir mu‘allim ki anıñg mektebide

‘akl okup tıfl kibi levh-ı fenādın ebced (FK 125/4)

āşkār ol-: görünmek, ortaya çıkmak, belli olmak

Nevāyī ‘ışkın iy zāhid sining pending ‘ıyān kıldı

bellī ‘ayb olmağunça āşkār olmas hüner peydā (FK 36/9)

ayıl-: ayılmak, kendine gelmek uyanmak

hecridin bar irse renciñg tün ü kün bol mest kim

tā mañga bu nükte keşf oldı yana ayılmadım (FK 433/6)

aylan-: dolanmak, kuşatmak (düşünmek anlamında)

tā buzuğ köñglüm ara zülfünğ hayāli aylanur

ajdehāyīdür ki bir vīrāne içre tolğanur (FK 144/1)

aylan-: dolanmak kuşatmak (közünün önünde canlanması hatırına gelmesi)

her bağır kanı ki hecrinğde közümge aylanur

köz anı tökkeç bağır yanğlıg hem ol dem bağlanur (FK 156/1)

az-: sapmak, yoldan çıkmak, akli başından gitmek

sārye irmes bāğ-bān kim gül-ruhum qaddin körüp

azıban hūşı yıķılmış serv-i āzādınğ sining (FK 365/4)

azıķ-: yolunu kaybetmek, şaşırarak

iy müsāfir ay çu her menzilğa tüşmektür azdur velīk

mağz-ı ihsān kildi yār andın ümīdim bar üküş (FK 264/4) **ilk divanda yok**

başkar-: yol göstermek, çevirmek, yönetmek

iy Nevāyī tartayın dir-min köñgüldin intikām

yoksa yüz gammı nidür her dem anğa başkarmağım (FK 432/6)

bāver kıl-: inanmak, ikna olmak
 vefā ehlüi zamāndın kılma bāver
 ki ni ma'kūl irür bu iş ni maḥsūs (FK 252/5)

bāver bol-: tasdik edilmek, inanılmak
 hecridin ḥālim irür andaḳ kim
 bolmaḡay körmegüçe bāver anḡa (FK 10/6)

bedel bol-: karşılığı olmak, karşılık vermek, bir şeye denk olmak, gelmek
 lebini sorgalı 'aqlım cününḡa boldı boldı
 mey içse tīz olur il sağda ger yavaḡ körünür (FK 198/2) **ilk divanda yok**

cān yit-: bıkmak bezmek
 sin barıp kikkünçe iy kāşıd özümde bolmaḡum
 cān yitip aḡzımḡa şevḡum şiddettin dem-be-dem (FK 445/4)

bulḡan-: bulanmak, kararmak, iḡrenmek
 bulḡanıp külge yaḡasın çāk itip her şubḡ çerḡ
 bir kuyaş 'ışkıda gūyā min kibi dīvānedür (FK 177/1)

bünyād iyle-: temel atmak, zemin hazırlamak, rehber etmek
 'aceb imes ki vefā resmi iylegey bünyād
 kılurḡa çunki yana tapmasa cefā ol şūḡ (FK 113/6) **ilk divanda yok**

cān yit-: bıkmak, bezmek
 iy Nevāyī yitkey ol ayḡa fiḡānım dir idim
 āh kim tā açtı yüz cān yitti eḡḡandın burun (FK 511/7)

cevlān bir-: dolaşmak gezinmek (fikirsel, düşünsel)
 İy Nevāyī sin çu kul-sin kulluḡunḡnı yaḡşı bil
 fikretinḡ raḡşıḡa cevlān birme bu meydān ara (FK 3/9) **ilk divanda yok**

cezm it-: niyet etmek, karar vermek

vişāl devletin ol kün özümge cezm ittim

ki hecr ğussasın itti havāle yār maᅇga (FK 15/2) **ilk divanda yok**

çıkķıl-: çıkılmak (inandığı yoldan düşünceden)

iy Nevāyī tilesenĝ ildin ü özdin maᅇlaş

çıkķıl özlük yolıdın çüst ü fenā kūyige kaç (FK 104/7) **ilk divanda yok**

ᅇayālīga tüş-: hayaline gelmek

könĝül çu kirpiklerinĝ ᅇayālīga tüşti riş oldı barça cüzvi

tiken ara tüşse bir yalanĝ tilbe yoķ ‘aceb kim figār bolĝay (FK 664/4) **ilk divanda yok**

hüşı yıķıl-: akli ĝitmek delirmek

sāye irmes baĝ-bān kim ĝül-ruᅇum ᅇaddin körüp

azıban hüşı yıķılmış serv-i āzādınĝ siniĝ (FK 365/4) **ilk dibvanda yok**

hüşum kal-: akli kalmamak, delirmek

‘aql u hüşum ᅇalmadı körgeç sin aynı bāde -nüş

ıztırābbımdın hemānā kim töküldi ‘aql u hüş (FK 792) **ilk divanda yok**

ictināb bol-: uzaklaşmak, çekinilmek

içürse cām -ı hidāyet nevā tüzüp Cāmī

Nevāyī anda meger bolĝay ictināb maᅇga (FK 16/7) **ilk divanda yok**

‘ilāc tap-: çare bulmak

mey tut ki cām devridin oķ taptılar ‘ilāc

cem‘i çerᅇ devrini nezzere ᅇıldılar (FK 199/6)

istihāre kııl-: istiharede bulunmak, istihareye yatmak

ᅇalvet ara kirgeli Nevāyī

cüz maᅇlaşın istihāre kıılmas (FK 251/7) **ilk divanda yok**

kan yut-: sabretmek

kan yutar gül-şende gönçe gūyī ol hem min kibi
ivrülür könglide bir gül dehrinğ dil-tengidür (FK 164/4)

kan yut-: sabretmek

vaşl cāmı özgeler kısmıdur iy cān ü köngül
sa'yide bī-hūde zahmer tartıban kan yumañgız (FK 213/3)

körün-: görünmek (duysal durumlardan zorlukların insana kolay görünmesi)

gerçi 'ışk içre besī müşkil bar
vaşl ümmīdidin āsān körünür (FK 180/3)

mahv ol-: yok olmak, yok olunmak

birev ki deyr-i fenā içre çıkse bāde –i 'ışk
özidin ol ki burun mahv olur irür özlük (FK 340/6) **ilk divanda yok**

mefhūm iyle-: anlaşılma kavranma

noқта-i mevhūm ara kılsun taşavvur şukbe'ī
kim ki mefhūm iylemek ister anıñ tar ağzını (FK 653/3) **ilk divanda yok**

mest bol-: sarhoş olmak, akli başından gitmek

oyğatur şubḥ-ı bahār ilni figān birle seḥāb
kim şabūḥī çağıdur mest bolunğ iy aḥbāb (FK 44/1)

minnetin çık-: minnet etmek

bir ehl-i 'ışknı yāri helāk iyler Nevāyīni
bu yanğlığ yārsız cān minnetin çıkmek helāk iyler (FK 154/9)

nā-ümīd ol -: ümitsiz olmak

nā-ümīd olsam dağı nev'ī ümīdim dağı bar
barça 'uşaқиğa raḥm itmek ol ay illā mañga (FK 12/6) **ilk divanda yok**

san-: sanmak, tahmin etmek, zannetmek, dikkate almak, düşünmek
 zār cismimde boğunlar miḥnetimniḡ sanıdur
 kim sanap bir yirge tügdi bir tügün her tārğa (FK 571/2)
 sa'y kııl cānā ki hūbluḡ devrānı hūb (FK 52/5) **ilk divanda yok**

ta'accüb iyle-: şaşırmaq, hayret etmek
 ḥālī sarı iylese pervāz köñglüm taḡ imes
 kim ta'accüb iylegey ger kuşka ister dāne ṭab' (FK 302/3) **ilk divanda yok**

ta'accüb kııl-: şaşırmaq, hayret etmek
 çun Nevāyī yār zülfi vaşfida köp çırmaşur
 il ta'accüb kıılmasun ger kılsa eş'ārıda pīç (FK 102/9) **ilk divanda yok**

taḡla-: şaşırmaq, hayret etmek
 Nevāyī ösrük ise şubḥ u şām taḡlama kim
 ezelde kil-k-i każā çıktı bu raḡam bizge (FK 30/7) **ilk divanda yok**

tevehhüm kııl-: kurmak, kuruntuya düşmek
 köñglüme vehm irür hicrāndın
 kaṭldin hiç tevehhüm kıılmas (FK 235/2) **ilk divanda yok**

tüş kör-: düş görmek, rüya görmek
 düş körüp bir kün kıyāmetni bolup irdi unut
 birdi hecrinḡde min-i mecnūḡa ol kün yādı tün (FK 519/2)

uç-: görünmez olmak, zayıll olmak (közden kaybolmak)
 yüzünḡ kim tāzeraḡdur berg-i güldin
 uçar közdin velī çıkmas köñgüldin (FK 463/1)

yat bol-: yabancı olmak (kendisine özüne)
 ulustın ürküp özümdin daḡı bolup-min yat
 min-i remīdeḡa tā boldı āšnā ol şūḡ (FK 113/3) **ilk divanda yok**

1.4.2.1.Kılış fiileri

adlaş-: aldatmak, bir diğeri kandırmak (bu kelime ilk divanda tespit edilememiştir
 ‘ayn-ı vaşl içre işi ötse şikāyet mūcebi
 ikki yandın ref’ itip bir birlerini aldaşıp (FK 62/8)

‘aql kııl-: akıl etmek
 iy ‘aql kıılmağıl köp tevsenlig u harūnluk
 kim ‘ışk bizge saldı ‘ācizllik u zebūnluk (FK 325/1)

ayıķ-: farkına varmak, hatırlamak
 bolsa irdi şemme-i pervāyi neng ü nāmdın
 atlanıp bed-mestlig birle ayıķmak ni idi (FK 657/3) **ilk divanda yok**

bil-: bilmek, farkına varmak
 ‘aciz tofrağıda ‘ışk ehliğa ölgen hükmi bar
 katl hükmi iylemekni қahramānlardın soruңg (FK 363/8)

bil-: bilmek, keşfetmek
 könglüm alurda ümiīd-i mihr ile zār iyledi
 dil-rübālar zār itip bī-mihr olurnı bilmedim- (FK 433/3)

bişür-: pişirmek, yok etmek (hayalleri düşünceleri)
 maңga iş āteşin la’linğ hayālin tā bişürmektür
 ni otlar kim tutaştı cānga bu sevdā-yı hām içre (FK 598/3)

çıķar-: çıkarmak, türetmek, açmak
 kaçınğlar ehl-i selāmet ki kāfir-i mesti
 çıķarğalı hıred ü şabrdın demār kilür (FK 173/4)

çırma-: sarmak, kuşatmak (tenini bedeni)
 haṭṭı könglüm zaḥmı mühlik ni ‘aceb
 kim su kiltürdi oқuңg zaḥm içre peykān bile (FK 564/4)

çırma-: dolamak (ayrılığı)

her tiken kim ıldı Mecnūn könglekidin pāre'i
hecr köksümge tügen qoymaqqa anı çırmadı (FK 620/3)

efsūn qıl-: büyülemek

veh ki hem hūumnı efzūn qılmadı efsūn u pend
hem cūnūnumnı kem iyley almadı zincir ü bend (FK 130/1)

feh̄m it-: anlamak

köngül cūnūnda tilin 'aql ili ni feh̄m itkey
ki derd ü şevk kelāmı bile maqāleti bar (FK 139/3)

gūmān sal-: sanmak, zannetmek

niçe yakın boladur ol ağız yoqı līkin
tekellūmi yana könglüm ara gūmān saladur (FK 161/2)

hayāl it-: hayal etmek

sindin ol kām hayāl itmemişem könglüme kim
kılsam ızhār hem olğay dime ki terk-i edeb (FK 48/2)

hayāl iyle-: hayal etmek

'ışk sırrığa emīn kimse hayāl iylemeñgiz
kısmıñgız halkdın ebdūh u melāl iylemeñgiz (FK 225/1)

hayāl qıl-: hayal etmek

bī-vefālar qadd ü müjgānını köp qılmañg hayāl
kim biri öz qaşd-ı cāmı qılğan il nā-dān irür (FK 174/3) **ilk divanda yok**

isker-: hayaline getirmek

mey içsem bī-ħisāb iskermeyin kevşer suyn yoq 'ayb
fenā kesbide bu allımda çun maħsūb imes ança (FK 28/5) **ilk divanda yok**

kan-: kanmak

meyim firāk ara hūn-āab-ı gam durur mey imes
hayāl birle lebiñg qandı çun irür gezekim (FK 435/2)

köz tut-: ummak, beklemek

iy Nevāyī ol perī-veşdin vefā köz tutmağıl
kim cünün ehlini aşlā közge ılgı dik imes (FK 248/7)

miñnetidin qutqar-: sıkıntıdan kurtarmak (cān)

öz öyige tüşmekin hem bilmey ölgüm kāşki
barsa qatlı iylep mini cān miñnetidin qutqarıp (FK 58/4) **ilk divanda yok**

sıpqar-: akıl süzgecinden geçirmek

tapsa ol zarf ile mazrūfını hoş sıpqarğay
ol ki 'arifliğ ile dehrde bolğay ma'rūf (FK 432/8)

ta'aqqul iyle-: akıl etmek, akıl erdirmek

cünün köñglümde Mecnūndın irür gālibrāk iy 'āqıl
ta'aqqul iylesenğ sevdağa bu mağlub imes ança (FK 28/6) **ilk divanda yok**

ta'līm al-: öğrenmek, okumak

deyr ara yüz muğ-beçe ta'līm alurğa qoydı yüz
tā lebiñg ihyāy-ı enfās-ı Mesīhā iylemiş (FK 255/3) **ilk divanda yok**

taħkīk iyle-: araştırmak, incelemek

qasd iter künğlüm ki alğay lenleriñdin kām-dil
imdi taħkīk iyledim kim qasd-ı cān iyler köñgül (FK 397/4) **ilk divanda yok**

taşavvur qıl-: zihinde biçimlendirmek

n'itip özümni taşavvur qılay vişāl içre
dilīr çun baqa alman anğa hayāl içre (FK 591/1)

terk-i cünûn kı1-: terk etmek (deliliği)

ol perî 'ışkıda n'ıylep kılgâ-min terk-i cünûn

kim bu işte boynuma tüşken cünûn ta'vididür (FK 187/3) **ilk divanda yok**

terk-i hüş it-: anlayışı terk etmek

ki iy mecnûn perî kördünđ meger kim terk-i hüş ittinđ

tekellüm kı1 bu sâğarnı içip ref'-i hicâb iylep (FK 63/7) **ilk divanda yok**

tilbelik kı1-: delilik yapmak

çihre çun açtinđ Nevâyîgatanđ irmes ıztırâb

kim perî körgeç cünûn ehli kı1urlar tilbelik (FK 341/9) **ilk divanda yok**

tilberet-: delirtmek

iy Nevâyî tilberetmişdür mini ifrâṭ ile

bes ki müfriṭ âdemîliğlar perî-zâdımda bar (FK 200/7) **ilk divanda yok**

unut-: unutmak

iyle 'ıŝkında bolup vâlih unuttum özni

kim sin olmuş min ü min imdi sini kı1lman yâd (FK 119/2)

unut-: unutmak

söz ü yâr u yârdın sormanđ ki hicrân deştide

kalğalı bî-kes unut bolmış manğa yâr u diyâr (FK 141/3)

vakıf it-: idrak etmek, anlamak

derdini bes ki nihân tuttum öler-min pinhân

vâkıf itkil anı bu derd-i nihândın yâ Rab (FK 50/3) **ilk divanda yok**

yâd iyle-: zikretmek, anmak, hatırlamak

meyğa meşğül iyelerem öznivelî könglüm yana

kim ol ay vaşlını yâd iyeler mini mehzûn iter (FK 162/2)

zāyil kı́l-: kaybetmek (akıl)

tüzüp meclis esāsın sākiyā ‘aqlımnı zāyil kı́l

ki hayret ‘āciz itmiş çerhning ‘ālī esāsında (FK 11/6) **ilk divanda yok**

zıkrıngni iyle-: anmak, söz etmek

esīrī ki zıkrıngni iylep hediyye

birip-sin hālışığa yüz miňg zevāyā (FK 4/3) **ilk divanda yok**

1.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin

1.5.1. Oluş Fiilleri

du‘ā kı́l-: dua etmek

maŋga sālim ol dip du‘ā kı́lmanğız kim

bigenmes selāmetni ehl-i melāmet (FK 81/4) **ilk divanda yok**

ħarām ol-: dinen yasaklanmak, haram olmak

şehr müftīsi bu kün mest idi fetvā yazdı

ki ħarām oldu yaman içse kişi yoksa mübāħ (FK 106/5) **ilk divanda yok**

intizār çik-: beddua etmek

va‘de kı́ldıng kim kiley қatlıngğa veh luş iyle kim

asru köp çikti bu cān-ğuşşa-perver intizār (FK 165/6)

müttehem iyle-: suç işlemek, kabahatta bulunmak

kātib-i şun‘ çu her kimge bir işni raқam iylep

seb-ħařlar ġamğa bizni kazā müttehem iylep (FK 61/1) **ilk divanda yok**

1.5.2 Kılış Fiilleri

‘afv kı́l-: bağışlamak

ger nevāyī güneh ‘ışkınnğ irür

‘afv kı́lmaқça hem irmes bu günāħ (FK558/9)

'ahd iyle-: yemin etmek

yüz vefā 'ahd iylesenğ cānım kaşdığa köz devride

kim sining 'ahdingğa āyīn-i vefā ma'hūd imes (FK 249/3)

ḥarām it-: dinen yasaklamak

ḥarām ittim Nevāyī dünyī vü 'uqbī temennāsın

nidin kim ka'be'i kūyi sarı bağalandı iḥrāmım (FK 420/9) **ilk divanda yok**

1.6. Devlet Kurma, Devletleşme

1.6.1. Oluş Fiilleri

oltur-: bir yere yerleşmek

iy Nevāyī min kim ü ol ay vişāli bezmi līk

besdür ol devlet ki oltursam yıraqtın utru hem (FK 450/6)

1.7. Politika, Diplomasi

1.7.1. Oluş Fiilleri

boyun sun-: itaat etmek

nihān 'ışkıñğ eger qatlimğa bā'ışdür boyun sundum

kiçer cān naqdidin ol kim yaşurgay şāh üçün maḥsen (FK 529/4) **ilk divanda yok**

boyun sun-: itaat etmek

nevāyī olça qazādın kilür boyun sungıl

kim ol ki baş çikiben soñgra kiçkesini qaşıp (FK 64/7) **ilk divanda yok**

1.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık

1.8.1. Oluş Fiilleri

at çıkar-: nam salmak, ün kazanmak

rūsül sürmedi lā- mekān üzre merkep

sin irding bu meydānda kim at çıkarding (FK 351/6)

baş çik-: başta olmak, önde olmak, önderlik etmek
dime zülfüm bandidin baş çikme boynunğ tolgama
tīg eger sürsenğ ki min baş koydum u tuttum boyun (FK 462/3)

hücüm iyle-: saldırmak, hücüm etmek
Nevāyī üzre hücüm iylese raqiblerinğ
ni tanğ gedāğa hemīşe gulū kıılır itler (FK 186/6) **ilk divanda yok**

nīze tut-: mızrak tutmak
‘aşā yörürge mededdür velī ‘aşā ehli
çu nīze tuttu hem ol yük yörürge noqşāndur (FK 136/4) **ilk divanda yok**

sançıl-: saplanmak sokulmak (ok)
birev cismiğa atsa ol sīm-ten oq
mininğ cānıma sançılır yüz tümen oq (FK 333/1)

1.8.2. Kılış Fiileri

at-: atmak, saptamak (ok atmak)
ğamzenğ oqı ki ulus cānı anğa kildi hedef
ilge cān qalmadı bir dağı mininğ cānıma at (FK 77/3)

atlan-: ata binmek, sefere çıkmak
ehli-i derd āh u fiğānıdır imes kūs u nefir
seyr üçün ol hūblar şāhı qaçan kim atlanur- (FK 144/2)

esir it-: esir etmek
iy Nevāyī iyledi lūlī-veşī könglümni kayd
halknı etrāk esir itti velī bizni cetüt (FK 90/7)

esir iyle-: esir etmek
dīn ehli içre minğ qarını iyledinğ esir
küfr ehli içre sin kibi bar mu ikin yigit (FK 84/4)

esir kıl-: esir etmek

esir kılsa müsülmını kıılmağay kâfir

bu cevr ü zulm ki her dem kıılır mañga ol şüh (FK 113/2)

hâyil bol-: perdelenme, engellenmek

çāk iyler-min yaşam ol kaşı yanı körgeç ok

kim hadengin atsa hâyil bolmağay könglek mañga (FK 14/6) **ilk divanda yok**

kalğan iyle-: kalkan yapmak

câmnı çıkmekde gam def'iga kalğan iyledim

iy Nevâyî çerhdin yağdı bu kalğanımğa taş (FK 267/9) **ilk divanda yok**

oyup al -: oyabilmek, delebilmek

tâze dâğımdın kara tüşken cerâhat şiddeti

köz karasın tîğ-ı hicrânınğ oyup alğança bar- (FK 171/2)

tarķat-:dağıtmaq, uleştirmek, bölmek

sanap 'uşşakını katl iyledi ol hüsn sultānı

çirigni tarķatıp āzād iter şeh gerçi san alğaç (FK 103/4)

tîğ ol-: kılıçlamak kılıçtan geçirmek

katlime tîğ olğalı çerh işi āzārdur

mevc-i eşkim 'aksidin pülād cevher-dārdur (FK 189/1)

1.9.Yerleşim, Yurt tutma, Zaman

1.9.1 Oluş Fiilleri

bağlan-: kapanmak, oluşmak ortaya çıkmak, takınmak

kirgeli könglüme ol ay ger gözümni tuttu kan

bir ışık bağlansa ni gam açtı tîğı yüz ışık- (FK 341/4)

me'vā bol-: yurt olmak, yerleşmek

munça bolsa hem müyesser cem' imes hātır henüz

tā ki muğ kūyide bir maḥfūz me'vā bolmasa (FK 27/4) **ilk divanda yok**

öt-: geçmek

bir ay ötti min-i maḥzūnga bir ay intizārında

ki ni könglüm irür hūşında ni hūşum qarārında (FK 26/1)

sıĝ-: sığmak, yer edinmek

nihāyetsiz ĝamiñg yip peykerim andaĝ 'azīm olmış

ki özge 'ālem ister sıĝmayın 'ālem kızāsında (FK 11/4)

vaṭan tut-: vatan yapmak yurt tutmak

kim Nevāyī kibi bu deyr ara tutsa vaṭan

hūş u zūhd ü ḥıred ü dīn ile bī-gāne kirek (FK 347/7) **ilk divanda yok**

1.9.2. Kılış Fiilleri

me'men kıł-: sığınmak için emiyetli hale getirmek

iy Nevāyī Ka'be tut yā deyr kim ehl-i cihān

cürm ü ĝamdın bu iki menzilni me'men kııldılar (FK 155/7) **ilk divanda yok**

mesken it-: yerleşmek yer tutmak

hecrdin vīrāne könglüm yüz ĝam u miḥnetқа tuş

bir buzuk diktür ki anda mesken itkey kurt u kuş (FK 264/1) **ilk divanda yok**

1.10. Etkileşim, İletişim

1.10.1. Oluş Fiilleri

aĝzın aç -: ağızını açmak söz etmek

zahımlar kim saldı zehr-ālūd tīĝiñg cismime

aĝzın açıp her biri ḥālimğa iyler zehr-ḥand (FK 130/3) **ilk divanda yok**

ağzını tık-: konuşmamak sessiz kalmak

mey isin ger şākī-i devrān revā körse maṅga

sa'ylar birle sebū ağzını tıķmaķ ni idi- (FK 657/6) **ilk divanda yok**

aytıl-: söylenmek, arz edilmek, anlatılmak

ol ağız peydā imestür nükte'ī aytılmayın

bil dağı zāhir imes bārīk-bīnlik kılmayın (FK 686/13)

başınđ indür-: indirmek (başını) eğdirmek

niçe ser-keşlik hırāmī türke bardur bir sözüm

indürüp başınđnı iy serv-i hrāmānım işit (FK 89/4) **ilk divanda yok**

bi-dād kııl-: zulmetmek, işkence etmek

kıılma bī-dād burunraķ ki kitürgeyler yüz

anğa kim zulm –keş il çikse figān dād birür (FK 176/6) **ilk divanda yok**

cilve iyle-: tecelli etmek, görünmek

hudāyā zalāl ehliğa reh-nümāyā

yüzünđ cilve iylerge eşyā merāyā (FK 4/1)

cilve kııl-: görünmek, gözükmek (göze görünmek)

habībim 'ışkıda dīvāne bolğanda perī dağı

közümge cilve kııldı barlar maħbūb imes ança (FK 28/2)

cilve kııl-: görünmek, hareket etmek, çıkmak

cilve kııldı dehr ara köp ħūsni bī-hem-tā yigit

göl gibi nāzūk-bedenlig serv dik ra'nā yigit (FK 683/5)

çarla-: çağirtmak, bağirmek, seslenmek

közi tüşkeç maṅga hem luşf bile

çarlap oltrup itip bilye ħitāp (FK 688/107) **ilk divanda yok**

çarla-: çağirtmak, davet ve teklif etmek

her birin çarlap u iylep yanğı zünnârni açıban

cām-ı mey birgenidin küfrge ihyā irdi- (FK 642/8) **ilk divanda yok**

çıkış-: çıkışmak, baş etmek, başa çıkmak

çun çıkışmay arada sohbetimiz

ol haremğa kadem urdı min hem (FK 688/54)

çırmal-: sarılmak, meyletmek, yönelmek (hayaline)

könğül birle hayâlinğ iyle çırmalmış ki bilmen kim

hayâlinğ könğlüm olğay yoksa könğlüm ol hayâl olğay (FK 611/6)

dahl iyle-: girişmek, karışmak

bu kâr –hâneğa dahl iylemek edeb irmes

ni dahl kimsege her ni ki mihr iter lâyiğ (FK 105/6) **ilk divanda yok**

dem bol-: bahsetmek

tarta-sin ‘isyân yükin ham kıl kadınğ tâ’atka kim

yük ağır bolsa rükü’ ol dem bolur nâ-çâr anğa (FK 9/6) **ilk divanda yok**

dem ur-: söz etmek, bahsetmek, söylemek

mesîhâdın dem urmanğ kim habîbim gerdiğa yitmes

eger Cibril dik ignidin anıñg bolsa per peydâ (FK 36/8)

diyiş-: söyleşmek (sır)

reşkdin ‘ışkıñg tutar-min cān u könğlümdin nihān

bolmas il sırrın diyişmek ikki nâ-mahrem bile (FK 565/5) **ilk divanda yok**

düş-nām iyle-: sövmek, sövüp saymak

ol ni cāndr kim gedā yanğlıg kılurlar şāhlar

yüz du’ā cānığa her kıysını düi-nām iylegeç (FK 100/1) **ilk divanda yok**

feryād it-: bağırmaq, feryad etmək

kiçe nālemdin uyumas idiler ʿālem ili
zaʿfdın imdi işitmen özüm itsem feryād (FK 119/3)

fitne sal-:karışıklık çıkarmak

fitne saldı ʿālem ehliğa kulağıñgı gevheri
halk teskīni üçün ol fitneliğ ahterni yap (FK 72/5)

ğalat çıq-: bir şey (yanlış olmak, doğru olmamak)

seyr kim dirler kem iyler ʿışkıni kör iy refik
kim cihān āvāresi boldum ğalat çıqtı bu hem (FK 415/3) **ilk divanda yok**

ğaraž bol-: meyl olmak, meyl etmek

kemāl kesbi kıılır bolsañg āzmündın öt
ger istifāde garaž bolsa imtiḥāndın kiç (FK 101/8) **ilk divanda yok**

ğavğa iyle-: kavga etmek

nükte kim mecnūn digey irmes ʿaceb eḥfāldin
iylemek tekrār ol sözni vü ğavğā iylemek (FK 338/4) **ilk divanda yok**

ğavğa kııl-: kavga etmek

kūyige kirgeç min-i muñgluğ hücūm itti raķīb
iyle kim itler gedā körgende ğavğa kııldılar (FK 159/5) **ilk divanda yok**

gedā bol-: dilenmek (güzelliğe)dilenci olmak

körkebaylarğa gedā bolduñguz iy ʿışk ehli
bu ğanīlerğa vefā naķdi suʿāl iylemeñgiz (FK 225/6)

gedā iyle-: dilenmek

ʿışk ara olmay nʿitey kim kök mini iylep gedā
ḥüsñ ikbāli miniñg māḥımnı mīrzā iylemiş (FK 255/5)

gedālīg it-: dilencilik etmek

cānım gedālīg itti yir öpmek velī lebiᅇ

birse cevāb kāᅇki anıᅇ su'ālidin (FK 514/4) **ilk divanda yok**

gūyā it-: söylemek

yār bardı kōᅇgül andın burun itti gūyā

bir nime yārdın iylep idi ma'lūm kōᅇgül (FK 378/2) **ilk divanda yok**

gūᅇ ᅇ lāl ol-: konuşamamak, lal olmak

ᅇamdıᅇda her kūteh-naᅇar hem gūᅇ ᅇ lāl olgay meger

ᅇun kim demiᅇ ᅇayru'l-beᅇer ol yirde lā-uᅇᅇi ᅇenā (FK 1/3) **ilk divanda yok**

gūmān ᅇil-: sanmak, zannetmek, ᅇüphelenmek

'ıᅇᅇ deᅇtide Nevāyīdür ᅇuyun ᅇılmaᅇ gūmān

kim ten-i ᅇāki bile bir ᅇūᅇ-ı ser-gerdānıdır (FK 140/7) **ilk divanda yok**

gūyā bol-: söylemek

yārlārdın ᅇılıban rem gūyā

bolduᅇ ᅇyārgā hem-dem gūyā (FK 31/1)

ᅇabersiz it-: habersiz bırakmak

ol ay bu tilbe bile yār mu ikin āyā

zamīri iᅇre ᅇamım bar mu ikin āyā (FK 38/1) **ilk divanda yok**

ᅇāl ol-: halletmek, gidermek

veh ni ᅇāl olᅇay ki kilgeᅇ ol büt-i zᅇbā maᅇga

özge ᅇılᅇay ᅇāl her dem ol ᅇad-i ra'nā maᅇga (FK 12/1)

ᅇāl-i leb ol-: dudaᅇın üstündeki ben olmak

derdim ayturda dimes-sin yüz sözümge bir cevāb

ᅇūyiyā ᅇāl-i leb oldu ᅇzıᅇga mühr-i sūkūt (FK 90/2) **ilk divanda yok**

hāl tili bol-:ben dili olmak

zebāneler yaralardın ki çıktı hālimni

dimekke hāl tili boldı her zebāne maṅga (FK 17/3) **ilk divanda yok**

hazer kııl-: sakınmak kaçınmak korunmak

hazer kıılmak kaçā cellādıdın bolmas ki yıllardur

kıılır kıatl iyle kim ni tıg irür peydā ni kıan peydā (FK 37/8) **ilk divanda yok**

hazer iyle-: sakınmak kaçınmak

perī-veşim gamıdın tilbe it dik olmış-min

selāmet ehli bu kün iylenğiz hazer mindin (FK 493/2) **ilk divanda yok**

hem- kadem ol-: arkadaş olmak

germ-revlerğa eger hem-kadem olmağa hadim yok

hem alarnıñ sonğıça urğalı bir gām temennā (FK 5/4) **ilk divanda yok**

hezl iyle-: şaka etmek, alaya almak

yār hezl iyler üçün bolmış-min

herze dirdin min-i rüsvā güstāh (FK 112/7) **ilk divanda yok**

hitāp kııl-: hitap etmek, etkili konuşmak

rūzi artuğ bolmağın her kim ki bilgey çerhdin

zāl yanğığdur ki rāzık çerhini kılgay hitāb (FK 43/3) **ilk divanda yok**

hüküm it-: hükmetmek, emir etmek

dime ni irkin Nevāyīniñ cılavdar olmağı

veh ni irkin her ni kim hüküm itse ol mīrzā maṅga (FK 12/9)

‘ıyān kııl-: aşikar olmak

ol nā-tüvān kıarığa ni mümkün kıarār u şabr

kim kıarimas ‘ıyān kıılıban yüzge çīn yigit- (FK 84/3)

ilhāh it-: ısrar etmek

min-min ü kūy-ı h̄arabāt u mey içmek tün ü kün

ķopķıl iy şeyh u şalāhımğa köp itme ilhāh (FK 106/3) **ilk divanda yok**

ilt-: iletmek göndermek ulaştırmak

iy Nevāyī min h̄od öldüm alğalı könglümni yār

cānnı dağı iltiben yitkür köngül alğanıma (FK 589/7)

ilticā kıl-: sığınmak

riyādın iyledi ‘ucbumnı efzün h̄ān-ķah şeyhi

h̄arārabāt-ı fenā pīriğa evlī ilticā kılmaķ (FK 327/8)

imkān iyle-: imkan sağlamak

şem’ otı fānūs ara yaşunmağı mümkin imes

h̄ulle içre berķ otın pinhān ni imkān iylemek (FK 339/3) **ilk divanda yok**

imkān sal-: olanak vermek

iy köngül ger ķūt-ı cān ķılmaķ tiler bolsanğ lebin

yoktur imķan salmayın boynunğğa ķavķ-ı ğagğabbın (FK 478/1) **ilk divanda yok**

imkān kıl-: imkan sağlamak

dehr ilidin cüz cefā kem ķıl Nevāyī nele kim

līk her birge vefā ança kim imkān ķılıp (FK 56/8) **ilk divanda yok**

iriş-: erişmek, ulaşmak

irişmek ol ķuyaş ruhsārelıǵnı mümkin irmes kim

raķīb-i tīre –manzār sāye yanğlıǵdur ķafāsında (FK 11/2)

irşād it-: doğru yolu göstermek, uyarmak

‘ışķ terkige ki irşād iterem ‘uşşāķın

mest birgen dik irür vālih-i peymāneğa pend (FK 120/5) **ilk divanda yok**

istima' it-: dinlemek, kulak vermek

ni lebidin istima' itti kulaḡ bir ḡatla sōz

ni yūzige bir naḡar salmak murādın taptı kōz (FK 220/1) **ilk divanda yok**

ittifāk kıl-: uyuşmak, anlaşmak, sözleşmek

kōydürürge ilni hem ḡāhī ḡılurlar ittifāk

yōḡ ki yanguz 'ālem ehliniḡ nifāḡı kōydürür (FK 150/8) **ilk divanda yok**

'iyādet iyle-: hatırını sormak, ziyaretinde bulunmak

ḡamıdın öldük ü ol 'īsevī-dem iylemedi

'iyādet iylegeli rence bir ḡadem bizge (FK 30/3)

ḡatıl-: katılmak

zerḡnı bilsem idi 'ışḡ u cünün zümresidin

ayrılıp zühd ü riyā ḡaylıḡa ḡatılmas idim (FK 440/5)

ḡayt-: dönmeḡ, dönüp gitmeḡ

ger ḡaytmasa Nevāyī öltür kim

deyr işiki ḡār-ḡübıdur dārıḡ (FK 358/9)

ḡayt-: dönmeḡ, dönüp gitmeḡ

aḡzı ḡıllıḡ ṡīşe bezm içre uşatḡaḡ muḡtesib

ḡāznı anı kōrdi vü ḡaytıp maḡāsın tişledi (FK 641/6)

kıḡkırış-: feryad etmeḡ, baḡrışmak

cünün ara yarışıp ḡāh u ḡāh kıḡkırıp

yitişsek ikkimiz ol tünd şeh-süvārḡaḡa (FK 602/3)

ḡıya bak-: öfkeyle bakmak, süzgün süzgün bakmak

fitne kōzlüḡlerde yōḡ irmiş kōzünḡ dik salḡuḡı

bir ḡıya baḡmaḡ bile 'ālemḡa rüst-ā-ḡız kōz (FK 212/2) **ilk divanda yok**

kiŋeş-: karşılıklı tanışmak

çu iltip ikki tarafdın başın kulağıña zülf

meger ki katlime her bir siniŋ bile kiŋeşip (FK 64/2) **ilk divanda yok**

kitmān iyle-: sır saklamak

her dem ister tilbe köŋglüm 'ışk kitmān iylemek

berk-ı lāmi'ni karanğu öyde pinhān iylemek (FK 339/1) **ilk divanda yok**

qoldat-: yardım etmek

deyr ara min mest ü nāzük-hüydyñ ol muğ-beçe

bezmdin qavlar mini geh südretip geh qoldatıp (FK 69/8) **ilk divanda yok**

qop-: ayrılmak, ayağa kalkmak, çıkmak.

ol qopup atlanğalı merkeb sarı ser-hoş barıp

min başım açıp ayağığa koyup yüz yalbarıp (FK 58/1)

qoşul-: katılmak, karışmak

'ālem ehliğa qoşulmaqqa özünğni qılma zār

qunki ayrılmāq kirektür sonğra yüz āzāz ile (FK 576/9)

könğren-: söylenmek

raqıbinğ hem itinğ hem köŋglüme küyünğde düşmendür

ki tünler tā seher-geh tartmış efgān u köŋrenmiş (FK 275/5) **ilk divanda yok**

köymen-: bahane etmek sebep bulmak

iylese hüsni temāşāsıda katlim hükmi 'ışk

cān sücüd iyler bahāne birle her dem köymenür (FK 156/3) **ilk divanda yok**

köz aç-: açmak, farkına varmak

didim kim düşte mijrāb içre kördüm kāfir-i mesti

didi körgil Nevāyī köz açıp kim köz ü qaşımdur (FK 188/9)

köz sal-: göz atmak bakmak

deyr pīriğa haqāret bile köz salma ki bar
emriğa küfr ilide yahşı yaman içre nefāz (FK 133/6)

kucuş-: kucaklaşmak

hoş turur bir tīre şām-hecr iki yār uçraşıp
tanışıp bir birlerin muhkem kuçuşup yığlaşıp (FK 62/1)

kulaklaş-: birbirine kulak vermek

hecr derdidin kulağlaşmağğa mahrem sāyedür
tekye salsam şām-ı fūrkat za'fdın dīvārga (FK 569/2) **ilk divanda yok**

kutul-: kurtulmak

hān-kāh ehli nifākıdın kutulmağ isteben
koymışam ĩnek fenā deyrığa efgān birle yüz (FK 230/6)

kutul-: kurtulmak

iy Nevāyī zevrāk-ı 'ömrünğ kutulmas kim kazā
devriğa anınğ felek bahrini gird-āb iylemiş (FK 277/7)

kuvan-: sevinmek, güvenmek

çun bu gül-şengā vefā yok iy knğül zinhār kim
köp kuvanma sünbül ü serv-i hırāmānı bile (FK 5 64/6) **ilk divanda yok**

kuvvet bir-: kuvvet vermek

iy Nevāyī haste könglümge mededdür nāveki
rāst andağ kim za'if ilge birür kuvvet 'aşā (FK 39/9) **ilk divanda yok**

luğf it-: iyilik etmek ihsanda bulunmak

tabībā luğf itip qopqıl başımdın
ki kilmeydür bu derdimğa devā hoş (FK 262/2)

luṭf iyle-: iyilik etmek, ihsanda bulunmak

şevḳ otıġa yanmaḳça özin urdı Nevāyī

ḳavduṅg kil ü luṭf iyleben ol tilbeni yandur (FK 143/6) **ilk divanda yok**

ma'nī bol-: anlamı olmak, manalı olmak

naḥl-i ṭab'ım şāḥıdım ma'nī bolur zāyende kim

şāḥnıṅ ferzendi güldür naḥlġa ferzend şāḥ (FK 116/6) **ilk divanda yok**

maḥbus bol-: hapsolmak, yaşamak

besī bu deyr-i kühen maḥbeside ḳılma cülüs

ki anda her ḳişi meclis tüzer bolur maḥbūs (FK 241/1) **ilk divanda yok**

maḥsūs bol-: özel olmak, başkasında bulunmamak

ḥavās sa'yi bile feyż yoḳ riyāzetsiz

ger olsa daġı bu iş bizge bolmadı maḥsūs- (FK 241/3) **ilk divanda yok**

maḥkūm ol-: hükm olunmak, emredilmek

iy ḳaḫa ḥükmiġa 'āciz bu şıfat maḥkūm olup

faḳr etvārıda ḥiç iş cüz ta'azzum ḳılmadıṅg (FK 354/6) **ilk divanda yok**

maḥlas tap-: kurtulmak, kurtuluşa ermek

iy Nevāyī 'ıḫdın ḳaçma baḳıp bülbül sarı

kör ki maḥlaş tapmadı bu bendin perende ḳuş (FK 259/7) **ilk divanda yok**

mecāl bir-: güç kudret vermek

yār tevbem bile gerçi mey birür birmey mecāl

yalbarıp 'özr ayṭḳumdur tā mecālīm bardur (FK 184/4)

mekşūf bol-: keşfedilmek, açılmak

iy Nevāyī bar u 'uşşāḳ ayaġı tofraġı bol

'ıḫ sırın tilesenġ kim sanġa bolġay mekşūf (FK 316/9) **ilk divanda yok**

meyl it-: eğilmek, yönelmek

çun yokqarı meyl ittiñg nūr u 'ızamıñg boldı

hem nūrda çerh ahter hem 'uzmda ahter çerh (FK 111/3)

mihnet kiltür-: sıkıntı getirmek, sıkıntı oluşturmak

'ışk her dem köñglüme bir özge miñnet kiltürür

hecr her sâ'at başımğa özge şiddet kiltürür (FK 178/1) **ilk divanda yok**

miz-bān bol-: misafir perver olmak

kişi bu nev' halvetni niçük kılğay ta'aqqul kim

haq anda miz-bān bolğay habibi miñmān anda (FK 42/2) **ilk divanda yok**

muğtenem tut-: ganimet olarak alınmak

mest olup bir dem şebāb eyyāmını tut muğtenem

kim yigitlik dem-be-dem ötmektedir eyyām ara (FK 22/3) **ilk divanda yok**

muḥālif aylan-: dönmek dolanmak kuşatmak

iy cemālīñg şem'ığa cān birle köñglüm muḥterik

geh muḥālif aylanıp başımğa gāhī müttefik (FK 323/1) **ilk divanda yok**

mültefit bol-: iltifat edilmek, güler yüz göstermek

'ışkıda mindin eşer yok kimge bolsa mültefit

tā ki işneyniyet olmas mümkün irmes ittiḥād (FK 121/7) **ilk divanda yok**

muşahib bol-: arkadaş olmak

közler bile ol yüz kılatur qatl ni bolğay

dīn ehli bile boldı çu küffār muşahib (FK 53/3) **ilk divanda yok**

mübtelā bol-: belaya uğramak, belaya düşmek

köñgül ger küyünge tüşti gamıñğa mübtelā boldı

terahḥum andın öksütme ki andın mübtelā tüşmes (FK 237/3)

müflis ol-: iflas etmiş olmak, iflas etmek, yok olmak
 niçe müflis olsam didim mey için
 kılalı için ara dengane'î- (FK 681/37) **ilk divanda yok**

mümkün ol-: mümkün olmak, olası olmak
 bu kim kişi özini bar u yoktın itkey ferd
 imestür özlükidin mümkün olmayın te'yîd (FK 118/3) **ilk divanda yok**

naşîb ol-: pay sahibi olunmak
 vaşl bezmi 'îşi çun ilge naşîb oldu zarûr
 kim belliyet çâhınınğ renc ü melâlin körge-biz (FK 210/6)

naşîhat kııl-: nasihat etmek
 min hod öldüm iy şabâ könglümni körsenğ küyide
 çıkma andın dip naşîhat kıılğa-sin zinhâr anğa (FK 9/8)

nâ-pesend ol-: beğenilmemek, hoş karşılanmamak
 vefâğa tilbbelikdin nâ-pesend olsam anı kör kim
 cefâğa kimni minçe ol perî-peyker pesend itmiş (FK 274/4) **ilk divanda yok**

nazar kııl-: bakmak, göz atmak
 'ayn yazılğan kibidür la'l ara kıılsanğ nazar
 köz ki hayretdin tikip-min ol leb-i handân ara (FK 21/3)

nazar sal-: bakmak, gözle bakmak
 zülfî târıdın cünūnumnıñ yüz ança tıbı bar
 kim nazar saldım cünūnunm def'i tūmârıda pîç (FK 102/2) **ilk divanda yok**

nazâr-bâz iyle-: neşeyle bakmak
 ni güneş közge nazardın ki kazâ
 tâ açıp anı nazâr-bâz iylep (FK 66/6) **ilk divanda yok**

nisbet iyle-: bağlanmak, inadına yapmak
 dehr ara şehlikka öz hālimni nisbet iylemen
 küyide tā kim gedāluḳka bolup-min müntenib (FK 55/2) **ilk divanda yok**

nūş iyle-: eğlenmek, işret yapmak
 boldı bī-ḥhodluḡuma bāde-i gül-gūn bā'ış
 anı nūş iylegeli sāḳī-i mevzūn bā'ış (FK 94/1)

nüzül kııl-: indirmek, yerleşmek
 boldı rākip n'itti könglüm öyide kılsa nüzül
 tīg ile kim tartmış āzürde köksümni ḳutḳarıp (FK 58/3) **ilk divanda yok**

oltur-: başım üzerinde oturmak, değer vermek
 cān kibi kildinḡ velikin ıztırābıdın köngül
 olturuşḳunça daḡı başım üze olturmadınḡ (FK 359/3)

oltur-: oturmak, iletişim kurmak
 yüz ölümçe bar durur aḡyār ile olturmaḡı
 cevr tīgi dik yanımda bir zamān olturmaḡan (FK 526/2)

ornaş-: oturmak, yerleşmek
 ikki yandın ḳol ḥamāyil birk birk andaḡ ḳikip
 kim yana bbir birdin ayrılmas misillig ornaşıp (FK 62/7) **ilk divanda yok**

öçeş-: düşmanlık etmek, bahse tutuşmak
 özin Mesīḥçe fehmi iyleben uyatḳa ḳalıp
 ecel firāḳınḡ ile öltürürde ḳun öçeşip (FK 64/3) **ilk divanda yok**

öt-: feragat edip vazgeçmek, affetmek
 yolıda cān birdim ötti körmeyin cānān ni sūd
 körse hem körmeske salıp zāyi' oldı cān ni sūd (FK 131/1)

ötken-: benzemek, öykünmek

ger tenimde dāğlardur veh ni taᅅ taşıda dāᅅ
nā-tüvānī kim içi höcrān otıdın örtenür (FK 144/3)

peydā ol-: ortaya çıkmak

felek nīlüferidin çeşme-i mihr oldı ger peydā
yüzünᅅde nīldin ol çeşme kılmış nīlufer peydā (FK 36/1)

rahm it -: acımak, esirgemek

südre ol yan iy Nevāyī özni mühlük za'f ile
şāyed itkey rahm ol kätıl bu hālinᅅni körüp (FK 57/9)

rahm iyle-: acımak, esirgemek, merhamet etmek

iy vişāl ehli mininᅅ hālim körüp rahm iylenᅅiz
yār zulmi ki gehī yitse şikāyet kılmānᅅiz (FK 224/1) **ilk divanda yok**

rahm kııl-: acımak, esirgemek, merhamet etmek

karıp ni hılᅅa kıaldım ki yār kıılmas rahm
niçük ki tıfl gibi zār yıᅅlasam ınalıp (FK 70/5)

rāst bol-: doğru olmak, uygun olmak

kāmetinᅅ yādıda köksüm içre kisen her elif
rāst bolmış ol elif dik kim yazılᅅay can ara (FK 21/5) **ilk divanda yok**

rehn ol-: esir alınmak

çu hırka bādeᅅa rehn oldı bolmışam ser-güm
girevde nevbet-i destār mu ikin āyā (FK 38/6) **ilk divanda yok**

sa'y iyle-: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek

ger melül irdinᅅ fiᅅānımda velīkin za'fdın
halk sa'y iylep işitmeydürler efᅅānım işit (FK 89/2) **ilk divanda yok**

sa'y kı1-: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek
 hüsn âfetdin imes hâlî bu dem kim hub-sin

saygal-: sarfedilmek, sayılmak (Nakd-i âhir)
 bâde tut nakd-i hayâtımnı alıp iy muğ-beçe
 cān tapay bir lahza çun bu naqd-i âhir saygalur (FK 153/5)

ser-efrāz ol-: üstün olmak, yücelmek
 sanğa ümmet olmağnı istep rüsül
 velî biz ser-efrāz olup hâliyā (FK 6/7) **ilk divanda yok**

şohbet iyle-: sohbet etmek
 cihān 'arūsı bile şohbet iyleme rağbet
 nidin ki rağbet ile tutmas il bile şohbet (FK 91/1) **ilk divanda yok**

söz sal-: haber etmek, haber vermek
 ol kūy kaşdı itmişem iy vā'iz anı men' itip
 her dem dime cennet sözün söz salmağıl maşşūd ara (FK 23/6) **ilk divanda yok**

sözleş-: sözleşmek, anlaşmak
 fūrkat eyyāmıda her birniğ başığa kilgenin
 yüz tümen hem-derdlığlar birle her dem sözleşip (FK 62/3)

su'āl iyle-: soru sormak
 körkebaylarğa gedā bolduñguz iy 'ışk ehli
 bu ganīlerğa vefā naqdi su'āl iylenmñiz (FK 225/6) **ilk divanda yok**

sūd bol-: faydalanmak
 bir tebesümğa lebidin cānnı birdim sūd üçün
 cānım alıp la'li anıñ bolmadı handān ni sūd (FK 131/3) **ilk divanda yok**

sūd kı1-: kazanmak faydalanmak
 çu köñglüm bile 'aşık oldum ger ölsem
 kaçan sūd kılgay bu sâ'at nedāmet (FK 81/5) **ilk divanda yok**

sun-: sunmak, arz etmek

dür saçay közdin Nevıyî lîk ol yoktur ki yâr
bir gice sîngay ayağın dîde-i dūr-pāşıma (FK 575/6)

sūret bağla-: gerçekleşmek, ortaya çıkmak

könğülde naķş andaķ bağlamış bir nāzenin sūret
ki mümkün irmes andaķ tartmak naķķāş-ı Çîn şūret (FK 87/1) **ilk divanda yok**

şî'ār ol-: kural olmak, adet olmak

ķarığa tevbe vü tā'at kirek şî'ār olsa
özün yigit yasasa iyler öziğe tōhmet (FK 73/6) **ilk divanda yok**

şīven kıl-: inlemek sızlamak feryad etmek

hecr şāmıdın asıp gerdūn ķara kiz boynığa
şubh çāk iylep yaķa hālimğa şīven ķıldılar (FK 155/4) **ilk divanda yok**

şōhret tut-: ün kazanmak, ün salmak

anıñg hūsniçe 'ıšķım tuttu şōhret
ki boldı şem'çe pervāne meşhūr (FK 168/4) **ilk divanda yok**

talaş iyle-: dalaşmak kavga etmek

oķı yitkeķ kim bolur cān birle könğlüm mużtarib
ıztırāb irmes başaķ üstide iylerler talaş (FK 278/5) **ilk divanda yok**

talaş-: dalaşmak, kavga etmek

'ıšķ ara vaşlını kām ehli niçük kim talaşur
hecrni zümre-i nā-kām kirek kılsa talaş (FK 269/6)

tanış-: tanışmak birbirini bilmek

'aşıķ u ma'sūķ bolmaķ bir birin tanışmayın
biz ikevdiñ başķa güyā ehl-i devrān tanımas (FK 239/2)

tapa al-: bulunabilmek

ķuyaş yok ki bir zerre māhiyyeti

tapa almadı sa'y ile fikretim (FK 681/93)

tapıl-: bulunmak, rastlamak, görölmek

ķu feyz irür mütefāvit tapılmağay ma'rūf

egerçi kurķ kibi kildi şüret iķre kuruķ (FK 117/6)

tapıl-: bulunmak, rastlamak, görölmek

ol derd-i firāķ iķre Nevāyī ki tapılmas

bir bir kim ikin iylegüķi yārga ma'rūz (FK 290/7)

tekkellüm başla-: konuşmaya başlamak, söz söylemek

kölüp olturdı vü ilgim ķikip yanıda yir birdi

tekellüm başladı her lafzını dürr-i hoş-āb iylep (FK 63/4) **ilk divanda yok**

tefriķa sal-: ayrılık ikililik yapmak, yaratmak

mest ķıkıp deyrdin ol muğ-beķe

tefriķa saldı yana İslām ara (FK 25/6) **ilk divanda yok**

teneffür it-: tiksilmek

ger vişāl ehli Nevāyīdin teneffür itseler

yok 'aceb kim hecr zindānı ara menküb imiş (FK 257/9) **ilk divanda yok**

terāne iyle-: nağme düzmek

iy Nevāyī tā ki bolmış –min fenā deyride mest

'aql u dīn teşvīşidin fāriğ terāne iyelerem (FK 451/6) **ilk divanda yok**

tuğyān iyle-: azmak, çoşmak, taşkınlık çıkarmak

mihr 'aksi gūyiyā deryāğa tüşkendin durur

kef saķıp ehli-i cünün dik şür u tuğyān iylemek (FK 339/5) **ilk divanda yok**

tolğaş-: tokuşmak, dalaşmak

geh bu çırmanmağ açılğanda hem ikki rişte dik
tâb açılsa kıytara hem br birige çırmaşıp (FK 62/6)

töz-: sabretmek tahammül etmek

munça kim cevriğa min tözdüm imes-min âdemî
küyide tofrağ-çulmığa beklim hûre-min (FK 515/4) **ilk divanda yok**

tutaş bol-: bitişik, karşılıklı olmak

tutaş irdi ğam ara nevhalarım bir birige
‘işdin külgülerim bir birige boldı tutaş (FK 269/3) **ilk divanda yok**

tüzel-: düzelmek (iş)

işim çu şavma‘aşeyhi bile düzelmedi kâş
ki imdi mey-kede pîriğa ilticâ kılsam (FK 422/6)

uçra-: karşılaşmak, rastlamak

iy vefâ ehli du‘âm uşbu durur kim yâ Rab
bî-vefâ mâh-cebînler qolığa uçramañız (FK 216/6)

uçrat-: karşılaşmak, rastlamak

iy Nevâyî evvel ol nâ-mihr-bāñga uçratur
kimni kim min bî-nevâ dik nâ-tüvân iyeler köñgöl (FK 397/7)

uçraş-: görüşmek, buluşmak

hoş turur bir tîre şâm-ı hecr iki yâr uçraşıp
tanışıp bir birlerin muhkem kıçuşup yığlaşıp (FK 62/1) **ilk divanda yok**

ulaş-: ulaşmak, yetişmek, kavuşmak

fîrāk ara ni tiriglig durur hoşâ ölgen
vişâl târiğa ümmîdi riştesi ulaşıp (FK 64/6) **ilk divanda yok**

vefâ kııl-:sözünde durmayı istemek

ger vefâ kıılsañg irür andın ki bardur-sin perî
yoksa kim 'âlemde körmiş nev'-i insândın vefâ (FK 41/3)

vefâ bol-:vefa göstermek, sözünde durmak

'âlem ehli bî-vefâdurlar alarnıñg meylidin
iy köñgöl bolsañg vefâ âyînidin âgâh kayıt (FK 83/8)

vefâ iyle-: vefa göstermek

fidâsı cân ü köñgöl iyledük vefâ ol ay
kıılıp ulusқа revâ kördi derd ü gam bizge (FK 30/2)

vefâ kör-:vefa görmek

kimse hergiz körmedi çun ehl-i devrândın vefâ
ol ki devrân âfetidür ni şama' andın vefâ (FK 41/1) **ilk divanda yok**

yalbar-: yalvarmak

yâr tevbem bile gerdi mey birür birmey mecâl
yalnarıp 'özr aytkumdur tâ mecâlim bardur (FK 184/4)

yandaş-: yaklaşmak, yanaşmak, yakınlaşmak

meger қanlıғ köñgölniñ қушlarıdur yandaşıp uçқан
tonuñda түгме kim yâķūt-ı aķmerdin қатар ittiñg (FK 369/4)

yandaş-: yaklaşmak, yanaşmak, yakınlaşmak

қулағı дүрр ü la'li kim қуяşқа yandaşıpturlar
şeref evcide ol kevkeb sa'âdet aķteridür bu (FK 550/2)

yaraş-: yaraşmak, uygun düşmek

hem şekerdür lebiñg ü hem һandân
yaraşur asru şeker-һand sañğa (FK 18/2)

yaşun-: saklanmak, gizlenmek, örtünmek
 iy haṭ u la'liṅ qaşında münfa'il Hızr u Mesîḥ
 ni yaşunmaḫtur ger irmesler ḫacil Hızr u Mesîḥ (FK 107/1)

yaşun-: saklanmak, gizlenmek, örtünmek
 közde yaşunmuş ol ay eşkim başımdın ötmüş
 deryâda kim körürptür dūrğa ḫabâb mâni' (FK 304/4)

yavu-: yaklaşmak, yakın olmak
 çu yâr köṅlide bolsam belâ maṅga yavumas
 bu vechdin ki timürdin bolur ḫişâr maṅga (FK 15/3)

yıgıl-: toplanmak, bir araya getirilmek, sakınmak
 tutarğa mâtemim âyâ yıgıldılar yâḫod
 kılurğa ṭu'me tenim ârzü kılur itler (FK 186/4)

yitiş-: yetişmek, kavuşmak
 ḫan lâle-sitân iyledi cismimni ser-â-ser
 her nişter-i gam kim yanğı dâğımğa yitişti (FK 659/3)

yit-: yetmek, kafi gelmek, ulaşmak, yetişmek
 közi hecride taṅg yok bütse ḫabrimdin ḫara nergis
 ki ḫoyğay köz ayağığa çu ol közi ḫara yitkey (FK 643/6)

yit-: kaybolmak, yetişmek, ulaşmak
 cins-i beşer yok âgehiṅ ḫurşid ḫâk-i der-gehiṅ
 kök mehd ara ṭıfl-ı rehîṅ yitti ata vü tört ana (FK 1/4)

yitil-: ulaşmak, kaybedilmek, mahvolmak, perişan olmak
 ḫürî ki miniṅ cânıma âfet yitiliptür
 ṭübî kibi ḫad birle ḫıyâmet yitiliptür (FK 190/1)

yitiş-: vasıl olmak, olgunlaşmak

oklarıdın cevher-i peykān köngülge sūd idi

her ni kim attı yitişkeç öttiler perrān ni sūd (FK 131/5)

yitiş-: yetişmek, ulaşmak

hūblar tīgi yitişmestin burun bu zār öler

çın imiş kim bolsa köp qaşşāb koy murdār öler (FK 182/1)

yitiş-: yetişmek, ulaşmak, vasıl olmak

ganīmet anġla vefā bülbülünġga iy gül kim

hazān yili yitişür hecr şarşarı yanġlıġ (FK 314/6)

yir öp-: saygı ile selamlamak

ham bolup yir öpmekim kūyide her yandın ni ‘ayb

ka‘beġa pervāne köngli otıdın irmes güdāz (FK 219/6)

yir tut-: gönülden kabul etmek, benimsemek

tilbe könglüm yarası hādsiz ten-i uryān ara

iyledür kim yir tutar dīvāne’i vīrān ara (FK 21/1)

yolıġa kir-: yoluna girmek,

çun fenā yolıġa kirdim aġzı könglümde ni taġ

kim sefer ehli çu ‘azm itti bolur yanıda tuz (FK 223/3)

yoluġ-: karşılaşmak, rastlamak

tüne kün çıkmış idim mey-kededdin

ki yoluġtı maġa bir şeyh-i dijem (FK 688/51)

yüz koy-: yönelmek niyetlenmek

her tarīk ehli sarı yüz koydum

bes perişān-veş ü āşufte-nihād (FK 688/41)

yüz kör-: görünmek, ortaya çıkmak

her dem iy köz yaşı yüz körmey mini fâş iyleme

devletimdin ağgnadıñg yıllar çu altun üstine (FK 685/23) **ilk divanda yok**

yüzlen-: yüzünü dönmek, yönelmek gelmek, çalışmak ilgilenmek

cānım içre za'fdur yüzleñgeli cānāñga za'f

bolmasun cānānıma za'f olsa olsun cāñga za'f (FK 321/1)

yüzlen-: yönelmek, gelmek, çalışmak, ilgilenmek

vaşl ümīdi birle yüzlendi Nevāyī kūyünñge

katl kılsañg kılgıl ümmīd-i maḥālin sormağıl (FK 380/7)

zāhir bol-: görünmek, ortaya çıkmak

kıymetī ecnāsdın çun şedde bağlar heft reng

ḥüsn bāzārı ara zāhir bolur kālāsı çoḥ (FK 114/6)

zaruret bol-: çaresiz olmak, zorunlu olmak

fırāk içre cān u köñgöl siz kitiñg

ki bolmış zarūret bu imgeç mañga (FK 13/3) **ilk divanda yok**

zulm it-: eziyet etmek, zulm etmek

yār zulm itken sayı ağyār sormak zulm irür

veh ki şāyed kıлмаğay hergiz cefāsın yār bes (FK 243/3)

zuhur iyle-: ortaya çıkmak, görünmek

sehāb etfāli jāle taşların yağdurgalı iy gül

perī yanğlıg zuhūr iylep cünün bülbülga fen kıldıñg (FK 372/3) **ilk divanda yok**

zulm iyle-: eziyet etmek zulm etmek

ni zulm iylesenñg aḥbābka ḥudā yāriñg

çu ḥalk iylememiş sin kibi ḥudā maḥüb (FK 54/2) **ilk divanda yok**

zulum kı1-: eziyet etmek, zulm etmek

zulm kı1lmağ içre ger yoğ sin kibi āfāđ ara

zulm ıkmeklikde hem ‘ālemdede anı min kibi (FK 652/5)

zulum kr-: eziyet edilmek, zulm görmek

zlfı zinciri ara miňg zulum körsem iy köngül

cz tazallüm isteme min mbtelādın zge iş (FK 270/4) **ilk divanda yok**

zulumāt it-: zulm etmek

zlfng āvāre kngllerden irür

yüz Sikenderni itrgen zulumāt (FK 92/4) **ilk divanda yok**

1.10.2. Kılış Fiileri

āgāh kı1-: haber vermek

yaman ađvālime kz salmadı ol ay yağışı

yağışı āgāh kı1 anı bu yamandı yā Rab- (FK 50/4) **ilk divanda yok**

āgāz iyle-: nazlanmak, naz yapmak

atlı n gāzzeni cellād kı1lıp

zulum n kzni fsn-sāz iylep- (FK 66/2) **ilk divanda yok**

ađızgā al-: ağza almak, söz etmek

tamuğ otın ađızgā almağay-sin vā‘ızā bir dem

saňga bolsa firāım āhıdın yıllar maňga bolđan (FK 512/6) **ilk divanda yok**

ağızlar a-: birini incitmek, kötü söz söyleyip birinin kalbini krmak

iligin pkeli açmış ağızlar

kılııňđın ser-ā-ser zağımlık bař- (FK 273/4)

ağtar-: araştırmak, aramak

hecr tırnađı bile könglümni kim kıldıňđ figār

bolmasun gāyırıňđ dimekdindr bu nev‘ađtarmađım (FK 432/3)

anġla-: anlamak, idrak etmek, kavramak, hatıra getirmek
 bir zerre aġzı remzini her kim ki anġladı
 yolu ‘adem ʔaruġıdur u zād reh-i fenā (FK 2/4)

alda-: aldatmak, kandırmak, yalan söylemek
 ʔoyunġuz bir nefesī cānıma bī-dād iyley
 ʔıfl yā tilbe kibi men’ itiben aldanmaġız (FK 216/3)

asra-: saklamak (pinhan –sır saklamak-söylememek)
 iy ki köġlünġ sırrın ister-sin ki pinhān asrasaġ
 dehr bāġı içre açma ġonçe dik zinhār aġız (FK 229/9)

āşkārā iyle-: açıklamak belli etmek ortaya çıkmak
 tilbe sırrın ilge ger aytur cünūdındur velīk
 hezl irür her dem anı il āşkārā iylemek (FK 338/3)

ayt-: söylemek, demek
 bir ʔadeġ turġay dip ol kāfir kirip-min deyrġa
 aytınġ iy küfr ehli kim ol nā-müsülmān ʔaydadur (FK 179/3-7)

ayt-: söylemek, demek
 iy köġgül küyide aġvālimni cānānıġa ayt
 ölmekimni miġnet-i hicrānıda cānıġa ayt (FK 85/1)

at-: atmak (sevgilinin kirpikleri bakışlarıyla (ok) aşıġın baġrına gönlüne temas etmesi
 yaralaması etkileşim kurması)
 şükr irür iy köz ki her oġ kim atar ol ʔaşı ya
 yā saġgadur yā baġırġa yā köġgülge yā maġa (FK 12/3)

ayır-: ayırmak, koparmak, uzaklaştırmak
 ‘işġ çun birdi tenim şu’lesıġa kökte orun
 çikti bir birdin anı ayırıp uçġun uçġun (FK 464/1)

ayt-: söylemek, anlatmak (dert)

kimge aytay ol perī derdin min-mecnūn demī

çun tuta alman cünündın hīç hem-dem birle üns (FK 245/2)

aytur-: söyletmek

könğlüm içre her yara ağzıda peykānıñg uçı

kildi derdiñg lezzetiniñg şükriñi ayturğa til (FK 394/3) **ilk divanda yok**

başımın kop-: ayrılmak, başından gitmek rahat bırakmak

tabībā luḫ itip qopqıl başımın

kil kilmeydür bu derdimğa devā hoş (FK 262/2) **ilk divanda yok**

beyān qıl-: anlatmak, bildirmek

ıışk ara Ferhād u Mecnūn qatlıni qılmaq beyān

yārdın gūyā mini qatlı iylemek temhīdidür (FK 187/4)

bi-kes it-: kimsesiz olmak, yalnızlaştırmak

vādī-i hierān ara min bī-kes ittim sormadı

hīç yārī ol qaraf barıp bu yalguzdın haber (FK 170/6) **ilk divanda yok**

bilgür-: bildirmek, talimat vermek

bilgürür pervāniñg bālīde humret birle hāl

ıyle kim könğlümde hasret qanı fūrkat dāğıdur (FK 172/5)

buyur-: buyurmak, emretmek istemek

buyurmağıl yana şabr iy tabīb tıñgri üçün

ki uşbu şerbet imes imdi sāz-kār mañga (FK 15/5)

buyur-: buyurmak emretmek istemek

her ni ilge kām irür kikçi Nevāyī barıdın

qılmadı ni kim buyurdı nefsi-i hāric-rāy añga (FK 698/1)

cüdā kııl-: ayırmak, uzaklaşmak, uzaklaştırmak

Nevāyī ʿışķı ol ay hüsni birle tev'emāndurlar

alarnı bolmas iy pend ehli bir birdin cüdā kıılmaķ (FK 327/9) **ilk divanda yok**

da'vī kııl-: şikayet etmek, iddiada bulunmak

Nevāyī āhi tün kün bülbül ü pervāneni örter

ki ʿışķ otını da'vī kıılmağaylar yana andın köp (FK 71/9) **ilk divanda yok**

edā kııl-: yapmak, yapılmak, yerine getirmek

ni ol kıılmağay yiter ʿarz -ı hāl edā kıılsam

ni ol köngülge yaķar naķd-i cān fidā kıılsam (FK 422/1)

fıkr it-: düşünmek, anlamak

bāde iç bu kıār-geh vaz'ıģa köp fıkr itmegil

kim anģa her niçe çıırmaşķanča hayret kıltürür (FK 178/6) **ilk divanda yok**

fıkr-i muhāl iyle-: imkansız bir düşünceyi düşünmek

asray almay özünģüz çunki tiler-siz hem-rāz

tapmaģı mümkün imes fıkr-i muhāl iyleneñģiz (FK 225/2)

ģammāz iyle-: gammazlamak

gerçi hālīmni Nevāyī yaşurup

ʿışķ anģa eşķni ğammāz iylep (FK 66/7) **ilk divanda yok**

hācet iyle-: istemek arzu etmek

kitür kıadeķ ki demī özni hoş tutay iy muğ

tola kıoyarģa imes hācet iylemek te'kīd (FK 118/6) **ilk divanda yok iletişim**

hāķīr kör-: horlamak

hāķīr körme fenā ehlini pelās ara kim

kümeyt-i himmtīģa cul sipihr-i aķlasdur- (FK 194/6)

havāle it-: başkasına bırakmak,
 vīsāl devletin ol kün özümge cezm ittim
 ki hecr gussasın itti havāle yār maᅇga (FK 15/1) **ilk divanda yok**

'ıyān iyle-:açıklamak, belli etmek
 her niçe kim yaşarur-min rāz-ı 'ıŝkıñğ halkdın
 bir maᅇalsiz āh ile barın 'ıyān iyler köñgül (FK 397/2)

'ıyān kıldı-: açıklamak, belli etmek
 Nevāyī 'ışkın iy zāhid sining pending 'ıyān kıldı
 belī 'ayb olmağunça āŝkār olmas hüner peydā (FK 36/9)

ızhār iyle-:göstermek, ortaya çıkarmak
 il ğamımdın köymesün dip nāle-i zār iylesem
 derd-i hālimniñ miñgidin birni ızhār iylesem- (FK 506/1) **ilk divanda yok**

'ibret kiltür-: ibret almak
 yüz verāhāt birle küyünğde Nevāyī köñglini
 kılğan itler tu'me il köñglige 'ibret kiltürür (FK 178/9)

ihfā iyle-: saklamak, gizlemek
 öz tilim çun istemes rāzımnı ihfā iylemek
 özge tildin ni ta'accüb bolğay ifŝā iylemek (FK 338/1) **ilk divanda yok**

iltimās kıl-:kayırmak
 bu belānı körmesün 'āŝık ki kılğay iltimās
 vaşlın anıñğ kim birevge bolğay anda mültemes (FK 253/5) **ilk divanda yok**

ķabūl iyle-: kabul etmek
 bilye çun red iylegendin sonğ yana iylep ķabūl
 vālī iylep 'ālem atlığ külbe-i aᅇzān ara (FK 3/7) **ilk divanda yok**

ķabŭl ķıl-: kabul etmek

ger bar ʻıŝķ ehlin ōz kōņġlŭņġ ūçŭn ķıldınġ ķabŭl
min niçe merdŭd isem Tinġri ūçŭn kim ķılma red (FK 132/4)

ķaķʻ iyle-: sona erdirmek

diseņġ ʻıŝķ deştini ķaķʻ iyleyin
kirekmes biyle ʻakl-ı ħod-bĭn saņġa (FK 19/6) **ilk divanda yok**

ķav-: kovmak, sŭrmek

ķavmaġıl kōņġlŭmni zŭlfŭņġ içre ārām iylegeç
ķuŝnı kim āzād itiptŭr beste-i dām iylegeç (FK 100/1), (FK 227/2)

ķavdur-: kovdurmak, uzaklaştırmak

iy Nevāyĭ yār eger ķavdurdı andın aņġla kim
kŭyide ōtken kiçe ħaddin kŭp efgān iylediņġ (FK 360/7) **ilk divanda yok**

ķaytar-: geri dŭndŭrmek, çevirmek

kirek her dem ķadeh mey kim suyu her laġza ķaytarġay
bu kim devrān cefisıdın yiter aġzımġa cān her dem (FK 413/7)

ķaytar-: geri dŭndŭrmek, çevirmek

bu yaņġlıġ kim fenā deŝtiġa yŭzlendim toyup cāndın
mesĭhā bolsa yoldaŝım anı ķaytarġu diktŭr-min (FK 518/5)

ķazġan-: kazanmak, edinmek

çun bu gŭl-şen bĭ-vefādur cām devriġa tŭker
niçe pāre sĭm kim ʻōmride nergis ķazġanur (FK 144/6)

ķazġan-: kazanmak, edinmek

ġoŝā muġ deyri kim bir demde iyler mŭflis ū rŭsvā
birev kim ʻōmrler hem māl u hem nāmus ķaġanmıŝ (FK 275/10)

kıyās kııl-: karşılaştırmak

nā-tüvān cismimni seyl-i eşk üze kıldım kıyās

‘ālem-i ‘ışk içre deryā üzre bir hāşāk imiş (FK 256/3) **ilk divanda yok**

kıolda-: yardım etmek, himaye etmek

kaçmayın üftādelıgđın ‘arz-ı ihlāş iyle kim

dost luğı ‘ākıbet üftādelerni kıoldamış (FK 282/6)

kıozğa-: karıştırmak, birbirine girmek, hareket etmek

‘ālemnı eger kıozğaban ot salsa tańg ırmes

ol şüh ki ser-ğoş çıkıban sikritür abraş (FK 268/3) (FK 278/2) , (FK 171/5)

kökert-: yeşertmek (fitne sokmak, içinde fitnenin oluşmasını sağlamak)

köngülde hālidin ol haş mağabbeti tüşti

giyāh-ı fitne kökertür bu turfe dāne mańgā (FK 17/5) **ilk divanda yok**

kıuç-: kucaklamak, sarılmak

bili vü ağzı körer körmesde çun pinhān irür

pes munı kıuçmağ anı öpmek kıaçan imğān irür (FK 174/1)

kıutkıar-: kurtarmak

hecr ara yok kim vişāl istep ölüm istep irür

fürkātıńđın özni bir tedbīr ile kıutkıarmağım (FK 50/5)

kıutkıar-: kurtarmak

hecrdin tā –tüvān cānımnı kıutkı-ardı ecel

iy Nevāyī anğla kim cān birle minnet-dārı-min (FK 497/7)

lāl u medhüş iyle-: konuşurmamak ve şaşırmak dehşete uğramak

sākīyā hicrān humārı lāl u medhüş iylemiş

birmegey-sin bizge yitse devr-i sağar intizār (FK 165/7) **ilk divanda yok**

mānend it-: benzetmek, eşleştirmek

tilbe itni dimenġiz min dik nidin kim ʿār iter

ʿaql u hūş ehlini bir mecnūnga mānend itsenġiz (FK 227/5) **ilk divanda yok**

mānend kı1-: benzetmek, eşleştirmek

ʿışkda min kibi Mecnūn yasadı kil-k-i każā

leylī eşkālını dil-dārıma mānend kı1ıp- (FK 59/3) **ilk divanda yok**

medrūs kı1-: eskitmek (çok gelip gitmekten eşik eskitmek)

meger ġam şāmı hicrān kı1iri birle

yüzümge vaşl işikin kı1ıdı medrūs- (FK 252/3) **ilk divanda yok**

mehcūr it-: terk etmek, ayırmak

munça bi-dād ança irmes kim mini mehcūr itip

müddeʿiler vaşlıdın tapkay hayāt-ı cāvidān (FK 517/6) **ilk divanda yok**

minnet tut-: minnet etmek, borçlandırmak

derdini minnet tutup cānımġa iyler-min kaḃūl

aġglasam kim kem bolur bir zerre āzār ilgidin (FK 502/4) **ilk divanda yok**

muʿayyen kı1 -: belirlemek, tayin etmek

hod- fūrūş oldı ay āyā kaḃadın tapka-min

anı kim kı1ıdı muʿayyen Yusuf-ı Kenʿānga narḡ (FK 115/5) **ilk divanda yok**

mużmer it-: gizlemek, gizli etmek

nāveki zaḡmıda aġrıkdın açışmaḡdur füzūn

mużmer itmişler meger su birle peykānıda tuz (FK 223/6) **ilk divanda yok**

müberhen kı1-: belli etmek, ispat edilmek

bāde tut kim ehl-i ḡikmet çerḡ bi-mihr irkenin

cām devri ḡaḡları birle müberhen kı1ıldılar (FK 155/6) **ilk divanda yok**

mübhem kı1-: örtmek, belirsizleştirmek

āhîr iy 'ışk u cünûn yüz nev' töhmet iyleben

hem Nevâyî sırr-ı 'ışkın ilge mübhem kıldınız (FK 209/9)

münfek it-: ayırmak, ayırt etmek

cüzv-i cüzvümni fiğân kim münfek itti tîğ-ı hecr

her biridin lîk özidür cüzv-i lâ-yenfek maŋga (FK 14/3) **ilk divanda yok**

nezare kı1-: seyretmek, bakmak

ğamzenğni kişi nezare kılmas

kim bağrını pâre pâre kılmas (FK 251/1)

nidâ iyle-: çağırarak, çağırmak

öz niğârı maħmillidin kılmasun dip köz haṭâ

'ışk deşti ehliğa her dem nidâ iyler ceres (FK 253/6) **ilk divanda yok**

nihân iyle-: gizlemek, saklamak

'ışk sevdâsı cihân içre yayıldı gerçi

anı sevdâ-zede könglğmde nihân iylediler (FK 146/4) **ilk divanda yok**

nihân kı1-: gizlemek, saklamak, yok olmak, ölmek

derd tofrağğa nihân kıldı Nevâyî cisini

tapıban bir ŝuŝe altun defn kılgan dik gedâ- (FK 40/7)

oḥŝat-: benzetmek, uygun görmek

yigitlig oldu bahâr u kühûlet oldu ḥazân

digen bu sözni qarılığnı kışka oḥŝatmış (FK 254/6)

oḥŝa-: benzemek (övmek)

bütkenge oḥŝar dige-sin her yan kızıl tal üzre berg

her sarıdan peyğânlarınğ bbu cism-i ḥûn-âlûd ara (FK 23/2)

oku-: okumak

h usrevi körsenġ ki eş'arım oġup hālet ılur

iy Nevāyī anġla kim řāh-ı sühān-dānımdur ol (FK 401/7)

ornat-: yerleştirmek oturtmak (vurmak, koymak)

dimen ol ay oġın iy dost suġur yoksa uşat

kim aġıp taşlar ile zār tenimġa ornat (FK 77/1) **ilk divanda yok**

öġ-: övmek

zühd ile ki Nevāyīni öġersin kördük

işi ösrüklük imiş hem-demi peymāne imiş (FK 280/8)

öksüt-: eksiltmek (kıymet, deġer)

cān u könglümni bir öpmekke tiler-sin unaman

artuġ iyle 'adedin yoksa bahāsın öksüt (FK 74/2)

öp-: öpmek

dime bbir öpmek ni irkin la'lidin cānānġa narġ

ni sorar-sin anġla bir miřķāli yüz miġ cānġa narġ (FK 115/1)

örġen-: öġrenmek, alışmak, bilgi edinmek

her şerer kim otluġ āhımdın barur gerdün sarı

ehl-i 'iřķ ervāhı örtenmekni andın örġenür (FK 144/4)

örġen- öġrenmek, alışmak, bilgi edinmek

iyle derd ü gamıġa örgendim

kim unut boldı maġġa 'iş u şarab (FK 47/4)

örġet-: öġretmek, bildirmek

deyr pīri bu ġarābatnıġ eyvānıda

'aql-ı külġe sebaġ örġetküçe ferzāne kirek (FK 347/4)

ötker-: geçirmek, aşımak, ezberden okumak
 niçük kıl olmağa-min deyr pīriğa ki niçe
 ki kemliğimni körer ötkerür kerem birle (FK 592/6)

ötker-: geçirmek, aşımak, ezberden okumak
 sofi köz ü köngülni pāk itnese ni asıg
 ötkerse tünni kıyım yāyım yā bolsa künde şāyım (FK 410/6)

ötker-: ezberden okumak
 ötkerip tokkuz felek başıdın āhım düdını
 ol müvellehlerğa anı pençem ittiñg 'ākıbet (FK 76/3)

red iyle- kabul etmemek, reddetmek
 biyle çun red iylegendin soñg yana iylep kabül
 vālī iylep 'ālem atlıg külbe-i aħzān ara (FK 3/7) **ilk divanda yok**

rem kıl-: korkutmak, ürkütmek
 yārlārdın kılıban rem gūyā
 bolduñg ağıyārga hem-dem gūyā (FK 31/1)

rüsvā iyle-: rezil etmek
 sorsa könglüm hālını 'ışk ehli lahn-ı nazm ile
 anı rüsvā iyledi bir kāmēt-i mevzum diñgiz (FK 222/3)

rüsvā kıl-: rezil etmek
 ança könglümni cünün u 'ışk yağmā kıldılar
 kim min-i dīvāneni 'ālemğa rüsvā kıldılar (FK 159/1)

sağın-: sanmak, zannetmek
 iti öltürse hem köprek sağınur-min raķıbidin
 nidin kim hātırımğa bu perī meslüb imes ança (FK 28/4)

sağın-: özlemek, düşünmek, zannetmek, hatırlamak
 tavuş kim öy taşıdın kilse dir-min bağı taşımdur
 işikdin sāye kirgeç sağınur-min kim kıyaşımdur (FK 188/1)

savur-: savurmak, sarsmak
 yolıda tofrağ-min savurma iy gerdün mini
 kim işge çābükümninğ raşşınınğ tuynağı bes (FK 236/)

savur-: savurmak
 çunki kül boldum iserde hecr deşti şarşarı
 avuç avuç alıban ol külni köke savuruğ (FK 350/5)

savur-: savurmak, aklını başından almak
 uyğunı āhım yili közdin uçurdu bu kiçe
 ‘aql u his evrāk u eczāsın savurdu bu kiçe (FK 568/1)

şay-: saymak, hesap etmek (-turfe-kabul etmek yuhaf bir şey olarak kabul etmek)
 oğların örtep tenimde, tökti könglüm şanı
 turfe şaydı iyledi Bismil ney-istān örteben (FK 505/3)

seyr iyle-: bakmak, seyretmek
 iy Nevāyī yüz tümen muğ deyride seyr iylesenğ
 tapmağunğ ol ‘aql u dīn gāret- geri yanğlıg enīs (FK 242/9) **ilk divanda yok**

sor-: sormak
 kām-ı pihān ağızıdın tapmağça köp sormanğ bahā
 kimse ta’yīn iylemeydür cevher-i pinhānga narğ (FK 115/2)

söz ayt-sözlemek, söylemek
 söz aytsa hem ölüp ü hem tirilmekim ni ‘acceb
 kim olsa telğ tekellüm şeker irür pāsuh (FK 117/3)

oğurla-: çalmak, hırsızlamak

su oğurlap bolsa könğlüm zaħmı mühlik ni ‘aceb

kim su kiltürdi oğunğ zaħm içre peykānı bile (FK 564/3) **ilk divanda yok**

şerh it-: açıklamak, anlatmak

eger hod barça bir kündür ni mümted hecr ikin yā Rab

ki miñg yıl şiddetin şerh itse til vaşfida kâşırđur (FK 151/3)

ta‘n iyle-: ayıplamak, yermek

zāhidā rüsvālığım ta‘n iyledinğ cehd iyle kim

bolmağay-sin ol közi kaşı karağa mübtelā- (FK 35/3) **ilk divanda yok**

ta‘n iyle-: ayıplamak, yermek

haq sırrını her kimge beyān itme Nevāyī

ta‘n iylemegey bilmes ulus anğlasa nā-geh (FK 556/7) **ilk divanda yok**

taled kıl-: talep etmek, istemek

yārnı gerçi taled kılmağ bile tapmas kişi

hem taled iylep velikin anı tālib-ger tapıp (FK 68/6)

tefaħhus kıl-: detaylı bir şekilde araştırmak

dostlar ‘ışk ehli gavgāsın tefaħhus kılrsa yār

derd-i hecrinğ şiddetidin öldi bir mecnūn dinğiz (FK 222/6) **ilk divanda yok**

tın-: işitmek, duymak

bir kiçig yaşlığ üçün bolmış uluğ tınmağ işim

gerçi ‘ışkıda demī tınğalı qoymas mini āh (FK 561/3)

tın-: işitmek, duymak

iy Nevāyī halkdın tut gūşe kim min tınmadım

tā ki boldum āşnā hayl-ı benī ādem bile (FK 565/7)

şerh kııl-: anlatmak

nāmen iltür kuş eger maẓmūnın aytıp kılsa şerh
saçkay ot kaçnus kibi miñg çāk olup minķār anġâ (FK 9/3)

şikāyet kııl-: şikayet etmek, yakınmak

iy vişāl ehli miniñg hālīm körüp raħm iylenġiz
yār zūlmi ki gehī yitse şikāyet kıılmanġız (FK 224/1)

tanı-: tanımak, bilmek, hatırlamak

körmek anı çun hadim yok mini cānan tanımas
yok ‘aceb ger anı hem bu zār-ı hayrān tanımas (FK 239/1)

tanla-: tanımak, ayırmak, sezilmek

kıılı –min ‘ışķnıñg kim tanlamaydur
maħabbet şivesinde şehni kııldın (FK 463/4) **ilk divanda yok**

tap-bulmak

kūyide tapmaķ sini mümkün ime siy köñgöl
anda çu sin tilbe dik yüz tümen ivāredür (FK 152/4)

tapşur-: teslim etmek, güvenmek, bel bağlamak

çun Neevāyī iyledi ‘ışķ u fenā deştığa ‘azm
kıaytıp iy derd ü belā Tinġrige anı tapşurunġ (FK 375/6)

tekellüm iyle-: söylemek konuşmak

nergisiñg efsūn u gül-berginġ tekellüm iyledi
‘aķl-ı kül taptı firīb ol mekr ü alıñgı körüp- (FK 57/5)

tekellüm kııl-: söylemek konuşmak

ārzū kııldım hadīşinġ iyledinġ kıatlimġa hūkm
ol daġı irdi işāret kim tekellüm kıılmadinġ (FK 354/3)

temāşā iyle-: seyretmek gezmek

yıġlamıř gāhī kevākibdin külüp geh şubhdın

çerh kim hālimni ġam şāmı temāşā iylemiş (FK 255/7) **ilk divand yok**

terk buyur-: terk etmesini istemek buyurmak

āsūde şıfatlıġ tiledim pīr-i tarīkat

devrān iliniġ ülfetidin terk buyurdı (FK 614/6) **ilk divanda yok**

terk it-: terk etmek, bırakmak

terk itip her kıydını kıoydum kıadem deyr içre kim

deyr pīri her ni kim dir çāre yok cüz inkıyād (FK 121/6)

terk iyle-: terk etmek, bırakmak

yār çün külbemge kirmes hānümān terk iyledim

yoksa bolmak istemes mü yār ile hem-hāne tab' (FK 302/4)

terk kııl-: terk etmek, bırakmak

söz diy alurlar geh ü bī-geh maħall ü bi- maħal

bes maħaldür terk kıılsam mülk ü hānümānnı hem (FK 453/4)

teskīn bir-: yatıştırmak, sakın kılmak

pend ile 'ıřkımgā her kim dise kim teskīn birey

āh kim bu otnı dem ile yana efzūn iter (FK 162/4)

teslīm iyle-: teslim etmek

hān-kah şeyhi vü yüz miġ kıayd tıdıġ iy kōġül

özni çun deyr-i fenā pīriġa teslīm iylediġ (FK 362/7)

tevellā iyle- : dost tutmak

munça köymek 'ışkdındur iy Nevāyī eşkdin

su urup terkin kirek haķdın tevellā iylemek (FK 338/9) **ilk divanda yok**

tevellā kııl-: yanaşmak, dost tutmak

veh ni zulm irdi ki özge sarı saldıñg tıĝ-ı zulm

her niçe kim cān bile köñglüm tevellā kııldılar (FK 159/7) **ilk divanda yok**

tile-: dilemek, istemek, arzu etmek

du'ā-yı şubh bile bāde terkin ister-min

tiler şabūh-ı humār iyleben 'azāb mañga (FK 16/5)

timsāl it-: resmetmek, örnelemek

ķasrı üzre ķuş mu timsāl ittiler ol şāhnıñg

yā başıĝa çetr dik açtı ķanat ferhunde ķuş (FK 259/2) **ilk divanda yok**

töhmet iyle-: suçlamak

āhir iy 'ışķ u cünün yüz nev' töhmet iyleben

hem Nevāyī sırr-ı 'ışķın ilge mübhem kıldıñgız (FK 209/9) **ilk divanda yok**

tut-: tutmak, elde etmek

okımı çikende peykāndın ĥalās oldu velīk

bolmadı tutķan sünĝekler ĥabsidin peykān ĥalāş (FK 420/7)

tut-: utmak, (başka tutmak, değer, önem vermek)

müdde'īler biyle hem-rāz olsalar yār allıda

özge tutmaķ farz dur ölmekni bel hicrānnı hem (FK 453/3)

tüz-: söylemek

gāh efgānıñgnı tüzgil bülbül-i ĥod-rāy ile

gāh ddil-dārıñgnı yandaştur gül-i ĥod-rū bile (FK 566/6)

tüzet-: doğrultmak, düzenlemek, doğru eylemek

bir durur aşl-ı 'aded kim ki ĥaķīķat-bīndür

ger 'aded yüz tümen olsa tüzetür birge sened (FK 125/8), (FK 303/5) **ilk divanda yok**

uzat-: uzatmak, göndermek, yolculamak, uğurlamak
 müyesser olmasa bu dört ayağlanıp kiçeler
 tenimni it dik itip itleri sarı uzatay (FK 624/2)

üleş-: pay etmek, paylaşmak
 ger zekāt-ı hüsn üleşmek istesenğ iy körkebay
 bil yaq̄n kim uşbu muñluğ dik tapılmas müst̄hıq̄ (FK 323/3) **ilk divanda yok**

vezn it-: tartmak (derdini)ölçmek
 ol ki derdim keffeside vezn itey dir q̄āfnı
 bes muḥāl iyler gümān kim bu anıñg hem-sengidür (FK 164/2) **ilk divanda yok**

yād it-: zikretmek, hatırlamak
 sāq̄iyā devrān ili peymānıdın yād itmegil
 devr ayağın tut ki öyiniñg ferşiğa dendānedür (FK 177/7)

yağdur-: yağdırmak (belā)
 yüz belā başımğa yağdurgan didim ‘eflāk imiş
 çunki taḥq̄k̄ iyledim ol meh-veş-i bī-bāk imiş (FK 256/1)

yağdur- : yağdırmak (kan)
 tanğ imes hicrān seḥābın diseler yağdurdı q̄an
 közlerim de’bi kiçe hūn-bārlıqlar mu imes (FK 240/3)

yağmā bol-: yağmalamak, yağlamanmak
 ‘ömr bezmide neşāṭ esbābı dil-keşdür besī
 ger ḥavādiş şıḥnesidin anda yağmā bolmasa

yalkıt-: rahatsız etmek, bıktırmak, yalvartmak, yanıltmak
 vişāl şāmı diy alman lebiñni yalkıtsam
 velī tabanıñga köz sürteyin möçekler ile (FK 582/4)

yaşur-: örtmek, saklamak, gizlemek

yüz yaşurdunġ lîk zülfünġ tārını yaydı şabā

şu'le pest olġanda andaġ kim tütün bolġay biyik (FK 341/6), (FK 462/4)

yavut-: yaklaştırmak, yanına götürmek

çun anġa nā-hoş kilür bezmide atım tutmanġız

kim ki atım bilse hem ol bezm ara yavutmanġız (FK 213/1)

yay-: ilan etmek, bildirmek, anlatmak yaymak

iy Nevāyī ger könġül 'ışkınġını yaydı tanġ imes

nüktesi dīvāne-vār irkeni bilmes mü idinġ (FK 368/7)

yaz-: yazmak, söylemek (derdim)

yahşı irdi şafha-i eflāk derdim yazġalı

baħr-i eşkim mevcidin barın nem ittinġ 'ākıbet (FK 76/2)

yazġur-: suçlamak, yanıltmak, suça itmek, yoldan çıkarmak

'azm iterde barça 'ışġ ehliġa kıldınġ ġayr-bād

n'iyledük 'uşşāġ ara kim bizni yazġurdunġ barıp (FK 60/5)

yitkür-: ulaştırmak, vurmak (çevġān)

meydānġa ol çābük sürüp başımġa çevġan yitkürüp

ser-geşte cānım köydürüp il pūyesi her yanıdın (FK 487/5), (FK 165/1), (FK 291/5)

zabı iyle-: anlamak, kavramak, ele geçirmek

gayrıdın könġlüm ġuşı köksümni mazbūt asradı

çuġd 'āciz veh ni ġılġay iylemey vīrānı zabı (FK 294/3)

zabt kııl-: ele geçirmek, elde etmek

fīġānı zabı kıılur-min velīk ol ġātil

çu cilve iyledi ilġimdin iħtiyār barur (FK 157/4)

zebān-mend kı́l-: dili bağlamak, konuşturmamak

ilge ‘āşıklığım ızhār ite alman veh kim

koydı ‘ālemde mini ‘ışk zebān-ben kı́lıp (FK 59/5) **ilk divanda yok**

1.11. Avcılık ve Av Malzemeleri

1.11.1. Oluş Fiileri

bar-: varmak, gitmek, vurmak isabet almak

ķāmetiñg cān ķaşdı itse kirpikiñgdür reh-nümāy

her ķayan oķ barsa anıñg allıda peykān barur (FK 196/4)

beste-i dām iyle-: tuzak kurmak

ķavmağıl kōñglümüni zülfünğ içre ārām iylegeç

ķuşnı kim āzād itiptür beste-i dām iylegeç (FK 100/1) **ilk divanda yok**

dām iyle-: tuzak kurmak, tuzaklamak

ni zülfünğni ķaşdımgā dām iylediñg

bes anıñg çu bir tārı ilmek mañga (FK 13/4)

ħadenğ at-: ok atmak

açtıñg çu zülf ol ikki kōz her yan ħadenğ atmaķ ni tañg

kim ķalmıř ikki türk-i Ćīn Hindū-yı nā-ma‘dūd ara (FK 23/5)

ķadal-: saplanmak, batmak

kōñgöl helāk irür ġamzenğ oķları birle

niçük ki sayd yıķılığay ħadenğler ķadalıp (FK 70/4) **ilk divanda yok**

ok çik-: ok çekmek ,atmak

nidin ol kōz çiker oķ ġüşelerdin

ger öltürmekke ķılmaydur kemīnim (FK 447/4)

1.11.2. Kılış Fiilleri

ķullāb iyle-: çengellemek kancalamak

nāme-ber ķuş yārdın kilgeç öler-min şevķdın

cān ķikerge gūyī her tırnaĝnı ķullāb iylemiş (FK 277/5) **ilk divanda yok**

şayd it-: avlamak avlanmak

yok ‘aceb Ferhād ile Mecnūnnı ĥod şayd itmekiĝ

ķurfe budur kim ķılıp Şīrīn bile Leylīni şayd (FK 123/2)

şayd ķıl-: avlamak avlanmak

‘aceb fūsūn-ger irūr kim ķu şayd ķıldı sini

ķarīn saĝındıĝ u ol ĥod ķılıp turur ĝıybet (FK 91/3) **ilk divanda yok**

ya ķıl-: ok atmak, oklamak

eger müjĝān u ķaiıĝ ĥayreti irmes idi gerdūn

ni irdi iylemek ūhım oķ u ķaddmni yaķılmaķ (FK 327/5) **ilk divanda yok**

1.12. Evlilik

1.12.1. Oluş Fiilleri

nikāh ol-: nikahlanmak

iy Nevāyī ķu irūr zāl-ı felek ĥışmĝa ĥaşm

ger niķāh olsa ķalāķ it yok ise ķılma nikāh (FK 106/7) **ilk divanda yok**

1.13. Cenaze

1.12.1. Oluş Fiilleri

aylan-: dönme

ger ölse ol melek- simā perī hecrinde aylanĝay

perī birle melek pervāne dik şem‘-i mezārımĝa (FK570/2)

gūr iyle-: mezar yapmak

ölüg dip ‘ucbdın zāhid anğa ħalvetni gūr iylep

hemānā perde-i pindārın iy gerdün kefen kıldıng (FK 372/8) **ilk divanda yok**

kömül-: gömülmek

çerĥ taş yağduruban yirge kömülmüş cismim

yaşağan anğlama kabrimde ükülgen ĥäre (FK 588/4) **ilk divanda yok**

mātem kıł-: kederlenmek

çun min öldüm ġam tūni ol tündin oĥ iylep libās

ni asıġ ger çerĥ işin ĥālimga mātm kıldıngız (FK 209/4) **ilk divanda yok**

mātem tut-: yas tutmak

mest olup zūnnār – zūlf açsa muĥikdürler eger

‘aĥl u zühd ü ‘ilm mātem tutsalar ĩmānıma (FK 573/5)

1.13.2.Kılış Fiilleri

defn kıł-: gömmek, defnetmek

derd tofraĥķa nihān kıldı Nevāyī cisini

tapıban bir şūşe altun defn kılgan dik geĥa (FK 40/7) **ilk divanda yok**

kefen kıł-: kefenlemek

ölüg dip ‘ucbdın zāhid anğa ħalvetni gūr iylep

hemānā perde-i pindārın iy gerdün kefen kıldıng (FK 372/7)

1.14. İş, Hizmet

1.14.1. Oluş Fiilleri

dāne saç-: tohum atmak, ekmek

tapmadım bir niçe kim mihr ü vefā tofraĥıda

dāne saçtım eşkdin kirpik bile iylep şiyār (FK 141/4) **ilk divanda yok**

güşe tut-: bir işten elini ayağını çekmek
 rāst-revler güşe tuttılar ki devrān ehliniᅡ
 bardur eᅡvārıda pīç andaᅡ ki güftārıda pīç (FK 102/8)

hıdmet kıl-: hizmet etmek, hizmetinde bulunmak
 yigitlikiᅡde ᅡarılarᅡa kılmaᅡıᅡ hıdmet
 ᅡarılıᅡıᅡda yigitlerᅡe birmegil zaᅡmet (FK 73/1) **ilk divanda yok**

kesb it-: çalışmak
 şūᅡluᅡ mektebide sindin itip kesb aᅡāl
 iylemesler pīr-i üstādᅡa aᅡlā tilmiz (FK 135/3) **ilk divanda yok**

kul bol-: köle olmak, hizmet edilmek
 ‘ışᅡ dergāᅡıda kul boldı Nevāyī kim bar
 emriᅡa küfr ilide yaᅡşı yaman iᅡre nefāz (FK 133/7)

meşᅡul ol-: meşᅡul olmak, bir iş ile uğraşmak
 ᅡātırım ikki cihān şūᅡlıdın olmiş fāriᅡ
 dost yādı bile tā köᅡglüm oluptur meşᅡul (FK 396/4)

1.14.2. Kılış Fiileri

āᅡkār it-: hūnerlerini göstermek, aᅡıᅡa ᅡıkarmak
 irūr ehl-i hūner kaşında hūner
 ‘ayb yapmaᅡ daᅡı hūner tapmaᅡ (FK 712/2)

āvāre kıl-: işinden alı koymak
 baᅡrımını tīᅡ-ı hecr ile yüz pāre kıldılar
 tā yār kūyidin mini āvāre kıldılar (FK 199/1)

yasat-: yaptırmak, hazırlatmak, imal ettirmek
 mühendisī tapay u ignime ᅡanat yasatay
 uᅡup hevāsıda ᅡuşlar ara özüᅡni ᅡatay (FK 624/1) **ilk divanda yok**

1.15. Ad, Unvan, Saygınlık

1.15.1. Oluş Fiilleri

atlan-: adlanmak ünlenmek

bezmdin ösrük çıkıp kim atlanur ālüfte-vār

hüş başımdan hıred vehm ü gümānımdın kiter - (FK 175/2)

atlan-: adlanmak, ünlenmek

bolsa irdi şemme-i pervāyī neṅ ü nāmdın

atlanıp bed-mestlīg birle ayıkmağ ni idi (FK 657/3)

ayağığa tüş-: ayağa düşmek

siyāset-gāh-ı 'ışk içre fenā cellādı çikkeç tīg

ayağığa tüşüp ta'cil üçün yalbarğu diktür-min (FK 518/2) ilk divanda yok

baş indür-: bir yere bir zemine baş koymak, hürmet etmek

kirekmes ğırre bolmağ şāhid-i devlet baş indürse

ki bir ḥamlıg irür anıṅ selāmı ḥayr-bādı hem (FK 449/7)

baş koy-: boyun eğmek

uykudın baş koyğay ol kōz secde ḥod kılgusı yok

ḳāfiri kim mestlīgdın 'azm-i mihrāb iylemiş (FK 277/3)

baş koy-: boyun eğmek

deyr ara yaḥşı yaman baş ḳoysam ni taṅg

kim ki yok andın yamanrağ min yamandıṅ yaḥşırağ- (FK 331/6)

müşerref bol-: şereflenmek

tā ilig boynığa astı yüz du'ā vü ḥırz ile

sürtüben yüzni müşerref boldı tūmār ilgidin (FK 502/2) ilk divanda yok

müşerref iyle-: şereflenmek, şereflendirmek

yolunğda enbiyā rūḥı müşerref iyleben özni

velīkin iltifātınğga biri miştāk onı muḥtāc (FK 96/5) ilk divanda yok

saylan-: sayılmak, itibar görülmek

vāmıķ u Mecnūn barıp kaldı Nevāyī ‘ıŝķ ara

yıtse her iŝde ŝu‘ūbet ol iŝ ehli saylanur (FK 156/7) **ilk divanda yok**

1.15.2. Kılış fiileri

mīrzā iyle-beyzade asalet sahibi etmek

‘ıŝķ ara olmay n’ıtey kim kōk mini iylep gedā

ħüsn iķbāli mininĝ māhımnı mīrzā iylemiş (FK 255/5) **ilk divanda yok**

1.16.Kıtlık

1.16.1.Oluş Fiilleri

deşt kııl-: çölleşmek, kurak olmak

taĝnı deşt kıılıp deştini taĝ iyledi derdim

kılma her deşt-rev ü küh-ken ilni maŝĝa nisbet (FK 80/5) **ilk divanda yok**

1.17. Yasa, Ceza, Adalet

1.17.2. Oluş Fiilleri

‘adālet iyle-:adletli davranmak

bu zımler ki ol iyler ni iylegey nā-geh

anıĝ ħisābıda ħaķ iylese ‘adālet anĝa (FK 8/9)

1.18. Sanat

1.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat

1.18.1.1.Oluş Fiilleri

boyal-: boyanmak

hecr taĝıda lebi hecridin aķsa kan yaşım

la‘l olur ĝüyā boyalsa her ħaraf ħanıĝa taş (FK 267/3)

fesāne bağla-: hikaye anlatmak

Nevāiyā mini Ferhād dime yā Mecnūn

nidin ki hācet imes bağlamak fesāne maṅga- (FK 17/7)

kaṅgā boyal-: kana boyanmak, boyamak boyanmak

māvi vü gül-gūn ton irmes kim köz ü köṅlüm ara

suğa dağı tüşmiş ol ösrük boyalmış kaṅga hem (FK 459/2)

kıızıl bol-: kırmızılaşmak

bir sarıg kâğıd durur tim tim kıızıl bolgan maṅga

kaṭre kaṭre eşkdin naqş iylegen kan birle yüz (FK 230/3) **ilk divanda yok**

resm iyle-: resm yapmak, iz bırakmak

burāṅıṅ sür`atidin haṭṭ-ı nūrānī ki resm iylep

`ıyān iylep bu seyrende nübüvvet ehliğa minhāc (FK 96/6) **ilk divanda yok**

resm kııl-: resm yapmak

köṅül cürmiğa boldum `uhde vü gam çāhığa saldıṅ

imestür resm kıılmak ḥabs mücrimdin zamān algaç (FK 103/3) **ilk divanda yok**

tūtiyā bol-: sürme çekmek, sürmelemek

`urucunḡda `ayne`l-yaḡın ehliniṅ

közige ḡubārınḡ bolup tūtiya (FK 6/3) **ilk divanda yok**

1.18.1.2. Kılış Fiilleri

cām kııl-: kadeh yaptırmak, kadeh bardağı yaptırmak

iy hoşā kūy-i ḡarābāt ki her iski sifālin

kim ki dürd içmek üçün cām kıılıp özni Cem iylep- (FK 61/8)

naqş it-: nakşetmek, süslemek

kaşınḡ hecride tişler birle kim cismimmni naqş ittim

nezāre iyle kim her peykeri müşkin –hilāl olmuş (FK 271/5) **ilk divanda yok**

peydā iyle-: meydana getirmek, yapmak (resim)

‘ışkıda her kim ki ŝādıkrağ cefāsı şa’brağ
ehl-i hūsn içre ol ay hoş resm peydı iylemiş (FK 255/2)

reng it-:renklendirmek, renk vermek

ŝebābnıñg hevesidin ŝağalnı reng itme
ağarsa sebze kökermek yana ni imkāndur (FK 136/2) **ilk divanda yok**

resm it-: resmetmek, iz bırakmak

felekde devāyir ki resm itti şun’unğ
cihān künci dik anda yüz miñg zevāyā (FK 4/3) **ilk divanda yok**

yon-: yontmak, gerekli biçimi vermek için kesmek tıraş etmek

ğayu kuş kim qonar bu peyker-i Mecnūn misāl üzre
irür ten za’fıdın kuş dik ki yonğaylar hilāl üzre (FK 579/1) **ilk divanda yok**

yondur-: yoldurmak

ölmişem la’li meyi şevqıda mey salıñg müdām
yobdurup her yan qadehler qabr qılğan taşıma (FK 575/3) **ilk divanda yok**

zīnet iyle-: süslemek, bezenmek

fırūze tūgme birle niğārım boynıda kiş
ay tūn ki çerğ cevheridin zīnet iylemiş (FK 265/1) **ilk divanda yok**

1.18.2. Yapı, Konut, Mimari

1.18.2.1. Oluş Fiilleri

buzul-: bozulmak, yıkılmak, tahtüp olmak

n’itey il qaşrını qılsa münevver çunki ol yüzdin
buzulğan tīre külbem bolmadı bir ŝām nūrānī (FK 675/3)

yıkıl-: yıkılmak, devrilmek, çökmek

ol perī-veş menzilide kim yıkıldım qaşd imes
saldı bu hāletqa min mecnūn-ser gerdānnı qavf (FK 317/5)

yıkıl-: yıkılmak, devrilmek, çökmek
 körse vīrānım kayandan il yıkılğay sağınur
 içkeri yimrülğü diktür gerçi dīvārı anıng (FK 374/3)

1.18.2.2. Kılış Fiilleri

kaz-: kazmak
 taᅇgdın akşamğaça gam tağın kazıp Ferfād-veş
 kiçe taᅇg atkuça deşt üzre azıp Mecnūn mişāl (FK 379/2)

buz-: bozmak, tahrip etmek (ev)
 hevā-yı ıışkdur kim buzğay öylerni ᅇabāb āsā
 buzulğaç kim hevā çıksa közüm baᅇri ᅇabābıdın (FK 481/4)

buz-: bozmak, yıkmak (ev, hane)
 közüm öyini ki seyl-i sirişk buzdı yıkılmas
 kadiᅇg ᅇayāli bu vīrāneniᅇg sūtünü mu irkin (FK 501/4)

1.18.3. Yazı, Yazıt

1.18.3.1. Oluş Fiilleri

atın koy-: ad koymak, adını yazmak
 tā ᅇayaliᅇg közdedür köz öyi gūyā Kaʿbedür
 kim ᅇurup eᅇrāfıdın kirkiklerim iyler namāz (FK 226/4) ilk divanda yok

ᅇat yaz-: yazı yazmak
 katlime ᅇat yazıp eflāk ü nigī encüm olup
 yüz tümen yirde bu maᅇzarnı nişān iylediler (FK 146/2)

raᅇam çik-: yazı yazmak, işaretlemek
 siᅇr taşnīf ara sürmey ᅇalemi
 ki miniᅇg atıma çikmey raᅇamı (FK 689/315) ilk divanda yok

yazıl-: yazılmak, yayılmak, kaydedilmek
 cünūnum def'îğa bes kim yazılmış
 toladur gūşe-i vîrāne ta'vîz (FK 134/6), (FK 205/3)

1.18.3.2. Kılış Fiilleri

biti-: yazmak, kaydetmek
 bitidi her sarı 'uşşâkığa vefâ bitigin
 meger uşaldı yitişken zamān kalem bizge (FK 30/4)

midād iyle-: yazmak, yazı mürekkebi yapmak, olmak
 kâtib-i şun' ki müşk iyledi haţţinġğa midād
 âyet-i rahmet idi kıldı kuyaş üzre sevād (FK 119/1) **ilk divanda yok**

naẓm iyle-: dizmek, söylemek, yazmak
 iy Nevāyî istesenġ kim ölmegey il derddin
 derd-i hâlinġni dime naẓm iyleben eġġān ara (FK 21/7) **ilk divanda yok**

raġam iyle-: anlatmak yazıya dökme
 kâtib-i şun' çu kimge bir işni raġam iylep
 sebz-haţlar ġamıġâ bizni kaẓā müttehem iylep (FK 61/1) **ilk divand yok**

sevād it-: karartmak, karalamak, çizmek, resm etmek
 midād itken karaġımni kılıban kirpikim hāme
 közümnünġ perdesidin özge kâġıdka sevād itme (FK 551/5)

tahrîr it-: yazmak, kaydetmek
 'ışk sırrın kimse taħrîr itmedi taħrîr hem
 İy müderris dime köp efsāne vü defterni yap (FK 72/8) **ilk divanda yok**

yaz-: yazmak
 hūsn dīvāne üze maţla 'dur ol peyveste kaş
 kâtib-i taġdîr anıġ mışra'ların yazġan tutaş (FK 272/1)

yaz-: yazmak, yaymak

ni ihtiyār sanğa vü maŋga ki kilik-i qazā
ezelde yazdı ni mecrūhdur u ger rāciḥ (FK 105/3)

1.19. Kozmogoni, Din, İnanç

1.19.1. Oluş Fiilleri

āşkārā bol-:görünmek, ortaya çıkmak (iharetin ortaya çıkması belli olması)

hoş turur bu nev' emmiyet velī aqşamğaça
ger felekden bir hıyānet āşkārā bolmasa (FK 27/6)

'azāb çık-:eziyet çekmek, eziyet edilmek

bihişt –i vaşl ara koy kim demī tena'um itey
ki hecr dūzahıda çıkmışem 'azāb asru (FK 540/2)

baş köterme-:baş kaldırmak, isyan etmek

baş köterme deyr pīrī āstānıdın kiçe
ger tiler bolsanğ muğāne içkesin sāğar şabāḥ (FK 110/8)

bükül-: bükülmek, eğilmek (namazda)

bolmadı tātka ḥam qadding yigitlikde ni sūd
rek'at imdi kim bükülmek iyledi bünyād qad (FK 126/6) **ilk divanda yok**

çık-: çıkmak, ortaya çıkmak, sınırı aşmak

zebānler yaralardın ki çıktı ḥālimni
dimekle ḥāl tili boldı her zebāne maŋga (FK 17/3)

çırmal-: sarılmak, meyletmek, yönelmek (felek, gök dünya)

berk imes 'ālemde yüz qoymuştur āhımdın şerer
ra'd imes gerdünğa çırmalmış fiğānımdın şadā (FK 39/4)

çırman-: sarılmak, dolanmak

sehâb irmes ki kökrep tağ üze her sarı aylanmış
ki düd-ı âh u efğanım felek tâkığa çırmanmış (FK 275/1)

fâni ol-: ölümlü olmak, geçici olmak

sin riyâğa örgenip-sin fânî olmak şa'b irür
deyr ara kissenğ peşimân bolğa-sin nâ-gâh kıyıt (FK 83/5)

iktihâl bir-: sürmelemek sürme çekmek

yilni tîz iylep ki otdın su çıkardıñğ turfedür
lîk tofrağı anıñg közlerge birdi iktihâl (FK 384/3) **ilk divanda yok**

kâfir iyle-: kafir olunmak

küyi ol deyr ki dîn ehlini iylep kâfir
kaşı ol deyrde bu küfr ilige mihrâb (FK 45/4) **ilk divanda yok**

karğa-: lanet etmek, beddua etmek

ıışk zulmi hâddin ötti köñglüme iy pârsâ
Güiyâ bir müstecâbü'd-da' ve anı karğamış (FK 282/5) **ilk divanda yok**

meded kııl-: yardım etmek, yardımda bulunmak

hasteliğ kör kim bolur her dem hayâtım münkatı'
ger nefeska dem-be-dem çıkmağğa cân kıılmas meded (FK 132/5)

mesîh iyle -: İsa olmak

iylegey bir demde yüz deyr-i kühen terkin Mesîh
körse zulmi kim kıılır ol dilber-i tersâ mañga (FK 12/4) **ilk divanda yok**

münkir ol-: inkar edilmek dinsiz olmak

va'de-i mihr ü vefâğa münkir olma iy perî
kim niçe mecnûn u vâlih-min velî yâdımda bar (FK 200/2) **ilk divanda yok**

namaz iyle-:namaz kılmak

tā hayālinġ közdedür köz öyi güyā Ka'bedür

kim ŧurup eŧrāfidın kirpiklerim iyler namāz (FK 226/5) **ilk divanda yok**

namāz kıl-:namaz kılmak

ħam bolup yir öpmekim küyide her yandın ni 'ayb

ka'beġa cāyiz durur her sarıdın kılmaġ namāz (FK 219/6)

riyāzet iyle-: kanaat etmek, dünya nimetlerinden vazgeçmek

riyāzet iylemesün rüzgārınġ āşüfte

edā-yı farz u sünen kıl özünġge qoyma ħarec (FK 97/3) **ilk divanda yok**

şadka bol-: sadaka olarak vermek

başınġğa ivrölüp şadkañ bolayın

ki besdür şem'ğa pervāne ta'viz (FK 134/2) **ilk divanda yok**

ṭā'at iyle-: ibadet etmek

karıġa tevbe vü ṭā'at kirek şī'ār olsa

özün yigit yasasa iyler özige töhmet (FK 73/6)

tap-:tapmak

vaşl şubħ istep kara tün içre irdim şükr kim

kim yüzige tapmaġay qoymaġğa müşkīn-hāl şubħ (FK 108/5)

tevbe it-: tövbe etmek

iy Nevāyī min ħod ittim tevbe līkin n'itke –min

kim 'acceb mey- ħāre-i bi-i i'tidālim bardur (FK 184/7)

tevekkül kıl-:işi Allaha bırakıp kadere razı olmak

fānī ol faqr ister olsañ kim irür maqşad muħāl

yoġa çun qoyġay qadem reh-rev tevekkül kılmayın (FK 503/6) **ilk divanda yok**

tüz bol-: doğru olmak, düz olmak, doğruyu göstermek
 kıble-i dīn 'āriziṅdur köfr tārı sünbülünḡ
 ni 'aceb ger kıble tüz bolsa velī zünnār kej (FK 232/3) **ilk divanda yok**

1.19.2. Kılış Fiilleri

aç-: açmak, aralamak
 vişālin istedim açtı seher yed-i beyzā
 Nevāiyā 'aceb er müstecāb imes tilekim (FK 435/7)

'ālem it-: ālemi meydana getirmek, yaratmak
 āh gerdūn eşk encüm nāle ra'd pūye berk
 hilkatimdin bir 'acāyib 'ālem ittiṅ 'ākıbet (FK 76/5)

as-: asmak, salmak, asılmak, bağlamak (nazardan korunmak için boyna muska asmak)
 sinin ruḡ'anḡı çun boynumḡa astım
 bu mecnunḡa kirekmes yana ta'vīz (FK 134/4) **ilk divanda yok**

asray al-: saklayabilmek koruyabilmek
 birev emānetini asray almas erçi irür
 hudāy emānetini asramaḡ ḡavālet anḡa (FK 8/7) **ilk divanda yok**

asra-: korumak, saklamak (aşıḡın, sevgililen gelen ve aşıḡa saplanan ok (kirpikler oktur)ları gönlünde içinde muhafaza etmesi)
 okı yaralarını köksüm içre asrar-min
 ki her biri irür ol şūhdın nişāne maḡa (FK 17/1)

aşur-: aşırmaq, çıkarmak geçirmek
 tā bakıp merv sarı baş urayın
 başnı kök manzarıdın aşurayın (FK 689/78)

baḡla-: bağlamak tutmak, (zünnār-ı küfr)
 deyr pīri çun bilimge baḡladı zünnār-ı küfr
 'ibret al iy muḡtedā-yı zümre-i İslām kit (FK 82/3)

barıp aldur-: gidip aldirmek (iman değerini)

ol közi kfir sarı barma dip irdim iy köngül

pend işitmey nağd-i ĩmnningni aldurdunę barıp (FK 60/6) **ilk divanda yok**

bigen-:beğenmek

mańęa slim ol dip du' kılmańęız kim

bigenmes selmetni ehl-i melmet (FK 81/4)

botra-: saçmak dağıtmak paręalanmak

dd-ı hımdın mu her sarı şererler botradı

yoksa yil otluğ kngllerini saęınęda kozęadı (FK 620/1)

butkar-: inandırmak

rindler tevbemni sındurmaķķa butkarıp imes

bde nefyidin ki her dem ķıl ü ķlim bardur (FK 184/3) **ilk divanda yok**

cennet ivrl-: cennete çevirmek, cennet gibi yapmak

naķş itip közümge cennet ivrlr-min kynęe

iylerem bu nev' ile cennetni kynę şadķası (FK 644/2) **ilk divanda yok**

çırma-: sarmak kuşatmak çevirmek sararak gizlemek

yana n'itip kiři ķalęay tirig ki çıķtıńę mest

itekni sanęıp u şfte çırmaban destr (FK 137/2)

çik-: çekmek, sapmak (doğru yoldan sapmak başını çekmek)

deyr pri didi meydin baş köterme iy refk

slik oldur çıķmegey başını pr irşdıdın (FK 490/6)**dini**

çörgen-: yakmak, yanmak

ķuř balur hım şerrı stidın tkeğ kebb

belki çerh üzre melyikning ķanatı çrgenr (FK 156/5)

farz u sünen kııl-: zorunlu yapmak

riyāzet iylesün rüzgırnıĝ āşüfte

edā-yı farz u sünen kııl özüñge koyma ĥarec (FK 97/3) **ilk divanda yok**

ferrūh iyle-: kutlulandırmak, uğurlandırmak

ħuceste tañĝ ki açıp ‘ārız ol büt-i gül- ruh

bahār ĥüsni kibi şubħum iylegey ferruh (FK 117/1) **ilk divanda yok**

ħalk iyle-: yoktan var etmek, yaratmak

ni zulm iylesenĝ aħbābķa ĥudā yārinĝ

çu ĥalk iylememiş sin kibi ĥudā maħbūb (FK 54/2) **ilk divanda yok**

ħalk yarat-: yoktan var etmek

ħalkdın her yaramas kilse ĥoş ol kim ĥakķa

dise bolmas mininĝ üçün yana bbir ĥalk yarat (FK 77/8) **ilk divanda yok**

ħalās bol-: kurtarmak, kurtuluşa ermek

kimge devrān bir ayaĝ mey birdi kim boldı ĥalās

sonĝra anınĝ yüz ķadeĝ bī-dādı zehrin sıķarıp (FK 58/6)

‘ibret al-: bir olaydan ders almak

deyr pīri çun bilimge baĝladı zünnār-ı küft

‘ibret al iy muķtedā-yı zümre-i İslām kit (FK 82/3)

‘isevī-dem iyle-: nefesi ile şifa vermek

ĝamıdın öldük ü ol ‘isevī-dem iylemedi

‘iyādet iylegeli rence bir ķadem bizge (FK 30/3)

kāfir kııl-: kafirleştirmek, kafir etmek

esīr kılsa müsülmānnı kıılmaĝay kāfir

bu cevr ü zulm ki her dem kıılır mañĝa ol şūĝ (FK 113/2) **ilk divanda yok**

każā it-: sonradan yerine getirmek
 sin itmey każā bolmay icrāsı mümkün
 cihān kār-gāhıda ötken każāyā (FK 4/5) **ilk divanda yok**

köydür- : yakmak, yandırmak (cehennemde)
 bardur Nevāyī bī-kesī 'ışık içre andaī kim hasī
 çun örtediñg anı besī köydürme dūzaħda yana- (FK 1/9)

taṣāf it-: tavaf etmek
 ni ka'be şevkıda sin deyr içinde yār ile bol
 besā ki oğrılığ itkey taṣāf vaħtıda hac (FK 97/2) **ilk divanda yok**

tik-: dikmek (muska)
 tikiptür başığa cānāne ta'vīz
 kirek kim tikse bu dīvāne ta'vīz (FK 134/1)

zaħm iylep bağla-: yaralayıp sarmak, bağlamak
 ol kadar ol kāfir İslām ehlini katl iylemiş
 kim şehādet barmağın hem zaħm iylep bağlamış (FK 282/1)

1.20. Doğa, Meteoroloji, Hava

1.20.1. Oluş Fiilleri

aç-: açmak (gül)
 kök şeb-istānı kızıl güller açar çun kan yaşım
 'aksini ğam şāmı encüm közgüsü içre salur (FK 153/4)

açıl-: açılmak (gül)
 yüzünğ meydın ki gül gül boldı yoğ cennetde ol güller
 ki bir bir açılıptur 'ālem-i hüsnünğ bahārında (FK 26/4)

aylan-: çevrilmek, dolanmak, kuşatmak

serhāb irmes ki kökreb tağ üze her sarı aylanmış

ki dūd-ı āh u afgānım felek tāķığa çırmānmış (FK 275/1)

ayrıl-: ayrılmak, uzaklaşmak (su) akmak akıp uzaklaşmak

yığlamak kem kılmadı bu dīde-i giryānda su

ikki arığ ayrılıp ni öksügey ‘ummānda su (FK 535/1)

bāğ ol-: bağ, bahçe olmak

iy Nevāyī ‘ışk eṭvārında budur zūlm kim

gül maķāmı bāğ olup bülbül yiri bolğay ķafes (FK 253/7)

başla-: başlamak (akmaya)

aķara başladı baş u tōküle başladı tiş

sefer yarağnı ķılğıl ki tüşti başınğa iş (FK 254/1)

bulğan-: bulanmak, kararmak

mañga zūhd-i riyāyī hırķasıdın ol pelās artuķ

ki yüz ķatla fenā deyrıde mey lāyığa bulğanmış (FK 275/9) **ilk divanda yok**

büt- : yetişmek, büyüme (gül)

‘ömr yıl dik ötmekin dip-sin şabūhīdin velī gāfil ki şunh

çāk itip köñglek siniñ ħālinğga tutmuştur ‘azā (FK 39/7)

cilve ķıl-: görünmek, hareket etmek çıkmak (güneş)

hecr ara körgüz disem ol yüzni dir

mihr ķaçan cilve ķılır şām ara- (FK 25/3)

çakıl-: çakılmak, kakılmak (şimşek)

cemālīñ lem‘asıdın ger kül oldum tañğ imestür kim

bu yanğlığ berk-ı āfet kimsege çakılmamış hergiz (FK 221/3)

çaykal-: sallanmak, çalkalanmak, arınmak, sudan geçirilmek (baħr –i ekşim)
 kaşı hecride yanğı ay zevrağınınğ havfi bar
 şarşar-ı ahım bile çun baħr-i eşkim çaykalur (FK 153/3)

çaykal-:sallanmak, esmek
 hecr zikridin su bolğan könglüm içre iztırāb
 nā-muvāfiķ yil iserdin baħr çaykalğança bar (FK 171/3)

çık- : doğmak, çıkmak (kuyaş, güneş)
 yüzünğ hecride tofrağ oldum ol yanğlığ ki yil kōpkaç
 kuyaş çıksa pedīdār olmağay cismim ğubārında (FK 26/3)

çık-: çıkmak, ortaya çıkmak
 dūd-ı ihımğa yitişmes çıkıban ebr-i bahār
 iyle kim rif at ile ebr-i bahārığa tütün (FK 464/4)

encüm kıl-: yıldızlaşmak, yıldız gibi olmak
 cevrler kim kılur ol ay mañga
 yitti eflāk ile encüm kılmas (FK 235/4) **ilk divanda yok**

encüm ol-: yıldız olmak
 katlime hať yazıp eflāk ü nügīn encüm olup
 yüz tümen yirde bu maħzarnı nişān iylediler (FK 146/2) **ilk divanda yok**

gül bol-: gül renkli olmak
 yüzünğ meydin ki gül gül boldı yoķ cennetde ol güller
 ki bir bir açılıptur ‘āalem –i ğüsnünğ bahārında (FK 26/4) **ilk divanda yok**

gül-āb iyle-: gül suyu yapmak
 sākiyā la’li üze ğoy körüben bī-ħod-min
 meyğa memzüc-ı gül-āb iylep anı yüzüme saç (FK 104/5) **ilk divanda yok**

hāşıl bol-: ortaya çıkmak (su)

közüm hūn-ābıdın āfāk rengi kırmızı boldı

hemānā kim bu çeşme suydın hāşıl bolur kırmız (FK 221/6)doğa

hazān koy-: sonbaharlaşmak

ni kış neşātı maŋga qaldı ni hazān ni bahār

bahārıma çu hazān koydı yüz hazānıma kış (FK 254/7) ilk divanda yok

hazān sal-: sonbahar olmak

ni nev' bülbül-i zār itmesün figān ki sipihr

bu gül-şen içre bahār olmayın hazān saladur (FK 161/6) ilk divanda yok

hilāl aş-: ay açmak, aydınlanmak

kirdi tofrağa hilāl aştı tolun ayğa cemāl

on tolun aynıŋ kırağıdın çu aldınŋ on hilāl (FK 384/1) ilk divanda yok

hurşid ol-: güneş olmak

gird-bālišť anğa hurşid oldı

ol irür 'İsī-Meryem gūyā (FK 31/5) ilk divanda yok

ivrül-: dönmek, çevresinde dönmek (kuyası)

ğam tüni ikki közümge kim kuyası ivrülür

lem'asıdın her birige ğuşşa yaşı övrülür (FK 160/1)

ivrül-: dönmek (gerdün,felek dünya)

iy Nevāyi bu ki gerdün ivrülür fānūs dik

könğlige kār itti gūyā şem' yanğlıĝ köymekim (FK 426/8)

kān bol-: maden olmak cevher olmak degerlenmek

zümüröd kadri bar az irse līkin

hoş irmes bī-ħad ü pāyān zümüröd (FK 128/6) ilk divanda yok

kanat aç-: kanat açmak, uçmak

kaşrı üzre kuş mu timşāl ittiler ol şāhnıñg

yā başığa çetr dik açtı kanat ferhunde kuş (FK 259/2) **ilk divanda yok**

karangu bol-: karanlık çökmek, kararmak

sünbülün körgeç közüm boldı karangu iy şabbā

saçı mundağ tıre yāhod saç bağı epgin müdür (FK 205/4) **ilk divanda yok**

karar- : kararmak

mümill ü mühlik olup şām-ı fūrķātım bes kim

niçük ki sünbül-i zülfünğ kararıp u uzalıp (FK 70/3)

kızır-: kızarmak, utanmak

bağma sarıg berg üze her yan kızarğan āb-keş

za'ferānī yüz üze kör eşk –i hūn-bārim sarı (FK 647/2)

kon-: konmak (kuş)

kuş bolur başımğa kongaç dūd-ı āhımdın qara

kör cünün cezbin kim anda qonsa bolğay bende kuş (FK 259/5) **ilk divanda yok**

köker-: göğermek, yeşermek

şebābnıñg hevesidin saqalını reng itme

aqarsa sebze kökermek yana ni imkāndur (FK 136/2)

köy-: yanmak, tutuşmak

hecr atıdın tenim ol nev' köyer

kim irür astıda kül bister anğa (FK 10/5)

köy-: yanmak, tutuşmak

ol quyaş 'ışkıdın örtenme didiñg veh ki kişi

şem'din köyme diben birmedi pervāneğa pend (FK 120/2)

kül bol-: kül olmak, yok olmak, kül renginde olmak

ger yüzünġ şu'lesidin köydi daġı kül boldı

lġk boldı mininġ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3) **ilk divanda yok**

kül bol-: kül olmak, kül renginde olmak

ger yüzünġ şu'lesidin köydi daġı kül boldı

lġk boldı mininġ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3)

ķur-: kurumak

yüz ü cismimdür sarıġ bergi ķuruġan řāh üze

řāh u bergi kim ķurup sarġarsa kim körmġ devā (FK 40/2)

muz baġla-: buz baġlamak, tutmak

köp savuķluk ķirek olmaķķa köngül mahz-ı riyā

baħr muz baġlamaġay su yüzini tutmasa sanġ (FK 376/5) **ilk divanda yok**

nücüm it-: kaybolmak (güneş)

ķuyay řıķķaç andaķ ki itkey nücüm

körünmey sin olġaç 'ıyān enbbiyā (FK 6/2) **ilk divanda yok**

ot çakıl-: ateş yakılmak

heer kācidin közümge her zamān ot çakılır

bu çaçınlarġa tenim hāřākini köydürdi köz- (FK 228/6)

öç-: sönmek, kül olmak

öçüp yitti düzāħ otı çunki ümmet

günāhın tilerde çıkıp āh-ı serdinġ (FK 351/3)

öç-: sönmek, kül olmak

demī ki 'ıřķ otıda ķalmaġay eşer mindin

nümüne bolġusı öçmekde her şerer mindin (FK 493/1)

öksü-: eksilmek, azalmak (su)

yığlamak kem kılmadı bu dīde-i giryānda su
ikki arığ ayrılıp ni öksügey 'ummānda su (FK 535/1)

saçıl-: saçılmak, dağılmak

digey kim bustān-efrüz içinde tuhmı saçılmış
birev kim hāller körse 'izārınğ lāle-zārında (FK 26/5)

sarğar-: sararmak (ay)

yüzünğ nişānığa her zerre ger imes t̄alib
kuyaş cemālīga zerrāt niçün itti gulū (FK 547/5)

sarğar-: sararmak, hasta olmak

yüz ü cismimdür sarığ bergi kuruğan şāh üze
şāh u bergi kim kuruş sarğarsa kim körmiş devā (FK 40/2)

şarşar bol-: şiddetli rüzgar çıkarmak

şarşar-ı hiçrān vücūdım hırmenin andağ savur
kim fenā yolında şarşar bolmasun hem-tek maŋga (FK 14/8) **ilk divanda yok**

soyul-: soyulmak (gül yaprağı)

ol soyulğan berg-i gül çağlığ yüzünğ bustānıda
bir kıızıl gül-bergi bütmiş güyī aq yanıda- (FK 597/1)

şem' bol-: aydınlanmak

bend ayağıda nidindür başıda sevdā otı
iy perī 'ışkınğda ger hūd bolmamış dīvāne şem' (FK 305/2)

şam-: damlamak

közüm hecr otıdın bir şem'dür kim şarşar-ı āhım
anı çaykarda şampı katre katre turmayın yağı (FK 618/9)

tanğ at- u çık-: şafak sökmek, tan ağarmak

köz yumup aççuça tanğ atmış u çıkmış hürşid

tün irür perde-i müşkîn bile hâlingğa hicâb (FK 44/6)

taş-: taşmak, artmak, çoşmak

gussa deştidin otun taşıp tamıgdın ot urup

salıban min hâmnıng cismın ol otka köydürünğ (FK 350/4)

tol- : dolmak (cihân)

sâlik-i maħrûm kim maṭlûbıdın tolmış cihân

Allâh Allâh cânın örter derd-i nâ-yâbın körünğ (FK 370/6)

ṭūfân kııl-: tufan çıkarma, meydana getirmek

buzdı könglüm kişverin höcrân ğamı ṭuğtân kıılıp

âh u ekşimdin birin şarşar birin ṭūfân kıılıp (FK 56/1) **ilk divanda yok**

ṭulū kııl-: doğmak (güneş,ay)

mıhr ü mâh u müşteri vü Zühre çun ṭulū kııldı

hiç naḥs aḥter ṭulū'ı anda kaṭ'â bolmasa (FK 27/3) **ilk divanda yok**

tökül-: dökülmek, saçılmak, yayılmak (gül)

dime kim bâğda yildin tökülüptür gül kim

hūblar koydı ol ay yolıda çendîn 'arız- (FK 292/6)

tutaş-: tutuşmak, ateş almak, koyulaşmak

ejdehâlar 'ışk deştide kiredindür zebûn

ot tutaşıptur bu vādī içre yağıl iy köngül (FK 385/6)

uç-: uçmak

süsenī borkünğ yapar kiçkenğni iy mir'ât-ı hüsın

közgü yanğlıg kim uçasın kııldı âhen-ger benefş (FK 279/4)

uşat-: ufalamak, kırmak, parçalamak

tenimğa 'ışkıda birdim şikest ya'nî ol ot

yarurğa uş bu ıruğ hîmeni didim uŝatay (FK 624/5)

uyak- : batmak (güneş)

uyaktı çun kıyaş ol ayğa ıaldı dehr yarutmak

çu bardı mihr-i devrân âfet-i devrân irür vâris (FK 95/5)

ükül-: yığılmak, toplanmak

çerh taş yağduruban yirge kömülmîŝ cismim

yaşağan anğlama ıabrimde ükülgen hûre (FK 588/4) **ilk divanda yok**

yağ-: yağmak, dökülmek, yukarıdan düşmek (taş)

külbem eırafıda bî-dâd u melâmet taŝıdur

güyiyâ yağmıŝ felekcin beytü'l-ağzânımğa taş (FK 267/2)

yağ-: yağmak, dökülmek, yukarıdan düşmek

müşk çun kâfûr boldı yağdı ot üstige ıar

ıaııı-müşkin birle otluğ yüzge n'itsüm rağbetim (FK 411/5)

yapış-: yapışmak, konmak

Nevâyî yâr la'lide uçuktur yoksa yapıŝtı

cibinning perridin bir pâre ıonğan çağda bâl üze (FK 579/9)

yapışturul-: yapıştırılmak

başım aıardı 'ışkıda yâ 'ışk tîğıdın

mamuğ yapıŝturuldu bu efğâr başığa (FK 557/4) **ilk divanda yok**

yitil-: yetişmek

bu bâğ ara ıalmaydur ecel yilidin âzâd

her gülge ki süsen kibi ıâmet yitiliptür (FK 190/6) **ilk divanda yok**

zülāl ol-: saf ve güzel olmak (su)

imes mey-ḥāneniṅ sığın sifāli dürdi dik içsem

eger cām-ı Cem içre hızr suydın zülāl olgay (FK 611/8)

1.20.2. Kılış Fiileri

aylandırmak iste-: dönmek çevrilmek, dolanmak kuşatmak

kök tıgirmen taşı aylandırmak ister başıma

dime ay u kün başım üzre bu kim seyyārdur-- (FK 189/1)

bağla-: bağlamak, tutmak

ķuruķ yığaçķa irür bağlamak şikūfe vü berg

ķarı ki istese kiymet ķızıl yaşıl hil'at- (FK 73/3)

bend it-: bağlamak düğümlemek

perī-zādī ki müşķīn zülfi cānım müstemend itmiş

melāyik ķuşların ol ḥalka mūlar birle bend itmiş (FK 274/1)

benefşe iyle-: menekşe rengine döndürmek

hil'atin mü ķıldı ol gül-rūy sīmīn-ber benefş

yā benefşe iylemiş gül-şenni ser-tā-ser benefş (FK 279/1)

benefş it-: menekşe rengine döndürmek, menekşe renginde döndürmek

şām-ı ğam kõnğlüm 'izār u ḥullesin yād iyleben

mihr otı her yan benefş itken bulutdın şād irür (FK 203/5)

çıkār-: çıkarmak

çıkardı çu ḥaṭ hüsni gül-zārıdın

maṅga ķısm barça tiken boldı la (FK 603/2)

çırma-: kuşatmak, çevirmek (güneşin ,ayın kuşatması.sarması)

çıkeyin āh yürekdin ki sipihr

perdeġa çırmasun āyīne-i mihr (FK 689/301)

çörge-: ateşte alazlamak, yakmak

‘ışk deştide uça almas yiridin hîç kuş

perlerin bes kim hevâda otluğ âhım çörgedi (FK 620/2)

dâc iyle-: karartmak

yüzünğ hurşîdidin ol tün tapıp hayl-ı kevâkib nür

saçınğnıñ zûlmeti ol kiçe tün rengini iylep dâc (FK 96/3) **ilk divanda yok**

ik-: ekmek

köz bâğıda gül ikmişem ol yüz hayâlidin

vâcib durur közümge su birmek cemâlidin (FK 514/1)

isdür-: estirmek

gerçi min boldum fenâ bâri uyatlığ rûhuma

bâd-pâyî seyridin cennet nesîmi isdürünğ (FK 350/9) **ilk divanda yok**

koñgar-: yerinden kımıldatmak koparmak hareket etmek

âhımdın uçtı şabrım egerçi katık idi

ğam tağını koñgarur imiş ‘ışk şarşarı (FK 677/5) **ilk divanda yok**

köydür-: yakmak, yandırmak

başımda zağlarınğ kanı turmasdın bolup ‘âciz

felek çağın otığa köydürür her dem bulutdın kiz (FK 221/1)

kurut-: kurutmak

közüm eşkini yok lîkin kurutmağ bağrını mümkün

ki hilkat vechidin tab’ı mununğ mertüb imes ança (FK 28/8)

öçür-: söndürmek

tîre andındur ki ay kün şem’in âhım şarşarı

çerğ fânüsü ara bir bir öçürdi bu kiçe (FK 568/8)

rūşen iyle-: aydınlatmak, parlatmak

ķuyaş dik ķihre birle tīre ķūlbem iylegeç rūşen

maᅇa titretme tūştī zerre yaᅇırlıē ıztırāb iylep (FK 63/3) **ilk divanda yok**

saç-: saçmak, daēıtmak (bulut)

her niçe devlet seēābı saça gevhher başıᅇa

aᅇla kim bir ķatla berk-i āfetīēa arzımas (FK 233/6)

savur-:savurmak (yıl)

tofraēımnı yıl savurmay ķūyidin şāf olmadı

boldı barı bar ise mindin ēubārı mūrtefi' (FK 303/4)

savur-: savurmak (seher rüzgar)

ķūyi tofraēın Nevāyī āhı savurdı seēer

'işret ehli iyle kim ref' itseler bister şabāh- (FK 110/9)

tāb iyle-: parlatmak aydınlatmak

tolēadı cān riştesi vū tār-ı zūlfī hoş turur

ger bir ip işmek üçün ol ikini tāb iylemiş (FK 277/4) **ilk divanda yok**

tamız-: damlatmak, sızdırmak, damlamak

ēal ikin mü ol kōz astıda yoē irse nāfedin

müşk-i ter bolēaç gül üzre ķaᅇre tamızdı kiyyik (FK 344/5)

tamız-: damlatmak

eger ᅇayvān suyu tamızsalar heriᅇde aēzımēa

birür min ᅇasteēa zehr-i helāhil ᅇa'mı kām iēre (FK 598/5)

tūēül-: dūēümlemek, baēlamak

ēu tapmaēuᅇ bu ēemen ēonēe vū gülide vefā

tūēülme ēonēe kibi līk gül mişillig açıl (FK 390/6) **ilk divanda yok**

uður-: uðurmak, havaya, savurmak

bu çemendın yil uðurup gülni ğamıdın ölgenim yād iylesün

gül çağı her kim ki ıalğay çunki şu'le öçe kül (FK 381/3) **ilk divanda yok**

yağdur- : yağdırmak (başına)

nā-tüvān başımğa yağdurmağdın özge kaçdı yok

şarşar-ı āfet uçursa hecr kūyi tofrağın (FK 522/2)

yağ- : yağmak dökülmek yukarıdan düşmek (jāle)

ğonçe ağzığa mu gül-şende yağıptur jāle

yā cemālinğ güli içre leb-i ğandān mu ikin (FK 513/3)

yağ-: yakmak (ot)

kıldınğ āfet berkıdın cānımğa ot yakmak heves

tılf ot yakmak üçün kılgan dik ot akmak heves (FK 250/1)

yağ-: yakmak, tesir etmek, iz bırakmak, dokunmak, etkilemek

bulğanıp külge yağasın çāk itip her şubğ çerğ

bir kıyaş 'ışkıda ğüyā min kibi dīvānedür (FK 177/2)

yapıştur-: kapatmak, yapıştırmak

köz ki uçkan çağda üstige yapııurdum saman

nāme-ber kıştur ki sarığ ruğ'a iltür yār üçün (FK 508/2) **ilk divanda yok**

yaru- : aydınlatmak, parlamak

sin kıyaş yanğlığ yarup şubğ-ı şebāb eyyāmıda

bizge tün dik tırelığ kısmet kıarılığ şāmıda (FK 20/1)

yarut- : aydınlatma, parlatmak

yaratup hen tün şeb-iistānnı seher uyğudadur

ni ta'accüb ger ğurüb iyler meh-i Enver şabāğ (FK 110/5)

yay-: yaymak

şem'ingğa legen bolğaç eflāk melāyikdin
pervāneler urdılar tigrengde mükerrer çerh (FK 111/4)

yıg-: yığmak, toplamak, bir araya getirmek engel olmak

bahr-i eşkim içre iy ğavvās kim yıgđınĝ Güher
bu ki қа'ırın istediĝ deryā-yı 'ummāndur mu ol- (FK 377/5)

yık-: yıkmak, kırmak, devirmek

hayātım nahlini hecridiĝde eşkim seyli çun yıqtı
meded kıldı nigün iylerde āhım tünd-bādı hem (FK 449/5)

yırt-: kıyaş meydana getirmek, tamamlamak, parçalamak

şām ile şubh er sarıĝ aĝrıķ imesler pes nidür
tün saçın yayıp kıyaş yırtıp yüzün tutmaq 'azā (FK 40/6)

1.21. Hayvanlarla İlgili

1.21.1. Oluş Fiileri

cılavdar ol-: seyis olmak

dime ni irkin Nevāyīniĝ cılavdar olmaĝı
veh ni irkin her ni kim hūkm itse ol mīrzā maĝa (FK 12/9) **ilk divanda yok**

çık-: binmek (at)

çābüküm tīz sürer tünd semend üzre çıkıp
min soĝınça yite alman yigürürde talıkıp (FK 65/1) **ilk divanda yok**

hür-: havlamak

iy Nevāyī ölmekim aĝlap ol aynıĝ kūyide
itleri bir dem ulup bir lahza hürdi bu kiçe (FK 568/9) **ilk divanda yok**

kökre-: kükremek

sehâb irmes ki kökrep tağ üze her sarı aylanmış

ki dūd-ı āh uefgānım felek tāķıġa ırmanmış (FK 275/1) **ilk divanda yok**

ķutuz bol-: kuduz olmak

bezmidin ıķtı raķīb ösrük ġazer iy ehl-i ‘aşķ

resmdür kaçmaķ ulus itdin kim ol bolġay ķutuz (FK 215/5) **ilk divanda yok**

uç-: uçmak

faķr tut ger istesenġ uçmaķ ki bu ümmīd ile

boymıġa tesbīġ asıp yünġdin kiyüptür jende ķuř (FK 259/7)

1.21.2. Kılış Fiilleri

atlan-: ata binmek, ata binip ilerlemek

iy nevāyī şu‘leliġ cānıġ avuçlayıp başla yok

kiķurun un atlanıp ol mest miġmānım barur- (FK 202/8)

atlan-: ata binmek

ol ķopup atlangalı merkep sarı ser-ġoř barıp

min başım açıp ayaġıġa ķoyup yüz yalbarıp (FK 58/1)

kömür-: kemirmek

zaġm köptin min ölüm ġāli vü ölgen saġınıp

it yalap ķanım sünġeklerini kömürdi bu kiçe (FK 568/5)

1.22. Eşya, Araç gereç

1.22.1.Oluş Fiilleri

ırmaş-: dolaşmak, sarılmak (tār.tel)

könġlüme cān riştesi yā hecr tārı çırmaşıp

ķayd saldı yā siniġ zenccīr-i zülfünġ bendidür (FK 148/4)

direm iyle: -akçe para yapmak

hūrlar kilse anı körmek üçün hāzin-i cennet
yiberür saçıġı gül-bergleridin direm iylep (FK 61/5)

ip iş- ipin iki ucunu birbirine bağlamak

toġadı cān riştesi vü tār-ı zülfi hoş turur
ger bir ip işmek üçün ol ikini tāb iylemiş (FK 277/4) **ilk divanda yok**

iskir- eskimek, köhne olmak

‘işve -gerler dāġıdın cān perdesin kör āh kim
bu harīr iksirdi zālīm şāhlar tamġasıdın (FK 488/8) **ilk divanda yok**

kemend taķ- kement bağlamak, takmak

boynunġa müşkin ipekkin iy ki tūmār asmişanġ
ķayda hālīm bilge-sn kim boynuma taķtıġ kemend- (FK 130/4) **ilk divanda yok**

revzen bol- pencere olmak, kapanmak

buzuġ köġlümde revzen boldı tīġıġ zaħmıdın yāħod
bu vīrān öy hemānā kim yarılmışdur imes revzen (FK 529/7)

tartıl- çekilmek (ip)

köksüm üzre dāġlar boynumda zülfi tārıdur
tā ki müşkīn rişteġa tartıldı tūmārı anıġ (FK 371/5)

tikil- dikilmek

şeyhniġ iyle ki ‘āşıkķa mamuġ astıda dāġ
tivürük ruķ‘alar astıda tikilmiş diremi (FK 623/4)

uşal- ufalanmak, parçalanmak, küçülmek

bitidi her sarı ‘uşşāķıġa vefā bitigin
meger uşaldı yitişken zamān ķalem bizge (FK 30/4)

uşal-: ufalmak küçülmek

turmadı ten çāk çāk öyide köngül kim

tilbe kuş ol bu uşalğan iski kafesdür (FK 207/2)

1.22.2. Kılış Fiilleri

irit-: eritmek

iritsem ger köngül çākī üçün peykânlerin tanğ yok

timürdin bu hişâr-ı derd üçün der –vāze ister-min (FK 520/4)

itit-: keskinleştirmek, bilemek

ķara ķara müje hanccerlerin ititmek işiñg

ķayāt nahlini kixsen ķıya ķıya baķışınğ (FK 353/1) **ilk divanda yok**

muħkem ķıl-: sağlamlaştırmak desteklenmek, güçlendirmek

cān u köñglümge melāmet taşları birle ķaķıp

derd ile endūh mismırını muħkem ķıldınğız (FK 209/2) **ilk divanda yok**

revzen ķıl-: kapamak, örtmek

dūd başımdın çıkar gūyā ki hicrān taşıdın

yağdurup her yan bu gönbed üzre revzen ķıldılar (FK 155/2)

tik-: dikmek (yama)

çu şeyh hırķasığa ruk'a tiki cismi tutaştı

semūm hullesi dik köñglekim yurunı mu irkin (FK 501/2)

töşe-: yaymak sermek

rehn hırķam kim töşeptürler anı mey-hānede

gūyiyā her yan yapuiķan dürdler peyvendidür (FK 148/6) **ilk divanda yok**

1.23. Yardımcı Fiiller

1.23.1. Adla Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller

bol-ol**āb-ı hayāt bol-:** ölümsüz olmak

tā lebiñg vālihi boldum tilemen āb-ı hayāt
sunı n'iyler kişi kim bādeğa bolğay mağlup (FK 46/5)

āfet ol-: bela olmak, felaket olmak

fiğānım āfet oldı iy Nevāyī
mañga kim yetsin efgānımğa āfet (FK 88/9)

‘āciz bol-: çaresiz kalmak, gücü yetmemek

başımda zaħmlarınñ ħanı turmasdın bolup ‘āciz
felek çaħın otığa köydürür her dem bulutdın kiz (FK 221/1)

ağır bol-: ağır olmak

tarta-sin ‘isyān yükin ħam kıl ħa diñg tã‘atħa kim
yük ağır bolsa rükū‘ ol dem bolur nā-çār añga (FK 9/6) (ilk divanda yok)

ağrıķ bol-: hasta dertli olmak

sarığ ağırıķ boldum iy sākī ħazān-ı hecr ara
ħanı aşraf mey ki bar her ħaħresi bir keh-rüba (FK 40/1) **ilk divanda yok**

al ol-: kırmızılaşmak

içip ħanımnı ol köz kim ħızarmış nā-tüvānidür
ki hem bīmārlığda mey çikip ruħsarı ol olmış (FK 271/3)

‘āşık bol-: aşık olmak

bolmuşam ‘āşık yana iy ‘aql-ı nā-fercām kit
tün kün iş bolmuş mañga çikmek leb-ā-leb cām kit (FK 82/1)

āşkār ol-: görünmek, ortaya çıkmak, belli olmak

Nevāyī 'ışkın iy zāhid sining pending 'ıyān kıldı

bellī 'ayb olmağunça āşkār olmas hüner peydā (FK 36/9)

āşkārā bol-: görünmek, ortaya çıkmak (iharetin ortaya çıkması belli olması)

hoş turur bu nev' emmiyet velī aqşamğaça

ger felekdin bir hıyānet āşkārā bolmasa (FK 27/6)

'ayb ol-: ayıp etmek kusur işlemek

nevāyī 'ışkın iy zāhid sining pending 'yān kıldı

bellī 'ayb olmağunça āşkār olmas hüner peydā (FK 36/9)

'azim ol-: niyetlenmek, kararlı olmak

nihāyetsiz gaminğ yip peykerim andak 'azīm kıldı

ki özge 'ālem ister sıgmayın 'ālem kazāsında (FK 11/4)

bāver bol-: tasdik edilmek, inanılmak

hecridin hālim irür andağ kim

bolmağay körmegüçe bāver anğa (FK 10/6)

bedel bol-: karşılığı olmak, karşılık vermek, bir şeye denk olmak, gelmek

lebini sorgalı 'aqlım cününğa boldı boldı

mey içse tiz olur il sağda ger yavaş körünür (FK 198/2) **ilk divanda yok**

belā bol-: kederlenmek, tasalanmak

çu yār könglide bolsam belā maŋga yavumas

bu vechdin ki tümürdin bolur hişār maŋga (FK 15/3)

ber-bāt bol-: perişan olmak, harap olmak

ger yüzünğ şu'lesidin köydi dağı kül boldı

lik boldı mininğ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3) **ilk divanda yok**

bi-hūş ol-: sersemlemek, sarhoş olmak, kendinden geçmek
 kaçan bī-hūş olur-min özlükümdin
 eger toldurmasaŋ cāmım leb-ā-leb (FK 49/7) **ilk divanda yok**

cılavdar ol-: seyis olmak
 dime ni irkin Nevāyīniŋ cılavdar olmağı
 veh ni irkin her ni kim hūkm itse ol mīrzā maŋga (FK 12/9) **ilk divanda yok**

çuğd bol-: baykuşlaşmak, baykuş olmak, baykuşa benzemek
 çuğd bolmış genc-i vaşlıŋ şevkıdin köŋglüm kuşu
 zahmı köp köŋglüm öyi ol çuğdnıŋ vīrānıdur (FK 140/5) **ilk divanda yok**

çuğd bol-: baykuşlaşmak, baykuş olmak, baykuşa benzemek
 Nevāyī iyle mekān çerh gül-şenin ya'nī
 ki çuğd bolma bu vīrāne-i maḥaqqar ara (FK 24/7) **ilk divanda yok**

dem bol-: bahsetmek
 tarta-sin 'isyān yükin ḥam kıl kadınŋ tā'atqa kim
 yük ağır bolsa rükū' ol dem bolur nā-çār aŋga- (FK 9/6) **ilk divanda yok**

demī bol-: bir soluk olmak, bir zaman olmak
 maŋga ölmeklik irür hecrde āsān sinsiz
 öleyin līk demi bolmayın y cān sinsiz (FK 231/1)

dūd ol-: sıkılmak, içi daralmak
 köŋglüme tīğ urgaç āhımdın hüveydā boldı dūd
 şu'leniŋ üstige çun koyduŋ su peydā boldı dūd (FK 122/1)

düşmen bol-: düşman olmak
 yār kilgeç maŋga düşmen bolurın bilmes idim
 yoğsa tün kün tileben vaşl du'ā kılmās idim (FK 440/1) **ilk divanda yok**

encüm ol-: yıldız olmak

katlime haṭ yazıp eflāk ü nügīn encüm olup

yüz tümen yirde bu maḥzarnı nişān iylediler (FK 146/2) **ilk divanda yok**

esīr ol-: esir olmak, tutulmak, bağlanmak

‘aceb yok ‘ışk –ı bī-bāk ilgide min dik esīr olmaḡ

kişi kim ‘ışk küyi ‘azmini bī-vehm ü bāk iyer (FK 154/4)

fāni bol-: geçici olmak

kōngül fānī bolup ḡanım dūr-i eşkim ḡabūl itti

ki bī-kesler ölüp ni kim ḡalur sultān irür vāriş (FK 95/4)

fāni ol-: ölümlü olmak, geçici olmak

sin riyāḡa örgeyip-sin fānī olmaḡ ṡa‘b irür

deyr ara kissenḡ peşimān bolḡa-sin nā-gāh ḡayt (FK 83/5)

fidānḡ bol-: feda edilmek, adanmak (cān)

bu kühen deyr içre cān bolsun fidānḡ iy muḡ-beḡe

kim cihāndın bizni mest ü bi-ḡam ittinḡ ‘aḡıbet (FK 76/6)

fāş ol-: açıklanmak, meydana çıkarılmak

min yok ki çerḡ-ı a‘zam tā bir ḡuyayş mihrin

‘ışk içre ḡılḡalı fāş oldı anḡa nigūnluk (FK 325/2)

fidā bol-: feda etmek, adanmak

zümürüdḡa yüzünḡ kān boldı ammā

fidā bolsun anḡa yüz kān zümürüd (FK 128/6)

fidānḡ ol-: feda etmek, adanmak

sāḡiyā cānım fidānḡ olsun tutup bir cām-ı mey

yüz tümen endūhdın cānımni ḡutḡar bir zamān (FK 517/7)

ğaraž bol-: meyl olmak, meyl etmek

kemāl kesbi kıılır bolsañğ āzmündın öt

ger istifāde garaž bolsa imtiḥāndın kiç (FK 101/8) **ilk divanda yok**

ğark ol-: suya batmak, boğulmak

va`de-i vaşlınğ illig birgey dip aşkim boldı baḥr

çinkim ol deryā ara ğarğ oldum ilgim tutmadınğ (FK 366/2)

ğarīğ ol-: boğulmak

bāde deryāsığa salğıl mini iy bāde-fürüş

min ğarīğ olsam imes ğam çu sin olğınğ mellāḥ (FK 106/2)

gedā bol-: dilenmek (güzelliğe) dilenci olmak

körkebaylarğa gedā boldunğuz iy `ışk ehli

bu ğanīlerğa vefā naḫdi su`āl iylemenğiz (FK 225/6)

gül bol-: gül renkli olmak

yüzünğ meydin ki gül gül boldı yok cennetde ol güller

ki bir bir açılıptur `āalem –i ḥüsnünğ bahārında (FK 26/4) **ilk divanda yok**

güm bol-: kaybolmak, görünmez olmak

Nevāyī şehri ili işğālidin güm boldı makşūdunğ

buların istesenğ maḥlaş fenā deştide bolğıl güm (FK 425/9) **ilk divanda yok**

günğ ü lāl ol-: konuşamamak, lal olmak

ḥamdınğda her kūteh-nažar hem günğ ğ lāl olgay meger

çun kim demiş ḥayru`l-beşer ol yirde lā-uḫşī şenā (FK 1/3) **ilk divanda yok**

güyā bol-: söylemek

yārlārdın kılıban rem güyā

boldunğ ağıyārga hem-dem güyā (FK 31/1) **ilk divanda yok**

ḥak bol-: oyulmak, kazılmak (gönül)

Nevāyī köngli şüret-ḥānesi ḥak boldı ser-tā-ser

çu anda cilve birdi ol niğār-ı naqş-bīn şüret (FK 87/11) **ilk divanda yok**

ḥalās bol-: kurtarmak, kurtuluşa ermek

kimge devrān bir ayağ mey birdi kim boldı ḥalās

sonğra anıñg yüz ḳadeḥ bī-dādı zehrin sıpḳarıp (FK 58/6)

ḥāl-i leb ol-: dudağın üstündeki ben olmak

derdim ayturda dimes-sin yüz sözümge bir cevāb

ğūyiyā ḥāl-i leb oldı ağızıñga mühr-i sükūt (FK 90/2) **ilk divanda yok**

ḥāl ol-: halletmek, gidermek

veh ni ḥāl olğay ki kilgeç ol büt-i zībā mañga

özge ḳılğay ḥāl her dem ol ḳad-i ra'nā mañga (FK 12/1) **ilk divanda yok**

ḥalās bol-: kurtulmak, kurtuluşa ermek, uzaklaşmak (sözünde durmayanlardan)

İy Nevāyī yana ol bed-'ahddin bolsam ḥalās

'ahd ḳıldım kim yana bolmay yanağa mübtelā (FK 35/9)

ḥālīş-'yār bol-: hilesiz, katıksız yar olmak

sīm-gün eşk olmaḳ altun dik yüz üzre ni asığ

cism hicrān kūreside bolmayın ḥālīş-'ıyār (FK 141/5) **ilk divanda yok**

ḥarām ol-: dinen yasaklanmak, haram olmak

şehr müftīsi bu kün mest idi fetvā yazdı

ki ḥarām oldı yaman içse ḳişi yoḳsa mübāḥ (FK 106/5) **ilk divanda yok**

ḥarc ol-: harcanmak, sarfedilmek

sīm eger cān naḳdidür şylerde her miḳdār ḥarc

yārga ḥarc olsa yāḥod ḳılsa anı yār ḥarc (FK 99/1) **ilk divanda yok**

hāşıl bol-: ortaya çıkmak

közüm hūn-ābıdın āfāk rengi kırmızı boldı

hemānā kim bu çeşme suydın hāşıl bolur kırmız (FK 221/6)

hāyil bol-: perdelenme, engellenmek

çāk iyeler-min yaşam ol kaşı yanı körgeç oğ

kim hadengin atsa hāyil bolmağay könglek maŋga (FK 14/6) **ilk divanda yok**

hem- kadem ol-: arkadaş olmak

germ-revlerga eger hem-kadem olmağka hadim yoğ

hem alarnıŋ sonğıça urğalı bir gām temennā (FK 5/4) **ilk divanda yok**

hoş- hāl ol-: mutlu olmak, iyi durumda olmak

cām-ı mīnāyī iligdin koyma kim bu şīvesiz

kimse hoş-hāl olmadı bu tāk-ı mīnū astıda (FK 29/6) **ilk divanda yok**

hoş-hāl ol-: iyi durumda olunmak

Nevāyī olmadı rāvī hadīşidin hoş-hāl

ki bu habībb ü enīs aytur ol hubeyb u enes (FK 234/7) **ilk divanda yok**

hursend bol-: kanaat etmek, yetinmek (duygusal olarak)

min kibi hecrga çalğay iy vaşl

her kişi bolmasa hursend saŋga (FK 18/6) **ilk divanda yok**

hurşid ol-: güneş olmak, güneş gibi aydınlatmak, ısıtmak

gird-bālişt anğa hurşid oldı

ol irür ‘īsī-Meryem güyā (FK 31/5) **ilk divanda yok**

ictināb bol-: uzaklaşmak, çekinilmek

içürse cām -ı hidāyet nevā tüzüp Cāmī

Nevāyī anda meger bolğay ictināb maŋga (FK 16/7)

iş bol-: davranmak, hareket etmek

hecr deştide kıyun birle yögürmekdür işim

mundın özge bolmağay mecnün-ı ser-gerdānga iş (FK 260/3) **ilk divanda yok**

kāfūr bol-: kafur kokmak, kafur kokulu olmak

müşk çun kāfūr boldı yağdı ot üstige qar

hatt-ı müşkin birle otluğ yüzge n'itsün rağbetim (FK 411/5) ilk divanda yok

karanğu bol-: karanlık çökmek ,kararmak

sünbülün körgeç közüm boldı karanğu iy şabbā

saçı mundağ tîre yāhod saç bağı epgin müdür (FK 205/4) **ilk divanda yok**

kem bol-: fena olmak ,kötü olmak

ol ay hecrinde maḥzün-min kirek mey-ḥāne ol yanğlığ

ki mey kem bolmağay yıllar içip eflāk cāmıdın (FK 482/9)

köprek bol-: çok daha fazlalaştırmak (sevgili)

vaşlıdın çun mültefit köprek bolur fürkatde yār

terk-i vaş iylep kılnğ aḥbāb fürkāt iḥtiyār (FK 141/1) **ilk divanda yok**

köprek ol-: çok daha fazlalaşmak

zülfide zār köngül renci ni taḅ

ḥasteğa köprek olur kiçe ta'ab (FK 47/5) **ilk divanda yok**

kül bol-: kül olmak, yok olmak kül renginde olmak

ger yüzünğ şu'lesidin köydi dağı kül boldı

lîk boldı mininğ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3) **ilk divanda yok**

kül bol-: kül olmak,kül renginde olmak

ger yüzünğ şu'lesidin köydi dağı kül boldı

lîk boldı mininğ āhım bile ber-bād köngül (FK 407/3)

kul bol-: köle olmak, hizmet edilmek

‘ışk dergāhıda kul boldı Nevāyī kim bar
emriğa küfr ilide yahşı yaman içre nefāz (FK 133/7)

kutuz bol-: kuduz olmak

bezmidin çıktı raķīb ösrük hazer iy ehl-i ‘aşk
resmdür kaçmaķ ulus itdin kim ol bolğay kutuz (FK 215/5) **ilk divanda yok**

ma’nī bol-: anlamı olmak, manalı olmak

nahl-i ṭab‘ım şāhıdım ma’nī bolur zāyende kim
şāhınñ ferzendi güldür nahlgā ferzend şāh (FK 116/6) **ilk divanda yok**

maḥbus bol-: hapsolmak

besī bu deyr-i kühen maḥbeside kılma cülūs
ki anda her kişi meclis tüzer bolur maḥbūs (FK 241/1) **ilk divanda yok**

maḥsūs bol-: özel olmak, başkasında bulunmamak

ḥavās sa‘yi bile feyz yoķ riyāzetsiz
ger olsa dağı bu iş bizge bolmadı maḥsūs- (FK 241/3) **ilk divanda yok**

maḥkūm ol-: hükm olunmak, emredilmek

iy każa ḥükmiğa ‘āciz bu şıfat maḥkūm olup
faķr etvārıda hiç iş cüz ta‘azzum kılmađınñ (FK 354/6) **ilk divanda yok**

maḥv ol-: yok olmak, yok olunmak

birev ki deyr-i fenā içre çıkse bāde –i ‘ışk
özidin ol ki burun maḥv olur irür özlük (FK 340/6) **ilk divanda yok**

maḥzūz bol-: hoşlanmak, hoşlanılmak

ḥarīm-i kurb ara maṭlūb-ı vaşlıdın bolup maḥzūz
yok andaķ kim ḥarīm-i Ka‘be içre zümre-i ḥuccāc (FK 96/8) **ilk divanda yok**

māt ol-: yenilmek (duygusal,perişan olmak)

körüp yüzünġni Nevāyīġa hūş kitse ni taŋġ

ki māt olur bar şeyler kaçan sin açsaŋġ ruġ (FK 117/6) **ilk divanda yok**

me'vā bol-: yurt olmak, yerleşmek

munça bolsa hem müyesser cem' imes hātır henüz

tā ki muġ kūyide bir maḥfūz me'vā bolmasa (FK 27/4) **ilk divanda yok**

mekşūf bol-: keşfedilmek, açılmak

iy Nevāyī bar u 'uşşāk ayaġı tofraġı bol

'işġ sırrın tilesenġ kim saŋġa bolġay mekşūf (FK 316/9) **ilk divanda yok**

melūl bol-: üzölmek, mahzunlaşmak

çu mest idim maŋġa te'sīr kılmadı gerçi

melūl boldılar itmekdin ihtisāb maŋġa (FK 16/4) **ilk divanda yok**

memzūc bol-: üzölmek, mahzunlaşmak

la'li yitken bādedin 'ömr-i ebed tapsam ni taŋġ

mayġa çun ḥayvān suyu memzūc bolmuş cāmıda (FK 20/5) **ilk divanda yok**

mest bol-: sarhoş olmak, akli başından gitmek

oyġatur şubḥ-ı bahār ilni figān birle seḥāb

kim şabūḥī çağıdur mest bolunġ iy aḥbāb (FK 44/1)

mest-i ḥarāb bol-:harap, sarhoş olmak

bu nevā kimge naşīb olsa Nevāyi yanġlıġ

bu ġazel birle içip bolsa kirek mest-i ḥarāb (FK 44/9) **ilk divanda yok**

meşġul ol-: meşgul olmak, bir iş ile uğraşmak

ḥātırım ikki cihān şuġlıdın olmuş fāriġ

dost yādı bile tā könġlüm oluptur meşġul (FK 396/4)

miz-bān bol-: misafir perver olmak

kişi bu nev' halvetni niçük kılğay ta'aqqul kim

haq anda miz-bān bolğay habibi mihmān anda (FK 42/2) **ilk divanda yok**

muḥkem bol-: sağlamaştırmak, desteklenmek, güçlendirmek

ni 'aceb sarıg yüzüm tağyiri çun kan içkeli

bağrıma muḥkem bolur her laḥza dil-dārimğa tiş (FK 266/3)

mültefit bol- : iltifat edilmek, güler yüz göstermek

'ışkıda mindin eşer yok kimge bolsa mültefit

Tā ki işneyniyyet olmas mümkün irmes ittiḥād (FK 121/7) **ilk divanda yok**

muşahib bol-: arkadaş olmak

közler bile ol yüz kılatur katl ni bolğay

din ehli bile boldı çu küffār muşahib (FK 53/3) **ilk divanda yok**

mübtelā bol-: belaya uğramak, belaya düşmek

könğül ger küyünge tüşti gamıngğa mübtelā boldı

terahḥum andın öksütme ki andın mübtelā tüşmes (FK 237/3)

müflis ol-: iflas etmiş olmak, iflas etmek

niçe müflis olsam didim mey üçün

kılalı için ara dengane'i- (FK 681/37) **ilk divanda yok**

mümkün ol-: mümkün olmak, olası olmak

bu kim kişi özini bar u yoqtın itkey ferd

imestür özlükidin mümkün olmayın te'yid (FK 118/3) **ilk divanda yok**

münhasif ol-: sönük olmak (yüz)

yüzünğde çatre-i hoy keşreti arasında hāl

birisi münhasif olmış bu ḥayl-ı aḥter ara (FK 24/3) **ilk divanda yok**

münkir ol-: inkar edilmek, dinsiz olmak

va' de-i mihr ü vefāğa münkir olma iy perī

kim niçe mecnūn u vālih-min velī yādım̄da bar (FK 200/2) **ilk divanda yok**

müşerref bol-: şereflemek

tā ilig boynığa astı yüz du'ā vü hırz ile

sürtüben yüzni müşerref boldı tūmār ilgidin (FK 502/2) **ilk divanda yok**

müyesser bol-: kolay gelmek, kolaylıkla yapılmak

ni haddim bar itinḡniḡ pāy-būsın müdde'ā kılmak

maḡa besdür müyesser bolsa yir öpmek du'a kılmak (FK 327/1)

müştaḡ ol-: özleyen olmak, özlemek

çu dirler insānnı müştaḡ oldı nisyāndın

özin ü 'ahdin unutmak yiter delālet aḡa (FK 8/4) **ilk divanda yok**

nā-pesend ol-: beḡenilmemek, hoş karşılanmamak

vefāğa tilbbelikdin nā-pesend olsam anı kör kim

cefāğa kimni minçe ol perī-peyker pesend itmiş (FK 274/4) **ilk divanda yok**

naşīb ol-: pay sahibi olunmak

vaşl bezmi 'īşi çun ilge naşīb oldı zarūr

kim belliyet çāhınıḡ renc ü melālin körge-biz (FK 210/6) **ilk divanda yok**

nā-ümīd ol -: ümitsiz olmak

nā-ümīd olsam daḡı nev'ī ümīdim daḡı bar

barça 'uşāḡığa raḡm itmek ol ay illā maḡa- (FK 12/6) **ilk divanda yok**

niḡāb ol-: peçeli olmak, peçe ile gizlemek

yüzünḡ mihrī şu'ā'ı birle hem eşkim irür māni'

imes ol kim cemālinḡ māni'i yalḡuz niḡāb olḡay (FK 639/4) **ilk divanda yok**

perişān ol-: dağılmak, perişan olmak

gül perişān oldu vü serv-i sehī taptı şikest

bağ ara gül-geşt ol serv-i hırāmān iylegeç (FK 100/4) **ilk divanda yok**

pervāne bol-: kendini aşkın ateşine kaptırmak, bağlanmak

örtēnūr-min tā kim ol il tīre şāmın yarutur

bolğalı ol şem'-veş min bolmuşam pervāne ṭab' (FK 302/2)

peydā ol-: ortaya çıkmak

felek nīlūferidin çeşme-i mihr oldu ger peydā

yüzünğde nīldin ol çeşme kılmış nīlufer peydā (FK 36/1)

raḳḳās bol-: oyuncu olmak

mīhmān bolmaḳ imiş cın öyide

yār kim könğlüm boluptur raḳḳāş (FK 288/3) **ilk divanda yok**

rāst bol-: doğru olmak, uygun olmak

ḳāmetiñg yādıda köksüm içre kisen her elif

rāst bolmuş ol elif dik kim yazılğay can ara (FK 21/5) **ilk divanda yok**

rehn ol-: esir alınmak

çu hırḳa bādeğa rehn oldu bolmuşam ser-güm

girevde nevbet-i destār mu ikin āyā (FK 38/6) **ilk divanda yok**

reşk bol-: kıskanılmak

nāmesin körgeç nidin köz ü könğülge boldı reşk

kim eger ol bolsa ḥaṭ sarı bu maẓmūn sarıdur (FK 193/4) **ilk divanda yok**

revzen bol-: pencere olmak, kapanmak

buzuğ könğlümde revzen boldı tīğiñg zaḥmıdın yāḥod

bu vīrān öy hemānā kim yarılmışdur imes revzen (FK 529/7)

şadka bol-: sadaka olarak vermek
başınğa ivrölüp şadkañg bolayın
ki besdür şem'ğa pervâne ta'viz (FK 134/2) **ilk divanda yok**

sağ ol-: sağ ve salim olmak
tā közüñg āyīni ösrüklükdür ü bīmırlıg
za'flıg ser-mest köñglüm laḫza'ī sağ olmamış (FK 276/2)

şarşar bol-: şiddetli rüzgar çıkarmak
şarşar-ı hiçrān vücūdim ḫırmenin andaḫ savur
kim fenā yolında şarşar bolmasun hem-tek mañga (FK 14/8) **ilk divanda yok**

su bol-: sulanmak, sulu olmak, su gibi olmak
hecr zikridin su bolğan köñglüm içre iztırāb
nā-muvāfiḫ yil iserdin baḫr çaykalğança bar (FK 171/3)

şem' bol-: aydınlatmak
bend ayağıda nidindür başıda sevdā oḫı
iy perī 'ışkıñgda ger ḫod bolmamış dīvāne şem' (FK 305/2)

ser-efrāz ol-: üstün olmak, yücelmek
sañga ümmet olmağnı istep rüsül
velī biz ser-efrāz olup ḫāliyā (FK 6/7) **ilk divanda yok**

ser-güm bol-: sarhoş olmak
çu ḫırka bideğa rehn oldı bolmışam der-güm
girevge nevbet-i destār mu ikin āyā (FK 38/6) **ilk divanda yok**

sūd bol-: faydalanmak
bir tebessümğa lebidin cānnı birdim sūd için
cānım alıp la'li anıñg bolmadı ḫandān ni sūd (FK 131/3) **ilk divanda yok**

şād bol-: mutlu olmak

itti kõnġlüm şād-min taŋg yoġ kişi ger bolsa şād
tüşe yanıdın cüdā ħalbi mizācı münġalib (FK 55/4)

şi'ār ol-: kural olmak, adet olmak

ħarıġa tevbe vü tā'at kirek şi'ār olsa
özün yigit yasasa iyler özige töhmet (FK 73/6) **ilk divanda yok**

tar ol-: daralmak

fenā yolıġa özlüktin şürü' itkenge tar oldu
ger olsa hādi-i tevfiġ aġukdur bī-ħad ol řāri' (FK 307/8) **ilk divanda yok**

temennā bol-: dilenmek, istenmek

iy Nevāyī ger nařibinġdür ebed 'ömri kirek
ħātırınġ yārdın özge temennā bolmasa (FK 27/9) **ilk divanda yok**

tīġ ol-: kılıçlamak, kılıçtan geçirmek

ħatlime tīġ olġalı ħerh işi āzārdur
mevc-i eşkim 'aksidin pülād cevher-dārdur (FK 189/1)

tir ol-: terlemek, ter olmak

ħerġ ġüya kim ħeker miġnet yüki devr ehlidin
kim barı cimside encümdin tir olmış ħaddi ħam (FK 412/3) **ilk divanda yok**

tīre bol-: bulanık olmak ,bulanmak

köz ü kõnġlünġ dime min barġalı bolmış tīre
vaşl şem'i bile ol tīre vaşanlarını yarut (FK 74/3)

tinġ bol-: eşitlemek, denkleşmek

küyidin kitmek ü ölmek maŋġa tinġ bolsa ni taŋg
kim celā ħarfleridür ki ecel taptı ħaġab (FK 48/6) **ilk divanda yok**

tirig bol-: yaşamak

özge aylardın hayātım neş'esi birmes ielig
mümkin irmes özgeler cānı bile bolmağ tirig (FK 341/1)

tūtiyā bol-sürme çekmek, sürmelemek

'urucunğda 'ayne'l-yağ'ın ehliniğ
közige ğubārınğ bolup tūtiya (FK 6/3) **ilk divanda yok**

tutaş bol-: bitişik, karşılıklı olmak

tutaş irdi ğam ara nevhalarım bir birige
'işdin külgülerim bir birige boldı tutaş (FK 269/3) **ilk divanda yok**

tüz bol-: doğru olmak, düz olmak,doğruyu göstermek (kible)

ķible-i dīn 'ārizinğdur köfr tārı sünbülünğ
ni 'aceb ger ķible tüz bolsa velī zūnnār kej (FK 232/3) **ilk divanda yok**

tüz ol-: doğru olmak, düz olmak

ķadinğ tüz naħl-i ğül-zār-ı İrem tüz
ki tüz eşyāğa bolmış sāye hem tüz (FK 211/1) **ilk divanda yok**

yağmā bol-: yağmalamak, yağlamanmak

'ömr bezmide neşāť esbābı dil-keşdür besī
ger ğavādiş şıħnesidin anda yağmā bolmasa

yağşı bol-: iyileştirmek, güzelleştirmek

tenimde zaħmlarğa mümkin irmes yağşı bolmağ kim
ķanatur min onğalmay tilbelikdin min yaman tişlep (FK 51/3) **ilk divanda yok**

yalañgaç ol-: çıplak olmak

taşlaban dāğlarım merhemi birle mamuğın
tilbedür-min ki ķıbanın salıp olğay yalañgaç (FK 104/4) **ilk divanda yok**

yat bol-: yabancı olmak (kendisine özüne)

ulustın ürküp özümdin dağı bolup-min yat

min-i remīdeđa tā boldı āšnā ol şūh (FK 113/3) **ilk divanda yok**

yok ol-: yok olmak

bil ü ađzıñg üçün barım yok oldu

velī tiñgdür sañga būd u ne-būdum (FK 418/5) **ilk divanda yok**

yüz bol-: yüz göz olmak, utandırmak

min kibi yüz bolmasa ğam yok ki kılgaç iltifāt

şāh-ı ğāzi luţfi iyler her gedānı min kibi (FK 652/9)

zāhir bol-: görünmek, ortaya çıkmak

kıymetī ecnāsdın çun şedde bağlar heft reng

hüsñ bāzārı ara zāhir bolur kālāsı çođ (FK 114/6)

zağm ol-: yaralamak

saçıñg kullābıdın zađm oldu köñglüm ni ‘aceb ölseñ

ta‘accüb kılsa bolmas ger kışı ölse yılan tişlep (FK 51/7) **ilk divanda yok**

zaruret bol-: çaresiz olmak, zorunlu olmak

fırāđ içre cān u köñgül siz kitiñg

ki bolmış zarūret bu imgek mañga (FK 13/3) **ilk divanda yok**

zāyi’ ol-: kaybolmak, yok olmak, ölmek

yolıda cān birdim ötti körmeyin cānān ni sūd

körse hem körmeske salıp zāyi’ oldu cān ni sūd (FK 131/1)

zehr bol-: zehirlenmek

hecr hün-ābı mey-i vaşl mañga birdi semer

zehr bolğay idi āğaşte bu hün-ābığa kāş (FK 269/4) **ilk divanda yok**

zevāl ol-: yok olmak, son bulmak

sin uyku içre-sin hürşîd-i evc-i devletinġ tüştür

hem uşbu tüşte ol hürşîdka dāyim zevāl olmış (FK 271/8) **ilk divanda yok**

zülāl ol-: saf ve güzel olmak (su)

imes mey-hāneninġ sınġan sıfāli dürdi dik içsem

eger cām-ı Cem içre hızr suydın zülāl olġay (FK 611/8)

Et-/ it-

‘āciz it- : çaresiz, güçsüz bırakmak

bizni devrān miġneti hem ‘āciz itmiş hem qarı

hüsın ile kuvvetni ra‘nā nev-cevānlardın sorunġ (FK 363/3)

aġır it-: aġır etmek, aġırlaştırmak

gerçi taġdın aġır itti derd ü āzārımnı za‘f

lîk hasdın hem yinġil kıldı ten-i zārımnı za‘f (FK 318/1) **ilk divanda yok**

āġır it-: öldürmek

bu kim uluska nevā birdi vaşlıdın ni asıġ

ki āġır itti Nevāyîni bî-nevā ol şuh (FK 113/9) **ilk divanda yok**

āşkār it-: hünelerini göstermek, açığa çıkarmak

irür ehl-i hüner kaşında hüner

‘ayb yapmak daġı hüner tapmak (FK 712/2)

‘ayb it-: ayıp etmek, kusur işlemek

dehr zālin ger disem Ferhād-küş ‘ayb itmenġiz

ger imes Ferhād-küş āġır dinġiz Şîrîn müdür (FK 205/6)

‘azm it-: kesin karar vermek, niyetlenmek

haste könglüm ‘azm iter ol sarı kim cānān barur

dem-be-dem cān hem çıkar güyā bu hem ol yan barur (FK 196/1)

bend it-: bağlamak, düğümlemek

perī-zādī ki müşkīn zūlfī cānım müstemend itmiş
melāyik kuşların ol hālka mūlar birle bend itmiş (FK 274/1)

benefş it-: menekşe rengine döndürmek menekşe renginde döndürmek

şām-ı gam könglüm 'izār u hūllesin yād iyleben
mihr otı her yan benefş itken bulutdın şād irür (FK 203/5)

bi-kes it-: kimsesiz olmak, yalnızlaştırmak

vādī-i hicrān ara min bī-kes ittim sormadı
hiç yārī ol taraf barıp bu yalğuzdın haber (FK 170/6) **ilk divanda yok**

cehd it-: çalışmak, çabalamak

körünmes zār könglüm cehd itip peykānlarıñg içre
meger ol kuşka bolmuş keşret-i şecer hāyil (FK 398/3) **ilk divanda yok**

cezm it-: niyet etmek, karar vermek

vişāl devletin ol kün özümge cezm ittim
ki hecr gussasın itti havāle yār mañga (FK 15/2) **ilk divanda yok**

çāk it-: yırtmak, parçalamak (gömlek)

cān tapay dir-sin şabūhīdin veli ğafil ki şubh
çāk itip könglek siniñg hālınğa tutmuştur 'azā (FK 39/8)

esir it-: esir etmek

iy Nevāyī iyledi lūlī-veşī könglümni kayd
hālknı etrāk esir itti velī bizni cetüt (FK 90/7)

fehmi it-: anlamak

köngül cünūnda tilin 'aql ili ni fehmi itkey
ki derd ü şevk kelāmı bile maķāleti bar (FK 139/3)

feryād it-: bağırmak, feryad etmek

kiçe nālemdin uyumas idiler ʿālem ili
zaʿfdın imdi işitmen özüm itsem feryād (FK 119/3)

fıkr it-: düşünmek, anlamak

bāde iç bu kıār-geh vazʿığa köp fikr itmegil
kim anğa her niçe çıрмаşkança hayret kiltürür (FK 178/6) **ilk divanda yok**

ġam it-: kederlenmek

urar-min köksüme taşlar ġam itkeç kıaşd-ı cān her dem
kıaķar-min bu işikni kim yiter bir mīhmān her dem (FK 413/1) **ilk divanda yok**

gedālġ it-: dilencilik etmek

cānım gedālġ itti yir öpmek velī lebinġ
birse cevāb kıaşkı anıġ suʿālidin (FK 514/4) **ilk divanda yok**

ġūyā it-: söylemek, söyletmek

yār bardı köġgül andın burun itti ġūyā
bir nime yārdın iylep idi maʿlūm köġgül (FK 378/2) **ilk divanda yok**

ġabersiz it-: habersiz bırakmak

ol ay bu tilbe bile yār mu ikin āyā
zamīri içre ġamım bar mu ikin āyā (FK 38/1) **ilk divanda yok**

ġarām it-: dinen yasaklamak

ġarām ittim Nevāyī dünyī vü ʿuķbī temennāsın
nidin kim kaʿbeʿi kūyi sarı baġalandı ihrāmım (FK 420/9) **ilk divanda yok**

ġavāle it-: başkasına bırakmak

vīsāl devletin ol kūn özümge cezm ittim
ki hecr ġussasın itti ġavāle yār maġa (FK 15/1) **ilk divanda yok**

ḥayāl it-: hayal etmek

sindin ol kām ḥayāl itmemişem könğlüme kim

ḫılsam ızhār hem olğay dime ki terk-i edeb (FK 48/2)

heves it-: arzu etmek, istemek

Nevāyī özge şeh ü özge kişver itme heves

ki tapmağunğ Şeh-i gāzī bile Herī yanğlıg (FK 314/7)

ḥükm it-: hükmetmek emir etmek

dime ni irkin Nevāyīning cılavdar olmağı

veh ni irkin her ni kim ḥükm itse ol mīrzā maṅga (FK 12/9)

‘ışk it-: aşık etmek, aşık olmak

iy Nevāyī ‘āşık oldunğ bil ki ‘ālem mülkini

‘ışk itip tārāc her ni ḫalsa bāḫī köydürür (FK 150/9)

ihtirāz it-: sakınmak, çekinmek, korkmak

kişi bed-ḥūylar ‘ışkıdın itmek ihtirāz evli

yok irse körgüsü her laḫza yüz āzār min yanğlıg (FK 311/7) **ilk divanda yok**

ilhāḥ it-: ısrar etmek

min-min ü kūy-ı ḫarabāt u mey içmek tün ü kün

ḫopḫıl iy şeyḫ u şalāḫımga köp itme ilhāḥ (FK 106/3) **ilk divanda yok**

irşād it-: doğru yolu göstermek, uyarmak

‘ışk terkige ki irşād iterem ‘uşşāḫın

mest birgen dik irür vālih-i peymāneğa pend (FK 120/5) **ilk divanda yok**

istima’ it-: dinlemek, kulak vermek

ni lebidin istima’ itti ḫulaḫ bir ḫatla söz

ni yüzige bir naḫar salmak murādın taptı köz (FK 220/1) **ilk divanda yok**

kām it-: arzulamak, istemek

şevket ehli yār la‘lidin ki kām itmiş çama‘

iy kõngül ölsem ni tanğ çunkim tüşüptür cānga iş (FK 260/2) **ilk divanda yok**

qatl it-: katletmek, öldürmek

tīğī dīvāne Nevāyīni ni gām qatl itse

çun anğa cān yana ol hūr-ı perī-zād birür (FK 176/7) **ilk divanda yok**

qazā it-: sonradan yerine getirmek

sin itmey qazā bolmay icrāsı mümkün

cihān kār-gāhıda ötken qazāyā (FK 4/5) **ilk divanda yok**

kemend it-: bağlamak

çikerge ‘ışq āteş-gāhığa dīvāne kõnglümni

qazā her bir şerer tārını bir otluk kemend itmiş (FK 274/3) **ilk divanda yok**

kerem it-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

hālimgā āğāzını bilmen kerem it raḥm qılıp kim

qılımışam ḥayr ile küyünğ sarı encām temennā (FK 5/8)

kesb it-: çalışmak

şūḥluğ mektebide sindin itip kesb aḫāl

iylemesler pīr-i üstādқа aşlā tilmiz (FK 135/3) **ilk divanda yok**

luḫf it-: iyilik etmek, ihsanda bulunmak

ṭabībā luḫf itip qopqıl başımdın

ki kilmeydür bu derdimğa devā ḥoş (FK 262/2)

maḥrum it-: mahrum bırakmak, esirgemek

kõngül şaydını maḥrūm itmegey kim

anınğ müjgānı nāvek qaşı yadur (FK 166/4) **ilk divanda yok**

mānend it-: benzetmek, eşleştirmek

tilbe itni dimenġiz min dik nidin kim ‘ār iter

‘aql u hūş ehlini bir mecnūnga mānend itsenġiz (FK 227/5) **ilk divanda yok**

mehcūr it-: terk etmek, ayırmak

munça bi-dād ança irmes kim mini mehcūr itip

müdde‘iler vaşlıdın tapķay ġayāt-ı cāvidān (FK 517/6) **ilk divanda yok**

mekş it-: eğlenmek

ol ay külerge irür yüz ‘aceb terāne maŋga

barısı kaşıda mekş itkeli bahāne maŋga (FK 17/1) **ilk divanda yok**

merhem it-: merhem olmak, derdine çare olmak

zahmlıġ köŋglüm otıġa merhem itmes nef‘ kim

yaradın mamuķķa mamuķdın tüşer merhemġa ot (FK 86/7) **ilk divanda yok**

mesken it-: yerleşmek, yer tutmak

hecrdin vīrāne köŋglüm yüz ġam u miġnetķa tuş

bir buzuk diktür ki anda mesken itkey kurt u kuş (FK 264/1) **ilk divanda yok**

meyl it-: eğilmek, yönelmek

çun yokķarı meyl ittiŋ nūr u ‘ızamıŋ boldı

hem nūrda çerġ ahter hem ‘uzmda aġter çerġ (FK 111/3)

muġkem it-: sağlamlaştırmak, desteklenmek, güçlendirmek

deyr içinde sorma zünnārımnı kim ol muġ-beçe

muġkem itti zülfidin tārāc-ı İslām iylegeç (FK 100/7)

mużmer it-: gizlemek, gizli etmek

nāveki zahmıda aġrıķdın açışmaķdur füzün

mużmer itmişler meger su birle peykānıda tuz (FK 223/6) **ilk divanda yok**

münfek it-: ayırmak, ayırt etmek

cüzv-i cüzvümi fiğān kim münfek itti tîğ-ı hecr

her biridin lîk özidür cüzv-i lâ-yenfek maŋga (FK 14/3) **ilk divanda yok**

nağş it-: nakşetmek ,süslemek

kaşınğ hecride tişler birle kim cismimmni nağş ittim

nezāre iyle kim her peykeri müşkin –hilāl olmış (FK 271/5) **ilk divanda yok**

nücüm it-: kaybolmak (güneş)

ķuyaş çıkķaç andaķ ki itkey nücüm

körünmey sin olğaç 'ıyān enbbiyā (FK 6/2) **ilk divanda yok**

perçem it-: kakül bırakmak

ötkerip tokķuz felek başıdın āhım dūdını

ol müvelleherge anı perçem ittinğ 'ākıbbet (FK 76/3) **ilk divanda yok**

peyvend it-: bağlamak (gönül yarasını)

rāzī irmes-min köngül çākini peyvend itsenğiz

ķalğanın hem kāşki perkend itsenğiz (FK 227/1) **ilk divanda yok**

rahm it -: acımak, esirgemek, merhamet etmek

südre ol yan iy Nevāyī özni mühlik za'f ile

şāyed itkey rahm ol ķātil bu hālınğni körüp (FK 57/9)

reng it-: renklendirmek, renk vermek

şebābnınğ hevesidin saķalını reng itme

aķarsa sebze kökermek yana ni imkāndur (FK 136/2) **ilk divanda yok**

resm it-: resmetmek, iz bırakmak

felekde devāyir ki resm itti şun'unğ

cihān künci dik anda yüz minğ zevāyā (FK 4/3) **ilk divanda yok**

resm iyle-: resm yapmak, iz bırakmak

burāqıñg sür'atidin haţţ-ı nūrānī ki resm iylep

'ıyān iylep bu seyrende nübüvvet ehliğa minhāc (FK 96/6) **ilk divanda yok**

şarf it-: harcamak, kullanmak

közleri cān u köñgöl naqđin alıp şarf ittiler

iylegen dik ehl-i dīn emvālini küffār harc (FK 99/5) **ilk divanda yok**

şayd it-: avlamak, avlanmak

yok 'aceb Ferhād ile Mecnūnnı ĥod şayd itmekiñg

ţurfe budur kim kılıp Şīrīn bile Leylīni şayd (FK 123/2)

sevād it-: karartmak, karalamak, çizmek, resm etmek

midād itken qarağımnı kılıban kirpikim ĥāme

közümñüñg perdesidin özge kâğıdқа sevād itme (FK 551/5)

şehīd it-: şehit etmek

kirpikiñg oqı şehīd itti mini ger tanar olsañg

ikki ĥün-rīz közüñg bes mañğa işbāt-ı şehādet (FK 79/4) **ilk divanda yok**

şerĥ it-: açıklamak, anlatmak

eger ĥod barqa bir küñdür ni mümted hecr ikin yā Rab

ki miñg yıl şiddetin şerĥ itse til vaşfıda qāşırdur (FK 151/3)

taĥrīr it-: yazmak, kaydetmek

'ışq sırrın kimse taĥrīr itmedi taqrīr hem

İy müderris dime köp efsāne vü defterni yap (FK 72/8) **ilk divanda yok**

tavāf it-: tavaf etmek

ni ka'be şevqıda sin deyr içinde yār ile bol

besā ki oğrılıg itkey tavāf vaĥtıda ĥac (FK 97/2) **ilk divanda yok**

tebessüm it-: gülmek, gülümsemek

baķıp tebessüm iter pîr-i deyr ü muğ-beçe hem

bu deyr ara küler el-ķışsa şeyh ü şāb maᅇa (FK 16/3) **ilk divanda yok**

teneffür it-: tiksirmek

ger vişāl ehli Nevāyîdin teneffür itseler

yoķ ‘aceb kim hecr zindānı ara menküb imiş (FK 257/9) **ilk divanda yok**

terahᅇum it-: merhamet etmek acımak

fiᅇān ki hecrdin aᅇlap üküş elem bizge

terahᅇum itmedi ol mihrî yoķ şanem bizge (FK 30/1) **ilk divanda yok**

terᅇîb it-: arzu ettirmek, isteklendirmek

ᅇiredķa bizni terᅇîb itme iy şeyh

bu işdin tut cünün ehlini ma‘zür (FK 168/6) **ilk divanda yok**

terk-i hūş it-: anlayışı terk etmek

ki iy mecnün perî kördünᅇ meger kim terk-i hūş ittiᅇ

tekellüm kıl bu sāᅇarnı içip ref‘-i ᅇicāb iylep (FK 63/7) **ilk divanda yok**

terk it-: terk etmek, bırakmak

terk itip her ķaydını ķoydum ķadem deyr içre kim

deyr pîri her ni kim dir çāre yoķ cüz inķıyād (FK 121/6)

tevbe it-: tövbe etmek

iy Nevāyî min ᅇod ittim tevbe lîkin n‘itke-min

kim ‘acceb mey- ᅇāre-i bi-i i‘tidālim bardur (FK 184/7)

timsāl it-: resmetmek, örnelemek

ķasrı üzere ķuş mu timsāl ittiler ol şāhnıᅇ

yā başıᅇa çetr dik açtı ķanat ferᅇunde ķuş (FK 259/2) **ilk divanda yok**

üstüvār it-: sağlam etmek, sağlamlaştırmak
 n'itip köngli kuşu çıkqay Nevāyīniᅅ saçmᅅdın kim
 sin andaᅅ torᅅa boynın hem ayaᅅın östüvār ittiᅅ (FK 369/8)

vaᅅıf it-: idrak etmek, anlamak
 derdini bes ki nihān tuttum öler-min pinhān
 vāᅅıf itkil anı bu derd-i nihāndın yā Rab (FK 50/3) **ilk divanda yok**

vezn it-: tartmak (derdini)ölçmek
 ol ki derdim keffeside vezn itey dir ᅅāfnı
 bes muᅅāl iyeler gümān kim bu anıᅅ hem-sengidür (FK 164/2) **ilk divanda yok**

yād it-: zikretmek , hatırlamak
 sāᅅiyā devrān ili peymānıdın yād itmegil
 devr ayaᅅın tut ki öyiniᅅ ferᅅiᅅa dendānedür (FK 177/7)

yār it-: sevmek, dost edinmek
 tün ᅅumār-ı hecride bed-ᅅāl idim iy vāy eger
 cām-ı vaᅅlıdın mini yār itmese ᅅoᅅ-ᅅāl ᅅubᅅ (FK 108/3) **ilk divanda yok**

zār it- : ağlamak, inlemek, feryad etmek
 bizni zār itti bu ra'nā muᅅrib
 naᅅme birle ᅅarab-efzā muᅅrib (FK 67/1)

zulm it-: eziyet etmek, zulm etmek
 yār ᅅulm itken sayı aᅅyār sormaᅅ ᅅulm irür
 veh ki ᅅāyed ᅅılmaᅅay hergiz cefāsın yār bes (FK 243/3)

ᅅulumāt it-: zulm etmek
 zülfüᅅᅅ āvāre köᅅgüllerdin irür
 yüz Sikenderni itürᅅen ᅅulumāt (FK 92/4) **ilk divanda yok**

İyle- / eyle-

āgāz iyle-: nazlanmak, naz yapmak

katl için gāmzeni cellād kılıp

zulm için közni füsün-sāz iylep- (FK 66/2) **ilk divanda yok**

āşkārā iyle-: açıklamak, belli etmek, ortaya çıkmak

tilbe sırrın ilge ger aytur cünündındur velīk

hezl irür her dem anı il āşkārā iylemek- (FK 338/3)

‘ayb iyle-: ayıp etmek, kusur işlemek

‘ışk sūzıdın nige köydünğ diben ‘ayb iyleme

zulm irür nivçün çağındın kılmadıñg dip ihtirāz- (FK 219/2)

behre- mend iyle-: nasiplemek, kısmenlendirmek

çunki insānnı bu gevher birle iylep behre-mend

ser-firāz iylep meliyiğ haylı içre cān ar (FK 3/2)

belā iyle-: sıkıntı vermek, kederlendirmek

çıkmak ösrük dağı ol kāfir-i bī-bāk belā

mestliğdın yağa hem iylemek çāk belā (FK 32/1) **ilk divanda yok**

benefşe iyle-: menekşe rengine döndürmek

hil’atin mü kıldı ol gül-rüy sīmīn-ber benefş

yā benefşe iylemiş gül-şenni ser-tā-ser benefş (FK 279/1)

beste-i dām iyle-: tuzak kurmak

ķavmağıl köñglümni zülfünğ içre ārām iylegeç

ķuşnı kim āzād itiptür beste-i dām iylegeç (FK 100/1) **ilk divanda yok**

bī- gāneliğ iyle-: ilgisiz olmak, kayıtsız olmak

‘ışkıñğda bir divāneliğ şevķunğda bir ferzāneliğ

āgyārdın bī-gāneliğ iylep özünğge ‘aşnā (FK 1/7)

cefâ iyle-: eziyet etmek, incitmek

dostlar mey bile cānımğa cefâ iylemeñgiz
bezm ara bolmasa ol şūh mini istemeñgiz (FK 216/1)

cevr ü sitem iyle-: eziyet etmek, haksızlık etmek

vaşl ümīdi bile köñglüm dağı toymadı çikerdin
niçe ol hayl melül olmadı cevr ü sitem iylep (FK 61/2)

cilve iyle-: tecelli etmek, görünmek

hudāyā zalāl ehliğa reh-nümāyā
yüzünğ cilve iylerge eşyā merāyā (FK 4/1)

çāk iyle-: yırtmak, parçalamak (göğsünü,yüreğini)

birev tīğ-ı firāķı veh yana köksümni çāk iyeler
ki hem zaħmı hem ihfāsı hem ızhārı helāk iyeler (FK 154/1)

dāc iyle-: karartmak

yüzünğ hurşīdidin ol tün tapıp hayl-ı kevākib nūr
saçınğnıñ zūlmeti ol kiçe tün rengini iylep dāc (FK 96/3) **ilk divanda yok**

daħl iyle-: girişmek, karışmak

bu kār -hāneğa daħl iylemek edeb irmes
ni daħl kimsege her ni ki mihr iter lāyılı (FK 105/6) **ilk divanda yok**

dām iyle-: tuzak kurmak, tuzaklamak

ni zülfünğni kaçdıñğa dām iylediñğ
bes anıñ çu bir tārı ilmek mañğa (FK 13/4)

direm iyle-: akçe para yapmak

hūrlar kilse anı körmek üçün hāzin-i cennet
yiberür saçığı gül-bergleridin direm iylep (FK 61/5)

düş-nām iyle-: sövmek, sövüp saymak

ol ni cāndr kim gedā yanğlğ kılurlar şāhlar

yüz du'ā cānığa her çaysını düi-nām iylegeç (FK 100/1) **ilk divanda yok**

endūh u melāl iyle-: sıkılmak, üzülmek

'ışk sırrığa emīn kimse hayāl iylemenğiz

çismıngız halkdın endūh u melāl iylemenğiz (FK 225/1) **ilk divanda yok**

esīr iyle-: esir etmek

dīn ehli içre miğ çarını iyledinğ esīr

kūfr ehli içre sin kibi bar mu ikin yigit (FK 84/4)

eşk eyle-: ağlamak, göz yaşı akıtmak

iy 'ışk n'itip ol çara közni köreyin kim

közniğ çarasın hecride eşk iyledi zāyil (FK 392/1) **ilk divanda yok**

fen iyle-: hüner, marifet göstermek

şām-ı ğam hecr otığa köymekni köp fen iyledim

vaşl şem'in yaşıp il bezmini rüşen iyledim (FK 443/1)

ferrūh iyle-: kutlulandırmak, uğurlandırmak

huceste tañg ki açıp 'arız ol büt-i gül- ruğ

bahār hüşni kibi şubhum iylegey ferruğ (FK 117/1) **ilk divanda yok**

fiğān iyle-: inlemek, feryat etmek

cān fiğān iyler ğam-ı hecrinğde cānānım işit

çıkku dikedür miğnet ü endūh ile cānım işit (FK 89/1)

fikr-i muhāl iyle-: imkansız bir düşüncüyü düşünmek

asray almay özünğüz çunki tiler-siz hem-rāz

tapmağı mümkün imes fikr-i muhāl iyleneğiz (FK 225/2)

ġafil iyle-: gafil düşürmek, gaflet de bulunmak
niçe ki kavsa Nevāyīni itleriñg her dem
çu ġafil iylep alarnı özin araġa salıp (FK 70/9) **ilk divanda yok**

ġammāz iyle-: gammazlamak
gerçi ġālimni Nevāyī yaşurup
‘ışķ anġa eşkni ġammāz iylep (FK 66/7) **ilk divanda yok**

ġavġa iyle-: kavga etmek
nükte kim mecnūn digey irmes ‘aceb eṡfāldin
iylemek tekrār ol sözni vü ġavġā iylemek (FK 338/4) **ilk divanda yok**

gedā iyle-: dilenmek
‘ışķ ara olmay n’itey kim kök mini iylep gedā
ġüsn ikbāli miniñg māhımnı mīrzā iylemiş (FK 255/5)

ġül-āb iyle-:gül suyu yapmak
sāķiyā la’li üze ġoy körüben bī-ġod-min
meyġa memzūc-ı ġül-āb iylep anı yüzüme saġ (FK 104/5) **ilk divanda yok**

ġunc u delāl iyle-: naz,cilve yapmak
terk-i ‘ışķ itti Nevāyī tutuban taķvī vü zühd
iy şanemler anġa köp ġunc u delāl iylemeñgiz (FK 225/7)

ġūr iyle-: mezar yapmak
ölüg dip ‘ucbdın zāhid anġa ġalvetni ġūr iylep
hemānā perde-i pindārın iy gerdūn kefen kıldıñg (FK 372/8) **ilk divanda yok**

ġalk iyle-: yoktan var etmek ,yaratmak
ni zulm iylesenġ aġbābķa ġudā yāriñg
çu ġalk iylememiş sin kibi ġudā maġbūb (FK 54/2) **ilk divanda yok**

harāb iyle-: yıkmak, viran etmek

refīklar ötünġüz deyr küyidin ki mini

harāb iyledi mey daġı mübtelā maġbūb (FK 54/6)

hāşıl iyle-: ortaya çıkarmak

bu merkeb ü bu sefer kimsege müyesser imes

ki hāşıl iylemegey ‘ālem ehlidin tefrīd (FK 118/2) **ilk divanda yok**

hayāl iyle-: hayal etmek

‘ışķ sırıġa emīn kimse hayāl iylemenġiz

ķısmınġız halkdın ebdūh u melāl iylemenġiz (FK 225/1)

hāy u huy iyli-: çıġlık atmak

hāy u hūy iyleben özni nefesī hoş tut kim

hey digünçe ni sin olġunġ arada ni aġbāb (FK 44/8) **ilk divanda yok**

hazer iyle-: sakınmak, kaçınmak

perī-veşim ġamıdın tilbe it dik olmış-min

selāmet ehli bu kün iylenġiz hazer mindin (FK 493/2) **ilk divanda yok**

helāk iyle-: mahvetmek

birev tīġ-ı firāķı veh yana köksümni çāk iyler

ki hem zaġmı hem ihfāsı hem ızhārı helāk iyler- (FK 154/1)

hezl iyle-: şaka etmek, alaya almak

yār hezl iyler üçün bolmış-min

herze dirdin min-i rüsvā ġüstāġ (FK 112/7) **ilk divanda yok**

hiz iyle-: çoşmak, dalgalanmak

iy Nevāyī bir perī-veş türkninġ mecnūnı-min

yoġ ‘aceb her ķayda raġşın sürse min hīz iyledim (FK 452/7) **ilk divanda yok**

hücüm iyle-: saldırmak, hücüm etmek

Nevāyī üzre hücüm iylese raqiblerinġ

ni tanġ gedāġa hemīşe ġulū kıılır itler (FK 186/6) **ilk divanda yok**

‘ıyān iyle-: açıklamak, belli etmek

her niġe kim yaşarur-min rāz-ı ‘ıškınġ ġalkdın

bir maġalsiz āh ile barın ‘ıyān iyler kōnġül (FK 397/2)

ızhār iyle-: göstermek, ortaya çıkarmak

il ġamımdın köymesün dip nāle-i zār iyilesem

derd-i ġālminnġ minġidin birni ızhār iyilesem- (FK 506/1) **ilk divanda yok**

ıztırāb iyle-: elem ve acı vermek, üzmek

kıuyaš dik ġihre birle tīre külbem iylegeġ rūšen

maġa titretme tüşti zerre yanġlıġ ıztırāb iylep (FK 63/3)

ıġfā iyle-: saklamak, gizlemek

öz tilim ġun istemes rāzımnı ıġfā iylemek

özge tildin ni ta‘accüb bolġay ıfšā iylemek (FK 338/1) **ilk divanda yok**

ımkān iyle-: imkan saġlamak

šem‘ otı fānūs ara yaşunmaġı mümkün imes

ġulle içre berġ otın pinhān ni ımkān iylemek (FK 339/3) **ilk divanda yok**

‘ısevī-dem iyle-: nefesi ile šıfa vermek

ġamıdın öldük ü ol ‘ısevī-dem iylemedi

‘ıyādet iylegeli rence bir kıadem bizge (FK 30/3)

‘ıšve iyle-: nazlanmak

‘ıšve iylep ilge āhımdın tevehhüm kıılmadıġ

Tıšleben la‘linġni cānıġa teraġġum kıılmadıġ (FK 354/1)

‘iyādet iyle-: hatırını sormak, ziyaretinde bulunmak
 ğamıdın öldük ü ol ‘īsevī-dem iylemedi
 ‘iyādet iylegeli rence bir adım bizge (FK 30/3)

abūl iyle-: kabul etmek
 bilye un red iylegendin sonĝ yana iylep abūl
 vālī iylep ‘ālem atlıĝ külbe-i azān ara (FK 3/7) **ilk divanda yok**

adem iyle-: hareket etmek
 her ayan ol att-ı müşkīn ki barur ılsa işāret
 baruram āme kibi min daĝı batın adem iylep (FK 61/3)

kāfir iyle-: kafir olunmak
 kūyi ol deyr ki dīn ehlini iylep kāfir
 aı ol deyrde bu küfr ilige mihrāb (FK 45/4)

alkān iyle-: kalkan yapmak
 cāmın ıkmekde ğam def‘iĝa alkān iyledim
 iy Nevāyī erdın yaĝdı bu alkānımĝa ta (FK 267/9) **ilk divanda yok**

an iyle-: kan dökme, cana kıymak
 ‘ı otı ger tüşmemi deyr-i fenāĝa pes nidür
 Köp için an iylep andın il için kan iylemek (FK 339/7)

at‘ iyle-: sona erdirmek
 disenĝ ‘ı detini at‘ iyleyin
 kirekmes biyle ‘akl-ı od-bīn saĝa (FK 19/6) **ilk divanda yok**

ad iyle-: kastetmek, niyetlenmek, öldürmeye alımak
 mihrī od yo līk ‘amdā zāhir iyler iltifāt
 kim alāyık cānıma ad iylegeyler yip ased (FK 124/2)

katl iyle-: katletmek, öldürmek

sanap ‘uşşākını katl iyledi ol hüsn sultānı
çiriğni tarķatıp āzād iter şeh gerçi san alğaç (FK 103/4)

kem iyle-: kötüleştirmek

veh ki hem hūşumnı efzūn kılmadı efsūn u pend
hem cünūmnı kem iyley almadı zincir ü bend (FK 130/1)

kerem iyle-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

deyr pīri kaşıda kemlikimiz köp idi līkin
mest kıldı yana bir cām ile bizni kerem iylep (FK 61/7) **ilk divanda yok**

kitmān iyle-: sır saklamak

her dem ister tilbe könglüm ‘ışķ kitmān iylemek
berk-ı lāmi’ni qarangu öyde pinhān iylemek (FK 339/1) **ilk divanda yok**

ķullāb iyle-: çengellemek, kancalamak

nāme-ber ķuş yārdın kilgeç öler-min şevķdın
cān çikerge gūyī her tırnağnı ķullāb iylemiş (FK 277/5) **ilk divanda yok**

ķūr iyle-: kör etmek, köreltmek

köz ü könglümdin idi rencim anı ķūr iyledim
bolsa bu divāne peydā otķa salıp örtenğiz (FK 224/4) **ilk divanda yok**

ķurbān iyle-: kurban etmek

biri ķaş u kirpiki dik oķ bile ya ilgide
līkin ol ya birle oķ canlarını ķurbān iyleben (FK 477/6)

ķūt iyle-: beslenmek, besin hazırlamak

közleriñ ķanımnı ķūt iylerde şihhat taptılar
kim kılıpturlar ğızā bīmār perhīz aşı dik (FK 337/5) **ilk divanda yok**

lāl u medhūş iyle-: konuřturmamak ve řařırmak, dehřete uęramak
 sākıyā hicrān ħumārı lāl u medhūş iylemiř
 birmegey-sin bizge yitse devr-i sağar intizār (FK 165/7) **ilk divanda yok**

luşf iyle-: iyilik etmek, ihsanda bulunmak
 řevķ otığa yanmaķķa özin urdı Nevāyī
 ķavduņę kil ü luşf iyleben ol tilbeni yandur (FK 143/6) **ilk divanda yok**

mefhūm iyle-: anlařılmak, kavranmak
 noķta-i mevhūm ara ķılsun tařavvur řukbe'ī
 kim ki mefhūm iylemek ister anıņę tar aęzını (FK 653/3) **ilk divanda yok**

mekān iyle-: yerleşmek ,bağlanmak
 maĥlařım yoī tirig andın ni ķılay iy ařĥāb
 derd ile 'ıřķı ķu cānımnı mekān iylediler (FK 146/4) **ilk divanda yok**

menzil iyle -: yerleştirmek (gönüle)
 kōņęülni ol müsāfir ayęa menzil iyledim kim
 teraĥĥum andın öksütme ki andın mübtelā tüşmes (FK 237/6) **ilk divanda yok**

mesīh iyle -: İsa olmak
 iylegey bir demde yüz deyr-i kühen terkin Mesīh
 Kōrse źulmi kim ķılur ol dilber-i tersā maņęa (FK 12/4) **ilk divanda yok**

midād iyle-: yazmak ,yazı mürekkebi yapmak, olmak
 ķātıbb-i şun' ki müşk iyledi ĥařtınęęa midād
 āyet-i raĥmet idi ķıldı ķuyay üzre sevād (FK 119/1) **ilk divanda yok**

mīrzā iyle-: beyzade, asalet sahibi etmek
 'ıřķ ara olmay n'itey kim kōk mini iylep gedā
 Ĥüsn ikbāli minıņę māĥımnı mīrzā iylemiş (FK 255/5) **ilk divanda yok**

müşerref iyle-: şereflenmek, şereflendirmek

yoluñgda enbiyā rūhı müşerref iyleben özni

velīkin iltifātıñgga biri miştāk onı muhtāc (FK 96/5) **ilk divanda yok**

müttehem iyle-: suç işlemek, kabahatta bulunmak

kātib-i şun' çu her kimge bir işni raqam iylep

seb-ğaqlar ğamğa bizni kazā müttehem iylep (FK 61/1) **ilk divanda yok**

namaz iyle-: namaz kılmak

tā hayāliñg közdedür köz öyi gūyā Ka'bedür

kim tırup eṭrāfidın kirpiklerim iyles namāz (FK 226/5) **ilk divanda yok**

nażār-bāz iyle-: neşeyle bakmak

ni güneñ közge nazardın ki qazā

tā açıp anı nażār-bāz iylep (FK 66/6) **ilk divanda yok**

nazm iyle-: dizmek, söylemek, yazmak

iy Nevāyī istesenğ kim ölmegey il derddin

derd-i hāliñgni dime nazm iyleben efgān ara (FK 21/7) **ilk divanda yok**

nidā iyle-: seslenmek çağırmaq

öz niğarı maḥmillidin kılmāsun dip köz ḡaṭā

'ışq deşti ehliğa her dem nidā iyles ceres (FK 253/6) **ilk divanda yok**

nihān iyle-: gizlemek, saklamak

'ışq sevdāsı cihān içre yayıldı gerçi

Anı sevdā-zede köñlğmde nihān iylediler (FK 146/4) **ilk divanda yok**

nisbet iyle-: bağlanmaq ,inadına yapmak

dehr ara şehlikğa öz hālimni nisbet iylemen

kūyide tā kim gedāluqğa bolup-min müntenib (FK 55/2) **ilk divanda yok**

nūş iyle-: eğlenmek, işret yapmak

boldı bî-ħhodluğuma bāde-i gül-gūn bā'ış

anı nūş iylegeli sāķī-i mevzūn bā'ış (FK 94/1)

perişān iyle-: dağıtmak dağılmak perişan olmak

kōnğūlni tā perīşān iyledinğ yüz berķ-ı ğam saçtı

niçük kim otnı ųozğarlar bolur andın şerer peydā (FK 36/3)

peydā iyle-: meydana getirmek, yapmak (resim)

'ışķıda her kim ki şādıķraķ cefāsı şa'braķ

Ehl-i ħūsn içre ol ay hoş resm peydı iylemiş (FK 255/2)

peydā iyle-: meydana gelmek, ortaya çıkmak (gam keder sıkıntı)

kāş oyulsa kōz dağı kim bir temāşā iyleben

andın oldı minğ belā cānımğa peydā iylemek (FK 338/7)

pinhān iyle-: gizlemek (aşķı)

naķd-i şabrım gonçe dik ağızınğda kılğan dik nihān

ħurde-i 'ışķınğnı kōnğlüm içre pinhān iyledinğ (FK 360/3)

raħm iyle-: acımak, esirgemek, merhamet etmek

iy vişāl ehli mininğ ħālim kōrüp raħm iylenğiz

yār zūlmi ki gehī yitse şikāyet kılmanğız (FK 224/1) **ilk divanda yok**

raķam iyle-: anlatmak, yazıya dōkmek

kātib-i şun' çu kimge bir işni raķam iylep

sebz-ħaţlar ğamığā bizni ķazā müttehem iylep (FK 61/1) **ilk divanda yok**

red iyle-: kabul etmemek, reddetmek

biyle çun red iylegendin sonğ yana iylep ķabūl

vālī iylep 'ālem atlığ külbe-i aħzān ara (FK 3/7) **ilk divanda yok**

revān iyle-: hareket etmek ,yürümek, gitmek

‘ışk çavuşları yüz kāfileni her laḫza

kūyidin mülk-i fenā sarı revān iylediler (FK 146/6)

revzen iyle-: kapamak, örtmek (bahtını)

ilge erdündin nişān itmek için irmiş bu kim

āh okıdın çerḫni yüz yirde revzen iyledim (FK 443/2) **ilk divanda yok**

riyāzet iyle-: kanaat etmek, dünya nimetlerinden vazgeçmek

riyāzet iylemesün rüzgārınḡ āşüfte

edā-yı farz u sünen kıl özünḡge ḳoyma ḫarec (FK 97/3) **ilk divanda yok**

rūşen iyle-: aydınlatmak, parlatmak

ḳuyaş dik çihre birle tīre külbem iylegeç rūşen

maḡa titretme tüştü zerre yanḡlıḡ ıztırāb iylep (FK 63/3) **ilk divanda yok**

rūsvā iyle-: rezil etmek

sorsa könḡlüm ḫālını ‘ışk ehli laḫn-ı nazm ile

anı rūsvā iyledi bir ḳāmet-i mevzum dirḡiz (FK 222/3)

sa’y iyle-: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek

ger melül irdinḡ fiḡānımda velīkin za’fdın

ḫalk sa’y iylep işitmeydürler eḡānım işit (FK 89/2) **ilk divanda yok**

ser-firāz iyle-: üstün olmak, yükselmek, yücelmek

çunki insānı bu gevher birle şylep behre-mend

sef-firāz iylep melāyik ḫaylı içre cān ara (FK 3/2) **ilk divanda yok**

sevdā iyle-: sevdalanmak

cān birip devrān ilidin istemenḡ mihr ü vefā

kim besī tapmış ziyān her kim bu sevdā iylemiş (FK 255/8) **ilk divanda yok**

seyr iyle-: bakmak, seyretmek

iy Nevāyī yüz tümen muğ deyride seyr iylesenġ

tapmaġunġ ol 'aql u dīn ġāret- geri yanġlıġ enīs (FK 242/9) **ilk divanda yok**

şohbet iyle-: sohbet etmek

cihān 'arūsı bile şohbet iyleme raġbet

nidin ki raġbet ile tutmas il bile şohbet (FK 91/1) **ilk divanda yok**

su'āl iyle-: soru sormak

körkebaylarġa gedā boldunġuz iy 'ışk ehli

bu ġanīlerġa vefā naġdi su'āl iylenmġiz (FK 225/6) **ilk divanda yok**

şitāb iyle-: acele etmek, hızlandırmak

tün aġşam kildi külbem sarı ol gül-ruġ şitāb iylep

ġirāmı sür'atidin gül üze ġoydın gül-āb iylep (FK 63/1)

ta'accüb iyle-: şaşırmaq, hayret etmek

ġāli sarı iylese pervāz könġlüm taġ imes

kim ta'accüb iylegey ger kuşġa ister dāne şab' (FK 302/3) **ilk divanda yok**

ta'aġkūl iyle-: akıl etmek, akıl erdirmek

cünün könġlümde Mecnūndın irür ġālibrāġ iy 'āġıl

ta'aġkūl iylesenġ sevdaġa bu maġlub imes anġa (FK 28/6) **ilk divanda yok**

ta'n iyle-: ayıplamak, yermek

ġaġ sırrını her kimge beyān itme Nevāyī

şa'n iylemegey bilmes ulus anġlasa nā-geh (FK 556/7) **ilk divanda yok**

řā'at iyle-: ibadet etmek

řarıġa tevbe vü řā'at kirek şi'ār olsa

özün yigit yasasa iyler özige tōhmet (FK 73/6)

ta'n iyle-: ayıplamak, yermek

zāhidā rüsvālīgim ta'n iylediñg cehd iyle kim

bolmağay-sin ol közi qaşı qarağa mübtelā- (FK 35/3)

tāb iyle-: parlatmak, aydınlatmak

tolğadı cān riştesi vü tār-ı zülfi hoş turur

ger bir ip işmek üçün ol ikini tāb iylemiş- (FK 277/4) **ilk divanda yok**

tağ iyle-: dağ yapmak dağ gibi olmak

tağnı deşt kılp deştini tağ iyledi derdim

kılma her deşt-rev ü küh-ken ilni mañğa nisbet (FK 80/5) **ilk divanda yok**

taħkīk iyle-: araştırmak incelemek

Qasd iter kūñglüm ki alğay lenleriñgdin kām-dil

İmdi taħkīk iyledim kim qaşd-ı cān iyler köñgül (FK 397/4) **ilk divanda yok**

taqsīm iyle-: bölmek, parçalamak

her kişi ilgige sindin bir direm dik dāğı bar

hüsñ mülki saçığın güyā ki taqsīm iylediñg (FK 362/2) **ilk divanda yok**

talaş iyle-: dalaşmak, kavga etmek

oķı yitkeç kim bolur cān birle köñglüm mużtarib

ıztırāb irmes başaķ üstide iylerler talaş (FK 278/5) **ilk divanda yok**

taŗh iyle-: tertiplemek düzenlemek (gönüle)

şabr taşdın köñgülge köp binā taŗh iyledim

köz yaşımseyli qoñgardı barçanı bünyādıdın (FK 490/3) **ilk divanda yok**

te'kīd iyle- güçlendirmek pekiştirmek

kitür qađeħ ki demī özni hoş tutay iy muğ

tola qoyarğa imes hācet iylemek te'kīd (FK 118/6) **ilk divanda yok**

tekellüm iyle-: söylemek konuşmak

nergising efsün u gül-berging tekellüm iyledi

‘aql-ı kül taptı firīb ol mekr ü alıngı körüp- (FK 57/5)

temennā iyle-: dilemek, istemek

cān birip zulmin çu tapman cān taparğa vaşlını

bes temennā-yı muḥālīdür temennā iylemek (FK 336/2)

temāşā iyle-: seyretmek, gezmek

yıgılamış gāhī kevākibdin külüp geh şubḥdın

çerḥ kim ḥālimni gam şāmı temāşā iylemiş (FK 255/7) **ilk divand yok**

terāne iyle-: nağme düzmek

iy Nevāyī tā ki bolmış –min fenā deyrinde mest

‘aql u dīn teşvīşidin fāriğ terāne iyelerem (FK 451/6) **ilk divanda yok**

terk iyle-: terk etmek, bırakmak

yār çün külbemge kirmes ḥānümān terk iyledim

yoğsa bolmağ istemes mü yār ile hem-ḥāne ṭab’ (FK 302/4)

teslīm iyle-: yerine vermek, teslim etmek

ḥān-kaḥ şeyḥi vü yüz miḅḅ kayd tıdıḅḅ iy köḅḅül

özni çun deyr-i fenā pīriğa teslīm iylediḅḅ (FK 362/7)

tevellā iyle-: yanaşmak, dost tutmak

munça köymek ‘ışkdındur iy Nevāyī eşkdin

su urup terkin kirek ḥağdın tevellā iylemek (FK 338/9) **ilk divanda yok**

tilbe iyle-: delirtmek

köḅḅülni tilbe iylep ḳaydığa her yan aḳar sudın

çemen zincir-i gīsūsında yüz çīn ü şiken ḳıldıḅḅ (FK 372/2)

t̄irerek iyle-: karartmak, bulanıklaştırmak (göz)

közimğa dehrni her laḥza t̄irerek iyeler

sevād-ı ḥālīnge her laḥza köz ḳara ḳılsam (FK 422/5)

tuḡyān iyle-: azmak, çoşmak, taşkınlık, çıkarmak

mıhr ‘aksi gūyiyā deryāğa tüşkendin durur

kef saçıp ehl-i cünün dik şūr u tuḡyān iylemek (FK 339/5) **ilk divanda yok**

töhmet iyle-: suçlamak

āḥir iy ‘ışḳ u cünün yüz nev’ töhmet iyleben

hem Nevāyī sırr-ı ‘ışḳın ilge mübhem ḳıldınḡız (FK 209/9) **ilk divanda yok**

vefā bol-: vefa göstermek, sözünde durmak

‘ālem ehli bī-vefādurlar alarnıḡ meylidin

iy köngül bolsanḡ vefā āyīnidin āḡāḥ ḳayt (FK 83/8)

vefā iyle-: vefa göstermek

fıdāsı cān ü köngül iyledük vefā ol ay

ḳılıp ulusḳa revā kördi derd ü ḡam bizge (FK 30/2)

yād iyle-: zikretmek, anmak, hatırlamak

meyḡa meşḡül iylerem öznivelī könglüm yana

kim ol ay vaşlını yād iyeler mini meḡzūn iter (FK 162/2)

za’f iyle-: zayıflamak takattan düşmek

aylanurğa başıḡa za’f iyledim gūyā eşer

ḳıldı anıḡ za’fıdın bu zār-ı ser-gerdānḡa za’f (FK 321/3) **ilk divanda yok**

zabṭ iyle-: anlamak kavramak ele geçirmek

gayrıdın könglüm ḳuşı köksümni mażbūt asradı

ḳuḡd ‘āciz veh ni ḳılıḡay iylemey vīrānnı zabṭ (FK 294/3)

zāyil iyle-: kaybetmek (ruh)

ni ‘aceb ölsem ki iylep tāze rūhın halknıñg
rūh zāyil iylegey ol hūsn-i rūh-efzā mañga (FK 12/2)

zībā iyle-: süslemek, güzelleşmek

ol ki bizni zār u anı asru zībā iylemiş
anı nā-pervā vü bizni nā-şikibā iylemiş (FK 255/1) **ilk divanda yok**

zikriñgni iyle-: anmak söz etmek

esīrī ki zikriñgni iylep hediye
birip-sin halişığa yüz miñg zevāyā (FK 4/3) **ilk divanda yok**

zīnet iyle-: süslemek, bezenmek

fīrūze tügme birle niğārım boynıda kiş
ay tün ki çerh cevheridin zīnet iylemiş (FK 265/1) **ilk divanda yok**

zuhur iyle-: ortaya çıkmak, görünmek

sehāb etfāli jāle taşların yağdurgalı iy gül
perī yanğlıg zuhūr iylep cünün bülbülga fen kıldıñg (FK 372/3) **ilk divanda yok**

zulm iyle-: eziyet etmek zulm etmek

ni zulm iylesenğ aħbābka hudā yāriñg
çu halk iylememiş sin kibi hudā maħüb (FK 54/2) **ilk divanda yok**

Kıl-

āgāh kıl-: haber vermek

yaman aħvālime köz salmadı ol ay yahşı
yahşı āgāh kıl anı bu yamandıñ yā Rab (FK 50/4) **(ilk divanda yok)**

ārzū kıl-: istemek, arzu etmek

cism ara her ‘uzv tıgıñgni kılurlar ārzū
iyle kim bolğay yıgaçda suğa hācet-mend şāh (FK 116/4)

āvāre kııl-: işinden alı koymak,
bağrımın tîg-ı hecr ile yüz pâre kııldılar
tâ yâr küyidin mini āvāre kııldılar (FK 199/1) **ilk divanda yok**

ber- taraf kııl-: saf dışı etmek, gidermek
zühd ile cānımğa yittim iy köngül ger deyr ara
ber-taraf kıılmağ tiler-sin tevbe vü tāmāt kil (FK 406/6) **ilk divanda yok**

bāver kııl-: inanmak, ikna olmak
vefā ehlüi zamāndın kıılma bāver
ki ni ma'kūl irür bu iş ni maḥsūs (FK 252/5)

beyān kııl-: anlatmak, bildirmek
'ışk ara Ferhād u Mecnūn katlini kıılmağ beyān
yārdın gūyā mini katl iylemek temhīdidür (FK 187/4)

bi-dād kııl-: zulmetmek, işkence etmek
kıılma bī-dād burunrağ ki kitürgeyler yüz
anğa kim zulum –keş il çikse fiğān dād birür (FK 176/6) **ilk divanda yok**

buzuğluk kııl-: bozmak, yıkmak, harap etmek, kötülük etmek
Nevāyī çun öler iy şarşar-ı āh
buzuğluk kıılğalı devrān sarı is (FK 246/7) **ilk divanda yok**

cān fidā kııl-: uğruna can vermek
dost bolmas ger cemāl ahliğa cān kıılsañg fidā
düşmen –i cāndur eger cān u cihān kıılsañg fida (FK 33/1)

cefā kııl-: eziyet etmek, incitmek
dime tâ cānıñg cesede bolğusu kıılğum cefā
kıyda kıalmış cān mañga çun za'fdın yoğtur cesed- (FK 132/2)

cellād kııl-: cellatlık, yapmak

katlı için ğamzeni cellād kıılıp

zulm için közni füsün –sāz iylep (FK 66/2) **ilk divanda yok**

cerāhat kııl-: yaralamak

Nevāyī dik tapar-min cān öpüp kıanın sorup her dem

kıolumnı kim cerāhat kııldı nā-mihr-bān tişlep (FK 51/9) **ilk divanda yok**

cilve kııl-: görünmek, hareket etmek çıkmak (güneş)

hecr ara körgüz disem ol yüzni dir

mihr kaçan cilve kıılır şām ara- (FK 25/3)

cilve kııl-: görünmek, gözükmek (göze görünmek)

habībim ‘ışkıda dīvāne bolğanda perī dağı

közümge cilve kııldı barlar maħbūb imes ança (FK 28/2)

cilve kııl-: görünmek , hareket etmek çıkmak

cilve kııldı dehr ara köp hūsni bī-hem-tā yigit

gül gibi nāzūk-bedenlig serv dik ra’nā yigit (FK 683/5)

cüdā kııl-: ayırmak uzaklaşmak uzaklaştırmak

Nevāyī ‘ışkı ol ay hūsni birle tev’emāndurlar

alarmı bolmas iy pend ehli bir birdin cüdā kıılmağ (FK 327/9) **ilk divanda yok**

çāre kııl-: çare olmak, iyileşmek (gamına kederine)

bī-çāre mini dinğiz ğam içre

kim yār ğamımğa çāre kıılmas (FK 251/3)

da’vī kııl-: şikayet etmek, iddada bulunmak

Nevāyī āhı tün kün bülbül ü pervāneni örter

ki ‘ışk otını da’vī kıılmağaylar yana andın köp (FK 71/9) **ilk divanda yok**

defn kı1-: gömmek, defnetmek

derd tofrağğa nihān kıldı Nevāyī cismini

tapıban bir şūşe altun defn kılgan dik geđa (FK 40/7) **ilk divanda yok**

deşt kı1-: çölleşmek, kurak olmak

tağnı deşt kılıp deştini tağ iyledi derdim

kıılma her deşt-rev ü kūh-ken ilni mağğa nisbet (FK 80/5) **ilk divanda yok**

du'ā kı1-: dua etmek

mağğa sālīm ol dip du'ā kıılmanğız kim

bigenmes selāmetni ehl-i melāmet (FK 81/4) **ilk divanda yok**

düşmen kı1-: düşmanlık yapmak

iy köngül düşmenler ança mekr ile fen kıldılar

kim vefālīg dostnı cānımğa düşmen kıldılar (FK 155/1)

edā kı1-: yapmak, yapılmak, yerine getirmek

ni ol kıuağğa yiter 'arz -ı hāl edā kıılsam

ni ol köngülge yağar nağd-i cān fidā kıılsam (FK 422/1)

efğān kı1-: inlemek, acıyla bağırarak

yār köp kıılsa cefā kem kııl Nevāyī nāle kim

gölge bülbül örgete almas vefā efğān kıılıp (FK 56/9)

efsün kı1-: büyülemek

veh ki hem hūumnı efvün kıılmadı efvün u pend

hem cünūnumnı kem iyley almadı zincir ü bend (FK 130/1)

efzün kı1-: çoğaltmak

yār derdim sormayın könglümni mağzün kıldı la

cānım aşıbını kem kıılmağdın efvün kıldı la (FK 34/1)

encüm kııl- : yıldızlaşmak, yıldız gibi olmak
 cevrler kim kıılır ol ay maᅇga
 yitti eflāk ile encüm kıılmas (FK 235/4) **ilk divanda yok**

esİR kııl-: esir etmek
 esİR kıılsa müsülmınnı kıılmaᅇay kāfİR
 bu cevr ü zulum ki her dem kıılır maᅇga ol şüᅇ (FK 113/2)

farz u sünen kııl-: zorunlu yapmak, olmak
 riyāzet iylemesün rüzgırıᅇ ᅇşüfte
 edā-yı farz u sünen kııl özünᅇge koyma ᅇarec (FK 97/3) **ilk divanda yok**

fen kııl-: hüner, marifet göstermek
 iy köᅇᅇül düşmenler ança mekr ile fen kııldılar
 kim vefālīᅇ dostnı cānımᅇa düşmen kııldılar (FK 155/1)

fidā kııl-: feda etmek, adamak
 cihān bāᅇıda rüst-ā-ᅇİz tüşmiş irdi her yandın
 cihet ma'lüm kııldım serv-i nāzım cilve-sāz irmiş (FK 263/8)

ᅇavᅇa kııl-: kavga etmek
 küyige kirgeç min-i muᅇᅇluᅇ ᅇücüm itti raᅇİb
 iyle kim itler gedā körgende ᅇavᅇa kııldılar (FK 159/5) **ilk divanda yok**

ᅇızā kııl-: beslemek, doyurmak
 itleri allıᅇa taşlanᅇ ki ᅇızā kıılsunlar
 bezmini ber-hem urup mātemime yıᅇlamᅇᅇız (FK 216/5) **ilk divanda yok**

ᅇulu kııl-: taşkınlık yapmak
 başımᅇa küyide her dem ᅇulü kıılır itler
 ger ölmesem bu ᅇulünü naᅇu kıılır itler (FK 186/1)

güm kı1-: kaybetmek, yitirmek

ğonçe ağzıñg sözide kıaysı zamān

kim hāzīn köñglüm özin güm kı1mas (FK 235/3)

gümān kı1-: sanmak, zannetmek, şüphelenmek

ıışk deştide Nevāyīdür kıuyun kı1mañg gümān

kim ten-i hāki bile bir şūh-ı ser-gerdānidur (FK 140/7)

hal kı1-: açmak, çözmek (göz)

isteseng tārın kıızıl yāhod kıara kı1maķķa reng

köz kıarasın hal kı1ıp közdin aķar kıanımnı kı1 (FK 386/3) **ilk divanda yok**

ham kı1-: boyun eğmek, bükmek, kıvırmak

tarta-sin ıisyān yükin ham kı1 kıadıñg tã'atķa kim

yük ağır bolsa rükū' ol dem bolur nā-çār anģa (FK 9/6)

hāric kı1-: dışarıya atmak, dışarıda bırakılmak

mekridin hāric kı1ıp mülkidin iylep bī-naşīb

kārnlar ser-geşte vü āvārelıg devrān ara (FK 3/5)

hātā kı1-: yanlış yapmak, kusur işlemek

hadeng-i āhım ile iy felek hātā kı1may

kıaranģu tünde ni kevkeb ni kim nişān kı1sañg (FK 352/3)

hayāl kı1-: hayal etmek

bī-vefālar kıadd ü müjģānını köp kı1mañg hayāl

kim biri öz kıaşd-ı cāmı kı1ģan il nā-dān irür (FK 174/3) **ilk divanda yok**

hayret kı1-: şaşmak, şaşırmak

yaman hālimģa hayret kı1mañg iy Ferhād ile mecnūn

bu kün siz mīhmān-siz țarab birle ma'āşımdur (FK 188/7) **ilk divanda yok**

hayret kı1-: şaşmak, şaşırmak

ölmekimdin kı1ılma hayret iy ki çıkıñg tıg-ı kın

kı1atil sin-sin mining dik nā-tüvān bisyār öler (FK 182/3) **ilk divanda yok**

hazer kı1-: sakınmak, kaçınmak, korunmak

hazer kı1ılmaq kaza cellādıdın bolmas ki yıllardur

kı1ılur kı1atlı iyle kim ni tıg irür peydā ni kı1an peydā (FK 37/8) **ilk divanda yok**

hecr kı1-: ayrılmak

tanımas-sin dime ilni kim ta'addi başlağaç

āšnālardın burun kı1ıldı mini bî-gāne hecr (FK 147/4)

hevā kı1-: istemek, arzu etmek

ol perī uçtı közimdin köñglüm iyler ārzū

kim anıñg sarı hevā kı1ılgay okıdın per tapıp (FK 68/3)

heves kı1-: arzu etmek

hecride ança belā yitkür manğa iy çerh kim

özgeler 'ışkın heves kı1ılmaqğa imkān kı1almasun (FK 530/4)

hıdmet kı1-: hizmet etmek, hizmetinde bulunmak

yigitlikiñgde kı1arılarğa kı1ılmadıñg hıdmet

kı1arılığınğda yigitlerge birmegil zahmet (FK 73/1) **ilk divanda yok**

hitāp kı1-: hitap etmek, etkili konuşmak

rūzi artuğ bolmağın her kim ki bilgey çerhdin

zāl yanğlığdur ki rāzık çerhini kı1ılgay hitāb (FK 43/3) **ilk divanda yok**

hüsn kı1-: güzelleştirmek

perī kilip sañga ĩılmaqğa hüsn da'vīsi

sini çu körgeç itip pes ki halkdın uyalıp (FK 70/2)

‘ıyān kıldı-: açıklamak, belli etmek

Nevāyī ‘ışkın iy zāhid sining pending ‘ıyān kıldı
belī ‘ayb olmağunça āşkār olmas hūner peydā (FK 36/9)

‘ıyān kııl-: aşikar olmak

ol nā-tüvān qarığa ni mümkin qarār u şabr
kim qarımas ‘ıyān kıılıban yüzge çın yigit (FK 84/3)

iḥdās kııl-: meydana getirmek

Nevāyiyā dime iḥdās kııldıng özlük öyin
min itken olsam anı tevbe rabenā iḥdās- (FK 93/7) ilk divanda yok

ilticā kııl-: sığınmak

riyādın iyledi ‘ucbumnı efzūn ḥān-ḳah şeyḥi
ḥarārabāt-ı fenā pīriğa evlī ilticā kıılmağ (FK 327/8)

iltimās kııl-: kayırmak

bu belānı körmesün ‘āşık ki kıılğay iltimās
vaşlın anıng kim birevge bolğay anda mültemes (FK 253/5) ilk divanda yok

imkān kııl-: imkan sağnanılmak

dehr ilidin cüz cefā kem kııl Nevāyī nele kim
līk her birge vefā ança kim imkān kıılıp (FK 56/8) ilk divanda yok

istihāre kııl-: istiharede bulunmak, istihareye yatmak

ḥalvet ara kirgeli Nevāyī
cüz maḥlaşın istihāre kıılmas (FK 251/7) ilk divanda yok

iş kııl-: davranmak, hareket etmek

iş kııldı köngülge derd-i hecring
kim şışege seng-ḥāre kıılmas (FK 251/5)

ittifāk kıl-: uyuşmak, anlaşmak, sözleşmek

köydürürge ilni hem gāhī kılurlar ittifāk

yok ki yanguz 'alem ehliniñg nifākı köydürür (FK 150/8) **ilk divanda yok**

ķabūl kıl-: kabul etmek

ger bar 'ışķ ehlin öz köñglüñg üçün kıldıñg ķabūl

min niķe merdūd isem Tiñgri üçün kim kılma red (FK 132/4)

izhār kıl-: göstermek, ortaya çıkarmak (duygularını)

sindin ol kām hayāl itmemişem köñglüme kim

ķılsam izhār hem olğay dime ki terk-i edeb (FK 48/2)

kāfir kıl-: kafirleştirmek, kafir etmek

esīr ķılsa müsülmānnı ķılmağay kāfir

bu cevr ü zulm ki her dem ķılur mañga ol şūh (FK 113/2) **ilk divanda yok**

ķahr kıl-:helak etmek

ķahr ķılsa öltürür bu turfe kim luķ itse hem

ķatlı işide bolmış ol ķātıl be- gāyet muķteri' (FK 303/3) **ilk divanda yok**

ķan kıl-: kan dökmek,cana kıymak

sorma niķün bī-dil olduñg dip özüñg çun hecr ara

közdin aķızdıñg köñgülni ķatre ķatre ķan ķılıp (FK 56/6)

ķara kıl-: karartmak ,karanlık kaplamak

köz ü ķaşıñg köñgülniñg rüzgārın kim ķara ķıldı

ķirek şūkr itmese zāhir yüzün dağı ķara ķılmaķ (FK 327/4)

ķefen kıl-: kefenlemek

ölüg dip' qucbdın zāhid añga ķalvetni gūr iylep

hemānā perde-i pindārın iy gerdün kefen kıldıñg (FK 372/7)

kem kı1-: kötüleştirmek

yıglamak kem kılmadı bu dıde-i giryānda su

ikki arıg ayrılıp ni öksügey ʿummānda su (FK 535/1) **ilk divanda yok**

kıyās kı1-: karşılaştırmak

nā-tüvān cismimni seyl-i eşk üze kıldım kıyās

ʿālem-i ʿışk içre deryā üzre bir hāşāk imiş (FK 256/3) **ilk divanda yok**

kızıl bol-: kırmızılaşmak

bir sarıg kāğıd durur tim tim kızıl bolğan maŋga

kaṭre kaṭre eşkdin naqş iylegen kan birle yüz (FK 230/3) **ilk divanda yok**

maḥbūb kı1-: sevilme sevmek

tā ki sivdim sini cevruŋni dağı sivmiş-min

her ni maḥbūb kı1ur bar durur ol hem maḥbūb (FK 46/2) **ilk divanda yok**

maḥzūn kı1-: kaygılandırmak

yār derdim sormayın köŋlümni maḥzūn kıldı la

cānım aṣūbını kem kı1maḥdın efzūn kıldı (FK 34/1) **ilk divanda yok**

mānend kı1-: benzetmek, eşleştirmek

ʿışkda min kibi Mecnūn yasadı kil-k-i kaṣā

Leylī eşka1ini dil-dārıma mānend kı1ıp- (FK 59/3) **ilk divanda yok**

meded kı1-: yardım etmek, yardımda bulunmak

ḥasteliğ kör kim bolur her dem ḥayātım münkaṭı

ger nefeska dem-be-dem çıkaḥka cān kı1ımas meded (FK 132/5)

mātem kı1-: kederlenmek

çun min öldüm ğam tūni ol tūndin oḥ iylep libās

ni asıg ger çerḥ işin ḥālimğa mātm kı1dıŋız (FK 209/4) **ilk divanda yok**

me'men kı1-: sığınmak için emiyetli hale getirmek

iy Nevāyī Ka'be tut yā deyr kim ehl-i cihān

cürm ü ğamdın bu iki menzilni me'men kıldılar (FK 155/7) **ilk divanda yok**

medrūs kı1-: eskitmek (çok gelip gitmekten eşik eskitmek)

meger ğam şāmı hicrān kıri birle

yüzümge vaşl işikin kıldı medrūs- (FK 252/3) **ilk divanda yok**

mesh kı1-: şekli değiştirmek, çirkinleştirmek

min ü muğ deyri vü bir muğ-beçe 'ışkı yörü iy şeyh

kim sini mesh kılıptur heves-i hür ile cennet (FK 80/8) **ilk divanda yok**

mu'ayyen kı1-: belirlemek, tayin etmek

hod- fūrūş oldı ay āyā kayadın tapka-min

anı kim kıldı mu'ayyen Yusuf-ı Ken'ānga narh (FK 115/5) **ilk divanda yok**

muḥkem kı1-: sağlamlaştırmak, desteklenmek, güçlendirmek

cān u könğlümge melāmet taşları birle kaçıp

derd ile endüh mismırını muḥkem kıldıñız (FK 209/2) **ilk divanda yok**

müberhen kı1-: belli etmek, ispat edilmek

bāde tut kim ehl-i hikmet çerh bi-mihr irkenin

cām devri ḥaṭları birle mübberhen kıldılar (FK 155/6) **ilk divanda yok**

mübhem kı1-: örtmek, belirsizleştirmek

āḥir iy 'ışk u cünün yüz nev' töhmet iyleben

hem Nevāyī sırr-ı 'ışkın ilge mübhem kıldınız (FK 209/9)

namāz kı1-: namaz kılmak

ḥam bolup yir öpmekim kūyide her yandın ni 'ayb

Ka'beğa cāyız durur her sarıdın kıлмақ namāz (FK 219/6)

naşihat kı1-: nasihat etmek

min hūd öldüm iy şabā könglümni körsenġ kūyide
çıkma andın dip naşihat kı1ğa-sin zinhār anġa (FK 9/8)

nazar kı1- : bakmak, göz atmak

‘ayn yazılġan kibidür la‘l ara kı1sanġ nazar
Köz ki hayretdin tikip-min ol leb-i hūdān ara (FK 21/3)

nisbet kı1-: inadına yapmak, bağlanmak

Nevāyī iyle fenā bol vişāl üçün ki sanġa
çi cāy ki özlükke qalmaġay nisbet (FK 91/7) **ilk divanda yok**

nezare kı1-: seyretmek, bakmak

ġamzenġni kişi nezare kı1lmas
kim baġrını pāre pāre kı1lmas (FK 251/1)

nikāh kı1-: nikahlanmak

iy Nevāyī çu irür zāl-ı felek hışmġa hışm
ger niqāh olsa talāq it yoġ ise kı1lma nikāh (FK 106/7) **ilk divanda yok**

nüzül kı1-: indirmek, gelmek, yerleşmek

boldı rākip n‘itti könglüm öyide kı1lsa nüzül
tġ ile kim tartmış āzürde köksümni qutqarıp (FK 58/3) **ilk divanda yok**

öyin kı1-: ev kurmak, mekan eylemek yerleşmek (dert, keder)

dert öyin kı1ldı binā ‘ışkınġ buzup könglüm öyin
kimse yanġlıġ kim bir öy tüzgey birin vīrān kı1lp (FK 56/2) **ilk divanda yok**

pāre pāre kı1-: parça parça etmek (gönül), parçalamak, parçalara ayırmak

ġamzenġni kişi nezāre kı1lmas
kim baġrını pāre pāre kı1lmas (FK 251/1) **ilk divanda yok**

peydā kııl-: ortaya çıkarmak, meydana gelmek

hazer kıılmağ kaçā cellādıdın bolmas ki yıllardur

kıılur katlı iyle kim ni tīg irür peydā ni çan peydā (FK 37/8) **ilk divanda yok**

peyvend kııl-: bağlamak, ilgi kurmak

çun bağır zahımları bütmedi peyvend kıılıp

itleriñg allıda taşılay niçe perkend kıılıp (FK 59/1) **ilk divanda yok**

pinhān kııl-: gizlemek, örtmek (yarayı)

tende āhıñg şu'lesin dirler nihān tut āh kim

bir avuç hāřāk ara bolmas çağın pinhān kıılıp (FK 56/3) **ilk divanda yok**

pūye kııl-: kořmak, seğirtmek

'iřķ ser-geştesi seyriğā ni ĥacet merkeb

pūye kıılmas mu řoyunniñg ayağı bolsa yalañg (FK 376/2) **ilk divanda yok**

rahım kııl-: acımak esirgemek, merhamet etmek

ķarıp ni hılğa ķaldım ki yār kıılmas rahım

niçük ki tıfl gibi zār yığlasam ınalıp (FK 70/5)

rem kııl-: korkutmak, ürkütmek

yārlārdın kıılıban rem gūyā

bolduñg ağıyārgā hem-dem gūyā (FK 31/1)

resm kııl-: rasm yapmak

kōñgöl cürmiğā boldum 'uhde vü ġam çāhığā saldıñg

ımeřtūr resm kıılmağ ĥabs mücrimdin řamān alğaç (FK 103/3) **ilk divanda yok**

revā kııl-: yakıştırmak, uygun görmek (ayrılığı)

ķan yaşım aķmağlığ irdi derd ile ĥam ĥāceti

ĥācetin öz ķavm ü ĥaylıniñg revā kııldı firāķ (FK 330/2) **ilk divanda yok**

revzen kııl-: kapamak, örtmek (kubbe)

dūd başımdın çıkar gūyā ki hicrān taşıdın

yağdurup her yan bu gönbed üzre revzen kııldılar (FK 155/2)

rīş kııl-: yaralamak

çerḥ üye irmes şihāb ol hem bir ay hicrānıdın

rīş kııldı tartıban köksige aḥter tırnağın (FK 522/3)

rüsvā kııl-: rezil etmek

ança könglümni cünün u 'ışk yağmā kııldılar

kim min-i dīvāneni 'ālemğa rüsvā kııldılar (FK 159/1)

sa'y kııl-: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek

hüsn āfetdin imes ḥālī bu dem kim ḥub-sin

sa'y kııl cānā ki ḥūbluk devrānı ḥub- (FK 52/5) **ilk divanda yok**

şayd kııl-: avlamak, avlanmak

'aceb füsün-ger irür kim çu şayd kııldı sini

karīn sağındıñg u ol ḥod kıılıp turur ğıybet (FK 91/3) **ilk divanda yok**

şerḥ kııl-: anlatmak

nāmen iltür kuş eger mazmūnın aytıp kılsa şerḥ

saçkay ot kaçnus kibi miñg çāk olup minķār anğā (FK 9/3)

sevdā kııl-: sevdalanmak

iy Nevāyī birgil özlük naḥdin ü kesb it fenā

kim alar sūd iylediler kim bu sevdā kııldılar (FK 159/9) **ilk divanda yok**

sūd kııl-: kazanmak, faydalanmak

çu könglüm bile 'aşık oldum ger ölsem

kaçan sūd kıılğay bu sā'at nedāmet (FK 81/5) **ilk divanda yok**

şifte kı1-:büyülemek, esir etmek

könglümni kıldı şifte bir meh-cebin yigit

kim halk ara anıng kibi yok nâzenin yigit (FK 84/1) **ilk divanda yok**

şikâyet kı1-: şikayet etmek, yakınmak

iy vişâl ehli mining hâlim körüp rahm iylenğiz

yâr zulmi ki gehî yitse şikâyet kı1manğız (FK 224/1)

şiven kı1-: inlemek, sızlamak, feryad etmek

hecr şâmıdın asıp gerdün kara kiz boynığa

şubh çâk iylep yağa hâlimğa şiven kıldılar (FK 155/4) **ilk divanda yok**

şumâre kı1-: saymak, hesap etmek (aşkı)değerlendirmek

derdimğa egerçi yok şumâre

'ışkınğ munı hem şumâre kı1mas (FK 251/2) **ilk divanda yok**

ta'accüb kı1-: şaşırarak, hayret etmek

çun Nevâyî yâr zülfi vaşfıda köp çıрмаşur

il ta'accüb kı1masun ger kılsa eş'ârıda pîç (FK 102/9) **ilk divanda yok**

taleb kı1-: talep etmek, istemek

yârni gerçi talep kı1mağ bile tapmas kişi

hem talep iylep velîkin anı tâlib-ger tapıp (FK 68/6)

tar'if kı1-: tanımlamak, ayrıntılarıyla anlatmak

ger âdem melek olsa ki kı1masun ta'rîf

eger kişi dise kim yitmegey hacâlet anğa (FK 8/2) **ilk divanda yok**

tebeh kı1-: harap edilmek, bozdurulmak

sâkî tola cāmî kitür derdimğa ārāmî kitür

hâlimğa encāmî kitür kim gam anı kı1mış tebeh (FK 553/8) **ilk divanda yok**

tebessüm kı1-: gülmek, gülümsetmek

hālīme yār terehḥum kı1mas

yıgılasan zār tebessüm kı1mas (FK 235/1)

tefahḥus kı1-: detaylı bir şekilde araştırmak

dostlar 'ışk ehli gavgāsın tefahḥus kı1sa yār

derd-i hecrinḡ şiddetidin öldi bir mecnūn dinḡiz (FK 222/6) **ilk divanda yok**

tekellüm kı1-: söylemek, konuşmak

ārzū kı1dım ḥadīşinḡ iyledinḡ katlimḡa ḥükm

ol daḡı irdi işāret kim tekellüm kı1madinḡ (FK 354/3)

temennā kı1 -: dilemek, istemek

hālīm āḡāzını bilmen kerem it raḥm kı1ıp kim

kı1mışam ḡayr ile kūyünḡ sarı encām temnnā (FK 5/8)

terahḥum kı1-: merhamet etmek, acımak

hālīme yār terahḥum kı1mas

yıgılasam zār tebessüm kı1mas (FK 235/1) **ilk divanda yok**

tereşşuḡ kı1-: sızmak ,sızıntı yapmak (kan damlası)

la'linḡdin eger kaḡre-i kan kı1sa terşşuḡ

tofraḡḡa tamızma ki anınḡ tofraḡı cāndur (FK 143/5) **ilk divanda yok**

terk-i cūnūn kı1-: terk etmek (deliliḡi)

ol perī 'ışkıda n'iylep kı1ḡa-min terk-i cūnūn

kim bu işte boynuma tüşken cūnūn ta'vididür (FK 187/3) **ilk divanda yok**

te'sīr kı1-: iz bırakmak, etkilemek

baḡıp tebessüm iter pīr-i deyr ü muḡ-beçe hem

bu deyr ara küler el-kıışsa şeyḡ ü şāb maḡa (FK 16/3) **ilk divanda yok**

terk kı1-: terk etmek, bırakmak

söz diy alurlar geh ü bî-geh maḥall ü bi- maḥal

bes maḥaldür terk kılsam mülk ü ḥānümānnı hem (FK 453/4)

tevehhüm kı1-: kurmak, kuruntuya düşmek

könğlüme vehm irür hicrāndın

ḳatldin hîç tevehhüm kılmas (FK 235/2) **ilk divanda yok**

tevekkül kı1-: işi Allaha bırakıp kadere razı olmak

fānî ol faḳr ister olsaḅ kim irür maḳşad muḥāl

yolğa çun ḳoyğay ḳadem reh-rev tevekkül kılmayın (FK 503/6) **ilk divanda yok**

tevellā kı1-: yanaşmak, dost tutmak

veh ni zı1m irdi ki özge sarı saldıḅ tıḅ-ı zı1m

her niçe kim cān bile könğlüm tevellā kıldılar (FK 159/7) **ilk divanda yok**

tilbelik kı1-: delilik yapmak

çihre çun açtıḅ Nevāyîḅatanḅ irmes ıztırāb

kim perî körgeç cünün ehli kı1lurlar tilbelik (FK 341/9) **ilk divanda yok**

tūfān kı1-: tufan çıkarma ,meydana getirmek

buzdı könğlüm kişverin höcrān ḅamı tuḅtān kı1ıp

āh u ekşimdın birin şarşar birin tūfān kı1ıp (FK 56/1) **ilk divanda yok**

ḅulū kı1-: doğmak (güneş,ay)

mihr ü māh u müşteri vü Zühre çun ḅulū kı1dı

hîç naḅş aḅter ḅulū'ı anda ḳat'ā bolmasa (FK 27/3) **ilk divanda yok**

tu'me kı1-: azık hazırlamak ,tatmak

iy ki ḳoymay-sin tenimni tu'me kı1ğay itleriḅ

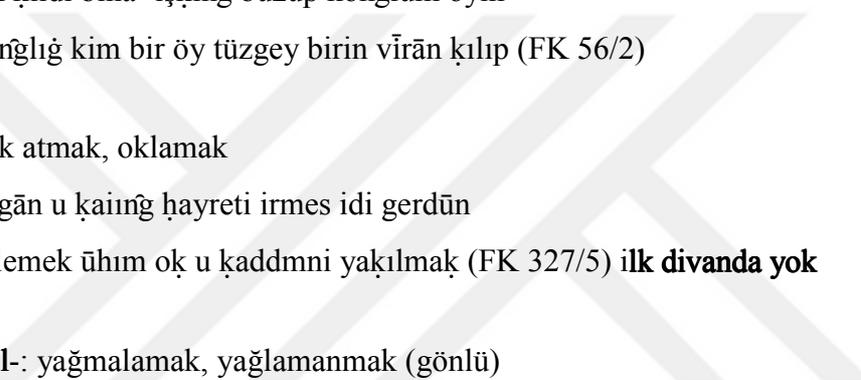
itleriḅge cānnı kim kı1dı fidā andaḅ ki min (FK 496/4) **ilk divanda yok**

‘uryan kı1-: soymak ,çıplamak, soyulmak
 hecr kũyinde yalaŋg cismimni kœrgeŋ sağınur
 kim mini œltœrgeli iltœr cœnœn ‘uryān kı1ı1p (FK 56/3)

vefā kı1-: sœzœnde durmayı istemek
 ger vefā kı1ılsaŋg irœr andın ki bardur-sin perī
 yoğsa kim ‘ālemde kœrmiŝ nev‘-i insāndın vefā (FK 41/3)

vīrān kı1-: harap etmek, yıkmak
 derd œyin kı1ı1dı binā ‘ıŝkıŋg buzup kœŋglœm œyin
 kimse yaŋlıđ kim bir œy tœzgey birin vīrān kı1ı1p (FK 56/2)

ya kı1-: ok atmak, oklamak
 eger mœjgān u kı1ı1mıŋg ĥayreti irmes idi gerdœn
 ni irdi iylemek œhim oğ u kı1ı1dmni yağı1ılmağ (FK 327/5) **ilk divanda yok**

yağma kı1-: yağmalamak, yağlamamak (gœnlœ)
 anĥa kœŋglœmni cœnœn u ‘ıŝđ yağma kı1ı1dı1ar
 kim min-i dīvāneni ‘ālemđa rœsvā kı1ı1dı1ar (FK 159/2)

zabt kı1-: ele geĥirmek, elde etmek
 fiđānı zabt kı1ı1ur-min velīk ol kı1ı1til
 ĥu cilve iyledi ilgimdin iĥtiyār barur (FK 157/4)

zaĥm kı1-: yaralamak
 ni taş atı1p tniimni zaĥm kı1ı1ılsaŋg ġamġa kı1ı1ur-min
 munġa ni bağlay anı kı1ı1ayda bağlay dip min-i ‘uryān (FK 473/3) **ilk divanda yok**

zebān-mend kı1-: dili bağlamak, konuşturmamak
 ilge ‘āŝı1kı1ığım ı1zhār ite alman veh kim
 kı1ı1oydı ‘ālemde mini ‘ıŝđ zebān-ben kı1ı1ı1p (FK 59/5) **ilk divanda yok**

zulm kıl-: eziyet etmek, zulm etmek
 zulm kılmağ içre ger yoğ sin kibi āfāk ara
 zulm çikmeklikde hem ‘ālemde qanı min kibi (FK 652/5)

1.23.2. Fiille Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller

ağadur-: akmak, akabilmek (kan)
 bu ki könglüm yarasıdın ağadur qan mu ikin
 yā kızarıp irigen su kibi peykān mu ikin (FK 513/1)

asray al- saklayabilmek, koruyabilmek
 birev emānetini asray almas erçi irür
 hudāy emānetini asramağ havālet anğa- (FK 8/7) **ilk divanda yok**

bara al-: vara bilmek
 min ol taraf bara alman köngül kile almas
 mininğ dik ol dağı bīmār mu ikin āyā (FK 38/4) **ilk divanda yok**

barıp aldur-: gidip aldirmek
 ol közi kāfir sarı barma dip irdim iy köngül
 pend işitmey nağd-i ĩmānnıñnı aldurdunğ barıp (FK 60/6)

kaytara aylandur-: döndürmek, çevrilmek dolanmak kuşatmak
 ‘ışkı rağm itse bu ser-gerdān ten-i bīmārgā
 kaytara aylandurur tāb açqān il dik tārgā (FK 569/1)

kıl-: kılmak etmek ,yapmak
 bilmen iy şayyād qaysı dām ile kıлмаğ bolur
 ol tezerv-i dil-keş ol qāvus-ı bezm-ārānı şayd (FK 123/6)

qıl-: yapmak, etmek
 iy Nevāyī ĩhsn ilidin ‘āfiyet yoğ tā qılur
 ‘ışvedin cevr ü cefā köz cilvedin bī-dād qad (FK 126/7)

kıla al-: yapabilmek

kıla alsa lebiñg allıda mesîhâ tilmîz
yanğı baştın yana tapqay idi ihyâ tilmîz (FK 135/1)

kıla al-:yapabilmek

iy nevâyi iş kıla alur çağınğda kılmadıñg
çun karıdıñg ni asıg hasret bile âh u figân (FK 517/9)

oyup al-: -oyabilmek delebilmek

tâze dâğımđın qara tüşken cerâhat şiddeti
köz qarasın tîğ-ı hicrânınğ oyup alğança bar (FK 171/2)

tapa al-: bulunabilmek

quyaş yoq ki bir zerre mâhiyyeti
tapa almadı sa'y ile fikretim (FK 681/93)

tarta al-: çekebilmek

lem'a-i 'arızığın köyse Nevâyî ni 'aceb
tarta algay mu çakın yolıda hüşâk belâ (FK 32/7)

tola kıl-: doldurmak,dordurabilmek (ayrılık kadehi)

devr kör kim ol ki içti bir qadeh nüş-ı vişâl
sonğğı qatla zeqr ile câmın tola kıldı firâk (FK 330/7) **ilk divanda yok**

yinğil kıl-: hafiflemek, zayıflamak

gerçi tagđın ağır itti derd ü âzârımnı za'f
lîk hasđın hem yinğil kıldı ten-i zârımnı za'f (FK 318/ 1)

1.24.1. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

âfet yit-: belaya uğramak

figânım âfet oldu iy Nevâyî
mañga kim yetsin efgânımğa âfet (FK 88/9) **ilk divanda yok**

ağızlar aç-: birini incitmek, .kötü söz söyleyip birinin kalbini kırmak
iligin öpkeli açmış ağızlar
kılıçınğdın ser-ā-ser zahmlık baş (FK 273/4)

ağızğa al-: ağza almak, söz etmek
tamug otın ağızğa almağay-sin vā'ızā bir dem
saᅇga bolsa firākım āhidın yıllar maᅇga bolğan (FK 512/6) **ilk divanda yok**

ağızma kil-: korkmak, endişelenmek
cān lebiᅇg 'āşıkı vü zikri müdām ağızımda
reşkdin cānım eger ağızma kilse ni 'aceb (FK 48/3) **ilk divanda yok**

ağzın aç -: ağzını açmak, söz etmek
zahmlar kim saldı zehr-ālūd tıᅇiᅇg cismime
ağzın açıp her biri ᅇālīmğa iyler zehr-ᅇand (FK 130/3) **ilk divanda yok**

ağzını tık-: konuşmamak, sessiz kalmak
mey isin ger şākī-i devrān revā körse maᅇga
sa'yler birle sebū ağzını tıkmaᅇ ni idi (FK 657/6) **ilk divanda yok**

āᅇir kil-: sonu gelmek, son bulmak
iy köᅇgül itkil ki her dīvāneliᅇ kim iylesenᅇ
ol perī-veş 'ışkıda āᅇir kilür ᅇavᅇᅇa maᅇga (FK 12/5) **ilk divanda yok**

aᅇterni yap-: yıldızlı yapmak
fitne saldı 'ālem ehliᅇa ᅇulaᅇıᅇᅇ gevhəri
ᅇalkᅇ teskini üçün ol fitneliᅇ aᅇterni yap (FK 72/5) **ilk divanda yok**

'akl u cānım savrul-: akli başından gitmek, etkilenmek
veh ni ᅇāletdür ki ᅇaş u közini körgeᅇ ᅇara
'akl u cānım savrulur ᅇabr u şikibim ᅇozᅇalur (FK 153/2)

āşüb çik-: kargaşa olmak, kargaşalık çekmek

çikeyin mātemiyanē āşüb

haste könglümni kılay hārā köp (FK 689/299) **ilk divanda yok**

at çıkar-: nam salmak, ün kazanmak

rüsül sürmedi lā- mekân üzre merkep

sin irdiñg bu meydānda kim at çıkardıñg (FK 351/6)

atın koy-: ad koymak, adını yazmak

tā hayaliñg közdedür köz öyi güyā Ka'bedür

kim turup eṭrāfidın kirkiklerim iyler namāz (FK 226/4) **ilk divanda yok**

ayağığa tüş-: ayağa düşmek

siyāset-gāh-ı 'ışk içre fenā cellādı çikkeç tīg

ayağığa tüşüp ta'cil üçün yalbarğu diktür-min (FK 518/2) **ilk divanda yok**

ayru tüş-: ayrı düşmek, ayrı olmak

mañga dil-hāh mähımdur dağı dil-cüy şāhımdur

ki yā Rāb tüşmegey ayru ni dil-cüyüm ni dil-hāhım (FK 444/4) **ilk divanda yok**

'azāb çik-: eziyet çekmek, eziyet edilmek

bihişt –i vaşl ara koy kim demī tena'um itey

ki hecr dūzañıda çikmişem 'azāb asru (FK 540/2)

bāde-i nāb çik-: duru, halis şarap içmek

bir dem aḥbāb bile bezm-i şabūhi tüzüben

çikiñgiz demni ğanīmet biliben bāde-i nāb (FK 44/7)

bağrı tal-: büyük acı çekmek

ni şühdur ki sürer tünd merkebin baqmay

ki bī-dili yıqılır laḥza laḥza bağarı talıp- (FK 70/7)

bağrım kan tol-: bağı kan dolmak (üzüntüden)
 niçe könğlüm yara bolsa raħm kılmas yār anğa
 niçe bağrım tolsa ған бақmas demī dil-dār anğa (FK 9/1)

baş aқar-yaşlanmak
 baş aқardı ‘uzlet evlīdür ki ol қāfūr ile
 savutur ol kim yigitler bezmide kirgey қarıp (FK 58/6)

baş al-: öldürmek
 iy Nevāyī şāhdın derdnğ ‘ilācı bolmasa
 baş alıp kitkil urup āvārelıg deştiğa gām (FK 446/9)

baş ık-: başta olmak, önde olmak, istekli olmak
 iy ecel sun boyun ol ğamzeğa kim baş ıkmes
 her ni ta‘līm ki şāgirdğa üstād birür (FK 176/3)

baş ık-: başta olmak, önde olmak, önderlik etmek
 dime zūlfüm bandidin baş ıkme boynunğ tolgama
 tıg eger sürsenğ ki min baş қoydum u tuttum boyun (FK 462/3)

baş indür-: bir yere bir zemine baş koymak, hürmet etmek
 kirekmes ğirre bolmaq şāhid-i devlet baş indürse
 ki bir ğamlıg irür anıñ selāmı ğayr-bādı hem (FK 449/7)

baş қoy-: boyun eğmek
 uyқudın baş қoyğay ol kōz secde ğod қılgusı yok
 қāfiri kim mestlıgdn ‘azm-i mihrāb iylemiş (FK 277/3)

baş koy-: boyun eğmek
 deyr ara yaħşı yaman baş қоysam ni tanğ
 kim ki yoқ andın yamanraq min yamandın yaħşıraq- (FK 331/6)

baş koy-: boyun eğmek (sevgiliye olan saygısını,sevgisini gösterme)
dime zülfüm bendidin baş çikme boynunġ tolgama
tġg eger sürsenġ ki min baş koydum u tuttum boyun (FK 462/3)

başımın kop-: ayrılmak ,başından gitmek rahat bırakmak
tabībā luṭf itip kopkıl başımın
kil kilmeydür bu derdimġa devā hoş (FK 262/2) **ilk divanda yok**

başım çap-: baş kesmek
yırtnġ 'ömrüm sicilin tġg ile başım çapıp
kalmadı boynumda hicrān öltürüp barı bu deyn (FK 467/4)

başın kitür-: başını kesip getirmek,öldürmek
dip imiş her kim anıġ başın kitürse luṭf itey
başım alıp ĩnel ol kätilni istey bara-min (FK 515/5)

baş köterme-: baş kaldırmak, isyan etmek
baş köterme deyr pīrī āstānıdın kiçe
ger tiler bolsanġ muġāne içkesin sāġar şabāḥ (FK 110/8)

belā çik-: tasalanmak, sıkıntı çekmek
iy Nevāyī her kişi kim istegey elbette vaşl
tartıban yüz miġ belā çikmek kirek merdāne hecr (FK 147/7)

belālar kil-: sıkıntı gelmek, bela gelmek
zār cismimġa 'anālar kildi
tilbe başımġa belālar kildi (FK 689/369) **ilk divanda yok**

berk-i ġam saç-: gam kıvılcımı saçmak
köġülüni tā perīşān iyledinġ yüz berk-ı ġam saçtı
niçük kim otnı kızġarlar bolur andın şerer peydā- (FK 36/5)

bī-tehāṣi ivrül-: korkusuz olmak, değişmek

şu'le-i vasl içre köyse taṅ yok ol kim yāriniṅ

başlığa pervāne yaṅlıḡ bī-tehāṣī ivrülür (FK 160/4) **ilk divanda yok**

bi-vefālīḡ kör-: vefasızlık körmek

her niçe kıldım vefā cüz bī-vefālīḡ körmedim

ni 'aceb köṅlüme bolsa nev'-i insāndın melāl (FK 405/6)

boyun sun-: itaat etmek

nihān 'ışkıṅ eger katlimğa bā'ışdür boyun sundum

kiçer cān nakdidin ol kim yaşurgay şāh üçün maḥsen (FK 529/4) **ilk divanda yok**

boyun sun-: itaat etmek

nevāyī olça każādın kilür boyun sunḡıl

kim ol ki baş çikiben soṅra kiçkesini kaşıp (FK 64/7) **ilk divanda yok**

cān al-: öldürmek

nihāl-i kaḡdiniḡ ildin cān alur nāzük-ḡırām içre

yüz ol alḡança gül-berḡiniḡ birür şīrīn-keḡām içre (FK 598/1)

cān bir-: ölmek

cān birip devrān ilidin istemenḡ mihr ü vefā

kim besī tapmış ziyān her kim bu sevdā iylemiştir (FK 255/8)

cān bir-: diriltmek yaşatmak

mey-i vaşlıṅ ḡanı kim neşe'esi cismimğa cın birgey

bu yaṅlıḡ kim ölüm ḡālīde min hecniḡ ḡumārında (FK 26/7)

cān bir-: ölmek, uğruna ölmek

ḡasteliḡ devletidin sorḡalı kildiṅ başım üzre

za'f üçün cān birürem ger sin isenḡ ehl-'iyādet (FK 79/2)

cān birip al-: can verebilmek

közge saldım cān birip alıp ayağı tofrağın

anğlaman adrini alānıñ u almış-min uçuz (FK 215/6) **ilk divanda yok**

cān ık-: ölmek, can ekişmek

‘ış maħfī almas āhir iy köngül köp ıkme cān

min hem evvel köp yaşurdum kör ki pinhān kaldı mu (FK 536/3)

cāndın ki-: kendinden gemek, yok olmak

‘ışve-gerler lebleri aşdığa cāndın kimenğiz

nige kim öz aşd-ı cānı ılğan il nā-dān irür (FK 174/4) **ilk divanda yok**

cān yit-: bıkmak, bezmek

sin barıp kikküne iy āřıd özümde bolmağum

cān yitip ağızımğa şevum şiddettin dem-be-dem (FK 445/4)

cān yit-: bıkmak, bezmek

iy Nevāyī yitkey ol ayğa fiğānım dir idim

āh kim tā açtı yüz cān yitti efğandın burun (FK 511/7)

cennet ivrül-: cennete evirmek, cennet gibi yapmak

naş itip közümge cennet ivrülür-min küyünqe

iylerem bu nev‘ ile cennetni küyünq şadası (FK 644/2) **ilk divanda yok**

cevlān bir-: dolařmak, gezinmek (fikirsel, dūřünsel)

iy Nevāyī sin u ul-sin ulluğunnğnı yaşşı bil

fikretiñ raħřığa cevlān birme bu meydān ara (FK 3/9) **ilk divanda yok**

cūdā tūř-: ayrılmak, uzaklařmak (duygusal olarak, gönül anlamında)

yıñıñ sevdāsı bu anlıq köngöldin ger cūdā tūřmes

‘aceb irmes nidin kim lāle dāğdın ara tūřmes (FK 237/1)

çıbanın sal-: yaralarını yayılması (çıbanın)

tailaban dāğlarım merhemi birle mamuğın

tilbedür-min ki çıbanın salıp olğay yalanğaç (FK 104/4) **ilk divanda yok**

dāğ koy-: dağlamak, yaralamak

zahmlar üzre meger koyğalı dāğ

hancerinğ könglüm ara boldı kıızığ (FK 315/4) **ilk divanda yok**

dāne saç-: ekmek, tohum atmak

tapmadım bir niçe kim mihr ü vefā tofrağıda

dāne saçtım eşkdin kirpik bile iylep şiyār (FK 141/4) **ilk divanda yok**

dānesin saç-: ekmek, tohum atmak

keh-keşān dāmıda encüm dānesin saçmağ nidür

ger imes öltürgeli 'ömrüm kuşu şayyādı tün (FK 519/3)

dem ur-: söz etmek, bahsetmek, söylemek

mesīhādın dem urmañ kim habībim gerdiğa yitmes

eger Cibril dik ignidin anıñ bolsa per peydā (FK 36/8)

dest bir- : ortaya çıkmak, meydana gelmek, görünmek

her kişiğe 'ömrüde bu nev' bir kün birse dest

tā ebed ğam yoğ eger bolsa yana yā bolmasa (FK 27/7)

devā kör-: şifa bulmak iyileşmek

yüz ü cismimdür sarığ bergi kuruğān şāh üze

şāh u bergi kim kuruğ sarğarsa kim körmiş devā (FK 40/2) **ilk divanda yok**

devā yitkür-: şifa buldurmak

çunki çıkıñ çıkı cānım ni 'iyādet irdi bu

katlim ittiñ ğaste cismimğa devā yitkürmediñ (FK 359/5) **ilk divanda yok**

düşmenliĝ sal-: düşmanlık duygusu vermek, düşmanlık yapmak
 iyle kim taht ehliĝa düşmendin olmaydur güriz
 ol ħalife birle düşmenliĝ salıp şeytān ara- (FK 3/5) **ilk divanda yok**

ecel tap-: ömür son bulmak
 küyidin kitmek ü ölmek maᅇga tinĝ bolsa ni taᅇĝ
 kim celā ħarfleridür ki ecel taptı taᅇab (FK 48/6) **ilk divanda yok**

ecel yit-: ömür son bulmak, ölmek
 ĝam tüni la'linĝ sürüd-ı hecr dir-min zār üçün
 çun ecel yitti Meşihā zehri zer bīmār üçün (FK 508/1) **ilk divanda yok**

eser kal-: kalmak, bir durumun, duygunun eskisi gibi olmaması
 demī ki 'ıᅇk otıda kalmaĝay eᅇer mindin
 nümüne bolĝusı öçmekde her şerer mindin (FK 493/1) **ilk divanda yok**

eᅇk-i ᅇasret saç-: hasret göz yaşları dökmek, saçmak
 hecr ara her niçe saçtım eᅇk-i ᅇasret birdi ber
 ni şemer birgey çu her mezra'da saçay dāne hecr (FK 147/6) **ilk divanda yok**

eᅇk ivrül-: göz yaşına dönmek
 közüme eᅇk ivrülüp ten deᅇt ara ser-geᅇtedür
 'ıᅇk baᅇr u deᅇtide gird-āb ol bu gird-bād (FK 121/5)

eᅇk tök-: göz yaşını dökmek
 yirler öpüben eᅇk töküp nāleler iylep
 bir ᅇaste ĝamın itküçü ĝam-ᅇārĝa ma'rüz (FK 290/2)

fesāne baĝla-: hikaye anlatmak
 Nevāiyā mini Ferᅇād dime yā Mecnün
 nidin ki ᅇācet imes baĝlamak fesāne maᅇga (FK 17/7)

figān çik-: inlemek, feryat etmek

ğamıñgdın tā köñgöl toldı figān çikmes cefā birle

ki tolğan cām ara niçe kim қақсанғ şadā tüşmes (FK 237/4)

fitne sal-: karışıklık çıkarmak

fitne saldı ‘ālem ehliğa kulağıñğ gevheri

halk teskīni üçün ol fitneliğ ahterni yap (FK 72/5)

ğalat çik-: bir şeyin yanlış olması, doğru olmaması

seyr kim dirler kem iyler ‘ışkını kör iy refik

kim cihān āvāresi boldum ğalat çikti bu hem (FK 415/3) **ilk divanda yok**

ğam tap-: gam bulmak, keder bulmak

kimsege ger ğam yiter ğam –hārı bolsa ğam imes

ol irür ğam kim yitip ğam tapmağay ğam-hārliğ (FK 308/4) **ilk divanda yok**

ğam yi-: tasalanmak, endişelenmek

‘ālem asbābı üçün ğam yimegil

arzımas munçağa ‘ālem güyā (FK 31/6) **ilk divanda yok**

gamzenğ oqları tik-: keskin bakışlarla bakmak (sevgili için)

şüret-dīvār dik hayran-min ol ruhsārğa

yoğsa ğamzenğ oqları tikmiş mini dīvārğa (FK 571/1) **ilk divanda yok**

ğuşe tut-: bir işten elini ayağını çekmek

rāst-revler ğuşe tuttılar ki devrān ehliniñğ

bardur eṭvārıda pīç andağ ki güftārıda pīç (FK 102/8)

gümān sal-: sanmak, zannetmek

niçe yakın boladur ol ağız yoğı līkin

tekellümi yana köñglüm ara gümān saladur (FK 161/2)

gūşede ƙal-: köşede uçda kalmak

tişinġ şevġıda ġalġānlıġ ara yüz gūşede ƙalġay
eger inġü özin salsa dūr-i eşkim ƙaġārında (FK 26/6)

haddin aş-: sınırını aşmak, azmak

iy Nevāyī bu muġāl endīşeġa ƙırmaşma köp
cūr'et iylep bī-teġāşī sözlerinġ haddin aşıp (FK 62/9) **ilk divanda yok**

ħadenġ at-: ok atmak

aġtınġ ƙu zūlf ol ikki köz her yan ħadenġ atmaġ ni taġ
kim ƙalmış ikki türk-i Ćīn Hindū-yı nā-ma'dūd ara (FK 23/5)

ħaġīr kör-: horlamak

ħaġīr körme fenā ehlini pelās ara kim
kümeyt-i himmtīġa cul sipihr-i aġlasdur (FK 194/6)

ħalk yarat-: yoktan var etmek

ħalkdın her yaramas kilse hoş ol kim ħaġġa
dise bolmas mininġ üçün yana bbir ħalk yarat (FK 77/8) **ilk divanda yok**

ħār tik-: diken batırmak, ekmek acı ƙektirmek

'ārızınġ köġlüme açtı yüz gül
kirpikiġ baġrıma tikti minġ ħār (FK 688/58) **ilk divanda yok**

ħasretiġa tüş-: hasretine kapılmak özlemek

ġonġe dik köġlüm yoġ aġzınġ ħasretiġa tüşkeli
kim anınġ rengi hemānā tuttı kim peydā imes (FK 238/4) **ilk divanda yok**

ħat yaz-: yazı yazmak

ƙatlime ħaġ yazıp eflāk ü nigī encüm olup
yüz tümen yirde bu maġzarnı nişān iylediler (FK 146/2)

hayālîğa tüş-: hayaline gelmek

köngül çu kirpiklerinġ hayālîğa tüşti rîş oldı barça cüzvi

tiken ara tüşe bir yalaġ tilbe yoġ 'aceb kim figār bolġay (FK 664/4) **ilk divanda yok**

hayran ħal-: şaşa kalmak

tüşmesün kimsege bu nev' ħatıġ kün ki maġga

bilye kim ħalmışam öz ħālîme ħayrān siznsiz (FK 231/4) **ilk divanda yok**

ħazān ħoy-: sonbaharlaştırmak

ni ħış neşātı maġga ħaldı ni ħazān ni bahār

bahārıma çu ħazān ħoydı yüz ħazānıma ħış (FK 254/7) **ilk divanda yok**

ħazān sal-: sonbahar olmak

ni nev' bülbül-i zār itmesün fiġān ki sipihr

bu gül-şen içre bahār olmayın ħazān saladur (FK 161/6) **ilk divanda yok**

hevā tol-: arzu ile dolmak

ħalā mevcüd imes su zarfdın çıġkaç hevā toldı

hevā-yi 'ışkdın memlūdur özdin kim ki ħālîdir (FK 201/7) **ilk divanda yok**

hilāl aş-: ay açmak,aydınlanmak

kirdi tofraġa hilāl aştı tolun ayġa cemāl

on tolun aynınġ ħıraġıdın çu aldınġ on hilāl (FK 384/1) **ilk divanda yok**

hoş tur-: iyi durmak

hoş turur bie tîre şām-ı hecr iki yār uçraşıp

tanışıp bir birlerin muġkem ħuçuşup yıġlaşıp (FK 62/1) **ilk divanda yok**

hoş tut-: memnun etmek

çu 'ömr öter bu kün özni neşātı ile hoş tut

ki taġla nef' yitürmes dirîġ ile efsūs (FK 241/6) **ilk divanda yok**

hoşrak körün-: güzel görünmek

hicrân küni yaşımınñg köprek bolur zuhûrı

hoşrak körünür encüm çun tün bolur qarangu (FK 542/3) **ilk divanda yok**

hüşı yıkıl-: aklı gitmek delirmek

sāye irmes bağ-bān kim gül-ruhum addin körüp

azıban hüşı yıkılmış serv-i āzādınñg siniñg (FK 365/4) **ilk dibvanda yok**

hüşum al-: aklı kalmamak delirmek

'aql u hüşum almadı körgeç sin aynı bāde -nüş

İztırābbımdın hemānā kim tōkūldi 'aql u hüş (FK 792) **ilk divanda yok**

'ış ik- : aşk acısı çekmek

fīgān ki 'ış iker bağlap anı boynumga

niçe ki zühd ü vera' perdesin revā ılsam (FK 422/4)

ıztırāb sal-:acı üzüntü salmak, yaymak

yār ikin dip nā-tüvān köñglümge Salur ıztırāb

yā körüngen sāye yā öy taşıdın kilgen tavuş (FK 264/1) **ilk divanda yok**

'ibret al-: bir olaydan ders almak

deyr pīri çun bilimge bağladı zünnār-ı küft

'ibret al iy mutedā-yı zümre-i İslām kit (FK 82/3)

'ibret kiltür-: ibret almak

yüz verāhāt birle kūyünñde Nevāyī köñglini

ılğan itler tu'me il köñglige 'ibret kiltürür (FK 178/9)

'ilāc tap-: çare bulmak

mey tut ki cām devridin o taptılar 'ilāc

cem'i çer devrini nezzere ıldılar (FK 199/6)

iktihāl bir-: sürmelemek sürme çekmek

yilni tîz iylep ki otdın su çıkardıñg tırfedür

lîk tofrağı anıñg közlerge birdi iktiḥāl (FK 384/3) **ilk divanda yok**

imkān sal-: olanak vermek

iy köñgöl ger küt-ı cān kılamak tiler bolsañg lebin

yoktur imқан salmayın boynunğğa tavk-ı gaggabbın (FK 478/1) **ilk divanda yok**

intizār çik-: beddua etmek

va' de kıldıñg kim kiley katlıñgğa veh luḥf iyle kim

asru köp çikti bu cān-guşşa-perver intizār (FK 165/6)

ip iş-: ipin iki ucunu birbirine bağlamak

toğadı cān riştesi vü tār-ı zülfi hoş turur

ger bir ip işmek üçün ol ikini táb iylemi (FK 277/4) **ilk divanda yok**

iş açıl-: gereksiz bir durum oratya çıkmak

iy köñgöl ḥālimga ol ay raḥm kılgı dik imes

zārlıg birle işim andın açılgu dik imes- (FK 248/1)

iş tüş-: bir işin kişi üzerinde kalması, o işi yapmak zorunda kalması

mini men' itmiş öz hem –rehlıgıdın

mañga veh kim 'aceb iş tüşti yana (FK 559/3) **ilk divanda yok**

'işve birle bak-: naz ile bakmak, nazlanmak

yüz 'işve birle baqıban cānımğa otlar yaqıban

leb tişleben köz qaqıban türgüzdi vü öltürdi veh (FK 553/5)

kaḍeh çik-: şarap içmek, içki içmek

tā kaḍeh çiktım kılurlar mindin il kesb-i neşāt

bilye sa'd ol aḥter-i ferḥunde-fāl itmiş mini (FK 649/6) **ilk divanda yok**

ḳadeḥ iç-: içki içmek

sipihir gündedi içre n'itip ḳadeḥ içmey

ki boldı mücib-i ḫayret bu kār-ḫāne maḅḡa (FK 17/6)

ḳadem ḳoy-: ayak basmak, hareket etmek

Nevāyī özlükidin kitçi daḡı ḳoydı ḳadem

bu yolda imdi sebük-bār mu ikin āyā (FK 38/7)

ḳadem ur-: yürümek ayak basmak

iy Nevāyī ḳadem urmaḳ bolmas

reh-nümāy olmasa hādī-i sönbül (FK 391/7)

ḳadem ur-: yönelmek, ayak basmak, yürümek

Nevāyī ger ḫired mülkide sevdādın be-tenḡ olsaḅḡ

Ḳadem urḡıl fenā deḡtude mecnün-vār min yanḡlıḡ (FK 311/10)

ḳan al-: kan almak

çu urduḅḡ niḡter-i hicrān firāḳıḅḡ sūzı kem boldı

anıḅḡ dik kim ısıtma def bolḡay kimse ḳan alḡaç (FK 103/2)

ḳan baḡlan-: kederlenmek, hüzünlenmek

nivçün aḡzıḅḡḡa yiter dip cām-ı gül-gün dem-be-dem

ḫaste köḅḡlüm ḡonçe dik ḳan baḡlanıptur tū-be-tū (FK 533/4) **ilk divanda yok**

ḳan bar-: kan vermek, kan akıtmak

köḅḡlüm içre toḡtmas la'linḡ ḫayāli bir zamān

ni 'aceb ölsem bu zaḫmımdın çu her dem ḳan barur (FK 196/2) **ilk divanda yok**

kān bol-: -maden olmak, cevher olmak, değerlenmek

zümürüd ḳadri bar az irse līkin

ḫoḡ irmes bī-ḫad ü pāyān zümürüd (FK 128/6) **ilk divanda yok**

kanġâ boyal-: kana boyanmak, boyamak, boyanmak
 mâvî vü gül-gün ton irmes kim köz ü könglüm ara
 suġa daġı tüşmiş ol ösrük boyalmış kanġa hem (FK 459/2)

kan tök-: cana kıymak, ölüme sebep olmak
 kan töküp ol büt-i zîbâ güstâh
 barıp ol yan min-i şeydâ güstâh (FK 112/1)

kan yıġla-: kan ağlamak, serzenişte bulunmak
 ni 'aceb kan yıġlasam ehl-i zamândın dem be-dem
 kim alardın ġam üze ġamdur elem üzre elem (FK 412/1)

kan yuk-: bulaşmak, tesir etmek, tesir etmek
 iy Nevâyî irni anıġ la'ldür yâ yuġtı kan
 birkiġende baġrıma şüh-ı sitem-kârımġa tiş (FK 266/7) **ilk divanda yok**

kan yut-: sabretmek
 kan yutar gül-şende ġonçe güyî ol hem min kibi
 ivrülür könglide bir gül dehrinġ dil-tengidür (FK 164/4)

kanat aç-: kanat açmak, uçmak
 kaşrı üzre kuş mu timsâl ittiler ol şahnınġ
 yâ başıġa çetr dik açtı kanat ferhunde kuş (FK 259/2) **ilk divanda yok**

kemend tak-: kement bağlamak, takmak
 boynunġa müşkin ipekkin iy ki tûmâr asmışanġ
 kayda hâlim bilge-sn kim boynuma taktıġ kemend- (FK 130/4) **ilk divanda yok**

kıya bak-: öfkeyle bakmak, süzgün süzgün bakmak
 fitne közlüġlerde yoġ irmiş közünġ dik salġuġı
 bir kıya bakmaġ bile 'âlemġa rüst-â-hîz köz (FK 212/2) **ilk divanda yok**

könğül bağla-: güvenmek

iski 'ālemğa könğül köp bağlama

kim müsāfirğa vaṭan bolmas ribāt (FK 295/6)

könğli toqtat-: gönlü fethetmek, alıkoymak

ḳatlığa könğlümni toqtatsam u ger yoḳ veh ni sūd

ḳun mining diklerni öltürmekke könğli toqtamış (FK 282/3) **ilk divanda yok**

könğlüm açıl-: gönlünü açmak, gönül vermek

könğlüm açılmadı hergiz ğam –ı 'ışḳ içre meger

aḳça-sin bir anı ğonçenğde şeker-ḥand ḳılıp (FK 59/2) **ilk divanda yok**

könğlüm al-: gönül almak, fethetmek

ḥam bolup könğlüm alurğa kilmekiñg ol nev'dür

kim ḳılurda şayd ḳuşnı ḥam ḳılur şayyād ḳad (FK 126/4)

könğlini sındur-: gönlü kalbi kırmak, yaralamak

ḳun Nevāyī könğlini sındurduñg imdi bütmeḳi

mümkün irmes itti ḳun her yan tüşüp bir pârçe (FK 554/9) **ilk divanda yok**

könğlüñg tutul-: gönlü tutulmak, gönül kaptırmak

İy Nevāyī ğonçe dik könğlüñg tutulsa hecrdin

nā-ümīd olma nesīm-i vaşldın yitkey ğüşād (FK 121/9)

könğli tutul-: gönlü tutulmak, gönül kaptırmak

iy Nevāyī yārniñg könğli tutuldı nāledin

kāş hergiz açmağay idim min-i bed-ḳār ağız (FK 229/8) **ilk divanda yok**

könğlüm sal-: gönül vermek

könğlüm salıban nabz kibi barur iligdin

nabzıñg sarı körsem ki ḫabīb ilgi baradur (FK 197/5) **ilk divanda yok**

köz aç- : açmak, farkına varmak

didim kim düşte mijrāb içre kördüm kâfir-i mesti

didi körgil Nevāyī köz açıp kim köz ü kaçımdur (FK 188/9)

köz yumup aç-: köz yumup açmak, aniden kısa sürede, çabucak ,derhal

dime kim her dem közidin yüz kişi bīmār olur

kirpikidin köz yumup açğunça miñg bīmār öler- (FK 182/2)

köz tut-: ummak beklemek

iy Nevāyī ol perī-veşdin vefā köz tutmağıl

kim cünün ehlini aşlā közge ilğü dik imes (FK 248/7)

kuvvet bir-: kuvvet vermek

iy Nevāyī haste könglümge mededdür nāveki

rāst andağ kim za'îf ilge birür kuvvet 'aşā (FK 39/9) **ilk divanda yok**

maḥlas tap-: kurtulmak, kurtuluşa ermek

iy Nevāyī 'ışğdın kaçma bağıp bülbül sarı

kör ki maḥlaş tapmadı bu bendin perende kuş (FK 259/7) **ilk divanda yok**

mātem tut-: yas tutmak

mest olup zūnnār – zūlf açsa muḥikdürler eger

'aql u zühd ü 'ilm mātem tutsalar ĩmānıma (FK 573/5)

mecāl bir-: güç kudret vermek

yār tevbem bile gerçi mey birür birmey mecāl

yalbarıp 'özr aytkımdur tā mecālīm bardur (FK 184/4)

merhem yaq-: merhem sürmek, sıvazlamak

zaḥmığa merhem yağıp ğam-gĕn köngül şād olmadı

reḥneğa bbalçığı suvap vĕrānım ābād olmadı (FK 650/1) **ilk divanda yok**

mey koy-: içki koymak

lâcverdi çerh cāmıda şafağdın koydı mey

koy şafağ-gün bâdesin hem lâcverdî cām ara (FK 22/2)

mey tut-: şarap kadehi tutmak, içki sunmak

sâkiyâ mey tut ki derdiniñ devâsı bâdedür

hecrdin kim bolsa derd-i bî-devâğa mübbtelâ (FK 35/7)

miñnetidin kütqar-: sıkıntıdan kurtarmak- (cān)

öz öyige tüşmekin hem bilmey ölgüm kâşki

barsa katl iylep mini cān miñnetidin kütqarıp (FK 58/4) **ilk divanda yok**

mest çık-: sarhoş olmak, sarhoş durumda bulunmak

mest çıkıp deyrdin ol muğ-beçe

tefriğa saldı yana İslām ara (FK 25/6) **ilk divanda yok**

minnetin çık-: minnet etmek

bir ehl-i ‘ışknı yâri helāk iyler Nevâyîni

bu yanğlıg yârsız cān minnetin çıkmek helāk iyler (FK 154/9)

miñnet kiltür-: sıkıntı getirmek, sıkıntı oluşturmak

‘ışk her dem köñlüme bir özge miñnet kiltürür

hecr her sâ‘at başımğa özge şiddet kiltürür (FK 178/1) **ilk divanda yok**

minnet tut-: minnet etmek, borçlandırmak

derdini minnet tutup cānımğa iyler-min qabül

añglasam kim kem bolur bir zerre āzār ilgidin (FK 502/4) **ilk divanda yok**

muğtenem tut-: ganimet olarak alınmak

mest olup bir dem şebâb eyyâmını tut muğtenem

kim yigitlik dem-be-dem ötmektedir eyyām ara (FK 22/3) **ilk divanda yok**

muḥālif aylan-: dönmek, dolanmak, kuşatmak

iy cemālīnġ ŧem'īga cān birle kōnġlüm muḥterik

geh muḥālif aylanıp baŧıngġa gāhī müttefik (FK 323/1) **ilk divanda yok**

naḳd-i 'ömr bir-: ömrünü vermek, ömrün karŧılıġını vermek

zülfi sevdāsıġa naḳd-i 'ömr birdim āh kim

yitmedi cānımgā bu sevdāda cüz noḳŧān ni sūd (FK 131/4) **ilk divanda yok**

naḳd-i cān al-: can karŧılıġını almak, can nakdini almak

közünġ ḳanımgā sīr-āb itti özni naḳd-i cān alġaç

niçük kim mest birgey meyġa naḳd-i rāygān alġaç (FK 103/1) **ilk divanda yok**

naẓar sal-: bakmak, gözle bakmak

zülfi tāridın cünūnumnıġ yüz ança tıbı bar

kim naẓar saldım cünūnunm def'i tūmārıda pīç (FK 102/2)

nef' yitür-: yaralanmak, faydalandırmak

çu 'ömr öter bu kün özni neŧā ile ḥoŧ tut

ḳi taŋġla nef' yitürmes dirīġ ile efsūs (FK 241/7) **ilk divanda yok**

nihān tut-: sır tutmak, gizlemek

veh ki 'ıŧıġınġ zāhir itsem vehm irür ölmek maŋġa

ger nihān tutsam daġı cān ḥavfidur bī-ŧek maŋġa (FK 14/1)

nihān tut-: sır tutmak, gizlemek

ḥālını n'iylep nihān tutsun Nevāyī ḥaste kim

tıysa eŧkin āh urar yıġlar eger āhın tıyar (FK 141/8)

niŧān tiŧle-: deŧmek, yarmak

nezāre ehliġa ikki yaŋġı ay dik bolur dīni

çu ḳılsam ḳaŧlarınġ hecrinde cismimni niŧān tiŧlep (FK 51/4) **ilk divanda yok**

nīze tut-: mızrak tutmak

‘aşā yörürge mededdür velī ‘aşā ehli

çu nīze tuttu hem ol yük yörürge noqşāndur (FK 136/4) **ilk divanda yok**

ok çik-: ok çekmek, atmak

nidin ol köz çiker oq gūşelerdin

ger öltürmekke kılmaydur kemīnim (FK 447/4)

ot çakıl-: ateş yakılmak

hecr kâcidin közümge her zamān ot çakılır

bu çakınlarğa tenim hāşākini köydürdi köz- (FK 228/6)

ot salıptur-: ateş salmak, yakmak

çerh üze hürşîd imes kim bir kuyaş hicrānıdın

şu‘le-i āhım salıptur bu biyik țāremğa ot (FK 86/2) **ilk divanda yok**

ot sal-: üzme, sıkıntıya sokmak

bāg ara güllerge ot saldı Nevāyī nālesi

bī-nevā bülbülğa veh mundağ ün olğay mu ikin (FK 500/7)

ot sal-: üzme, sıkıntıya sokmak

ol melek-sīmā ki salmış hūsnidin ‘ālemğa ot

ķayda ķoyğay salmayın cins-i benī ādemğa ot (FK 86/1)

ot tüş-: üzölmek, sıkıntıya girmek

çun bağırdın sordum aytur andın ot tüşti mañğa

kim köngölge şu‘le saldı ‘ışķ berķ-ı āfeti (FK 627/3)

ot ur-: ateş yakmak

sāķiyā bāde ki devrān bile ehliğa vefā yoķ

sin eger cānğa ot ursanğ ki irür cānıma minnet (FK 80/7)

ölüp ölüp tiril-: ölüp ölüp dirilmek

ikki gözünğ ü lebinğ gamıdın

min-ħaste ölüp ölüp tirildim (FK 823) **ilk divanda yok**

‘ömrin kiçür-: ömür geçirmek

gerçi mey içmek imes ‘ömrin kiçürgen il feni (FK 683/43)

özige ivrül-: özine dönmek, dönüşmek

anınğ dik buzmamış gerdün min-i mecnün şeydānı

ki minğ devr özige ivrülse tapķay tüzmek imkānı (FK 662/1) **ilk divanda yok**

özlikdin kiç-: kendinden geçmek

nevāyī özlükidin kitçi dağı koydı ķadem

bu yolda imdi sebük-bār mu ikin āyā (FK 38/7) **ilk divanda yok**

özin sal-: bırakmak, terk etmek, kovmak

tişinğ şevķıda ğaltānlığ ara yüz ğuşede ķalğay

eger inçü özin salsa dür-i eşkim ķaķārında (FK 26/1)

rāst sal-: denk gelmek

‘ışķ ara könğlünğ tüzet kim rāst salğay ‘aks yār

közgü igri bolsa salur ‘aksini ruħsār keķ (FK 232/5) **ilk divanda yok**

raķam ķik-: yazı yazmak, işaretlemek

siħr taşnīf ara sürmey ķalemi

ki mininğ atıma ķikmey raķamı (FK 689/315) **ilk divanda yok**

revā kör-: uygun görmek

fīdāsı cān ü könğül iyledük vefā ol ay

ķılıp ulusķa revā kōrdi derd ü ğam bizge (FK 30/2)

rüst bağlan-: doğru bağlanmak, sağlam bağlanmak

ķun bu yirde iķkeridin rüst bağlandı ışık

ādem irmes ol kişi kim bāde-peymā bolmasa (FK 27/5) **ilk divanda yok**

şafâ al-: mutlu olmak, şenlenmek

rüşen durur ki mihr yüzünğdin alur şafâ

yoksa ni vech ile kamer andın tapar ziyâ (FK 297/6) **ilk divanda yok**

sâğar tut-: kadeh tutmak

cürm ü günehlerdin ötüp kiltürme yüzge kırkutup

lâle eger sâğar tutup müsîçe ger kılmış zinâ (FK 1/8) **ilk divanda yok**

şihhat tap-: iyileşmek

közlerinğ kanımını kıt iylerde şihhat taptılar

kim kılıpturlar ğızâ bimâr perhîz aşî dik (FK 337/5) **ilk divanda yok**

söz ayt-: sözleşmek, söylemek

söz aytsa hem ölüp ü hem tirilmekim ni ‘acceb

kim olsa telğ tekellüm şeker irür pāsuh (FK 117/3)

söz sal-: haber etmek, haber vermek

ol küy kaçdı itmişem iy vâ’iz anı men’ itip

her dem dime cennet sözün söz salmağıl maşşūd ara (FK 23/6) **ilk divanda yok**

şübüt bul-: meydana çıkmak, ortaya çıkmak

‘aşık öltürgüm disenğ yüz kıtla bu da’vî mañga

‘ışkıñğ dāru’l-każāsı içre bulmuştur şübüt (FK 90/3) **ilk divanda yok**

süret bağla-: gerçekleşmek, ortaya çıkmak

könğülde naķş andaķ bağlamış bir nāzenin süret

ki mümkün irmes andaķ tartmaķ naķķāş-ı Çîn şüret (FK 87/1) **ilk divanda yok**

şifâ bir-: şifa vermek, iyileşmek

nāmesin boynumğa astım derdime birdi şifâ

ol kitābet hırz-ı cān irmiş dimenğ mektüb imiş (FK 257/3)

şöhret tut-: ün kazanmak, ün salmak

anınġ hüsniçe 'ışķım tutti şöhret

ki boldı şem'çe pervâne meşhür (FK 168/4) **ilk divanda yok**

şür-ābe tōk-: göz yaşı dōkmek

lebiñġ hayālide şür-ābe tōksem andın irür

ki bir çüçüg birür ol yirde kim su bolġay şür (FK 145/3) **ilk divanda yok**

ta'līm al-: öğrenmek, okumak

deyr ara yüz muġ-beçe ta'līm alurġa koydı yüz

tā lebiñġ ihyāy-ı enfās-ı Mesīhā iylemiş (FK 255/3) **ilk divanda yok**

tanġ at- u çık-: şafak sökmek tan ağarmak

köz yumup açķuça tanġ atmış u çıķmış ġurşid

tün irür perde-i müşķin bile ġālinġġa ġicāb (FK 44/6)

tartıp çıkar-: bulup çıkarmak

ķaçan peykān körünmes hecr otınġ şu'lesi bolsa

anı tartıp çıkarmaķ zaġm içindin bar mudur imkān (FK 473/2) **ilk divanda yok**

tefriķa sal-: ayrılık, ikililik yapmak, yaratmak

mest çıkıp deyrdin ol muġ-beçe

tefriķa saldı yana İslām ara (FK 25/6) **ilk divanda yok**

tekkellüm başla-: konuşmaya başlamak, söz söylemek

külüp olturdı vü ilgim çikip yanıda yir birdi

tekkellüm başladı her lafzını dürr-i ġoş-āb iylep (FK 63/4) **ilk divanda yok**

temennā ur-: ortaya çıkmak, peyda olmak

germ-revlerġa eger hem-ķadem olmaķķa ġadim yoķ

hem alarınġ sonġıça urġalı bir ġām temennā (FK 5/4) **ilk divanda yok**

teskīn bir-: yatıştırmak, sakin kılmak

pend ile 'ıřkımgā her kim dise kim teskīn birey
āh kim bu otnı dem ile yana efzūn iter (FK 162/4)

terk buyur-: terk etmesini istemek, buyurmak

āsūde sıfatlıg tiledim pīr-i ıarīkat
devrān ilinię ūlfetidin terk buyurdı (FK 614/6) **ilk divanda yok**

tiş birkit-: diş bilemek, saplayıp yerleşmek, bağlanmak

derdin bağrıga zārī den-be-dem birkitti tiş
kūt ūçün bīmār yanęlıg kim ğızāsın tiřledi (FK 641/3) **ilk divanda yok**

tiş ırçayt-: dişleri göstererek sırtmak

bu gül-şen ğonçeside jāle irmes kim tiş ırçaytıp
küler āřufte būlbūl nevhasıga bī-vefālıgdın (FK 460/7) **ilk divanda yok**

tir akız-: ter akıtmak

her yan ol yūzdin tir akızdıńg mu
yā açar mihr çeşmesidin su (FK 545/1)

tirig ıal-: yaşamak, ōlmemek

çu sinsiz tirig ıalmışam yağışırak
bu yanęlıg tiriglikdin ōlmek mańga (FK 13/5)

tiriglikdin ōl-: yaşarken ōlmek

çu sinsiz tirig ıalmışam yağışırak
bu yanęlıg tiriglikdin ōlmek mańga (FK 13/5) **ilk divanda yok**

uykuğa koy-: uyutmak, uykuya dalmak

uykuęa itler ūni ger māni' irdi iy kōńgūl
imdi koymas uykuęa itlerini feryādıńg sinińg (FK 365/5) **ilk divanda yok**

vaṭan tut-: vatan yapmak, yurt tutmak

kim Nevāyī kibi bu deyr ara tutsa vaṭan

hūş u zūhd ü ḥıred ü dīn ile bī-gāne kirek (FK 347/7) **ilk divanda yok**

vefā aldur-: sözünde durmak , vefa göstermek, bağlılık göstermek

kimse könglin kimsedin istep vefā aldurmasın

bī-cihetdür kim ki ister bu gül-istāndın vefā (FK 41/6)

vefā kör-: vefa görmek

kimse hergiz körmedi çun ehl-i devrāndın vefā

ol ki devrān āfetidür ni ṭama' andın vefā (FK 41/1) **ilk divanda yok**

yarasığa tuz sip-: serpmek, acı çekmek, acıyı çoğaltmak

Nevāyī yarasığa köp sipme tuz

niçe bolsa nuṭkunğ be-gāyet melīḥ (FK 109/7) **ilk divanda yok**

yol tut-: yola çıkmak, hareket etmek

ḥalkdın yüz deşt yol tutsun kırağ ol zār kim

dir ki özni salmayın her laḥza minğ āzārğa- (FK 601/6)

yolıda cān bir-: can vermek, feda etmek

yolıda cān birdim ötti körmeyin cānān ni sūd

körse hem körmeske salıp zāyi' oldı cān ni sūd (FK 131/1) **ilk divanda yok**

yolığa kir-: yoluna girmek, benimsemek

çun fenā yolığa kirdim ağız könglümde ni taṅğ

kim sefer ehli çu 'azm itti bolur yanıda tuz (FK 223/3)

yüz karar-: kararmak utanmak mahçup olmak

şem'i vaşl iy kim közünğ yaruttı şād ol kim mininğ

rüzgārımğa qarardı dūd-ı hicrān birle yüz (FK 230/1)

yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek

ķiyāmet irdi ansız kim yüz açtı iy müslümānlar

boluñg vāķıf ki boldı fitne-i āhir zamān peydā (FK 37/6)

yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek

tutulmuş zülfünñg līkin yüz açsañg açılır köñglüm

siniñg allıñgdadur ol tilbeniñg bendi güşādı hem (FK 449/4)

yüz koy-: yönelmek, niyetlenmek

deyr ara yüz muğ-beçe ta'līm alurğa koydı yüz

tā lebiñg ihyāy-ı enfās-ı Mesīhā iylemiş- (FK 255/3), (FK 688/41)

yüz kör-: görünmek, ortaya çıkmak

her dem iy köz yaşı yüz körmey mini fāş iyleme

devletimdin ağgnadıñg yıllar çu altun üstine (FK 685/23) **ilk divanda yok**

yüz pāre kıl-: yüz parça yapmak

bağrımni tīg-ı hecr ile yüz pāre kıldılar

tā yār kūyidin mini āvāre kıldılar (FK 199/1) **ilk divanda yok**

yüzin tut-: bir yöne dönmek, yönelmek

şām ile şubħ er sarıg ağrıķ imesler pes nidür

tün saçın yayıp kıuyaş yırtıp yüzin tutmaķ 'azā (FK 40/6) **ilk divanda yok**

zaħmet çik-: güçlük çekmek, sıkıntı eziyet çekmek (gönül)

buzğalı köñglümni zaħmet çikmeñgiz iy derd ü gam

kim bu kişverni buzarğa hecr ħaylı yağı bes (FK 236/4)

zaħm iylep bağla-: yaralayıp sarmak ,bağlamak

ol kadar ol kāfir İslām ehlini katl iylemiş

kim şehādet barmağın hem zaħm iylep bağlamış (FK 282/1)

zār yıǵla-: zar zar ağlamak, feryad etmek
 arıp ni hālǵa aldın ki yār ılmas raħm
 niuk ki tıfl kibi zār yıǵlasam ınalıp (FK 70/5) **ilk divanda yok**

zāyil ıl-: kaybetmek (aıl)
 tüzüp meclis esāsın sākiyā ‘alımnı zāyil ıl
 ki ayret ‘āciz itmiş erħniǵ ‘ālī esāsında (FK 11/6) **ilk divanda yok**

zulum kör-: eziyet edilmek, zulm görmek
 zülfi zinciri ara minǵ zulum körsem iy köǵül
 cüz tazallüm isteme min mübtelādın özge iş (FK 270/4) **ilk divanda yok**

II. BÖLÜM

2. DİZİN-GENEL DİZİN

- āb- ı hayāt bol-**: ölümsüz olmak (FK 46/5) (FK 46/5)
- ‘āciz bol-**: çaresiz kalmak, gücü yetmemek (FK 221/1)
- ‘āciz it-**: çaresiz, güçsüz bırakmak (FK 363/3), (FK 11/8) , (FK 363/3)
- aç-**: açmak, saçını açmak,çözmek (FK 72/2)
- aç-**: açmak, aralamak (FK 435/7), (FK 229/3)
- aç-**: açmak (gül) (FK 153/4)
- açıl-**: açılmak (FK 266/4)
- açıl-**: açılmak (gül) (FK 26/4)
- açış-**: kaşınma ile hareketlenmek (FK 223/6)
- ‘adālet iyle-**: adletli davranmak (FK 8/9)
- adlaş-**: aldatmak, bir diğerini kandırmak (FK 62/8) **ilk divanda yok**
- āfet ol-**: bela olmak ,felaket olmak (FK 88/9)
- āfet yit-**: belaya uğramak (FK 88/9) **ilk divanda yok**
- āgāh kıl-**: haber vermek (FK 50/4) **ilk divanda yok**
- āgāz iyle-**: nazlanmak, naz yapmak-: (FK 66/2) **ilk divanda yok**
- ağır bol-**: ağır olmak (FK 9/6) **ilk divanda yok**
- ağır it-**: ağır etmek ağırlaştırmak (FK 318/1) **ilk divanda yok**
- ağızğa al-**: ağza almak, söz etmek (FK 512/6) **ilk divanda yok**
- ağızlar aç-**: birini incitmek, kötü söz söyleyip birinin kalbini kırmak (FK 273/4)
- ağrık bol-**: hasta dertli olmak (FK 40/1) **ilk divanda yok**
- ağrıt-**: ağrıtmak, acıtmak (FK 243/3) **ilk divanda yok**
- ağzıma kil-**: korkmak, endişelenmek (FK 48/3) **ilk divanda yok**
- ağzın aç -**: ağzını açmak söz etmek (FK 130/3) **ilk divanda yok**

ağzını tık-: konuşmamak sessiz kalmak (FK 657/6) **ilk divanda yok**

āh çık-: ah çekmek, feryad etmek (FK 249/1)

āhır it-: öldürmek (FK 113/9), (FK 113/9) **ilk divanda yok**

āhır kil-: sonu gelmek, son bulmak (FK 12/5) **ilk divanda yok**

ahtar-: araştırmak, aramak (FK 432/3)

ahterni yap-: yıldızlı yapmak (FK 72/5) **ilk divanda yok**

aḡla-: anlamak, idrak etmek, kavramak, hatıra getirmek (FK 2/4)

aķ-: akmak (kan) (FK 483/1), (FK 36/2)

aķ-: akmak, değişmek (sakal, renk yeşillik) (FK 136/2)

aķ-: akmak, yaş akmak, ağlamak (FK 14/7)

aķ-: akmak (heves) (FK 250/5) **ilk divanda yok**

aķadur-: akmak, akabilmek (kan) (FK 513/1)

aķız-: akıtmak, kan akıtmak, yaralamak (bağır, gönül) (FK 453/5)

aķız-: akıtmak, acıdan közden kan akıtmak (duygusal anlamda çekilen acıdan közden kan akıtmak) (FK56/6)

aķız-: uykusu gelmek, uyuyamamak (FK 183/3)

aķızmaķ başla-: akıtmak, akıtmaya başlamak (FK 282/2) **ilk divanda yok**

‘aķl kıl-: akıl etmek (FK 325/1)

‘aķl oķu-: akıl okumak, zihin okumak (FK 125/4)

‘aķl u cānım savrul-: akılı başından gitmek etkilenmek (FK 153/2)

al-: almak, istemek (FK 130/1)

al-: almak, elde etmek (FK 224/5)

alda-: aldatmak, kandırmak, yalan söylemek (FK 216/3)

aldara-: çok sevinmek kendinden geçmek (FK 261/5)

al ol-: kırmızılaşmak (FK 271/3) **ilk divanda yok**

aldur-: aldırmak (FK 421/1)

‘ālem it-: alemi meydana getirmek, yaratmak (FK 76/5)

‘ālem iyle-: işaretlemek (FK 61/9)

‘ār kıl-: utanmak, hicap duymak (gs311/7)

arıt-: temizlemek, kaldırmak (içerisinde bulunduğu duygusal durumdan (aşktan, suçluluktan temizlenmek arınmak) (FK 704/2) **ilk divanda yok**

armān kal-: hasret kalmak, özlemek (FK 57/7)

art-: artmak (hüsn, güzelliğin artması, güzelleşmek) (FK 128/3) **ilk divanda yok**

arzi-: layık olmak ,değmek kadir ve kıymet sahibi olmak (FK 165/3), (FK 222/7), (FK 233/9)

ārzū iyle-: arzulamak (FK 68/3)

ārzū kıl-: istemek, arzu etmek (FK 116/4)

as-: asmak salmak asılmak bağlamak (FK 186/3), (FK 257/3)

as-: asmak, salmak, asılmak, bağlamak (nazardan korunmak için boyna muska asmak) (FK 134/4) **ilk divanda yok**

asra-: besleyip büyütme (boyu uzamak gelişmek) (FK 126/3)

asra-: korumak kollamak (can, beden) (FK 33/4)

asra-: korumak, kollamak (gönlünü, sevgisini yabancılardan başkalarından korumak) (FK 294/3)

asra-: korumak, saklamak (aşığın, sevgiliden gelen ve aşığa saplanan okları (kirpikler) gönlünün içinde muhafaza etmek (FK 17/1)

asra-: saklamak (pinhan –sır saklamak-söylememek) (FK 229/9)

asray al-: saklayabilmek, koruyabilmek (FK 8/7) **ilk divanda yok**

‘āşık bol-: āşık olmak (FK 82/1)

āşkār it-: hünelerini göstermek, açığa çıkarmak (FK 712/2)

āşkār ol-: görünmek, ortaya çıkmak, belli olmak (FK 36/9)

āşkārā bol-: görünmek, ortaya çıkmak (iharetin ortaya çıkması belli olması) (FK 27/6)

āşkārā iyle-: açıklamak belli etmek ortaya çıkmak (FK 338/3)

āşüb çık-: kargaşa olmak, kargaşalık çekmek (FK 689/299) **ilk divanda yok**

aşur-: aşırmaq, geçirmek, yükselmek (FK 614/5), (FK 689/78)

at-: atmak, saplamak (ok atmak) (FK 77/3)

at-: atmak, fırlatmak (taş) (FK 267/1)

at-: atmak (sevgilinin kirpikleri bakışlarıyla (ok) āşığın bağına gönlüne temas etmesi, yaralaması etkileşim kurması) (FK 12/3)

at çıkar-: nam salmak, ün kazanmak (FK 351/6)

at-: iftira atmak (FK 278/3)

atın koy-: ad koymak, adını yazmak (FK 226/4) **ilk divanda yok**

- atlan-**: adlanmak, ünlenmek (FK 175/2), (FK 657/3)
- atlan-**: ata binmek, ata binip ilerlemek (FK 202/8), (FK 58/1)
- āvāre bol-**: başıboş olmak, boş boş gezinmek (FK 281/1)
- āvāre kıl-**: işinden alı koymak (FK 199/1), (FK 199/1) **ilk divanda yok**
- avla-**: gönül avlamak, bağlanmak, āşık olmak (FK 644/5)
- avuçla-**: avuçlamak, sarmalamak (FK 202/8) **ilk divanda yok**
- avut-**: avutmak, gönlü teselli etmek (FK 149/9)
- ayağığa tüş-**: ayağa düşmek (FK 518/2) **ilk divanda yok**
- ‘ayb it-**: ayıp etmek, kusur işlemek (FK 205/6), (FK 205/6)
- ‘ayb iyle-**: ayıp etmek, kusur işlemek (FK 219/2)
- ‘ayb ol-**: ayıp etmek kusur işlemek (FK 36/9)
- ayıķ-**: farkına varmak, hatırlamak (FK 657/3) **ilk divanda yok**
- ayıł-**: ayılmak, kendine gelmek uyanmak (FK 433/6), (FK 514/6)
- ayır-**: ayırmak, uzaklaştırmak (FK 630/3), (FK 473/5) , (FK 464/1) , (FK 689/356)
- aylanadur-**: dönmek, dolanmak kuşatmak (FK 177/1)
- aylan-**: çevrilmek, dolanmak, kuşatmak (FK 275/1)
- aylan-**: dolanmak kuşatmak (düşünmek anlamında) (FK 144/1)
- aylan-**: dolanmak kuşatmak (közünün önünde canlanması hatırına gelmesi) (FK 156/1)
- aylan-**: dolanmak, kuşatmak (FK 31/7)
- aylan-**: dönmek (FK570/2)
- aylan-**: dönmek (başı dönmek) (FK 337/1)
- aylandurmak iste-**: döndürmek istemek, dolandırmak, kuşatmak (FK 189/1)
- ayrıl-**: ayrılmak, uzaklaşmak (sevgiliden) (FK 440/2), (FK 293/7), (FK 416/1), (FK 385/2)
- ayrıl-**: ayrılmak, uzaklaşmak (ölümden uzaklaşmak, ölmemek) (FK 77/2)
- ayrıl-**: ayrılmak, uzaklaşmak (su) akmak akıp uzaklaşmak (FK 535/1)
- ayrıl-**: ayrılmak, uzaklaşmak, iyileşmek (FK 565/3)
- ayru tüş-**: ayrı düşmek, ayrı olmak (FK 444/4)
- aytıl-**: söylenmek, arz edilmek, anlatılmak (FK 686/13)
- ayt-**: söylemek, anlatmak (dert) (FK 245/2)
- ayt-**: söylemek, demek (FK 85/1)

aytur-: söyletmek (FK 394/3) **ilk divanda yok**

'azāb çık-: eziyet çekmek, eziyet edilmek (FK 540/2)

az-: sapmak, yoldan çıkmak (FK 501/7)

az-: sapmak, yoldan çıkmak akli başından gitmek (FK 365/4)

azık-: yolunu kaybetmek, şaşırarak (ösrük) (FK 626/4), (FK 264/4) **ilk divanda yok**

'azim ol-: niyetlenmek, kararlı olmak (FK 11/4)

'azm it-: kesin karar vermek, niyetlenmek (FK 196/1)

bāde tut-: şarap kadehi tutmak, şarap içmek (FK 12/8) **ilk divanda yok**

bāde-: **i nāb çık-**: duru, halis şarap içmek (FK 44/7)

bāğ ol-: bağ, bahçe olmak (FK 253/7)

bağla-: bağlamak tutmak, (zunnār- ı küfr) (FK 82/3)

bağla-: (bilni)bağlamak, tutmak zabt etmek (FK 342/4)

bağla-: bağlamak, tutmak (FK 212/4), (FK 73/3), (FK 470/7)

bağla-: birine sevda ile bağlanmak, sevmek (FK 116/2)

bağla-: zapt etmek, tutmak (gönlü) (fk 25/5)

bağlan-: bağlanmak, kapanmak, kapılmak (FK 156/1), (FK 419/4), (FK 611/3)

bağlan-: kapanmak, oluşmak ortaya çıkmak, takınmak (FK 341/4)

bağlat-: bağlamak, zapt etmek, denetimi altına almak (FK 69/7)

bağrı tal-: büyük acı çekmek (FK 70/7)

bağrım kan tol-: (üzüntüden)bağrı kan dolmak (FK 9/1) **ilk divanda yok**

bak-: bakmak (FK 16/3)

bara al-: vara bilmek (FK 38/4) **ilk divanda yok**

barıp aldur-: gidip aldirmek (iman değerini) (FK 60/6) **ilk divanda yok**

bar-: vurmak, isabet almak (FK 196/4)

bar-: ulaşmak gitmek (FK 173/6), (FK 254/2)

bar-: varmak, ulaşmak (âşığın feryadının, inlemesinin sevgiliye ulaşılması sevgili tarafından hissedilmesi) (FK 202/6)

bar-: varmak, gönülden bağlanmak (FK49/1)

baş akar-: yaşlanmak (FK 58/6)

baş al-: öldürmek (FK 446/9)

baş çıkar-: üstesinden gelememek (FK 688/72)

baş çık-: başta olmak, önde olmak, istekli olmak (FK 176/5), (FK 176/3), (FK 462/3)

baş indür-: bir yere bir zemine baş koymak, hürmet etmek (FK 449/7)

baş koy-: boyun eğmek (FK 277/3), (FK 331/6)

baş koy-: boyun eğmek (sevgiliye olan saygısını, sevgisini gösterme) (FK 462/3)

baş köterme-: baş kaldırmak, isyan etmek (FK 110/8)

başınğ indür-: indirmek (başını)eğdirmek (FK 89/4) **ilk divanda yok**

başınğğa ivrül-: başını döndürmek (FK 130/5)

başım çap-: baş kesmek (FK 467/4), (FK 467/4) **ilk divanda yok**

başımın kop-: ayrılmak, başından gitmek rahat bırakmak (FK 262/2) **ilk divanda yok**

başın kitür-: başını kesip getirmek, öldürmek (FK 515/5)

başkar-: yol göstermek, çevirmek, yönetmek (FK 432/6)

başla-: başlamak yol, göstermek (FK 9/3)

başla-: başlamak (akmaya) (FK 254/1)

bāver bol-: tasdik edilmek, inanılmak (FK 10/6)

bāver kıl-: inanmak, ikna olmak (FK 252/5)

bedel bol-: karşılığı olmak, karşılık vermek, bir şeye denk olmak, gelmek (FK 198/2)

ilk divanda yok

belā iyle-: sıkıntı vermek, kederlendirmek (FK 32/1) **ilk divanda yok**

belā bol-: kederlenmek tasalanmak (FK 15/3)

belā çık-: tasalanmak sıkıntı çekmek (FK 147/7) **ilk divanda yok**

belālar kıl-: sıkıntı gelmek, bela gelmek (FK 689/369) **ilk divanda yok**

bend it-: bağlamak düğümlemek (FK 274/1)

benefş it-: menekşe rengine döndürmek, menekşe renginde döndürmek (FK 203/5)

benefşe iyle-: menekşe rengine döndürmek (FK 279/1)

ber- taraf kıl-: saf dışı etmek, gidermek (FK 406/6) **ilk divanda yok**

ber- bāt bol-: perişan olmak harap olmak (FK 407/3) **ilk divanda yok**

berk-i gam saç-: gam kıvılcımını saçmak (FK 36/5)

beste- i dām iyle-: tuzak kurmak (FK 100/1) **ilk divanda yok**

beyān kıl-: anlatmak bildirmek (FK 187/4)

bî- gāneliğ iyle-: ilgisiz olmak, kayıtsız olmak (FK 1/7)

bi-dād kıl-: zulmetmek, işkence etmek (FK 176/6) **ilk divanda yok**

- bigen-**: beğenmek (FK 81/4)
- bi-hüş ol-**: sersemlemek, sarhoş olmak kendinden geçmek (FK 49/7) **ilk divanda yok**
- bi-kes it-**: kimsesiz olmak, yalnızlaştırmak (FK 170/6) **ilk divanda yok**
- bikri-**: sağlam olmak, kuvvetlenmek (FK 428/1)
- bil-**: bilmek, keşfetmek (FK 433/3)
- bilgür-**: belirtmek, ifade etmek, bildirmek, talimat vermek (FK 622/4)
- bir-**: vermek, içirmek (zehir- ağı) (FK 127/6)
- bir-**: su vermek (su, mey) (FK 43/4) (FK 662/8)
- birkit-**: denk gelmek içinde bir sıkıntının olması bulunması (gam, keder, sıkıntı) (FK 589/2)
- birkit-**: yerleştirmek, istihkam etmek (bağıra) (FK 51/1)
- birkit-**: sağlamlaştırmak (FK 419/2)
- birkit-**: sağlamlaştırmak, bağlamak yerleşmek (gönülde) (FK 576/6)
- bişür-**: pişirmek, yok etmek (hayalleri düşünceleri) (FK 598/3)
- bî-tehâşi ivrül-**: korkusuz olmak, değişmek (FK 160/4) **ilk divanda yok**
- biti-**: yazmak, kaydetmek (FK 30/4)
- bi- vefâlığ kör-**: vefasızlık görmek (FK 405/6)
- botra-**: parçalanmak, perişan olmak, dağılmak (ruhsal ve bedensel olarak) (FK 224/3)
- botra-**: saçmak dağıtmak parçalanmak (FK 620/1)
- botrat-**: dağıtmak, saçmak (gönülden yürekte) (FK 69/1)
- boyal-**: boyamak, boyanmak (FK 267/3)
- boyun sun-**: itaat etmek (FK 64/7), (FK 529/4) **ilk divanda yok**
- bulğan-**: bulanmak, kararmak (FK 275/9), (FK 177/1) **ilk divanda yok**
- butkar-**: inandırmak (FK 184/3) **ilk divanda yok**
- buyur-**: buyurmak emretmek istemek (FK 698/1), (FK 15/5)
- buz-**: bozmak (FK 116/3)
- buz-**: bozmak, harap etmek, kederlendirmek (gönül) (FK 573/4)
- buz-**: bozmak, ortadan kaldırmak (gam, keder) (FK 500/4)
- buz-**: bozmak, tahrip etmek (ev) (FK 481/4)
- buz-**: bozmak, yıkmak (ev, hane) (FK 501/4)

buzuğluk kı1-: bozmak yıkmak harap etmek, kötülük etmek (FK 246/7) **ilk divanda yok**

buzul-: bozulmak, tahrip edilmek kederlendirmek (gönül) (FK 260/3)

buzul-: bozulmak, yıkılmak, tahtüp olmak (FK 675/3), (FK 102/3)

bükül-: bükülmek, eğilmek (namazda) (FK 126/6) **ilk divanda yok**

bünyād iyle-: temel atmak, zemin hazırlamak, rehber etmek (FK 113/6) **ilk divanda yok**

büt iyle-: put haline getirmek (FK 681/43/V) **ilk divanda yok**

büt-: yetişmek, büyüme (gül) (FK 39/7)

büt-: batmak (iğne) (FK 24/4)

büt-: bitmek, oluşmak (yara) (FK 59/1)

cām kı1-: kadeh yaptırmak kadeh bardağı yaptırmak (FK 61/8)

cān al-: öldürmek (FK 598/1)

cān al-: ölmek (FK 50/1)

cān bir-: diriltmek yaşatmak (FK 26/7)

cān birip al-: can verebilmek (FK 215/6) **ilk divanda yok**

cān bir-: ölmek (FK 255/8)

cān bir-: ölmek, uğruna ölmek (FK 79/2)

cān bir-: yaşatmak, diriltmek, hayat vermek (FK 255/8)

cān çık-: ölmek (FK 371/4)

cān çık-: ölmek, can çekişmek (FK 536/3)

cān fidā kı1-: uğruna can vermek (FK 33/1)

cān yit-: bıkmak bezmek (FK 445/4), (FK 511/7)

cāndın kiç-: kendinden geçmek, yok olmak (FK 174/4) **ilk divanda yok**

cānım al-: öldürmek (FK 238/2)

cefā iyle-: eziyet etmek, incitmek (FK 216/1)

cefā kı1-: eziyet etmek, incitmek (FK 132/2)

cehd it-: çalışmak, çabalamak (FK 398/3) **ilk divanda yok**

cellād kı1-: cellatlık yapmak (FK 66/2) **ilk divanda yok**

cennet ivrül-: cennete çevirmek, cennet gibi yapmak (FK 644/2) **ilk divanda yok**

cerāhat kı1-: yaralamak (FK 51/9) **ilk divanda yok**

cevlān bir-: dolaşmak, gezinmek (fikirsel, düşünsel) (FK 3/9) **ilk divanda yok**

- cevr ü sitem iyle-**: eziyet etmek, haksızlık etmek (FK 61/2)
- cezm it-**: niyet etmek, karar vermek (FK 15/2) **ilk divanda yok**
- cılavdar ol-**: seyis olmak (FK 12/9) **ilk divanda yok**
- cilve kııl-**: görünmek, gözükmek (göze görünmek) (FK 28/2)
- cilve iyle-**: tecelli etmek, görünmek (FK 4/1)
- cilve kııl-**: görünmek, hareket etmek, çıkmak (FK 683/5)
- cilve kııl-**: görünmek, hareket etmek çıkmak (güneş) (FK 25/3)
- cilve kııl-**: görünmek, gözükmek (göze görünmek) (FK 28/2)
- cüdā kııl-**: ayırmak, uzaklaşmak, uzaklaştırmak (FK 327/9) **ilk divanda yok**
- cüdā tüş-**: ayrılmak uzaklaşmak (duygusal olarak, gönül anlamında) (FK 237/1)
- çāk it-**: yırtmak, parçalamak (gömlek) (FK 39/8)
- çāk iyle-**: yırtmak, parçalamak (göğsünü, yüreğini) (FK 154/1)
- çaķ ol-**: yırtılmak, parçalanmak (FK 9/3)
- çakıl-**: çakılmak, kakılmak (şimşek) (FK 221/3)
- çāre kııl-**: çare olmak, iyileşmek (gamına kederine) (FK 251/3)
- çarla-**: çağirtmak, bağirmek, seslenmek (FK 688/107), (FK 642/8) **ilk divanda yok**
- çaykal-**: sallanmak, çalkalanmak, arınmak, sudan geçirilmek (baħr -i ekşim) (FK 153/3)
- çaykal-**: sallanmak, esmek (FK 171/3)
- çerb it-**: uygun bulmak, uygun görnek (FK 51/8)
- çıbanın sal-**: yaralarını yayılması (çıbanın) (FK 104/4) **ilk divanda yok**
- çık-**: (şu'le-i āhım) çıkmak, dışarıya doğru çıkmak (FK 404/1)
- çık-**: doğmak ,çıkmaq (kuyuş,güneş) (FK 26/3)
- çık-**: binmek (at) (FK 65/1) **ilk divanda yok**
- çık-**: çıkmak (uğursuzluk nefsinden çıkmak) (FK 94/8) **ilk divanda yok**
- çık-**: çıkmak, dışarı çıkmak (sarhoş halde) (FK 175/1)
- çık-**: çıkmak, gitmek (FK 70/8)
- çık-**: çıkmak, ortaya çıkmak (FK 350/1), (FK 464/4), (FK 17/3), (FK 387/3)
- çıkār-**: çıkarmak, terk etmek (gönülden) (FK 527/1)
- çıkār-**: çıkarmak (candan benliğinden gönülden) (FK 257/5)
- çıkār-**: çıkarmak (FK 4/7), (FK 63/6), (FK 525/5) (FK 603/2)

- çıkış-**: çıkışmak, baş etmek, başa çıkmak (FK 688/54)
- çıkıl-**: çıkılmak (inandığı yoldan düşünceden) (FK 104/7) **ilk divanda yok**
- çırma-**: dolamak (ayrılığı) (FK 620/3)
- çırma-**: kuşatmak, çevirmek (güneşin, ayın kuşatmak, sarmak) (FK 689/301)
- çırma-**: sarmak kuşatmak çevirmek sararak gizlemek (FK 137/2)
- çırma-**: sarmak, kuşatmak (tenini bedeni) (FK 564/4)
- çırma-**: sarmak, kuşatmak, çevirmek, sararak gizlemek (özünü ruhunu benliğini) (FK 197/4)
- çırma-**: sarmak, kuşatmak, sararak gizlemek (gönül, can ipini) (FK 156/2)
- çırmal-**: sarılmak, meyletmek, yönelmek (felek, gök dünya)fk 39/4)
- çırmal-**: sarılmak, meyletmek, yönelmek (hayaline) (FK 611/6)
- çırman-**: sarılmak, dolanmak (FK 275/1)
- çırmaş -**: sarılmak (FK 178/7)
- çırmaş-**: dolaşmak (FK 62/5)
- çırmaş-**: dolaşmak (saç) (FK 102/9)
- çırmaş-**: dolaşmak, sarılmak (tār,tel) (FK 148/4)
- çik-**: bağlamak (kad –boy) (FK 126/1)
- çik-**: çekmek (FK 645/1), (FK 1/1)
- çik-**: çekmek, sürmek (çivit) (FK 389/2)
- çik-**: çekmek, içmek (gam keder zehrini) (FK 263/7)
- çik-**: çekmek, sapmak (doğru yoldan sapmak başını çekmek) (FK 490/6)
- çikil-**: çekilmek (FK 587/3)
- çivrül-**: dönmek, çevrilmek (FK 401/2)
- çokuş-**: gömmek (kalbi gömmek yok etmek) (FK 148/3) **ilk divanda yok**
- çom-**: suya dalıp çıkmak (FK 545/2)
- çörge-**: ateşte alazlamak, yakmak (gönül) (FK 388/3)
- çörge-**: ateşte alazlamak, yakmak (FK 620/2)
- çörge-**: ateşte alazlamak, yakmak (FK 436/3)
- çörge-**: yakmak, yanmak (FK 156/5)
- çubrut-**: birbirinin peşi sıra gitmek (FK 213/6) **ilk divanda yok**

çuğd bol-: baykuşlaşmak baykuş olmak, baykuşa benzemek (FK 140/5), (FK 24/7) **ilk divanda yok**

çüçüt-: tatlandırmak, şekerlemek (FK 663/6)

da'vî kııl-: şikayet etmek, iddada bulunmak (FK 71/9) **ilk divanda yok**

dâc iyle-: karartmak (FK 96/3) **ilk divanda yok**

dâğ koy-: dağlamak, yaralamak (FK 315/4) **ilk divanda yok**

dağl iyle-: girişmek, karışmak (FK 105/6) **ilk divanda yok**

dām iyle-: tuzak kurmak, tuzaklamak (FK 13/4)

dāne saç-: tohum atmak, ekmek (FK 141/4) **ilk divanda yok**

dānesin saç-: ekmek, tohum atmak (FK 519/3)

defn kııl-: gömmek defnetmek (FK 40/7) **ilk divanda yok**

dem bol-: bahsetmek (FK 9/6) **ilk divanda yok**

dem ur-: söz etmek, bahsetmek, söylemek (FK 36/8)

demī bol-: bir soluk olmak, bir zaman olmak (FK 231/1)

dest bir-: ortaya çıkmak, meydana gelmek, görünmek (FK 27/7)

deşt kııl-: çölleşmek, kurak olmak (FK 80/5) **ilk divanda yok**

devā kör-: şifa bulmak iyileşmek (FK 40/2) **ilk divanda yok**

devā yitkür-: şifa buldurmak (FK 359/5) **ilk divanda yok**

direm iyle-: akçe para yapmak (FK 61/5)

diyış-: söyleşmek (sır) (FK 565/5) **ilk divanda yok**

du'ā kııl-: dua etmek (FK 81/4) **ilk divanda yok**

dūd ol-: sıkılmak, içi daralmak (FK 122/1) **ilk divanda yok**

düşmen bol-: düşman olmak (FK 440/1) **ilk divanda yok**

düşmen kııl-: düşmanlık yapmak (FK 155/1)

düşmenliğ sal-: düşmanlık duygusu vermek, düşmanlık yapmak (FK 3/5) **ilk divanda yok**

düş-: **nām iyle-**: sövmek, sövüp saymak (FK 100/1) **ilk divanda yok**

ecel tap-: ömür son bulmak (FK 48/6) **ilk divanda yok**

ecel yit-: ömür son bulmak, ölmek (FK 508/1) **ilk divanda yok**

edā kııl-: yapmak, yapılmak, yerine getirmek (FK 422/1)

efgān kııl-: inlemek, acıyla bağırarak (FK 56/9)

- efğar it-: yaralamak (gönül) (FK 172/2)
- efsün kı1-: büyülemek (FK 130/1)
- efzün kı1-: çoğaltmak (FK 34/1)
- encüm kı1-: yıldızlaşmak, yıldız gibi olmak (FK 235/4) **ilk divanda yok**
- encüm ol-: yıldız olmak (FK 146/2) **ilk divanda yok**
- endüh u melâl iyle-: sıkılmak üzülmek (FK 225/1) **ilk divanda yok**
- eser kal-: iz kalmak, bir durumu duygunun eskisi gibi olmaması (FK 493/1) **ilk divanda yok**
- esir it-: esir etmek (FK 90/7)
- esir iyle-: esir etmek (FK 84/4)
- esir kı1-: esir etmek (FK 113/2)
- esir ol-: esir olmak, tutulmak, bağlanmak (FK 154/4)
- eşk- i hasret saç-: hasret göz yaşları dökmek, saçmak (FK 147/6) **ilk divanda yok**
- eşk eyle-: ağlamak, gözyaşı akıtmak (FK 392/1) **ilk divanda yok**
- eşk ivrül-: gözyaşına dönmek (FK 121/5)
- eşk tök-: gözyaşı dökmek (FK 290/2)
- fâni bol-: geçici olmak (FK 95/4)
- fâni ol-: ölümlü olmak, geçici olmak (FK 83/5)
- farz u sünen kı1-: zorunlu yapmak, olmak (FK 97/3) **ilk divanda yok**
- fâş ol-: açıklanmak meydana çıkarılmak (FK 325/2)
- fehm it-: anlamak (FK 139/3)
- fen iyle-: hüner, marifet göstermek (FK 443/1)
- fen kı1-: hüner, marifet göstermek (FK 155/1)
- fenâ kı1-: yok etmek (FK 132/7)
- ferrüh iyle-: kutlulandırmak, uğurlandırmak (FK 117/1) **ilk divanda yok**
- feryâd it-: bağırarak, feryad etmek (FK 119/3)
- ferzend kı1-: çocuk yapmak, çocuğu olarak kabul etmek (FK 59/7) **ilk divanda yok**
- fesâne bağla-: hikaye anlatmak (FK 17/7)
- fidâ kı1-: feda etmek, adamak (FK 263/8)
- fidāng bol-: feda edilmek, adanmak (cān) (FK 76/6)
- fidāng ol-: feda etmek, adamak (FK 517/7)

- fidā bol-**: feda etmek, adamak (FK 128/6)
- figān çik-**: inlemek, feryat etmek (FK 237/4)
- figān iyle-**: inlemek feryat etmek (FK 89/1)
- fıkr it-**: düşünmek, anlamak (FK 178/6) **ilk divanda yok**
- fıkr-**: **i muhāl iyle-**: imkansız bir düşünceyi düşünmek (FK 225/2)
- fırāk çik-**: ayrılık çekmek (FK 15/4)
- fitne sal-**: karışıklık çıkarmak (FK 72/5)
- gafil iyle-**: gafil düşürmek, gaflet de bulunmak (FK 70/9) **ilk divanda yok**
- hak bol-**: oyulmak, kazılmak (gönül) (FK 87/11) **ilk divanda yok**
- haķır kör-**: horlamak (FK 194/6)
- hal kıl-**: açmak, çözmek (göz) (FK 386/3) **ilk divanda yok**
- hāl ol-**: halletmek, gidermek (FK 12/1)
- hāl tili bol-**: ben oluşturmak (FK 17/3) **ilk divanda yok**
- galat çik-**: bir şeyin yanlış olması, doğru olmaması (FK 415/3) **ilk divanda yok**
- gam it-**: kederlenmek (FK 413/1) **ilk divanda yok**
- gam tap-**: gam bulmak, keder bulmak (FK 308/4) **ilk divanda yok**
- gam yi-**: tasalanmak, endişelenmek (FK 31/6) **ilk divanda yok**
- gammāz iyle-**: gammazlamak (FK 66/7) **ilk divanda yok**
- gamzenġ oķları tik-**: sevgilinin keskin bakışlarıyla bakması (FK 571/1) **ilk divanda yok**
- harām it-**: dinen yasaklamak (FK 420/9) **ilk divanda yok**
- harām ol-**: dinen yasaklanmak, haram olmak (FK 106/5) **ilk divanda yok**
- garaż bol-**: meyl olmak, meyl etmek (FK 101/8) **ilk divanda yok**
- garıķ ol-**: boġulmak (FK 106/2)
- gark ol-**: suya batmak, boġulmak (FK 366/2)
- hāşıl bol-**: ortaya çıkmak (FK 221/6)
- hāşıl iyle-**: ortaya çıkarmak (FK 118/2) **ilk divanda yok**
- hasretiġa tüş-**: hasretine kapılmak özlemek (FK 238/4) **ilk divanda yok**
- havāle it-**: başkasına bırakmak (FK 15/1) **ilk divanda yok**
- gavġa iyle-**: kavga etmek (FK 338/4) **ilk divanda yok**
- gavġa kıl-**: kavga etmek (FK 159/5) **ilk divanda yok**
- hayāl it-**: hayal etmek (FK 48/2)

- hāyil bol-**: perdelenme, engellenmek (FK 14/6) **ilk divanda yok**
- hayran kal-**: şaşa kalmak (FK 231/4) **ilk divanda yok**
- hayran körtün-**: hayran gibi olmak, hayran olmak (FK 180/6)
- hayret kıl-**: şaşmak, şaşırmak (FK 188/7) **ilk divanda yok**
- hazer iyle-**: sakınmak, kaçınmak (FK 493/2) **ilk divanda yok**
- hazer kıl-**: sakınmak, kaçınmak, korunmak (FK 37/8) **ilk divanda yok**
- gedā bol-**: dilenmek (güzelliğe)dilenci olmak (FK 225/6)
- gedā iyle-**: dilenmek (FK 255/5)
- gedālıg it-**: dilencilik etmek (FK 514/4) **ilk divanda yok**
- geş-**: dolaşmak, gezmek (FK 71/5)
- gızā kıl-**: beslemek, doyurmak (FK 216/5) **ilk divanda yok**
- gulu kıl-**: taşkınlık yapmak (FK 186/1)
- gunc u delāl iyle-**: naz, cilve yapmak (FK 225/7) **ilk divanda yok**
- gūr iyle-**: mezar yapmak (FK 372/8) **ilk divanda yok**
- guşe tut-**: bir işten elini ayağını çekmek (FK 102/8)
- güşede kal-**: köşede, uçta kalmak (FK 26/6) **ilk divanda yok**
- güyā bol-**: söylemek (FK 31/1) **ilk divanda yok**
- güyā it-**: söylemek, söyletmek (FK 378/2) **ilk divanda yok**
- gül bol-**: gül renkli olmak (FK 26/4) **ilk divanda yok**
- gül- āb iyle-**: gül suyu yapmak (FK 104/5) **ilk divanda yok**
- güm bol-**: kaybolmak, görünmez olmak (FK 425/9) **ilk divanda yok**
- güm kıl-**: kaybetmek, yitirmek (FK 235/3)
- gümān kıl-**: sanmak, zannetmek, şüphelenmek (FK 140/7) **ilk divanda yok**
- gümān sal-**: sanmak, zannetmek (FK 161/2)
- güng ü lāl ol-**: konuşamamak, lal olmak (FK 1/3) **ilk divanda yok**
- habersiz it-**: habersiz bırakmak (FK 38/1) **ilk divanda yok**
- hacil bol-**: utanmak, yüzü kızarmak (FK 72/6)
- haddin aş-**: sınırını aşmak azmak (FK 62/9) **ilk divanda yok**
- haderg at-**: ok atmak (FK 23/5)
- hāl tili bol-**: ben dili olmak (FK 17/3) **ilk divanda yok**
- halāş bol-**: kurtarmak, kurtuluşa ermek (FK 58/6)

ḥalās bol-: kurtulmak kurtuluşa ermek uzaklaşmak (sözünde durmayanlardan) (FK 35/9)

ḥāl- i leb ol-: dudağın üstündeki ben olmak (FK 90/2) **ilk divanda yok**

ḥāliş- 'yār bol-: hilesiz, katıksız yar olmak (FK 141/5) **ilk divanda yok**

ḥalk iyle-: yoktan var etmek, yaratmak (FK 54/2) **ilk divanda yok**

ḥalk yarat-: yoktan var etmek (FK 77/8) **ilk divanda yok**

ḥam bolup tur-: boyun eğmek, eğrilmek bükülmek (boyun) (FK 224/6)

ḥam it-: boyun eğmek, bükmek (FK 76/1)

ḥam kıl-: boyun eğmek, bükmek, kıvrırmak (FK 9/6)

ḥār tik-: diken batırmak, ekmek acı çektirmek (FK 688/58) **ilk divanda yok**

ḥarāb iyle-: yıkmak, viran etmek (FK 54/6)

ḥarc ol-: harcanmak, sarf edilmek (FK 99/1) **ilk divanda yok**

ḥāric kıl-: dışarıya atmak, dışarıda bırakılmak (FK 3/5)

ḥatā kıl-: yanlış yapmak, kusur işlemek (FK 352/3)

ḥat yaz-: yazı yazmak (FK 146/2)

ḥāy u huy iyli-: çılgılık atmak (FK 44/8) **ilk divanda yok**

ḥayāl iyle-: hayal etmek (FK 225/1)

ḥayāl kıl-: hayal etmek (FK 174/3) **ilk divanda yok**

ḥayāliğa tüş-: hayaline gelmek (FK 664/4) **ilk divanda yok**

hayret kıl-: şaşmak, şaşırmak (FK 182/3) **ilk divanda yok**

ḥazān koy-: sonbaharlaşmak (FK 254/7) **ilk divanda yok**

ḥazān sal-: sonbahar olmak (FK 161/6) **ilk divanda yok**

hecr kıl-: ayrılmak (FK 147/4) **ilk divanda yok**

helāk iyle-: mahvetmek (FK 154/1)

hem ḳadem ol-: arkadaş olmak (FK 5/4) **ilk divanda yok**

hevā kıl-: istemek, arzu etmek (FK 68/3)

hevā tol-: arzu ile dolmak (FK 201/7) **ilk divanda yok**

heves it-: arzu etmek, istemek (FK 314/7)

heves kıl-: arzu etmek (FK 530/4)

hezl iyle-: şaka etmek, alaya almak (FK 112/7) **ilk divanda yok**

ḥıdmet kıl-: hizmet etmek, hizmetinde bulunmak (FK 73/1) **ilk divanda yok**

- hilāl aş-**: ay açmak, aydınlanmak (FK 384/1) **ilk divanda yok**
- hitāp kı1-**: hitap etmek, etkili konuşmak (FK 43/3) **ilk divanda yok**
- hiz iyle-**: çoşmak, dalgalanmak (FK 452/7) **ilk divanda yok**
- hoş- hāl ol-**: mutlu olmak, iyi durumda olmak (FK 29/6) **ilk divanda yok**
- hoş tur-**: iyi durmak (FK 62/1) **ilk divanda yok**
- hoş tut-**: memnun etmek (FK 241/6) **ilk divanda yok**
- hoş-hāl ol-**: iyi durumda olunmak (FK 234/7) **ilk divanda yok**
- hoşrak körün-**: güzel görünmek (FK 542/3) **ilk divanda yok**
- humar it-**: sarhoş etmek (FK 654/7) **ilk divanda yok**
- hursend bol-**: kanaat etmek, yetinmek (duygusal olarak) (FK 18/6) **ilk divanda yok**
- hurşîd ol-**: güneş olmak (FK 31/5) **ilk divanda yok**
- hurşîd ol-**: güneş olmak, güneş gibi aydınlatmak, ısıtmak (FK 31/5) **ilk divanda yok**
- hüşî yıkıl-**: akli gitmek delirmek (FK 365/4) **ilk divanda yok**
- hüşum kal-**: akli kalmamak delirmek (FK 792) **ilk divanda yok**
- hücüm iyle-**: saldırmak, hücum etmek (FK 186/6) **ilk divanda yok**
- hüküm it-**: hükmetmek emir etmek (FK 12/9)
- hür-**: havlamak (FK 568/9) **ilk divanda yok**
- hüsn kı1-**: güzelleştirmek (FK 70/2)
- ıl-**: dikkate almak, dikkat etmek (FK 433/3) **ilk divanda yok**
- inal-**: inanılmak (FK 70/5) **ilk divanda yok**
- inan-**: inanmak (FK 571/6) **ilk divanda yok**
- ırçay-**: sırtmak (FK 266/2) **ilk divanda yok**
- ışk çık-**: aşk acısı çekmek (FK 422/4)
- ışk it-**: âşık etmek, âşık olmak (FK 150/9)
- ıyân iyle-**: açıklamak, belli etmek (FK 397/2)
- ıyân kı1-**: âşık olmak (FK 84/3)
- ıyân kıl-**: açıklamak, belli etmek (FK 36/9)
- ızhâr iyle-**: göstermek, ortaya çıkarmak (FK 506/1) **ilk divanda yok**
- ıztırâb iyle-**: elem ve acı vermek, üzme (FK 63/3)
- ıztırâb sal-**: acı üzüntü salmak, yaymak (FK 264/1) **ilk divanda yok**
- ıbret al-**: bir olaydan ders almak (FK 82/3)

- ‘**ibret kiltür-**: ibret almak (FK 178/9)
- ictimāb bol-**: uzaklaşmak, çekinilmek (FK 16/7) **ilk divanda yok**
- iç-**: dert çekmek (FK 261/8)
- iç-**: içmek (FK 210/7), (FK 30/5), (FK 22/6)
- iḥdās kııl-**: meydana getirmek (FK 93/7) **ilk divanda yok**
- ig-**: eğmek, meyl ettirmek (FK 418/4)
- igir-**: âşıklık etmek, gazel söylemek, dönmek (FK 96/11)
- iḥtirāz it-**: sakınmak çekinmek korkmak (FK 311/7) **ilk divanda yok**
- iḥfā iyle-**: saklamak, gizlemek (FK 338/1) **ilk divanda yok**
- ingren-**: gizlice ağlamak, inlemek (FK 157/5) **ilk divanda yok**
- ik-**: ekmek (FK 491/3), (FK 514/1)
- iktihāl bir-**: sürmelemek sürme çekmek (FK 384/3) **ilk divanda yok**
- ‘**ilāc tap-**: çare bulmak (FK 199/6)
- ilhāḥ it-**: ısrar etmek (FK 106/3) **ilk divanda yok**
- ilt-**: iletmek göndermek ulaştırmak (FK 589/7)
- ilticā kııl-**: sığınmak (FK 327/8)
- iltimās kııl-**: kayırmak (FK 253/5) **ilk divanda yok**
- imkān iyle-**: imkan sağlamak (FK 339/3) **ilk divanda yok**
- imkān kııl-**: imkan sağlanılmak (FK 56/8) **ilk divanda yok**
- imkān sal-**: olanak vermek (FK 478/1) **ilk divanda yok**
- indür-**: indirmek (FK 427/4) **ilk divanda yok**
- indür-**: indirmek, kesmek, vurmak (FK 568/3) **ilk divanda yok**
- intizār bir-**: beklemek, gözlemek (FK 165/6)
- ip iş-**: ipin iki ucunu birbirine bağlamak (FK 277/4) **ilk divanda yok**
- irgendür-**: nefret ettirmek (FK 604/3) **ilk divanda yok**
- iriş-**: erişmek, ulaşmak (FK 11/2)
- irit-**: eritmek (FK 520/4)
- irşād it-**: doğru yolu göstermek, uyarmak (FK 120/5) **ilk divanda yok**
- isdür-**: estirmek (FK 350/9) **ilk divanda yok**
- ‘**isevī-dem iyle-**: nefesi ile şifa vermek (FK 30/3)
- isker-**: hayaline getirmek (FK 28/5) **ilk divanda yok**

iskir-: eskimek, köhne olmak (FK 488/8) **ilk divanda yok**

isle-: koklamak (FK 448/1)

iste-: istemek, arzu etmek (FK 520/4)

istihāre kıl-: istiharede bulunmak, istihareye yatmak (FK 251/7) **ilk divanda yok**

istima' it-: dinlemek, kulak vermek (FK 220/1) **ilk divanda yok**

iş açıl-: gereksiz bir durum ortaya çıkmak (FK 248/1)

iş bol-: davranmak, hareket etmek (FK 260/3) **ilk divanda yok**

iş kıl-: davranmak, hareket etmek (FK 251/5)

iş tüş-: bir işin kişi üzerinde kalması, o işi yapmak zorunda kalması (FK 559/3) **ilk**

divanda yok

iş-: eşmek (gönüsel anlamda, derdini gönlünü) (FK 540/1) **ilk divanda yok**

işit-: işitmek (FK 133/4)

'işve birle bak-: naz ile bakmak, nazlanmak (FK 553/5)

'işve iyle-: nazlanmak (FK 354/1)

itit-: keskinleştirmek, bilemek (FK 353/1) **ilk divanda yok**

ittifāk kıl-: uyuşmak, anlaşmak, sözleşmek (FK 150/8) **ilk divanda yok**

ivrül-: dönmek (FK 106/6)

ivrül-: dönmek (gerdün, felek dünya) (FK 426/8)

ivrül-: dönmek (başı) (FK 388/3)

ivrül-: dönmek, çevresinde dönmek (güneş, kıyaşı) (FK 160/1)

ivrül-: dönmek. (dili) (FK 105/5)

'iyādet iyle-: hatırını sormak, ziyaretinde bulunmak (FK 30/3)

izhār kıl-: göstermek, ortaya çıkarmak (duygularını) (FK 48/2)

ķabūl iyle-: kabul etmek (FK 3/7) **ilk divanda yok**

ķabūl kıl-: kabul etmek (FK 132/4)

ķaç-: kaçmak uzaklaşmak (FK 15/6)

ķaç-: kaçmak uzaklaşmak (gamdan kederden) (FK 349/6)

ķadal-: saplanmak, batmak (FK 70/4) **ilk divanda yok**

ķadeķ ķik-: şarap içmek, içki içmek (FK 649/6) **ilk divanda yok**

ķadeķ iķ-: içki içmek (FK 17/6)

ķadem iyle-: hareket etmek (FK 61/3)

- ḳadem ḳoy-**: ayak basmak, hareket etmek (FK 38/7)
- ḳadem ur-**: yönelmek, ayak basmak yürümek (FK 311/10)
- ḳadem ur-**: yürümek ayak basmak (FK 391/7)
- ḳāf- ı 'ışḳ bol-**: aşk dağı olmak (FK 34/5) **ilk divanda yok**
- ḳāfir iyle-**: kafir olunmak (FK 45/4) **ilk divanda yok**
- ḳāfir ḳıl-**: kafirleştirmek, kafir etmek (FK 113/2) **ilk divanda yok**
- ḳāfūr bol-**: kafur kokmak, kafur kokulu olmak (FK 411/5) **ilk divanda yok**
- ḳahr ḳıl-**: helak etmek (FK 303/3) **ilk divanda yok**
- ḳaḳ-**: vurmak kakmak (FK 209/2)
- ḳal-**: kalmak, var olmak, yaşamak (FK 530/1)
- ḳal-**: varlığını korumak, sürdürmek (gönül) (FK 655/4)
- ḳal-**: ihtiyacı olmak, mecburiyet içinde olmak (FK 18/6)
- kal-**: kalmak, durmak, varlığını sürdürmek (FK 211/3)
- ḳal-**: kalmak, sürdürmek (FK 226/3)
- ḳalkān iyle-**: kalkan yapmak (FK 267/9) **ilk divanda yok**
- ḳal-**: var olmak, yaşamak (cān) (FK 47/2)
- ḳām it-**: arzulamak, istemek (FK 260/2) **ilk divanda yok**
- ḳan baḡlan-**: kederlenmek, hüzünlenmek (FK 533/4) **ilk divanda yok**
- ḳan al-**: kan almak (FK 103/2)
- ḳan bar-**: kan vermek, kan akıtmak (FK 196/2) **ilk divanda yok**
- ḳān bol-**: maden olmak cevher olmak, değerlenmek (FK 128/6) **ilk divanda yok**
- ḳan iyle-**: kan dökmek, cana kıymak (FK 339/7)
- ḳan ḳıl-**: kan dökmek, cana kıymak (FK 56/6)
- ḳan tōk-**: cana kıymak, ölüme sebep olmak (FK 112/1)
- ḳan yığla-**: kan ağlamak, serzenişte bulunmak (FK 412/1)
- ḳan yuk-**: bulaşmak tesir etmek, tesir etmek (FK 266/7) **ilk divanda yok**
- ḳan yut-**: sabretmek (FK 164/4) , (FK 213/3)
- ḳana-**: kanamak (FK 567/3) **ilk divanda yok**
- ḳanat aç-**: kanat açmak, uçmak (FK 259/2) **ilk divanda yok**
- ḳanat-**: kanatmak (FK 51/3)
- kanḡā boyal-**: kana boyanmak, boyamak boyanmak (FK 459/2)

kanım tök-: cana kıymak, ölüme sebep olmak (FK 440/3)

kan-: kanmak (FK 435/2)

kapal-: kapanmak, kuşatmak, çevrelemek (duygusal anlamda sarmak, kuşatmak) (FK 70/6)

kara kıl-: karartmak, karanlık kaplamak (FK 327/4)

karangu bol-: karanlık çökmek, kararmak (FK 205/4) **ilk divanda yok**

karar-: kararmak (FK 70/3)

karar-: kararmak (göz) (FK 170/1)

karğa-: lanet etmek, beddua etmek (FK 282/5) **ilk divanda yok**

karı-: yaşlanmak, kocalmak (FK 84/5), (FK 683/44) **ilk divanda yok**

kaṭ' iyle-: sona erdirmek (FK 19/6) **ilk divanda yok**

kaşd iyle-: kastetmek, niyetlenmek öldürmeye çalışmak (FK 124/2)

kaşı-: kaşımak (FK 610/2) **ilk divanda yok**

katıl-: katılmak (FK 440/5)

katl it-: katletmek, öldürmek (FK 176/7) **ilk divanda yok**

katl iyle-: katletmek, öldürmek (FK 103/4)

kov-: kovmak sürmek (FK 227/2), (FK 100/1)

kovdur-: kovdurmak, uzaklaştırmak (FK 360/7) **ilk divanda yok**

kay-: vazgeçmek (gönül) (FK 555/4) **ilk divanda yok**

kaygur-: kaygılanmak, tasalanmak (FK 549/6)

kaytara aylandur-: döndürmek, çevrilmek, dolanmak kuşatmak (FK 569/1)

kaytar-: geri döndürmek, çevirmek (FK 413/7), (FK 518/5)

kayt-: dönmek, dönüp gitmek (FK 358/9), (FK 641/6)

kaṣā it-: sonradan yerine getirmek (FK 4/5) **ilk divanda yok**

kazgan-: kazanmak, edinmek (FK 275/10), (FK 144/6)

kaz-: kazmak (FK 379/2)

kefen kıl-: kefenlemek (FK 372/7)

kem bol-: fena olmak, kötü olmak (FK 482/9)

kem iyle-: kötüleştirmek (FK 130/1)

kem kıl-: kötüleştirmek (FK 535/1) **ilk divanda yok**

kemend it-: bağlamak (FK 274/3) **ilk divanda yok**

- kemend tak-**: kement bağlamak, takmak (FK 130/4) **ilk divanda yok**
- kerem it-**: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak (FK 5/8)
- kerem iyle-**: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak (FK 61/7) **ilk divanda yok**
- kesb it-**: çalışmak (FK 135/3) **ilk divanda yok**
- kıçkırış-**: feryad etmek, bağırmak (FK 602/3)
- kıla al-**: yapabilmek (FK 135/1), (FK 517/9)
- kıl-**: kılmak etmek, yapmak (FK 123/6), (FK 126/7)
- kıya bak-**: öfkeyle bakmak, süzgün süzgün bakmak (FK 212/2) **ilk divanda yok**
- kıyās kıl-**: karşılaştırmak (FK 256/3) **ilk divanda yok**
- kızar-**: kızarmak, kırmızı olmak (utancından) (FK 419/6), (FK 647/2)
- kızar-**: kızarmak (FK 620/4), (FK 630/3)
- kızart-**: kırmızı olmak, kızartmak (FK 382/4)
- kızıl bol-**: kırmızılaşmak (FK 230/3) **ilk divanda yok**
- kiçür-**: geçirmek (ömür) (FK 592/2)
- kinğeş-**: karşılıklı tanışmak (FK 64/2) **ilk divanda yok**
- kil-**: gelmek (FK 173/1), (FK 12/1)
- kiltür-**: getirmek (FK 212/5), (FK 364/1)
- kir-**: girmek (bedene) (FK 678/1)
- kir-**: girmek, dahil olmak (FK 167/2) (FK 125/1)
- kis-**: kesmek (dil) (FK 338/6)
- kis-**: kesmek, koparmak (FK 265/5)
- kisil-**: kesilmek, koparılmak (FK 412/9)
- kit-**: gitmek (FK 200/6), (FK 153/1)
- kitmān iyle-**: sır saklamak (FK 339/1) **ilk divanda yok**
- kivür-**: içeriye sokmak, koymak (FK 24/5)
- kiy-**: giyinmek (FK 31/3), (FK 259/6)
- kizdür-**: gezdirmek, dolaştırmak (FK 350/2)
- kiz-**: gezmek (FK 681/45)
- konğar-**: yerinden kımıldatmak koparmak, hareket etmek (FK 677/5) **ilk divanda yok**
- koldat-**: yardım etmek (FK 69/8) **ilk divanda yok**
- kon-**: konmak (kuş) (FK 259/5) **ilk divanda yok**

- ķop-**: ayrılmak, ayağa kalkmak, çıkmak. (FK 58/1)
- ķork-**: korkmak (FK 337/2)
- ķorkut-**: korkutmak (FK 1/8)
- ķoş-**: koşmak (FK 293/3) **ilk divanda yok**
- ķoşul-**: katılmak, karışmak (FK 576/9)
- ķoy-**: (koku)koymak bırakmak (FK 108/5)
- ķoy-**: bırakmak (FK 245/5), (FK 292/2)
- ķoy-**: koymak, bırakmak (yağ) (FK 312/3)
- ķozęa-**: hareket etmek karıştırmak birbirine girmek (FK 278/2), (FK 268/3)
- ķozęal-**: çoşmak, sevinmek, aşırı duygusal yoğunluk yaşamak (FK 153/2)
- ķozęal-**: karışıklık çıkarmak (FK 171/5)
- ķönęli toktat-**: gönlü fethetmek, alıkoymak (FK 282/3) **ilk divanda yok**
- ķönęli tutul-**: gönlü tutulmak, gönül kaptırmak (FK 229/8) **ilk divanda yok**
- ķönęlini sındur-**: gönlü kalbi kırmak, yaralamak (FK 554/9) **ilk divanda yok**
- ķönęlünę tutul-**: gönlü tutulmak, gönül kaptırmak (FK 121/9)
- ķönęlüm açıl-**: gönlünü açmak, gönül vermek (FK 59/2) **ilk divanda yok**
- ķönęlüm al-**: gönül almak, fethetmek (FK 126/4)
- ķönęlüm sal-**: gönül vermek (FK 197/5) **ilk divanda yok**
- ķönęren-**: söylenmek (FK 275/5) **ilk divanda yok**
- ķönęül bağla-**: güvenme (FK 295/6)
- ķönęül kıl-**: gönül vermek, gönlü hoş etmek (FK 18/3) **ilk divanda yok**
- ķöker-**: göğermek, yeşermek (FK 136/2)
- ķökert-**: yeşertmek (fitne sokmak, içinde fitnenin oluşmasını sağlamak) (FK 17/5) **ilk divanda yok**
- ķökre-**: kükremek (FK 275/1) **ilk divanda yok**
- ķömül-**: gömülmek (FK 588/4) **ilk divanda yok**
- ķömür-**: kemirmek (FK 568/5)
- ķöprek bol-**: çok daha fazlalaştırmak (sevgili) (FK 141/1), (FK 47/5) **ilk divanda yok**
- ķör-**: görmek (FK 425/8)
- ķörgüz-**: göstermek (FK 107/6) (FK 123/4)
- ķörün-**: görünmek (FK 591/6) (FK 180/1)

körün-: görünmek (duysal durumlardan zorlukların insana kolay görünmesi) (FK 180/3)

körset-: göstermek (FK 126/2)

köter-: götürmek, kaldırmak, taşımak (FK 469/5)

köy- –yanmak tutuşmak, eziyet görmek (gönlü) (FK 169/3)

köy-: eziyet görmek, yanmak (FK 305/4)

köy-: yanmak, tutuşmak (FK 10/5), (FK 120/2)

köydür-: yakmak, yandırmak (cehennemde) (FK 1/9)

köydür-: yakmak, yandırmak, mahvetmek, eziyet etmek (FK 17/4), (FK 150/1), (FK 221/1)

köydür-: yakmak, yandırmak (gönlü) (FK 122/5)

köymen-: bahane etmek, sebep bulmak (FK 156/3) **ilk divanda yok**

köz aç-: açmak, farkına varmak (FK 188/9)

köz sal-: göz atmak bakmak (FK 133/6)

köz tut-: ummak beklemek (FK 248/7)

köz yumup aç-: köz yumup açmak, aniden kısa sürede, çabucak ,derhal (FK 182/2)

kucuş-: kucaklaşmak (FK 62/1)

kuç-: kucaklamak, sarılmak (FK 174/1)

kul bol-: köle olmak, hizmet edilmek (FK 133/7)

kuşlaş-: birbirine kulak vermek (FK 569/2) **ilk divanda yok**

kullāb iyle-: çengellemek kancalamak (FK 277/5) **ilk divanda yok**

kūr iyle-: kör etmek, köreltmek (FK 224/4) **ilk divanda yok**

kurbān iyle-: kurban etmek (FK 477/6)

kur-: kurumak susuz olmak (FK 388/1)

kur-: kurumak (FK 40/2)

kurut-: kurutmak (FK 535/8) (ağız)

kurut-: kurutmak (FK 28/8)

kūt iyle-: beslenmek besin hazırlamak (FK 337/5) **ilk divanda yok**

kutkar-: kurtarmak (FK 497/7), (FK 50/5)

kutul-: kurtulmak (FK 230/6), (FK 277/7)

kutuz bol-: kuduz olmak (FK 215/5) **ilk divanda yok**

kuvan-: sevinmek, güvenmek (FK 5 64/6) **ilk divanda yok**

kuvvet bir-: kuvvet vermek (FK 39/9) **ilk divand yok**

kül bol-: kül olmak, yok olmak kül renginde olmak (FK 407/3) **ilk divanda yok**

küldür-: güldürmek (FK 427/8)

kül-: gülmek (FK 266/2), (FK 505/3)

lāl u medhūş iyle-: konuşturmamak ve şaşırarak dehşete uğramak (FK 165/7) **ilk divanda yok**

luṭf it-: iyilik etmek ihsanda bulunmak (FK 262/2)

luṭf iyle-: iyilik etmek, ihsanda bulunmak (FK 143/6) **ilk divanda yok**

ma'nī bol-: anlamı olmak, manalı olmak (FK 116/6) **ilk divanda yok**

maḥbūb kııl-: sevilme, sevmek (FK 46/2) **ilk divanda yok**

maḥbus bol-: hapsolmek (FK 241/1), (FK 241/1) **ilk divanda yok**

maḥkūm ol-: hükm olunmak, emredilmek (FK 354/6) **ilk divanda yok**

maḥrum it-: mahrum bırakmak, esirgemek (FK 166/4) **ilk divanda yok**

maḥsūs bol-: özel olmak, başkasında bulunmamak (FK 241/3) **ilk divanda yok**

maḥv ol-: yok olmak, yok olunmak (FK 340/6) **ilk divanda yok**

maḥzūn kııl-: kaygılandırmak (FK 34/1) **ilk divanda yok**

maḥzūz bol-: hoşlanmak, hoşlanılmak (FK 96/8) **ilk divanda yok**

maḥlas tap-: kurtulmak, kurtuluşa ermek (FK 259/7) **ilk divanda yok**

mānend it-: benzetmek eşleştirmek (FK 227/5) **ilk divanda yok**

mānend kııl-: benzetmek, eşleştirmek (FK 59/3) **ilk divanda yok**

māt ol-: yenilmek (duygusal,perişan olmak) (FK 117/6) **ilk divanda yok**

mātem kııl-: kederlenmek (FK 209/4) **ilk divanda yok**

mātem tut-: yas tutmak (FK 573/5)

me'men kııl-: sığınmak için emniyetli hale getirmek (FK 155/7) **ilk divanda yok**

me'vā bol-: yurt olmak, yerleşmek (FK 27/4) **ilk divanda yok**

mecāl bir-: güç kudret vermek (FK 184/4)

meded kııl-: yardım etmek, yardımda bulunmak (FK 132/5)

medrūs kııl-: eskitmek (çok gelip gitmekten eşik eskitmek) (FK 252/3) **ilk divanda yok**

meḥfūm iyle-: anlaşılmak, kavranmak (FK 653/3) **ilk divanda yok**

mehcūr it-: terk etmek, ayırmak (FK 517/6) **ilk divanda yok**

- mekān iyle-**: yerleşmek, bağlanmak (FK 146/4) **ilk divanda yok**
- mekş it-**: eğlenmek (FK 17/1) **ilk divanda yok**
- mekşūf bol-**: keşfedilmek, açılmak (FK 316/9) **ilk divanda yok**
- melūl bol-**: üzülmek, mahzunlaşmak (FK 16/4) **ilk divanda yok**
- memūc bol-**: üzülmek, mahzunlaşmak (FK 20/5) **ilk divanda yok**
- menzil iyle-** -: yerleştirmek (gönüle) (FK 237/6) **ilk divanda yok**
- merhem it-**: merhem olmak derdine çare olmak (FK 86/7) **ilk divanda yok**
- merhem yak-**: merhem sürmek, sıvazlamak (FK 650/1) **ilk divanda yok**
- meşh kıl-**: şekli değiştirmek çirkinleştirmek (FK 80/8) **ilk divanda yok**
- meşh iyle-** : İsa olmak (FK 12/4) **ilk divanda yok**
- mesken it-**: yerleşmek yer tutmak (FK 264/1) **ilk divanda yok**
- mest bol-**: sarhoş olmak, aklı başından gitmek (FK 44/1)
- mest çık-**: sarhoş olmak, sarhoş durumda bulunmak (FK 25/6) **ilk divanda yok**
- mest- i harāb bol-**: harap, sarhoş olmak (FK 44/9) **ilk divanda yok**
- meşgul ol-**: meşgul olmak, bir iş ile uğraşmak (FK 396/4)
- mey koy-**: içki koymak (FK 22/2)
- mey tut-**: şarap kadehi tutmak, içki sunmak (FK 35/7)
- meyl it-**: eğilmek, yönelmek (FK 111/3)
- midād iyle-**: yazmak, yazı mürekkebi yapmak, olmak (FK 119/1) **ilk divanda yok**
- miḥnetidin kūtqar-**: sıkıntıdan kurtarmak (cān) (FK 58/4) **ilk divanda yok**
- miḥnet kiltūr-**: sıkıntı getirmek, sıkıntı oluşturmak (FK 178/1) **ilk divanda yok**
- minnet tut-**: minnet etmek, borçlandırmak (FK 502/4) **ilk divanda yok**
- minnetin çık-**: minnet etmek (FK 154/9)
- mīrzā iyle-**: beyzade asalet sahibi etmek (FK 255/5) **ilk divanda yok**
- miz-bān bol-**: misafir perver olmak (FK 42/2) **ilk divanda yok**
- mu'ayyen kıl** –belirlemek, tayin etmek (FK 115/5) **ilk divanda yok**
- muḥkem bol-**: sağlamlaştırmak, desteklenmek, güçlendirmek (FK 266/3)
- muḥkem it-**: sağlamlaştırmak, desteklenmek, güçlendirmek (FK 100/7)
- muḥkem kıl-**: sağlamlaştırmak desteklenmek, güçlendirmek (FK 209/2) **ilk divanda yok**
- muğtenem tut-**: ganimet olarak alınmak (FK 22/3) **ilk divanda yok**
- muḥālif aylan-**: dönmek dolanmak kuşatmak (FK 323/1) **ilk divanda yok**

- muşahib bol-**: arkadaş olmak (FK 53/3) **ilk divanda yok**
- muz bağla-**: buz bağlamak, tutmak (FK 376/5) **ilk divanda yok**
- mużmer it-**: gizlemek, gizli etmek (FK 223/6) **ilk divanda yok**
- müberhen kıl-**: belli etmek, ispat edilmek (FK 155/6) **ilk divanda yok**
- mübhem kıl-**: örtmek, belirsizleştirmek (FK 209/9)
- mübtelā bol-**: belaya uğramak, belaya düşmek (FK 237/3)
- mübtelā tüş-**: kapılmak, bağlanmak (FK 237/3)
- müflis ol-**: iflas etmiş olmak, iflas etmek (FK 681/37) **ilk divanda yok**
- mültefit bol-**: iltifat edilmek, güler yüz göstermek (FK 121/7) **ilk divanda yok**
- mümkün ol-**: mümkün olmak, olası olmak (FK 118/3) **ilk divanda yok**
- münfek it-**: ayırmak, ayırt etmek (FK 14/3) **ilk divanda yok**
- münhasif ol-**: sönük olmak (yüz) (FK 24/3) **ilk divanda yok**
- münkir ol-**: inkar edilmek dinsiz olmak (FK 200/2) **ilk divanda yok**
- müşerref bol-**: şereflenmek (FK 502/2) **ilk divanda yok**
- müşerref iyle-**: şereflenmek, şereflendirmek (FK 96/5) **ilk divanda yok**
- müştaķ ol-**: özleyen olmak, özlemek (FK 8/4) **ilk divanda yok**
- müttehem iyle-**: suç işlemek, kabahatta bulunmak (FK 61/1) **ilk divanda yok**
- müyesser bol-**: kolay gelmek kolaylıkla yapılmak (FK 327/1)
- naķd- i 'ömr bir-**: ömrünü vermek, ömrün karşılığını vermek (FK 131/4) **ilk divanda yok**
- naķd- i cān al-**: can karşılığını almak, can nakdini almak (FK 103/1) **ilk divanda yok**
- naķş it-**: nakşetmek, süslemek (FK 271/5) **ilk divanda yok**
- namaz iyle-**: namaz kılmak (FK 226/5) **ilk divanda yok**
- namāz kıl-**: namaz kılmak (FK 219/6)
- nā- pesend ol-**: beğenilmemek, hoş karşılanmamak (FK 274/4) **ilk divanda yok**
- naşib ol-**: pay sahibi olunmak (FK 210/6)
- naşihat kıl-**: nasihat etmek (FK 9/8)
- nā- ümīd ol-**: ümitsiz olmak (FK 12/6) **ilk divanda yok**
- nażar kıl-**: bakmak, göz atmak (FK 21/3)
- nażar sal-**: bakmak, gözle bakmak (FK 102/2) **ilk divanda yok**
- nażār-bāz iyle-**: neşeyle bakmak (FK 66/6) **ilk divanda yok**

- nazm iyle-**: dizmek, söylemek, yazmak (FK 21/7) **ilk divanda yok**
- nef' yitür-**: yaralanmak faydalandırmak (FK 241/7) **ilk divanda yok**
- nezare kııl-**: seyretmek, bakmak (FK 251/1)
- nidā iyle-**: çağırarak (FK 253/6) **ilk divanda yok**
- nihān iyle-**: gizlemek, saklamak (FK 146/4) **ilk divanda yok**
- nihān kııl-**: gizlemek, saklama, yok olmak, ölmek (FK 40/7)
- nihān tut-**: sır tutmak, gizlemek (FK 14/1) (FK 141/8)
- niḳāb ol-**: peçeli olmak, peçe ile gizlemek (FK 639/4) **ilk divanda yok**
- niḳāh kııl-**: nikahlanmak (FK 106/7) **ilk divanda yok**
- nisbet iyle-**: bağlanmak, inadına yapmak (FK 55/2) **ilk divanda yok**
- nisbet kııl-**: inadına yapmak, bağlanmak (FK 91/7)
- nişān tişle-**: deşmek, yarmak (FK 51/4) **ilk divanda yok**
- nīze tut-**: mızrak tutmak (FK 136/4) **ilk divanda yok**
- nūş iyle-**: eğlenmek, işret yapmak (FK 94/1)
- nūcūm it-**: kaybolmak (güneş) (FK 6/2) **ilk divanda yok**
- nūzūl kııl-**: indirmek, gelmek, yerleşmek (FK 58/3) **ilk divanda yok**
- oḫşat-**: benzetmek, uygun görmek (FK 254/6)
- oḫurla-**: çalmak, hırsızlamak (FK 564/3) **ilk divanda yok**
- oḫşa-**: benzemek (övmek) (FK 23/2)
- oḫşaş-**: benzeşmek (FK 9/9) **ilk divanda yok**
- onḡal-**: sağlık bulmak iyileşmek (FK 430/2)
- ok çik-**: ok çekmek, atmak (FK 447/4)
- oḡu-**: okumak (FK 401/7)
- oltur-**: başım üzerinde oturmak, değer vermek (FK 359/3)
- oltur-**: bir yere yerleşmek (FK 450/6)
- oltur-**: oturmak, iletişim kurmak (FK 526/2)
- ornaş-**: oturmak, yerleşmek (FK 62/7) **ilk divanda yok**
- ornat-**: yerleştirmek oturtmak (vurmak, koymak) (FK 77/1) **ilk divanda yok**
- ot çakıl-**: ateş yakılmak (FK 228/6)
- ot salıptur-**: ateş salmak, yakmak (FK 86/2) **ilk divanda yok**

- ot salıptur-**: ateş salmak, yakmak (âşığın ah çekmesiyle- ortaya çıkan duygusal yoğunluğu belirtmek için) (FK 86/2) **ilk divanda yok**
- ot sal-**: üzme sıklığına sokmak (FK 500/7), (FK 86/1)
- ot tüş-**: üzülmek, sıklığına girmek (FK 627/3)
- ot ur-**: ateş yakmak (FK 80/7)
- oy-**: (tîg- ı hicrânınġ) oymak (FK 171/2)
- oyar-**: deldirmek, oydurmak (FK 236/5) **ilk divanda yok**
- oyġan-**: uyanmak (FK 144/7) **ilk divanda yok**
- oyġat-**: uyandırmak (FK 393/2) **ilk divanda yok**
- oyna-**: oynamak raks etmek hareket etmek (FK 224/6)
- oynat-**: oynatmak hareket ettirmek, raks ettirmek (FK 69/9)
- oyul-**: oyulmak (FK 338/7)
- oyul-**: oyulmak, çukurlaşmak (FK 455/1)
- oyup al -**: oyabilmek, delebilmek (FK 171/2)
- öçeş-**: düşmanlık etmek, bahse tutuşmak (FK 64/3) **ilk divanda yok**
- öç-**: sönmek, kül olmak (FK 351/3), (FK 493/1)
- öçür-**: söndürmek (FK 568/8)
- öġ-**: övmek (FK 280/8)
- öksü-**: eksilmek, azalmak (su) (FK 535/1)
- öksüt-**: eksiltmek (FK 366/6)
- öksüt-**: eksiltmek (gam, keder) (FK 71/7)
- öksüt-**: eksiltmek (kıymet, değer) (FK 74/2)
- öl-**: ölmek (FK 13/8), (FK 21/7)
- öltür-**: öldürmek (FK 221/4)
- ölüp ölüp tiril-**: ölüp ölüp dirilmek (FK 823) **ilk divanda yok**
- ‘ömrin kiçür-**: ömür geçirmek (FK 683/43)
- öp-**: öpmek (FK 115/1)
- örġen-**: öġrenmek, alışmak, bilgi edinmek (FK 144/4), (FK 47/4)
- örġet-**: öġretmek, bildirmek (FK 347/4)
- ört-**: örtmek (FK 32/3)
- örte-**: yakmak, tutuşturmak (FK 122/6)

- örte-**: yakmak, tutuşturmak, kavurmak (cânın) (FK 660/3)
- örte-**: yakmak, tutuşturmak (könğülni) (FK 248/6)
- örten-**: kaplamak, sarmak (FK 169/3)
- örten-**: yanmak yakılıp kavrulmak (FK 144/3), (FK 419/1)
- öt-**: ayrılmak (FK 101/9),
- öt-**: feragat edip vazgeçmek, affetmek (FK 131/1)
- öt-**: geçmek (FK 26/1)
- ötken-**: benzemek, öykünmek (FK 144/3)
- ötker-**: ezberden okumak (FK 76/3)
- ötker-**: geçirmek, aşırarak, ezberden okumak (FK 410/6), (FK 592/6)
- öyin kıl-**: ev kurmak, mekan eylemek yerleşmek (dert, keder) (FK 56/2) **ilk divanda yok**
- özige ivrül-**: özine dönmek dönüşmek (FK 662/1) **ilk divanda yok**
- özün sal-**: bırakmak, terk etmek, kovmak (FK 26/1)
- özlikdin kiç-**: kendinden geçmek (FK 38/7) **ilk divanda yok**
- pâre pâre kıl-**: parça parça etmek (gönül), parçalamak, parçalara ayırmak (FK 251/1) **ilk divanda yok**
- perçem it-**: kakül bırakmak (FK 76/3) **ilk divanda yok**
- perişân iyle-**: dağıtmak dağılmak perişan olmak (FK 36/3)
- perişân ol-**: dağılmak, perişan olmak (FK 100/4) **ilk divanda yok**
- pervâne bol-**: kendini aşkın ateşine kaptırmak, bağlanmak (FK 302/2)
- peydâ iyle-**: meydana gelmek, ortaya çıkmak (gam keder sıkıntı) (FK 338/7)
- peydâ iyle-**: meydana getirmek, yapmak (resim) (FK 255/2)
- peydâ kıl-**: ortaya çıkarmak, meydana gelmek (FK 37/8) **ilk divanda yok**
- peydâ ol-**: ortaya çıkmak (FK 36/1)
- peyvend it-**: bağlamak (gönül yarasını) (FK 227/1) **ilk divanda yok**
- peyvend kıl-**: bağlamak, ilgi kurmak (FK 59/1) **ilk divanda yok**
- pinhân iyle-**: gizlemek (aşkı) (FK 360/3)
- pinhân kıl-**: gizlemek örtmek (yarayı) (FK 56/3) **ilk divanda yok**
- pūye kıl-**: koşmak seğirtmek (FK 376/2) **ilk divanda yok**
- rahm it** –acımak, esirgemek (FK 57/9)
- rahm iyle-**: acımak, esirgemek, merhamet etmek (FK 224/1) **ilk divanda yok**

- rahm kıl-**: acımak esirgemek, merhamet etmek (FK 70/5)
- raḡam çik-**: yazı yazmak, işaretlemek (FK 689/315) **ilk divanda yok**
- raḡam iyle-**: anlatmak yazıya dökmek (FK 61/1) **ilk divanda yok**
- raḡkās bol-**: oyuncu olmak (FK 288/3) **ilk divanda yok**
- rāst bol-**: doğru olmak, uygun olmak (FK 21/5) **ilk divanda yok**
- rāst sal-**: denk gelmek (FK 232/5) **ilk divanda yok**
- red iyle-**: kabul etmemek, reddetmek (FK 3/7) **ilk divanda yok**
- rehn ol-**: esir alınmak (FK 38/6) **ilk divanda yok**
- rem kıl-**: korkutmak, ürkütmek (FK 31/1)
- reng it-**: renklendirmek, renk vermek (FK 136/2) **ilk divanda yok**
- resm it-**: resmetmek, iz bırakmak (FK 4/3) **ilk divanda yok**
- resm iyle-**: resim yapmak, iz bırakmak (FK 96/6) **ilk divanda yok**
- resm kıl-**: resm yapmak (FK 103/3) **ilk divanda yok**
- reşk bol-**: kiskanılmak (FK 193/4) **ilk divanda yok**
- revā kıl-**: yakıştırmak, uygun görmek (ayrılığı) (FK 330/2) **ilk divanda yok**
- revā kör-**: uygun görmek (FK 30/2)
- revān iyle-**: yürümek gitmek (FK 146/6)
- revzen bol-**: pencere olmak, kapanmak (FK 529/7)
- revzen iyle-**: kapamak, örtmek (bahtını) (FK 443/2) **ilk divanda yok**
- revzen kıl-**: kapamak, örtmek (FK 155/2)
- rīş kıl-**: yaralamak (FK 522/3)
- riyāzet iyle-**: kanaat etmek, dünya nimetlerinden vazgeçmek (FK 97/3) **ilk divanda yok**
- rūst bağlan-**: doğru bağlanmak, sağlam bağlanmak (FK 27/5) **ilk divanda yok**
- rūsvā iyle-**: rezil etmek (FK 222/3)
- rūsvā kıl-**: rezil etmek (FK 159/1)
- rūşen iyle-**: aydınlatmak, parlatmak (FK 63/3) **ilk divanda yok**
- ṭā'at iyle-**: ibadet etmek (FK 73/6)
- ṭa'n iyle-**: ayıplamak, yermek (FK 35/3) **ilk divanda yok**
- sa'y iyle-**: uğraşmak çalışmak gayret etmek (FK 89/2) **ilk divanda yok**
- sa'y kıl-**: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek (FK 52/5) **ilk divanda yok**
- saç-**: saçmak, serpmek, dağıtmak, açmak (ğam) (FK 71/3)

- saçıl-**: saçılmak, dağılmak (FK 26/5)
- saçıl-**: saçılmak, dağılmak (koku) (FK 594/1)
- saç-**: saçmak serpmek dağıtmak (yaş göz yaşı) (FK 269/1)
- saç-**: saçmak, serpmek dağıtmak, açmak (FK 128/9)
- saç-**: saçmak, dağıtmak (bulut) (FK 233/6)
- saç-**: saçmak, serpmek, dağıtmak, (ayrılık tohumu) (FK 147/6)
- şadka bol-**: sadaka olarak vermek (FK 134/2) **ilk divanda yok**
- şafâ al-**: mutlu olmak şenlenmek (FK 2/1), (FK 297/6) **ilk divanda yok**
- sağ ol-**: sağ ve salim olmak (FK 276/2)
- sâğar tut-**: kadeh tutmak (FK 1/8) **ilk divanda yok**
- sağın-**: sanmak, zannetmek (FK 28/4)
- sağın-**: özlemek, düşünmek, zannetmek, hatırlamak (FK 188/1)
- sal-**: salmak yollamak (FK 256/8)
- sallan-**: sallanmak (FK 114/7) **ilk divanda yok**
- san-**: sanmak, tahmin etmek, zannetmek dikkate almak, düşünmek (FK 571/2)
- sançıl-**: saplanmak sokulmak (ok) (FK 333/1)
- sançıl-**: saplanmak, sokulmak (FK 389/3), (FK 608/2), (FK 9/2)
- sanç-**: saplamak sokmak (diken, iğne) (FK 258/2)
- sanç-**: saplamak sokmak (sarık) (FK 279/3)
- sanç-**: saplamak, sokmak (FK137/2)
- şarf it-**: harcamak, kullanmak (FK 99/5) **ilk divanda yok**
- sarğarıp kal-**: sararıp kalmak (FK 40/5) **ilk divanda yok**
- sarğar-**: sararmak (ay) (FK 547/5)
- sarğar-**: sararmak, hasta olmak (FK 40/2), (FK 108/7)
- şarşar bol-**: şiddetli rüzgar çıkarmak (FK 14/8) **ilk divanda yok**
- sat-**: (ömr) satmak, ömrünü harcamak, ömrünü vermek (FK 313/6) **ilk divanda yok**
- sat-**: satmak, satılmak (kendini, özünü) (FK 69/3)
- savur-**: savurmak (FK 350/5) (FK 303/4)
- savur-**: savurmak (seher rüzgar) (FK 110/9) (FK 236/)
- savur-**: savurmak, aklını başından almak (FK 568/1)
- savut-**: soğutmak, uzaklaştırmak (FK 683/36)

- savut-**: soğutmak, uzaklaştırmak (gönlünü) (FK 366/4)
- şayd it-**: avlamak avlanmak (FK 123/2)
- şayd kıl-**: avlamak avlanmak (FK 91/3) **ilk divanda yok**
- sayğal-**: sarf edilmek, sayılmak (Nağd-: i āhir) (FK 153/5)
- saylan-**: sayılmak, itibar görülmek (FK 156/7) **ilk divanda yok**
- şay-**: saymak, hesap etmek (kabul etmek, tuhaf bir şey olarak kabul etmek) (FK 505/3)
- ser- efrāz ol-**: üstün olmak, yücelmek (FK 6/7) **ilk divanda yok**
- ser- firāz iyle-**: üstün olmak, yükselmek, yücelmek (FK 3/2) **ilk divanda yok**
- ser-güm bol-**: sarhoş olmak (FK 38/6) **ilk divanda yok**
- sevād it-**: karartmak, karalamak, çizmek, resm etmek (FK 551/5)
- sevdā iyle-**: sevdalanmak (FK 255/8) **ilk divanda yok**
- sevdā kıl-**: sevdalanmak (FK 159/9) **ilk divanda yok**
- seyr iyle-**: bakmak, seyretmek (FK 242/9) **ilk divanda yok**
- şihhat tap-**: iyileşmek (FK 337/5) **ilk divanda yok**
- sığ-**: sığmak, yer edinmek (FK 11/4)
- sık-**: sıkmak (FK 483/1) **ilk divanda yok**
- sık-**: sıkmak, sıkıntı vermek, daraltmak (FK 65/4) **ilk divanda yok**
- tināb iyle-**: kazığa bağlamak (FK 63/1) **ilk divanda yok**
- sındur-**: kırmak, kırdırmak, parçalamak (inancını) (FK 184/5)
- sındur-**: kırmak, kırdırmak, parçalamak (hayatın değerini) (FK 116/5)
- sındur-**: kırmak, parçalamak (FK 228/9)
- sın-**: kırılmak bozulmak (FK 490/4)
- sıpkar-**: süzerek içmek, sömürüp içmek (FK 316/6)
- sıpkar-**: akıl süzgecinden geçirmek (FK 432/8)
- sıpkar-**: süzerek içmek, sömürüp içmek (FK 518/3)
- sırık-**: kaçmak, savuşmak (FK 657/4) **ilk divanda yok**
- sikri-**: koşmak, seğirmek (FK 351/1) **ilk divanda yok**
- sikrit-**: koşmak, seğirmek (FK 399/4)
- sikrit-**: koşturmak (FK 268/3)
- silk-**: silmek, kakmak, sarımsak (FK 689/399) **ilk divanda yok**
- sivdūr-**: sevdirmek (FK 622/3) **ilk divanda yok**

- siv-**: sevmek (FK 31/3)
- şohbet iyle-**: sohbet etmek (FK 91/1) **ilk divanda yok**
- sor-**: sormak (FK 115/2)
- soyul-**: soyulmak (gül yaprağı) (FK 597/1)
- söz ayt-**: sözlemek, söylemek (FK 117/3)
- söz sal-**: haber etmek, haber vermek (FK 23/6) **ilk divanda yok**
- sözleş-**: sözleşmek, anlaşmak (FK 62/3)
- su bol-**: sulanmak, sulu olmak su gibi olmak (FK 171/3)
- su'âl iyle-**: soru sormak (FK 225/6) **ilk divanda yok**
- süd bol-**: faydalanmak (FK 131/3) **ilk divanda yok**
- süd kııl-**: kazanmak faydalanmak (FK 81/5) **ilk divanda yok**
- şaleb kııl-**: talep etmek, istemek (FK 68/6)
- şam-**: damlamak (FK 618/9)
- şarh iyle-**: tertiplemek düzenlemek (gönüle) (FK 490/3) **ilk divanda yok**
- şavâf it-**: tavaf etmek (FK 97/2) **ilk divanda yok**
- şüfân kııl-**: tufan çıkarma, meydana getirmek (FK 56/1) **ilk divanda yok**
- şügyân iyle-**: azmak, çoşmak, taşkınlık, çıkarmak (FK 339/5) **ilk divanda yok**
- şülû kııl-**: doğmak (güneş, ay) (FK 27/3) **ilk divanda yok**
- sun-**: sunmak arz etmek (FK 575/6)
- süret bağla-**: gerçekleşmek, ortaya çıkmak (FK 87/1) **ilk divanda yok**
- susa-**: susamak (FK 466/3)
- sustay-**: gevşemek, yorgun olmak (FK 474/3) **ilk divanda yok**
- şübüt bul-**: meydana çıkmak, ortaya çıkmak (FK 90/3) **ilk divanda yok**
- südre-**: sürümek itmek, def etmek (FK 350/1)
- südre-**: sürdürmek, kovdurmak (FK 590/1)
- sümür-**: tamamiyle- içmek (FK 613/2) **ilk divanda yok**
- sür-**: sürmek, uzaklaştırmak, kovmak (FK 113/8)
- sürt-**: sürtmek, sürmek sürçmek mesh olmak (fk 230/4), (FK 121/4) (FK 238/3)
- süz-**: süzmek, saflaştırmak ayırmak (FK 618/8)
- şād bol-**: mutlu olmak (FK 55/4)
- şehîd it-**: şehit etmek (FK 79/4) **ilk divanda yok**

- sem' bol-**: aydınlanmak (FK 305/2)
- şerh it-**: açıklamak, anlatmak (FK 151/3)
- şerh kııl-**: anlatmak (FK 9/3)
- şi'ār ol-**: kural olmak, adet olmak (FK 73/6) **ilk divanda yok**
- şifā bir-**: şifa vermek, iyileşmek (FK 257/3)
- şifte kııl-**: büyülemek, esir etmek (FK 84/1) **ilk divanda yok**
- şikāyet kııl-**: şikayet etmek, yakınmak (FK 224/1)
- şitāb iyle-**: acele etmek, hızlandırmak (FK 63/1)
- şiven kııl-**: inlemek, sızlamak, feryad etmek (FK 155/4) **ilk divanda yok**
- şöhret tut-**: ün kazanmak, ün salmak (FK 168/4) **ilk divanda yok**
- şumāre kııl-**: saymak, hesap etmek, değerlendirmek (aşkı) (FK 251/2) **ilk divanda yok**
- şūr- ābe tōk-**: göz yaşı dökmek (FK 145/3) **ilk divanda yok**
- ta'accüb iyle-**: şaşırarak, hayret etmek (FK 302/3) **ilk divanda yok**
- ta'accüb kııl-**: şaşırarak, hayret etmek (FK 102/9) **ilk divanda yok**
- ta'akḳul iyle-**: akıl etmek, akıl erdirmek (FK 28/6) **ilk divanda yok**
- ta'lim al-**: öğrenmek, okumak (FK 255/3) **ilk divanda yok**
- ta'n iyle-**: ayıplamak, yermek (FK 556/7) **ilk divanda yok**
- tāb iyle-**: parlatmak aydınlatmak (FK 277/4) **ilk divanda yok**
- tağ iyle-**: dağ yapmak, dağ gibi olmak (dert) (FK 80/5) **ilk divanda yok**
- taḥkīḳ iyle-**: araştırmak incelemek (FK 397/4) **ilk divanda yok**
- tahrīr it-**: yazmak, kaydetmek (FK 72/8) **ilk divanda yok**
- tanḡ at u çık-**: şafak sökmek, tan ağarmak (FK 44/6)
- tanḡla-**: şaşırarak, hayret etmek (FK 30/7) **ilk divanda yok**
- takṣīm iyle-**: bölmek, parçalamak (FK 362/2) **ilk divanda yok**
- talaş iyle-**: dalaşmak kavga etmek (FK 278/5) **ilk divanda yok**
- talaş-**: dalaşmak, kavga etmek (FK 269/6)
- tamiz-**: damlatmak (FK 598/5), (FK 344/5)
- taniş-**: tanışmak birbirini bilmek (FK 239/2)
- tanı-**: tanımak bilmek hatırlamak (FK 239/1)
- tanla-**: tanımak, ayırmak, sezinmek (FK 463/4) **ilk divanda yok**
- tap-**: tapmak, bağlanmak (kōḡül) (FK 334/3)

- tapa al-**: bulunabilmek (FK 681/93)
- tap-**: bulmak (FK 152/4)
- tap-**: tapmak (FK 108/5)
- tapıl-**: bulunmak, rastlamak, görülmek (FK 117/6), (FK 290/7)
- tapşur-**: teslim etmek, güvenmek, bel bağlamak (FK 375/6)
- tar ol-**: daralmak (FK 307/8) **ilk divanda yok**
- tar'if kııl-**: tanımlamak, ayrıntılarıyla anlatmak (FK 8/2) **ilk divanda yok**
- tarag' çık-**: taramak (FK 373/2)
- tarik-**: canı sıkılmak, daralmak, gönlü kırılmak (FK 306/4)
- tar'kal-**: dağılmak, saçılmak (FK 153/6)
- tar'kat-**: dağıtmak, parçalamak, bölmek (FK 581/1), (FK 103/4)
- tart-**: inlemek, ah çekmek (FK 165/1) (FK 558/1)
- tart-**: asılmak (FK 172/3)
- tart-**: çekmek (tiğ- ı intikām) (FK 379/4)
- tarta al-**: çekebilmek (FK 32/7)
- tartil-**: çekilmek (ip) (FK 371/5)
- tartıp çıkar-**: bulup çıkarmak (FK 473/2) **ilk divanda yok**
- taşavvur kııl-**: zihinde biçimlendirmek (FK 591/1)
- taşı-**: taşımak, nakletmek, göç etmek (FK 582/2) **ilk divanda yok**
- taşla-**: atmak, def etmek (FK 103/3), (FK 337/2)
- taş-**: taşmak, artmak, coşmak (FK 350/4)
- tavşal-**: derman kalmamak, eziyet görmek (FK 325/4), (FK 153/6)
- taya-**: dayamak kuvvet ve metanet vermek (FK 587/1)
- tayıl-**: kaymak (FK 630/7)
- te'kid iyle-**: güçlendirmek pekiştirmek (FK 118/6) **ilk divanda yok**
- te'sir kııl-**: iz bırakmak, etkilemek (FK 16/3) **ilk divanda yok**
- tebeh kııl-**: harap edilmek, bozdurulmak (FK 553/8) **ilk divanda yok**
- tebessüm it-**: gülmek gülümsemek (FK 16/3) **ilk divanda yok**
- tebessüm kııl-**: gülmek, gülümsetmek (FK 235/1)
- tefahhus kııl-**: detaylı bir şekilde araştırmak (FK 222/6) **ilk divanda yok**
- tefrika sal-**: ayrılık, ikililik yapmak, yaratmak (FK 25/6) **ilk divanda yok**

- tekellüm iyle-**: söylemek, konuşmak (FK 57/5)
- tekellüm kııl-**: söylemek, konuşmak (FK 354/3)
- tekkellüm başla-**: konuşmaya başlamak, söz söylemek (FK 63/4) **ilk divanda yok**
- temāšā iyle-**: seyretmek, gezmek (FK 255/7) **ilk divand yok**
- temennā bol-**: dilenmek, istenmek (FK 27/9) **ilk divanda yok**
- temennā iyle-**: dilemek, istemek (FK 336/2)
- temennā kııl** –dilemek, istemek (FK 5/8)
- temennā ur-**: ortaya çıkmak, peyda olmak (FK 5/4) **ilk divanda yok**
- teneffür it-**: tiksirmek (FK 257/9) **ilk divanda yok**
- terahḥum it-**: merhamet etmek acımak (FK 30/1) **ilk divanda yok**
- terahḥum kııl-**: merhamet etmek, acımak (FK 235/1) **ilk divanda yok**
- terāne iyle-**: nağme düzmek (FK 451/6) **ilk divanda yok**
- tereşşuḥ kııl-**: sızmak, sızıntı yapmak (kan damlası) (FK 143/5) **ilk divanda yok**
- terğīb it-**: arzu ettirmek, isteklendirmek (FK 168/6) **ilk divanda yok**
- terk buyur-**: terk etmesini istemek buyurmak (FK 614/6) **ilk divanda yok**
- terk it-**: terk etmek, bırakmak (FK 121/6)
- terk iyle-**: terk etmek, bırakmak (FK 302/4)
- terḫ kııl-**: terk etmek, bırakmak (FK 453/4)
- terk-i cünün kııl-**: terk etmek (deliliği) (FK 187/3) **ilk divanda yok**
- terk- i hūş it-**: anlayışı terk etmek (FK 63/7) **ilk divanda yok**
- teskīn bir-**: yatıştırmak, sakin kılmak (FK 162/4)
- teslīm iyle-**: teslim etmek (FK 362/7)
- tevbe it-**: tövbe etmek (FK 184/7)
- tevehhüm kııl-**: kurmak, kuruntuya düşmek (FK 235/2) **ilk divanda yok**
- tevekkül kııl-**: işi Allaha bırakıp kadere razı olmak (FK 503/6) **ilk divanda yok**
- tevellā iyle-**: yanaşmak, dost tutmak (FK 338/9) **ilk divanda yok**
- tevellā kııl-**: yanaşmak, dost tutmak (FK 159/7) **ilk divanda yok**
- tın-**: dinmek, kesilmek, rahata kavuşmak (FK 43/5)
- tın-**: dinmek rahatlamak kesilmek (nefes) (FK 231/2)
- tın-**: dinmek, kesilmek (göz yaşı) (FK 183/3)
- tındur-**: dinlendirmek, rahatlandırmak, dindirmek (FK 526/7)

- tın-**: işitmek, duymak (FK 561/3), (FK 565/7)
- tın-**: rahata kavuşmak, ferahlamak (FK 421/7)
- tıg ol-**: kılıçlamak, kılıçtan geçirmek (FK 189/1)
- tig-**: değmek, ulaşmak, erişmek, vasıl olmak (FK 22/7)
- tıng bol-**: eşitlemek denkleşmek (FK 48/6) **ilk divanda yok**
- tik-**: dikmek (ağzını) (FK 229/2)
- tik-**: dikmek (yama) (FK 501/2)
- tik-**: batırmak, saplamak (FK 36/2)
- tik-**: dikmek (muska) (FK 134/1)
- tikil-**: dikilmek (FK 623/4)
- tikil-**: dikilmek, dik durmak, ayakta durmak (FK 563/1)
- tilbe iyle-**: delirtmek (FK 372/2)
- tilbelik kıl-**: delilik yapmak (FK 341/9) **ilk divanda yok**
- tilbere-**: delirmek, divaneleşmek (FK 364/4)
- tilberet-**: delirtmek (FK 200/7) **ilk divanda yok**
- tile-**: dilemek, istemek, arzu etmek (FK 16/5)
- tilmür-**: bakmak ümit ve özlemlerle bakmak hasretle bakmak (FK 421/1)
- tişāl it-**: resmetmek, örneklemek (FK 259/2) **ilk divanda yok**
- tipren-**: tepinmek, deprenmek (FK 436/6)
- tipret-**: depretmek (FK 69/4) **ilk divanda yok**
- tir ağız-**: ter akıtmak (FK 545/1)
- tir ol-**: terlemek, ter olmak (FK 412/3) **ilk divanda yok**
- tire bol-**: bulanık olmak, bulanmak (FK 74/3)
- tirel-**: dirilmek, canlanmak (gönül) (FK 356/2)
- tirerek iyle-**: karartmak, bulanıklaştırmak (göz) (FK 422/5)
- tirgür-**: diriltmek, canlandırmak (FK 90/4) **ilk divanda yok**
- tirgüz-**: diriltmek, can vermek (FK 14/2)
- tirig bol-**: yaşamak (FK 341/1)
- tirig kal-**: yaşamak, ölmek (FK 13/5)
- tiriglikdin öl-**: yaşarken ölmek (FK 13/5) **ilk divanda yok**
- tiril-**: dirilmek canlanmak (FK 117/3)

tiş birkit-: diş bilemek, saplayıp yerleşmek, bağlanmak (FK 641/3) **ilk divanda yok**

tiş ırcayt-: dişleri göstererek sırtmak (FK 460/7), (FK 235/1) **ilk divanda yok**

tişil-: deşilmek, yarılmak (gönül) (FK 145/1)

tişle-: dişlemek, ısırarak (FK 266/5), (FK 51/1)

titret-: titretmek (FK 502/6) **ilk divanda yok**

tizil-: dizilmek, sıralamak (FK 157/3) **ilk divanda yok**

tofrağ iyle-: topraklaştırmak, toprak olmak (FK 232/4) **ilk divanda yok**

tofrağ ol-: toprak olmak, ölmek (FK 247/5)

toğra-: doğramak, parçalamak (FK 282/7)

toқта-: beklemek, alıkoymak, saklamak, dinlenmek (FK 126/5)

toқtat-: bekletmek, istirahat ettirmek (FK 282/3) **ilk divanda yok**

tol-: dolmak (cihān) (FK 370/6)

tol-: dolmak (gönül) (FK 237/4)

tola kııl-: doldurmak, doldurabilmek (ayrılık kadehi) (FK 330/7) **ilk divanda yok**

toldur-: doldurmak (FK 223/5) **ilk divanda yok**

tolğa-: dolamak, dolanmak etrafını sarmak, döndürmek (FK 277/4) **ilk divanda yok**

tolğan-: dolanmak, eğmek (FK 102/4)

tolğaş-: tokuşmak, dalaşmak (FK 62/6)

toy-: doymak (FK 267/7), (FK 385/3)

töhmet iyle-: suçlamak (FK 209/9) **ilk divanda yok**

tök-: dökmek, akıtmak (göz yaşı) (FK 309/4)

tök-: dökmek, saçmak, akıtmak (қан) (FK 52/2)

tökül-: dökülmek saçılmak (diş) (FK 254/1)

tökül-: dökülmek, saçılmak, yayılmak (gül) (FK 292/6)

töşe-: yaymak sermek (FK 148/6) **ilk divanda yok**

töz-: sabretmek, tahammül etmek (FK 515/4) **ilk divanda yok**

tu'me kııl-: azık hazırlamak, tatmak (FK 496/4) **ilk divanda yok**

tuğ-: doğmak (FK 425/4), (FK 524/6) **ilk divanda yok**

tur-: durmak, beklemek, akmak (FK 10/3), (FK 173/7)

tut-: tutmak, sunmak (kadeh) (FK 177/7)

tutaş bol-: bitişik, karşılıklı olmak (FK 269/3) **ilk divanda yok**

- tutaş-**: tutuşmak, ateş almak (kederlenmek, dertlenmek, hüzünlenmek) (FK 64/1)
- tutaş-**: tutuşmak ateş almak, koyulaşmak (FK 206/3), (FK 385/6)
- tut-**: gitmek, bir yola girmek (FK 254/9)
- tūtiyā bol-**: sürme çekmek, sürmelemek (FK 6/3) **ilk divanda yok**
- tut-**: sunmak, tutmak (FK 20/8)
- tut-**: tutmak, elde etmek (FK 420/7)
- tut-**: tutmak, (başka tutmak, değer, önem vermek) (FK 453/3)
- tuy-**: duymak, hissetmek (FK 263/9) **ilk divanda yok**
- tüg-**: bağlamak düğümlemek (FK 571/2), (FK 45/3) **ilk divanda yok**
- tügül-**: düğümlemek, bağlamak (FK 390/6) **ilk divanda yok**
- tüken-**: tükenmek, bitmek, nihayete ermek (FK 353/2), (FK 51/2)
- tüket-**: tüketmek bitirmek, sona erdirmek (FK 127/2)
- tüş-**: bağlanmak, kapılmak (sevdaya) (FK 569/6), (FK 237/3)
- tüş-**: düşmek, kaplamak (ç̄in) (FK 205/1)
- tüş-**: düşmek inmek, kapılmak (FK 136/6)
- tüş kör-**: düş görmek, rüya görmek (FK 519/2)
- tüz-**: söylemek (FK 566/6)
- tüz-**: düzenlemek, düzmek (FK 44/7), (FK 11/6)
- tüz bol-**: doğru olmak, düz olmak, doğruyu göstermek (FK 232/3) **ilk divanda yok**
- tüz ol-**: doğru olmak, düz olmak (FK 211/1) **ilk divanda yok**
- tüzel-**: düzelmek (iş) (FK 422/6)
- tüzet-**: doğrultmak, düzenlemek, doğru eylemek (FK 125/8), (FK 303/5) **ilk divanda yok**
- uç-**: görünmez olmak, zayıllık olmak (közden kaybolmak) (FK 463/1)
- uçra-**: karşılaşmak, rastlamak (FK 216/6)
- uçraş-**: görüşmek, buluşmak (FK 62/1) **ilk divanda yok**
- uçratur-**: karşılaştırmak, rastlamak (FK 397/7)
- uç-**: uçmak (FK 259/7), (FK 279/4)
- uç-**: uçmak, ıztırapla hareket etmek (FK 34/6)
- uçur-**: uçurmak, havaya, savurmak (FK 381/3) **ilk divanda yok**
- ulan-**: uzatılmak, eklemek, ulaştırmak (FK 232/7) **ilk divanda yok**

- ulaş-**: ulaşmak, yetişmek, kavuşmak (FK 64/6) **ilk divanda yok**
- unut bol-**: unutulmak (FK 197/3) **ilk divanda yok**
- unut-**: unutmak (FK 119/2), (FK 141/3)
- ur-**: vurmak, çarpmak, kesmek (FK 10/4)
- 'uryan kııl-**: soymak, çıplak olmak, soyulmak (FK 56/3)
- uşal-**: ufalanmak, parçalanmak, küçülmek (FK 30/4), (FK 207/2)
- uşat-**: ufalamak, kırmak, parçalamak (FK 624/5)
- uyak-**: batmak (güneş) (FK 95/5)
- uyak-**: utanmak (FK 793/1) **ilk divanda yok**
- uykuğa koy-**: uyutmak, uykuya dalmak (FK 365/5) **ilk divanda yok**
- uyu-**: uyumak (FK 175/5)
- uzal-**: uzanmak, sürüp gitmek, yetişmek (FK 321/5) **ilk divanda yok**
- uzat-**: uzatmak, göndermek, yolculamak, uğurlamak (FK 624/2)
- ükül-**: yığılmak, toplanmak (FK 588/4), (FK 642/4)
- üleş-**: pay etmek, paylaşmak (FK 323/3) **ilk divanda yok**
- ürk-**: korkmak, ürkmek (FK 113/3)
- ürküt-**: ürkütmek, korkutmak (FK 213/7) **ilk divanda yok**
- üstüvār it-**: sağlam etmek, sağlamlaştırmak (FK 369/8)
- üz-**: köngül kırmak, incitmek (FK 148/3)
- üzül-**: kırılmak, dağılmak, kesilmek (FK 24/1)
- vaķif it-**: idrak etmek, anlamak (FK 50/3) **ilk divanda yok**
- vaţan tut-**: vatan yapmak, yurt tutmak (FK 347/7) **ilk divanda yok**
- vefā aldur-**: sözünde durmak, vefa göstermek bağlılık göstermek (FK 41/6)
- vefā bol-**: vefa göstermek, sözünde durmak (FK 83/8)
- vefā iyle-**: vefa göstermek (FK 30/2)
- vefā kııl-**: sözünde durmayı istemek (FK 41/3)
- vefā kör-**: vefa görmek (FK 41/1) **ilk divanda yok**
- vezn it-**: tartmak (derdini)ölçmek (FK 164/2) **ilk divanda yok**
- vīrān kııl-**: harap etmek, yıkmak (FK 56/2)
- ya kııl-**: ok atmak, oklamak (FK 327/5) **ilk divanda yok**
- yād it-**: zikretmek, hatırlamak (FK 177/7)

- yād iyle-**: zikretmek, anmak, hatırlamak (FK 162/2)
- yağ-**: yağmak dökülmek yukarıdan düşmek (jāle) (FK 513/3)
- yağdur-**: yağdırmak (başına) (FK 522/2)
- yağdur-**: yağdırmak (belā) (FK 256/1)
- yağdur-**: yağdırmak (kan) (FK 240/3)
- yağdur-**: yağdırmak (kōnglüme) (FK 562/4)
- yağmā bol-**: yağmalamak, yağmalanmak
- yağma kııl-**: yağmalamak, yağmalanmak (gönlü) (FK 159/2)
- yağ-**: yağmak, dökülmek, yukarıdan düşmek (taş) (FK 267/2)
- yağ-**: yağmak dökülmek, yukarıdan düşmek (FK 411/5)
- yağşı bol-**: iyileştirmek, güzelleştirmek (FK 51/3) **ilk divanda yok**
- yak-**: yakmak (ot) (FK 250/1)
- yak-**: yakmak, tesir etmek, iz bırakmak, dokunmak, etkilemek (FK 177/2)
- yakıl-**: yakılmak, yanmak (gönül) (FK 248/6) , (FK 433/5)
- yalanğaç ol-**: çıplak olmak (FK 104/4) **ilk divanda yok**
- yalbar-**: yalvarmak (FK 184/4)
- yalğan körün-**: yalan görünmek, yanlış yalan olmak (FK 180/7)
- yalkııt-**: rahatsız etmek, bıktırmak, yalvartmak, yanıltmak (FK 582/4)
- yamat-**: yamatmak (FK 624/6)
- yan-**: dönmek, yönelmek, yanmak (FK 615/3)
- yan-**: yanmak (arzu ateşinde) (FK 143/7)
- yanç-**: döğmek, ufalamak, yumuşatmak (FK 618/3) **ilk divanda yok**
- yanç-**: ufalamak, yumuşatmak (gönlünü) (FK 375/4) **ilk divanda yok**
- yandaş-**: yaklaşmak, yanaşmak, yakınlaşmak (FK 369/4), (FK 550/2)
- yandur-**: döndürmek, yandırmak, yakmak (FK 60/9) **ilk divanda yok**
- yapıl-**: örtülmek, kapanmak (FK 248/2), (FK 419/8)
- yapın-**: örtünmek, kapanmak (FK 478/2) **ilk divanda yok**
- yapıştur-**: kapatmak, yapıştırmak (FK 508/2) **ilk divanda yok**
- yapışturul-**: yapıştırılmak (FK 557/4) **ilk divanda yok**
- yapış-**: yapışmak, konmak (FK 579/9)
- yap-**: yapmak, meydana getirmek (FK 130/7), (FK 727/2)

- yār it-**: sevmek, dost edinmek (FK 108/3) **ilk divanda yok**
- yara bol-**: yaralanmak (FK 281/2)
- yarasığa tuz sip-**: serpmek, acı çekmek, acıyı çoğaltmak (FK 109/7) **ilk divanda yok**
- yaşaş-**: yaşarmak, uygun düşmek (FK 18/2)
- yarat-**: yaratmak meydana getirmek oluşmak (FK 302/2)
- yaratıl-**: yaratılmak (FK 689/285)
- yarıl-**: yarılmak, yarılıp açılmak, parçalanmak (FK 529/7) **ilk divanda yok**
- yaru-**: aydınlatmak, parlamak (FK 20/1), (FK 505/1)
- yarut-**: aydınlatma, parlatmak (FK 110/5)
- yar-**: yarmak, parçalamak (FK 58/3)
- yasa-**: süslemek, yapmak, düzenlemek, hazırlamak, kurmak (FK 407/4)
- yasat-**: yaptırmak, hazırlatmak, imal ettirmek (FK 624/1) **ilk divanda yok**
- yastan-**: uzanmak, yaslanmak, dayanmak (FK 275/3)
- yaşar-**: yaşarmak, göz yaşı dökmek (FK 306/1)
- yaşun-**: saklanmak, gizlenme, örtünmek (FK 304/4) (FK 107/1)
- yaşur-**: örtmek, saklamak, gizlemek (FK 341/6), (FK 462/4), (FK 526/5)
- yat-**: yatmak, uzanmak (FK 624/3)
- yat bol-**: yabancı olmak (kendisine özüne) (FK 113/3) **ilk divanda yok**
- yavuş-**: yanaşmak, yaklaşmak, yakın olmak (FK 689/374)
- yavut-**: yaklaştırmak, yanına götürmek (FK 213/1)
- yavu-**: yaklaşmak, yakın olmak (FK 15/3)
- yay-**: yayma (saç) (FK 335/4)
- yay-**: ilan etmek, bildirmek, anlatmak yaymak (FK 368/7)
- yay-**: yaymak (FK 111/4)
- yazgur-**: suçlamak, yanılmak, suça itmek, yoldan çıkarmak (FK 60/5)
- yazıl-**: yazılmak, yayılmak, kaydedilmek (FK 134/6), (FK 205/3)
- yaz-**: yazmak (FK 272/1), (FK 105/3)
- yaz-**: yazmak, söylemek (derd) (FK 76/2)
- yığ-**: yığmak, toplamak, bir araya getirmek engel olmak
- yıgıl-**: toplanmak, bir araya getirilmek, sakınmak (FK 186/4)
- yıgla-**: ağlamak (FK 255/7)

- yıglaş-**: ağlaşmak (FK 62/1)
- yıglat-**: ağlatmak (FK 300/4)
- yık-**: yıkmak, kırmak (könglüm) (FK 147/3)
- yık-**: yıkmak, kırmak, devirmek (FK 449/5)
- yıkıl-**: yıkılmak, çökmek (bî-: dili) (FK 70/7)
- yıkıl-**: yıkılmak, devrilmek, çökmek (FK 317/5), (FK 374/3)
- yırt-**: kıyaş meydana getirmek, tamamlamak, parçalamak (FK 40/6)
- yıngıl kıl-**: hafiflemek zayıflamak (FK 318/1), (FK 318/1)
- yimrül-**: çökmek, harap olmak, yıkılmak (FK 231/6) **ilk divanda yok**
- yimür-**: yıkmak, harap edilmek, viran eylemek (dünyası yıkılmak harap olmak) (FK 568/2) **ilk divanda yok**
- yir öp-**: saygı ile selamlamak (FK 219/6)
- yir tut-**: gönülden kabul etmek, benimsemek (FK 21/1)
- yit-**: yetmek, kafi gelmek, ulaşmak, yetişmek (FK 643/6), (FK 1/4)
- yitil-**: ulaşmak, kaybedilmek, mahvolmak, perişan olmak (FK 190/1)
- yitil-**: yetişmek (FK 190/6) **ilk divanda yok**
- yitiş-**: vasil olmak, olgunlaşmak, kavuşmak (FK 131/5)
- yitiş-**: yetişmek, kavuşmak (FK 659/3), (FK 182/1), (FK 314/6)
- yitkür-**: ulaştırmak, vurmak (çevgân) (FK 487/5)
- yitkür-**: ulaştırmak, yükseltmek, yetiştirmek, eriştirmek (FK 165/1), (FK 291/5)
- yitür-**: ulaştırmak yetiştirmek, kavuşturmak (FK 258/3)
- yivüt-**: tahvil etmek değiştirmek döndürmek (FK 529/5) **ilk divanda yok**
- yoğrul-**: yoğrulmak (FK 610/8) **ilk divanda yok**
- yok ol-**: yok olmak (FK 418/5) **ilk divanda yok**
- yol tut-**: yola çıkmak, hareket etmek (FK 601/6)
- yolıda cān bir-**: can vermek, feda etmek (FK 131/1) **ilk divanda yok**
- yolıga kir-**: yoluna girmek, (FK 223/3)
- yoluk-**: karşılaşmak, rastlamak (FK 688/51)
- yondur-**: yoldurmak (FK 575/3) **ilk divanda yok**
- yon-**: yontmak, gerekli biçimi vermek için kesmek tıraş etmek (FK 579/1) **ilk divanda yok**

- yör-: yürümek (FK 16/2)
- yörü-: yürümek, gitmek (FK 136/4)
- yum-: yummak, kapamak, uyumak (göz) (FK 44/6)
- yut-: kapmak, sakinleşmek (könğül) (FK 549/3)
- yut-: sakinleşmek, yutmak, kapmak (FK 149/9)
- yuyul-: yıkanmak, temizlenmek (FK 688/82)
- yügür-: koşmak, hareket etmek (FK 260/4) (FK 179/2)
- yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek (FK 449/4), (FK 37/6)
- yüz bol-: yüz göz olmak, utandırmak (FK 652/9)
- yüz karar-: kararmak utanmak mahçup olmak (FK 230/1)
- yüz koy-: yönelmek niyetlenmek (FK 688/41), (FK 255/3)
- yüz kör-: görünmek, ortaya çıkmak (FK 685/23) **ilk divanda yok**
- yüz päre kı-: yüz parça yapmak (FK 199/1) **ilk divanda yok**
- yüzin tut-: bir yöne dönmek, yönelmek (FK 40/6) **ilk divanda yok**
- yüzlen-: yönelmek, gelmek, çalışmak, ilgilenmek (FK 380/7), (FK 321/1)
- za'f iyle-: zayıflamak takatten düşmek (FK 321/3) **ilk divanda yok**
- zabt iyle-: anlamak kavramak ele geçirmek (FK 294/3)
- zabt kı-: ele geçirmek, elde etmek (FK 157/4)
- zahmet çik-: güçlük çekmek, sıkıntı eziyet çekmek (gönül) (FK 236/4)
- zâhir bol-: görünmek, ortaya çıkmak (FK 114/6)
- zahm iylep bağla-: yaralayıp sarmak , bağlamak (FK 282/1)
- zahm kı-: yaralamak (FK 473/3) **ilk divanda yok**
- zahm ol-: yaralamak (FK 51/7) **ilk divanda yok**
- zahm ol-: yaralamak (FK 51/7) **ilk divanda yok**
- zâr it-: ağlamak, inlemek, feryad etmek (FK 67/1)
- zâr yıgla-: zar zar ağlamak feryad etmek (FK 70/5) **ilk divanda yok**
- zaruret bol-: çaresiz olmak, zorunlu olmak (FK 13/3) **ilk divanda yok**
- zâyi' ol-: kaybolmak, yok olmak, ölmek (FK 131/1)
- zâyil iyle-: kaybetmek (ruh) (FK 12/2)
- zâyil kı-: kaybetmek (akıl) (FK 11/6) **ilk divanda yok**
- zebân-mend kı-: dili bağlamak, konuşturmamak (FK 59/5) **ilk divanda yok**

- zehr bol-**: zehirlenmek (FK 269/4) **ilk divanda yok**
- zevāl ol-**: yok olmak son bulmak (FK 271/8) **ilk divanda yok**
- zībā iyle-**: süslemek, güzelleşmek (FK 255/1) **ilk divanda yok**
- zıkrıḡni iyle-**: anmak söz etmek (FK 4/3) **ilk divanda yok**
- zīnet iyle-**: süslemek bezenmek (FK 265/1) **ilk divanda yok**
- zuhur iyle-**: ortaya çıkmak, görünmek (FK 372/3) **ilk divanda yok**
- zulm it-**: eziyet etmek, zulm etmek (FK 243/3)
- zulm iyle-**: eziyet etmek zulm etmek (FK 54/2) **ilk divanda yok**
- zulm kııl-**: eziyet etmek, zulm etmek (FK 652/5)
- zulm kör-**: eziyet edilmek, zulm görmek (FK 270/4) **ilk divanda yok**
- zulumāt it-**: zulm etmek (FK 92/4) **ilk divanda yok**
- zülāl ol-**: saf ve güzel olmak (su) (FK 611/8)

III. BÖLÜM

3. KONULARINA GÖRE DİZİN OLUŞ FİİLLERİ

3.1. Temel Oluş Fiilleri

aķ- (FK 250/5) **ilk divanda yok**

arızı- (FK 233/9)

āşüb çık- (FK 689/299)

ayrıl- (FK 293/7)

başla- (FK 9/3)

buzul- (FK 102/3)

gūşede ķal- (FK 26/6) **ilk divanda yok**

köprek ol- (FK 47/5) **ilk divanda yok**

şübüt bul- (FK 90/3) **ilk divanda yok**

tiņg bol- (FK 48/6) **ilk divanda yok**

tüken- (FK 353/2), (FK 51/2)

tüş- (FK 136/6)

yaratıl- (FK 689/285)

yoğrul- (FK 610/8) **ilk divanda yok**

3.2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma, Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)

bāde tut- (FK 12/8) **ilk divanda yok**

bar- (FK 254/2), (FK 173/6)

bara al- (FK 38/4)

- bāde-i nāb çık-** (FK 44/7)
- büt -** (FK 59/1)
- çık-** (FK 404/1,FK 175/1), (FK 350/1), (FK 387/3), (FK 70/8)
- çırmaş -** (FK 102/9)
- çom-** (FK 545/2)
- çubrut -** (FK 213/6) **ilk divanda yok**
- kaç-** (FK 15/6)
- kağeğ çık-** (FK 649/6) **ilk divanda yok**
- kağeğ iç-** (FK 17/6)
- kağem koy-** (FK 38/7)
- kağem iyle-** (FK 61/3)
- kağem ur-** (FK 311/10)
- kal-** (FK 211/3)
- kał-** (FK 226/3)
- kil-** (FK 12/1)
- kir-** (FK 125/1)
- kir-** (FK 167/2)
- kit-** (FK 153/1)
- kit-** (FK 200/6)
- kivür-** (FK 24/5)
- kiz-** (FK 681/45)
- koş -** (FK 293/3) **ilk divanda yok**
- mest çık-** (FK 25/6) **ilk divanda yok**
- mey koy-** (FK 22/2)
- oyđan-** (FK 144/7) **ilk divanda yok**
- sırık-** (FK 657/4) **ilk divanda yok**
- sikri -** (FK 224/6), (FK 351/1) **ilk divanda yok**
- sikrit-** (FK 268/3)
- susa-** (FK 466/3)
- sustay-** (FK 474/3) **ilk divanda yok**
- şıtab iyle-** (FK 63/1)

tarta al- (FK 32/7)
tavşal- (FK 153/6)
tayıl- (FK 630/7)
temennā ur- (FK 5/4) **ilk divanda yok**
tig- (FK 22/7)
tizil - (FK 157/3) **ilk divanda yok**
tolğan- (FK 102/4)
tut- (FK 254/9)
uyu- (FK 175/5)
uzal- (FK 321/5) **ilk divanda yok**
yan (FK 615/3)
yasa (FK 407/4)
yastan (FK 275/3)
yol tut- (FK 601/6)
yör- (FK 16/2)
yörü - (FK 136/4)
yuyul- (FK 688/82)
yügür- (FK 260/4)
yüzin tut- (FK 40/6) **ilk divanda yok**

3.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma)

āb-ı hayāt bol- (FK 46/5)
açıl- (FK 266/4)
açış - (FK 223/6)
āfet ol- (FK 88/9),
āfet yit- (FK 88/9) **ilk divanda yok**
ağır bol- (FK 9/6) **ilk divanda yok**
ağırık bol- (FK 40/1) **ilk divanda yok**
āhir kil- (FK 12/5) **ilk divanda yok**
aķ- akmak (kan) (FK 36/2)

- ak- akmak (kan) (FK 483/1)
- ak- (FK 136/2)
- ak- (FK 14/7)
- akız- (FK 183/3)
- al- ol- (FK 271/3) **ilk divanda yok**
- art- (FK 128/3) **ilk divanda yok**
- arzi- (FK 165/3)
- arzi- (FK 222/7)
- āvāre bol-- (FK 281/1)
- ayıl- (FK 514/6)
- aylan - (FK 337/1)
- ayrıl- (FK 416/1), (FK 77/2), (FK 385/2)
- az- (FK 501/7)
- azık- (FK 626/4) **ilk divanda yok**
- bağlan- (FK 419/4)
- bak- (FK 16/3)
- baş akar- (FK 58/6)
- baş al- (FK 446/9)
- başım çap- (FK 467/4) **ilk divanda yok**
- belālar kıl- (FK 689/369) **ilk divanda yok**
- bi-hūş ol- (FK 49/7) **ilk divanda yok**
- bikri- (FK 428/1)
- bī-tehāşi ivrül- (FK 160/4) **ilk divanda yok**
- büt- (FK 24/4)
- cān al- (FK 50/1)
- cān bir- (FK 255/8), (FK 26/7), (FK 79/2)
- cān birip al- (FK 215/6) **ilk divanda yok**
- cān çık- (FK 371/4), (FK 536/3)
- cān fidā kıl- (FK 33/1)
- cellād kıl- (FK 66/2)
- çağ ol- (FK 9/3)

çıbanın sal- (FK 104/4) ilk divanda yok
çıрмаş - (FK 178/7)
çikil - (FK 587/3)
çivrül- (FK 401/2)
dest bir- (FK 27/7)
devā kör- (FK 40/2) ilk divanda yok
devā yitkür- (FK 359/5) ilk divanda yok
ecel tap- (FK 48/6) ilk divanda yok
ecel yit- (FK 508/1) ilk divanda yok
fen iyle- (FK 443/1)
fen kıl- (FK 155/1)
fidāng bol-- (FK 76/6)
ğark ol- (FK 366/2)
ğarîk ol- (FK 106/2)
geş- (FK 71/5)
ğulu kıl- (FK 186/1)
güm bol- (FK 425/9) ilk divanda yok
haddin aş- (FK 62/9) ilk divanda yok
halās bol- (FK 35/9)
ham bolup tur- (FK 224/6)
hāric kıl- (FK 3/5)
hāl tili bol-- (FK 17/3) ilk divanda yok
haṭā kıl- (FK 352/3)
hayret kıl- (FK 182/3) ilk divanda yok
hāy u huy iyle- (FK 44/8) ilk divanda yok
hayran körün- (FK 180/6)
hiz iyle- (FK 452/7) ilk divanda yok
hoş tur- (FK 62/1) ilk divanda yok
hoş tut- (FK 241/6) ilk divanda yok
hoş-hāl ol- (FK 234/7) ilk divanda yok
hoşrak körün- (FK 542/3) ilk divanda yok

ırçay- (FK 266/2) ilk divanda yok
 ig- (FK 418/4)
 inğren- (FK 157/5) ilk divanda yok
 iş kıl- (FK 251/5)
 iş tüş (FK 559/3) ilk divanda yok
 ivrül - (FK 105/5), (FK 106/6), (FK 388/3)
 kâfūr bol- (FK 411/5) ilk divanda yok
 ҡal - (FK 47/2), (FK 530/1)
 ҡana- (FK 567/3) ilk divanda yok
 ҡan al- (FK 103/2)
 ҡan bar- (FK 196/2) ilk divanda yok
 ҡan iyle- (FK 339/7)
 ҡan kıl- (FK 56/6)
 ҡanım tök- (FK 440/3)
 ҡarar- (FK 170/1)
 ҡarı- (FK 84/5), (FK 683/44) ilk divanda yok
 kem bol- (FK 482/9)
 kerem it- (FK 5/8)
 kerem iyle- (FK 61/7) ilk divanda yok
 ҡızar- (FK 620/4), (FK 630/3)
 kisil- (FK 412/9)
 köngül bağla- (FK 295/6)
 körin- (FK 591/6)
 körün- (FK 180/1)
 köy- (FK 305/4)
 kırı- (FK 388/1)
 ҡūt iyle- (FK 337/5) ilk divanda yok
 kül - (FK 266/2), (FK 505/3)
 meks it- (FK 17/1) ilk divanda yok
 merhem yaq- (FK 650/1) ilk divanda yok
 münhasif ol- (FK 24/3) ilk divanda yok

müyesser bol- (FK 327/1)
 nef' yitür- (FK 241/7) ilk divanda yok
 niḳāb ol- (FK 639/4) ilk divanda yok
 onḡal- (FK 430/2), (FK 51/3)
 oyna- (FK 224/6)
 oyul- (FK 338/7), (FK 455/1)
 öl- (FK 21/7), (FK 13/8)
 'ömrin kiçür- (FK 683/43)
 örten (FK 144/3), (FK 419/1)
 öt- (FK 101/9)
 özige ivrül- (FK 662/1) ilk divanda yok
 peydā kıl- (FK 37/8) ilk divanda yok
 pūye kıl- (FK 376/2) ilk divanda yok
 raḳḳās bol-- (FK 288/3) ilk divanda yok
 revān iyle- (FK 146/6)
 saç- (FK 128/9)
 saçıl- (FK 594/1)
 saḡ ol- (FK 276/2)
 sāḡar tut- (FK 1/8) ilk divanda yok
 sallan (FK 114/7) ilk divanda yok
 sançıl- (FK 389/3)
 sarḡar - (FK 108/7)
 sarḡarıp ḳal- (FK 40/5) ilk divanda yok
 ser-güm bol-- (FK 38/6) ilk divanda yok
 şıḡhat tap- (FK 337/5) ilk divanda yok
 şād bol-- (FK 55/4)
 şifā bir- (FK 257/3)
 tebessüm it- (FK 16/3) ilk divanda yok
 tebessüm kıl- (FK 235/1)
 tın- (FK 183/3), (FK 231/2), (FK 421/7), (FK 43/5)
 tiş ırcayt- (FK 235/1)

tereşşuh kıl- (FK 143/5) ilk divanda yok
 tipren- (FK 436/6)
 tir ağız- (FK 545/1)
 tir ol- (FK 412/3) ilk divanda yok
 tirig bol- (FK 341/1)
 tirig kal- (FK 13/5)
 tiriglikdin öl- (FK 13/5) ilk divanda yok
 tiril- (FK 117/3)
 tofrağ ol- (FK 247/5)
 toy- (FK 267/7)
 tökül- (FK 254/1)
 tuğ- (FK 425/4), (FK 524/6) ilk divanda yok
 tur- (FK 10/3)
 tüş- (FK 205/1)
 tüz ol- (FK 211/1) ilk divanda yok
 ulan- (FK 232/7) ilk divanda yok
 ükül- (FK 642/4)
 yalanğaç ol- (FK 104/4) ilk divanda yok
 yalğan körün- (FK 180/7)
 yapı- (FK 248/2), (FK 419/8)
 yapın- (FK 478/2) ilk divanda yok
 yara bol- (FK 281/2)
 yarıl- (FK 529/7) ilk divanda yok
 yaru- (FK 505/1)
 yaşar- (FK 306/1)
 yat- (FK 624/3)
 yığla- (FK 255/7)
 yığlaş- (FK 62/1)
 yinğil kıl- (FK 318/1)
 yok ol- (FK 418/5) ilk divanda yok
 yolıda cān bir- (FK 131/1) ilk divanda yok

yut- (FK 149/9)

za'f iyle- (FK 321/3) **ilk divanda yok**

zāyi' ol- (FK 131/1)

zevāl ol- (FK 271/8) **ilk divanda yok**

3.4. Duygu,Zihin

3.4.1. Duygular (ruhsal durum)

'āciz bol- (FK 221/1)

ağzıma kil- (FK 48/3) **ilk divanda yok**

āh çik- (FK 249/1)

'akl u cānım savrul- (FK 153/2)

aldara- (FK 261/5)

arıt- (FK 704/2) **ilk divanda yok**

armān al- (FK 57/7)

ārzū iyle- (FK 68/3)

'ār ıl- (gs311/7)

'āşık bol- (FK 82/1)

aşur- (FK 614/5)

'ayb ol- (FK 36/9)

'ayb it- (FK 205/6)

'ayb iyle- (FK 219/2)

'azm it- (FK 196/1)

'azim ol- (FK 11/4)

avla- (FK 644/5)

aylan- (FK 31/7)

aylanadur- (FK 177/1)

ayrıl- (FK 440/2), (FK 565/3)

ayru tüş- (FK 444/4)

bağlan - (FK 156/1), (FK 611/3)

bağrı tal - (FK 70/7)

bağrım kan tol- (FK 9/1) ilk divanda yok
 bar- (FK 202/6), (FK49/1)
 baş ık- (FK 176/5)
 başıngğa ivrül- (FK 130/5)
 baş koy- (FK 462/3)
 belā bol-- (FK 15/3)
 belā ık- (FK 147/7) ilk divanda yok
 belā iyle- (FK 32/1) ilk divanda yok
 ber-bāt bol- (FK 407/3) ilk divanda yok
 ber- araf kıl- (FK 406/6) ilk divanda yok
 ber-i ğam sa- (FK 36/5) ilk divanda yok
 bī- gāneliğ iyle- (FK 1/7)
 bi-vefāliğ kōr- (FK 405/6)
 botra- (FK 224/3)
 buzul- (FK 260/3)
 buzuğluğ kıl- (FK 246/7) ilk divanda yok
 cāndın ki- (FK 174/4) ilk divanda yok
 ۆzlikdin ki - (FK 38/7) ilk divanda yok
 cefā iyle- (FK 216/1)
 cehd it- (FK 398/3) ilk divanda yok
 cevr ü sitem iyle- (FK 61/2)
 cūdā tüş- (FK 237/1)
 āre kıl- (FK 251/3)
 ık- (FK 94/8) ilk divanda yok
 ırmaş- (FK 62/5)
 örgen- (FK 436/3) ilk divanda yok
 uğd bol- (FK 140/5) ilk divanda yok
 demī bol- (FK 231/1)
 dūd ol- (FK 122/1) ilk divanda yok
 düşmen bol- (FK 440/1) ilk divanda yok
 düşmen kıl- (FK 155/1)

- düşmenliğ sal-- (FK 3/5)
- efgān kıl- (FK 56/9)
- endûh u melāl iyle- (FK 225/1) ilk divanda yok
- eser kal- (FK 493/1) ilk divanda yok
- esîr ol- (FK 154/4)
- eşk ivrül- (FK 121/5)
- eşk tøk- (FK 290/2), (FK 418/7)
- fâş ol- (FK 325/2)
- fâni bol- (FK 95/4)
- firāk çik- (FK 15/4)
- figān çik- (FK 237/4)
- figān iyle- (FK 89/1)
- ğam it- (FK 413/1) ilk divanda yok
- ğam tap- (FK 308/4) ilk divanda yok
- ğam yi- (FK 31/6) ilk divanda yok
- ğunc u delāl iyle- (FK 225/7) ilk divanda yok
- hacil bol- (FK 72/6)
- hak bol- (FK 87/11) ilk divanda yok
- hār tik (FK 688/58) ilk divanda yok
- harc ol- (FK 99/1) ilk divanda yok
- hayran kal- (FK 231/4) ilk divanda yok
- hayret kıl- (FK 188/7) ilk divanda yok
- hecr kıl- (FK 147/4) ilk divanda yok
- hevā tol- (FK 201/7)
- hoş- hāl ol- (FK 29/6) ilk divanda yok
- hursend bol-- (FK 18/6) ilk divanda yok
- inal- (FK 70/5) ilk divanda yok
- man (FK 571/6) ilk divanda yok
- 'ışk çik- (FK 422/4)
- 'ışk it- (FK 150/9)
- iztırāb sal- (FK 264/1) ilk divanda yok

igir- (FK 96/11)
 iħtirāz it- (FK 311/7) ilk divanda yok
 ik- (FK 491/3)
 irgendür- (FK 604/3) ilk divanda yok
 'işve iyle- (FK 354/1)
 'işve birle baķ- (FK 553/5)
 kaç- (FK 349/6)
 kāf-ı 'ışķ bol- (FK 34/5) ilk divanda yok
 ķal- (FK 18/6), (FK 655/4)
 ķan baĝlan - (FK 533/4) ilk divanda yok
 ķan yıĝla - (FK 412/1)
 ķan yuk- (FK 266/7) ilk divanda yok
 ķapal- (FK 70/6)
 ķara ķıl- (FK 327/4)
 ķay- (FK 555/4) ilk divanda yok
 kayĝur- (FK 549/6)
 ķızar- (FK 419/6)
 kir- (FK 678/1)
 ķork- (FK 337/2)
 ķozgal - (FK 153/2)
 kõngül ķıl- (FK 18/3) ilk divanda yok
 kõngül ķıl- (FK 187/6) ilk divanda yok
 kõngli toķtat - (FK 282/3) ilk divanda yok
 kõnglüm açıl- (FK 59/2) ilk divanda yok
 kõnglini sındur- (FK 554/9) ilk divanda yok
 kõnglünĝ tutul- (FK 121/9)
 kõngli tutul - (FK 229/8) ilk divanda yok
 kõnglüm sal- (FK 197/5) ilk divanda yok
 kõprek bol- (FK 141/1) ilk divanda yok
 kõy- (FK 169/3)
 maħzûz bol- (FK 96/8) ilk divanda yok

māt ol- (FK 117/6) ilk divanda yok
mekān iyle- (FK 146/4) ilk divanda yok
melūl bol- (FK 16/4) ilk divanda yok
memūc bol- (FK 20/5) ilk divanda yok
merhem it- (FK 86/7) ilk divanda yok
mest-i ḥarāb bol- (FK 44/9) ilk divanda yok
mūbtelā tūş- (FK 237/3)
nisbet kııl- (FK 91/7)
oḥşa- (FK 23/2)
oḥşaş- (FK 9/9) ilk divanda yok
ot sal- (FK 500/7), (FK 86/1)
ot tūş- (FK 627/3)
ot ur- (FK 80/7)
örten- (FK 169/3)
öyin kııl- (FK 56/2) ilk divanda yok
pervāne bol- (FK 302/2)
perīşān ol- (FK 100/4) ilk divanda yok
peydā iyle- (FK 338/7)
rāst sal- (FK 232/5) ilk divanda yok
reşk bol- (FK 193/4) ilk divanda yok
şafā al- (FK 2/1) ilk divanda yok
şāf bol- (gs316/5)
sançıl- (FK 608/2), (FK 9/2)
sevdā iyle- (FK 255/8) ilk divanda yok
sevdā kııl- (FK 159/9) ilk divanda yok
sın- (FK 490/4)
su bol- (FK 171/3)
tar ol- (FK 307/8) ilk divanda yok
tart- (FK 165/1)
tarık- (FK 306/4)
tarqal- (FK 153/6)

tavşal- (FK 325/4)
 taya- (FK 587/1)
 tebeh kı1- (FK 553/8) ilk divanda yok
 terahhüm it- (FK 30/1) ilk divanda yok
 terahhüm kı1- (FK 235/1) ilk divanda yok
 tilbere- (FK 364/4)
 temennā bol- (FK 27/9) ilk divanda yok
 tikel- (FK 563/1)
 tilmür- (FK 421/1)
 tiş birkit- (FK 641/3)
 tişil- (FK 145/1)
 tîre bol- (FK 74/3) ilk divanda yok
 tirel- (FK 356/2)
 tol- (FK 237/4)
 toy- (FK 385/3)
 tutaş - (FK 64/1)
 tutaş- (FK 206/3)
 tüş- (FK 237/3), (FK 569/6)
 uç- (FK 34/6)
 unut bol- (FK 197/3) ilk divanda yok
 uyağ- (FK 793/1) ilk divanda yok
 ürk- (FK 113/3)
 üzül- (FK 24/1)
 vefā aldur- (FK 41/6)
 yağı1- (FK 248/6)- (FK 433/5)
 yan- (FK 143/7)
 yüz karar- (FK 230/1)
 yavuş- (FK 689/374)
 yıkı1 - (FK 70/7)
 yimrül- (FK 231/6) ilk divanda yok
 yimür - (FK 568/2) ilk divanda yok

yüz bol- (FK 652/9)
 yüz koy- (FK 255/3)
 zahmet çık- (FK 236/4)
 zār it- (FK 67/1)
 zār yıgla- (FK 70/5) ilk divanda yok

3.4.2. Akıl, Zihin

‘akl oqu (FK 125/4)
 āşkār ol- (FK 36/9)
 ayıl- (FK 433/6)
 aylan- (FK 144/1), (FK 156/1)
 az- (FK 365/4)
 azıq- (FK 264/4) ilk divanda yok
 başkar- (FK 432/6)
 bāver kııl- (FK 252/5)
 bāver bol- (FK 10/6)
 bedel bol- (FK 198/2) ilk divanda yok
 cān yit- (FK 445/4)
 bulğan- (FK 177/1)
 bünyād iyile- (FK 113/6) ilk divanda yok
 cān yit- (FK 511/7)
 cevlān bir- (FK 3/9) ilk divanda yok
 cezm it- (FK 15/2) ilk divanda yok
 çıkkıl- (FK 104/7) ilk divanda yok
 hayāliğa tüş- (FK 664/4) ilk divanda yok
 hūşı yıqıl- (FK 365/4) ilk divanda yok
 hūşum qal- (FK 792) ilk divanda yok
 körün- (FK 180/3)
 ictināb bol- (FK 16/7) ilk divanda yok
 ‘ilāc tap - (FK 199/6)
 qan- (FK 435/2)

kan yut- (FK 164/4), (FK 213/3)
maḥv ol- (FK 340/6) **ilk divanda yok**
mefhūm iyle- (FK 653/3) **ilk divanda yok**
mest bol- (FK 44/1)
minnetin çık- (FK 154/9)
nā-ümīd ol- (FK 12/6) **ilk divanda yok**
ta'accüb iyle- (FK 302/3) **ilk divanda yok**
ta'accüb kı1- (FK 102/9) **ilk divanda yok**
tarḡla- (FK 30/7) **ilk divanda yok**
tevehhüm kı1- (FK 235/2) **ilk divanda yok**
tüş kör- (FK 519/2)
uç- (FK 463/1)
yat bol- (FK 113/3) **ilk divanda yok**

3.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin

du'ā kı1- (FK 81/4) **ilk divanda yok**
ḥarām ol- (FK 106/5) **ilk divanda yok**
müttehem iyle- (FK 61/1) **ilk divanda yok**
intizār çık- (FK 165/6)

3.6. Devlet Kurma, Devletleşme

oltur- (FK 450/6)

3.7. Politika, Diplomasi

boyun sun- (FK 529/4), (FK 64/7) **ilk divanda yok**

3.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık

at çıkar- (FK 351/6)

atlan- (FK 144/2)

baş çik- (FK 462/3)

hücüm iyle- (FK 186/6) **ilk divanda yok**

nîze tut- (FK 136/4) **ilk divanda yok**

sançıl- (FK 333/1)

3.9. Yerleşim, Yurt tutma, Zaman

bağlan - (FK 341/4)

me'vā bol- (FK 27/4) **ilk divanda yok**

öt- (FK 26/1)

sıg- (FK 11/4)

vağan tut- (FK 347/7) **ilk divanda yok**

3.10. Etkileşim, İletişim

ağzın aç- (FK 130/3) **ilk divanda yok**

ağzını tıķ- (FK 657/6) **ilk divanda yok**

aytıl- (FK 686/13)

başınğ indür- (FK 89/4) **ilk divanda yok**

bi-dād kıl- (FK 176/6) **ilk divanda yok**

cilve iyle- (FK 4/1)

cilve kıl- (FK 28/2), (FK 683/5)

çarla - (FK 688/107), (FK 642/8) **ilk divanda yok**

çıkış- (FK 688/54)

çırmal- (FK 611/6)

dahl iyle- (FK 105/6) **ilk divanda yok**

dem bol- (FK 9/6) **ilk divanda yok**

dem ur- (FK 36/8)

diyış- (FK 565/5) ilk divanda yok
 düş-nām iyle- (FK 100/1) ilk divanda yok
 feryād it- (FK 119/3)
 fitne sal- (FK 72/5)
 ğalat çık- (FK 415/3) ilk divanda yok
 ğaraž bol- (FK 101/8) ilk divanda yok
 ğavğa iyle- (FK 338/4) ilk divanda yok
 ğavğa kıl- (FK 159/5) ilk divanda yok
 gedā bol- (FK 225/6)
 gedā iyle- (FK 255/5)
 gedālıĝ it-- (FK 514/4) ilk divanda yok
 gūyā bol- (FK 31/1)
 gūyā it- (FK 378/2) ilk divanda yok
 güng ü lāl ol- (FK 1/3) ilk divanda yok
 gümān kıl- (FK 140/7) ilk divanda yok
 ħabersiz it- (FK 38/1) ilk divanda yok
 ħāl ol- (FK 12/1)
 ħāl-i leb ol- (FK 90/2) ilk divanda yok
 ħāl tili bol- (FK 17/3) ilk divanda yok
 ħazer kıl- (FK 37/8) ilk divanda yok
 ħazer iyle- (FK 493/2) ilk divanda yok
 hem- kadem ol- (FK 5/4) ilk divanda yok
 hezl iyle- (FK 112/7) ilk divanda yok
 hitāp kıl- (FK 43/3) ilk divanda yok
 ħükm it- (FK 12/9)
 'ıyān kıl- (FK 84/3)
 ilĥāĥ it- (FK 106/3) ilk divanda yok
 ilt- (FK 589/7)
 ilticā kıl- (FK 327/8)
 imkān iyle- (FK 339/3) ilk divanda yok
 imkān sal- (FK 478/1) ilk divanda yok

imkân kıl- (FK 56/8) ilk divanda yok
 iriş- (FK 11/2)
 irşād it- (FK 120/5) ilk divanda yok
 istima' it- (FK 220/1) ilk divanda yok
 ittifāk kıl- (FK 150/8) ilk divanda yok
 'iyādet iyle- (FK 30/3)
 katıl- (FK 440/5)
 kayt - (FK 358/9), (FK 641/6)
 kıçkırış- (FK 602/3)
 kıya bak- (FK 212/2) ilk divanda yok
 kingeş- (FK 64/2) ilk divanda yok
 kitmān iyle- (FK 339/1) ilk divanda yok
 koldat- (FK 69/8) ilk divanda yok
 kop- (FK 58/1)
 koşul - (FK 576/9)
 kozgal- (FK 171/5)
 köngren- (FK 275/5) ilk divanda yok
 köymen- (FK 156/3) ilk divanda yok
 köz sal- (FK 133/6)
 köz aç- (FK 188/9)
 kucuş- (FK 62/1)
 kulaklaş- (FK 569/2) ilk divanda yok
 kutul- (FK 230/6), (FK 277/7)
 kuvan- (FK 5 64/6) ilk divanda yok
 kuvvet bir- (FK 39/9) ilk divanda yok
 luţf it- (FK 262/2)
 luţf iyle- (FK 143/6) ilk divanda yok
 ma'nî bol- (FK 116/6) ilk divanda yok
 maḥbus bol- (FK 241/1) ilk divanda yok
 maḥsūs bol- (FK 241/3) ilk divanda yok
 maḥkūm ol- (FK 354/6) ilk divanda yok

mahlas tap - (FK 259/7) ilk divanda yok
 mecāl bir- (FK 184/4)
 mekşūf bol- (FK 316/9) ilk divanda yok
 meyl it- (FK 111/3)
 mihnet kiltūr- (FK 178/1) ilk divanda yok
 miz-bān bol- (FK 42/2) ilk divanda yok
 muğtenem tut- (FK 22/3) ilk divanda yok
 muhālif aylan- (FK 323/1) ilk divanda yok
 mültefit bol- (FK 121/7) ilk divanda yok
 muşahib bol- (FK 53/3) ilk divanda yok
 mübtelā bol- (FK 237/3)
 müflis ol- (FK 681/37) ilk divanda yok
 mümkin ol- (FK 118/3) ilk divanda yok
 naşīb ol- (FK 210/6)
 naşīhat kı1- (FK 9/8)
 nā-pesend ol- (FK 274/4) ilk divanda yok
 nazār kı1- (FK 21/3)
 nazār sal- (FK 102/2) ilk divanda yok
 nazār-bāz iyle- (FK 66/6) ilk divanda yok
 nisbet iyle- (FK 55/2) ilk divanda yok
 nūş iyle- (FK 94/1)
 nüzül kı1- (FK 58/3) ilk divanda yok
 oltur- (FK 359/3), (FK 526/2)
 ornaş- (FK 62/7) ilk divanda yok
 öçeş- (FK 64/3) ilk divanda yok
 öt- (FK 131/1)
 ötken- (FK 144/3)
 peydā ol- (FK 36/1)
 raḥm it- (FK 57/9)
 raḥm iyle- (FK 224/1) ilk divanda yok
 raḥm kı1- (FK 70/5)

rāst bol- (FK 21/5) ilk divanda yok
 rehn ol- (FK 38/6) ilk divanda yok
 sayğal- (FK 153/5)
 sa'y iyle- (FK 89/2), (FK 52/5) ilk divanda yok
 ser-efrāz ol- (FK 6/7) ilk divanda yok
 sohbet iyle- (FK 91/1) ilk divanda yok
 söz sal- (FK 23/6) ilk divanda yok
 sözleş- (FK 62/3)
 su'āl iyle- (FK 225/6) ilk divanda yok
 sūd bol- (FK 131/3) ilk divanda yok
 sūd kıl- (FK 81/5) ilk divanda yok
 sun- (FK 575/6)
 süret bağla- (FK 87/1) ilk divanda yok
 şî'ār ol- (FK 73/6) ilk divanda yok
 şīven kıl- (FK 155/4) ilk divanda yok
 şöhet tut- (FK 168/4) ilk divanda yok
 talaş iyle- (FK 278/5) ilk divanda yok
 talaş - (FK 269/6)
 tanış- (FK 239/2)
 tapa al- (FK 681/93)
 tapıl- (FK 117/6), (FK 290/7)
 tekkellüm başla- (FK 63/4) ilk divanda yok
 tefriқа sal- (FK 25/6) ilk divanda yok
 teneffür it- (FK 257/9) ilk divanda yok
 terāne iyle- (FK 451/6) ilk divanda yok
 tuğyān iyle- (FK 339/5) ilk divanda yok
 tolğaş- (FK 62/6)
 töz- (FK 515/4) ilk divanda yok
 tutaş bol- (FK 269/3) ilk divanda yok
 tūzel- (FK 422/6)
 uçra- (FK 216/6)

uçraş- (FK 62/1) ilk divanda yok
 uçrat- (FK 397/7)
 ulaş - (FK 64/6) ilk divanda yok
 vefâ kı1- (FK 41/3)
 vefâ bol- (FK 83/8)
 vefâ iyle- (FK 30/2)
 vefâ kör- (FK 41/1) ilk divanda yok
 yalbar- (FK 184/4)
 yandaş- (FK 369/4), (FK 550/2)
 yaraş- (FK 18/2)
 yaşun- (FK 107/1), (FK 304/4)
 yavu- (FK 15/3)
 yığıl- (FK 186/4)
 yir öp- (FK 219/6)
 yir tut- (FK 21/1)
 yitiş- (FK 659/3)
 yit- (FK 643/6), (FK 1/4)
 yitil- (FK 190/1)
 yitiş- (FK 131/5), (FK 182/1), (FK 314/6)
 yolığa kir- (FK 223/3)
 yoluk- (FK 688/51)
 yüz koy- (FK 688/41)
 yüz kör- (FK 685/23) ilk divanda yok
 yüzlen- (FK 321/1), (FK 380/7)
 zâhir bol- (FK 114/6)
 zararret bol- (FK 13/3) ilk divanda yok
 zulm it- (FK 243/3)
 zuhur iyle- (FK 372/3) ilk divanda yok
 zulm iyle- (FK 54/2) ilk divanda yok
 zulm kı1- (FK 652/5)
 zulm kör (FK 270/4) ilk divanda yok

zulumât it- (FK 92/4) **ilk divanda yok**

3.11. Avcılık ve Av Malzemeleri

bar- (FK 196/4)

beste-i dām iyle- (FK 100/1) **ilk divanda yok**

dām iyle- (FK 13/4)

haderġ at- (FK 23/5)

ķadal- (FK 70/4) **ilk divanda yok**

ok ķik- (FK 447/4)

3.12. Evlilik

nikāh ol- (FK 106/7) **ilk divanda yok**

3.13. Cenaze

aylan - (FK570/2)

gūr iyle- (FK 372/8) **ilk divanda yok**

kōmül- (FK 588/4) **ilk divanda yok**

mātem ķıl- (FK 209/4) **ilk divanda yok**

mātem tut- (FK 573/5)

3.14. İş, Hizmet

dāne saç- (FK 141/4) **ilk divanda yok**

ġuše tut- (FK 102/8)

hıdmet ķıl- (FK 73/1) **ilk divanda yok**

kesb it- (FK 135/3) **ilk divanda yok**

ķul bol- (FK 133/7)

meşġul ol- (FK 396/4)

3.15. Ad, Unvan, Saygınlık

atlan- (FK 175/2), (FK 657/3)

ayağığa tüş- (FK 518/2) ilk divanda yok

baş indür - (FK 449/7)

baş koy- (FK 277/3), (FK 331/6)

müşerref bol- (FK 502/2) ilk divanda yok

müşerref iyle- (FK 96/5) ilk divanda yok

saylan - (FK 156/7) ilk divanda yok

3.16. Kıtlık

deşt kıl- (FK 80/5) ilk divanda yok

3.17. Yasa, Ceza, Adalet

'adālet iyle- (FK 8/9)

3.18. Sanat

3.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat

boyal- (FK 267/3)

fesāne bağla- (FK 17/7)

kanğā boyal- (FK 459/2)

kızıl bol- (FK 230/3) ilk divanda yok

resm iyle- (FK 96/6) ilk divanda yok

resm kıl- (FK 103/3) ilk divanda yok

tütüyā bol-- (FK 6/3) ilk divanda yok

3.18.2. Yapı, Konut, Mimari

buzul- (FK 675/3)

yıkıl- (FK 317/5), (FK 374/3)

3.18.3. Yazı, Yazıt

atın koy- (FK 226/4) ilk divanda yok

hat yaz - (FK 146/2)

rakam çık- (FK 689/315) ilk divanda yok

yazıl- (FK 134/6), (FK 205/3)

3.19. Kozmogoni, Din, İnanç

'ālem it- (FK 76/5)

āşkārā bol- (FK 27/6)

'azāb çık- (FK 540/2)

baş köterme - (FK 110/8)

bükül- (FK 126/6) ilk divanda yok

çık- (FK 17/3)

çırmal- (FK 39/4)

çırman- (FK 275/1)

fāni ol- (FK 83/5)

iktihāl bir- (FK 384/3) ilk divanda yok

kāfir iyle- (FK 45/4) ilk divanda yok

karğa- (FK 282/5) ilk divanda yok

meded kıl- (FK 132/5)

mesih iyle- (FK 12/4) ilk divanda yok

münkir ol- (FK 200/2) ilk divanda yok

namaz iyle- (FK 226/5) ilk divanda yok

namāz kıl- (FK 219/6)

riyāzet iyle- (FK 97/3) ilk divanda yok

şadka bol- (FK 134/2) ilk divanda yok

tā'at iyle- (FK 73/6)

tap- (FK 108/5)

tevbe it- (FK 184/7)

tevekkül kı́l- (FK 503/6) ilk divanda yok

tüz bol- (FK 232/3) ilk divanda yok

3.20. Doğa, Meteoroloji, Hava

aç- (FK 153/4)

açıl- (FK 26/4)

aylan - (FK 275/1)

ayrıl- (FK 535/1)

bāğ ol- (FK 253/7)

başla- (FK 254/1)

bulğan- (FK 275/9) ilk divanda yok

büt- (FK 39/7)

cilve kı́l- (FK 25/3)

çakıl- (FK 221/3)

çaykal- (FK 153/3), (FK 171/3)

çık (FK 26/3), (FK 464/4)

encüm kı́l- (FK 235/4) ilk divanda yok

encüm ol- (FK 146/2) ilk divanda yok

gül bol- (FK 26/4) ilk divanda yok

gül-āb iyle- (FK 104/5) ilk divanda yok

hāşıl bol- (FK 221/6)doğa

hazān koy- (FK 254/7) ilk divanda yok

hazān sal- (FK 161/6) ilk divanda yok

hilāl aş- (FK 384/1) ilk divanda yok

hürşid ol- (FK 31/5) ilk divanda yok

ivrül- (FK 160/1), (FK 426/8)

kān bol- (FK 128/6) ilk divanda yok

kanat aç- (FK 259/2) ilk divanda yok

karangu bol- (FK 205/4) ilk divanda yok

karar- (FK 70/3), (FK 647/2)
kon- (FK 259/5) **ilk divanda yok**
köker- (FK 136/2)
köy- (FK 10/5), (FK 120/2)
kül bol- (FK 407/3), (FK 407/3)
kur- (FK 40/2)
muz bağla- (FK 376/5) **ilk divanda yok**
nücüm it- (FK 6/2) **ilk divanda yok**
ot çakıl - (FK 228/6)
öç- (FK 351/3), (FK 493/1)
öksü - (FK 535/1)
saçıl - (FK 26/5)
sargar - (FK 547/5), (FK 40/2)
şarşar bol- (FK 14/8) **ilk divanda yok**
soyul - (FK 597/1)
şem' bol- (FK 305/2)
şam- (FK 618/9)
tañg at- u çık- (FK 44/6)
taş- (FK 350/4)
tol- (FK 370/6)
tüfân kıl- (FK 56/1) **ilk divanda yok**
tülü kıl- (FK 27/3) **ilk divanda yok**
tökül- (FK 292/6)
tutaş- (FK 385/6)
uç- (FK 279/4)
uşat- (FK 624/5)
uyak- (FK 95/5)
ükül- (FK 588/4) **ilk divanda yok**
yağ- (FK 267/2), (FK 411/5)
yapış- (FK 579/9)
yapıştırul- (FK 557/4) **ilk divanda yok**

yitil- (FK 190/6) **ilk divanda yok**

zülâl ol- (FK 611/8)

3.21. Hayvanlarla ilgili

atlan- (FK 202/8), (FK 58/1)

cılavdar ol- (FK 12/9) **ilk divanda yok**

çık- (FK 65/1) **ilk divanda yok**

hür- (FK 568/9) **ilk divanda yok**

kökre- (FK 275/1) **ilk divanda yok**

kutuz bol-- (FK 215/5) **ilk divanda yok**

uç- (FK 259/7)

3.22. Eşya, Araç Gereç

çırmaş - (FK 148/4)

direm iyle- (FK 61/5)

ip iş- (FK 277/4) **ilk divanda yok**

iksir- (FK 488/8) **ilk divanda yok**

kemend taç- (FK 130/4) **ilk divanda yok**

revzen bol- (FK 529/7)

tartıl - (FK 371/5)

tikil- (FK 623/4)

uşal- (FK 30/4), (FK 207/2)

IV. BÖLÜM

4. KILIŞ FİİLLERİ

4.1. Temel Kılış Fiilleri

ahterni yap- (FK 72/5) **ilk divanda yok**

al- (FK 224/5)

aldur- (FK 421/1)

'alem iyle- (fk 61/9)

as- (FK 186/3), (FK 257/3)

bağla - (FK 470/7)

baş çıkar- (FK 688/72)

birkit- (FK 419/2)

buz- (FK 116/3)

büt iyle- (FK 681/43/V) **ilk divanda yok**

çāk it- (FK 39/8)

çerb it- (FK 51/8)

çıkar- (FK 4/7), (FK 63/6)

fenā kıl- (FK 132/7)

iç- (FK 22/6)

ihdās kıl- (FK 93/7) **ilk divanda yok**

indür- (FK 427/4) **ilk divanda yok**

intizār bir - (FK 165/6)

kıla al- (FK 135/1)

tüg- (FK 45/3), (FK 571/2) **ilk divanda yok**

tüket- (FK 127/2)

yamat- (FK 624/6)
 yap- (FK 130/7), (FK 727/2)
 yarat- (FK 302/2)
 yivüt- (FK 529/5) **ilk divanda yok**

4.2. Fiziksel Gereksinim. (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma Uyuma, Uyanma, Hareket Etme...)

at- (FK 267/1), (FK 278/3)
 bir (FK 662/8), (FK 43/4)
 çık- (FK 1/1), (FK 389/2), (FK 645/1)
 ğızā kııl- (FK 216/5) **ilk divanda yok**
 iç- (FK 30/5)
 kanat- (FK 51/3)
 koy- (FK 245/5), (FK 312/3)
 köter- (FK 469/5)
 oğat- (FK 393/2) **ilk divanda yok**
 sanç- (FK 137/2)
 sıpkar- (FK 518/3)
 sikrit - (FK 399/4)
 silk- (FK 689/399) **ilk divanda yok**
 südre- (FK 350/1)
 südret- (FK 590/1)
 sümür - (FK 613/2) **ilk divanda yok**
 sür- (FK 113/8)
 takşim iyle- (FK 362/2) **ilk divanda yok**
 tarağ çık- (FK 373/2)
 tart- (FK 172/3)
 taşı- (FK 582/2) **ilk divanda yok**
 taşla - (FK 337/2)
 tik- (FK 229/2), (FK 36/2)

tişle- (FK 266/5), (FK 51/1)
 toğra - (FK 282/7)
 tokta- (FK 126/5)
 toktat- (FK 282/3) **ilk divanda yok**
 tolğa- (FK 277/4) **ilk divanda yok**
 tur- (FK 173/7)
 tut- (FK 177/7), (FK 20/8)
 tüz - (FK 11/6), (FK 44/7)
 ur- (FK 10/4)
 uykuğa koy- (FK 365/5) **ilk divanda yok**
 yum- (göz) (FK 44/6)
 yügürt- (FK 179/2)

4.3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yasayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma...)

aç- (FK 229/3), (FK 72/2)
 ağırt- (FK 243/3) **ilk divanda yok**
 ağır it- (FK 318/1) **ilk divanda yok**
 āhir it- (FK 113/9)
 akızmağ başla- (FK 282/2)
 asra- (FK 126/3), (FK 33/4)
 avuçla - (FK 202/8) **ilk divanda yok**
 ayır- (FK 473/5)
 bağla- (FK 342/4), (FK 212/4)
 başın kitür- (FK 515/5)
 bir- (FK 127/6)
 cān al- (FK 598/1)
 cerāhat kııl- (FK 51/9) **ilk divanda yok**
 çik- (FK 126/1)
 çüçüt- (FK 663/6)

ferzend kıl- (FK 59/7) **ilk divanda yok**

fiḏā bol-- (FK 128/6)

fidā kıl- (FK 263/8)

ġafil iyle- (FK 70/9) **ilk divanda yok**

fidāng ol- (FK 517/7)

gamzenġ oġları tik (FK 571/1)

güm kıl- (FK 235/3)

ħal kıl- (FK 386/3) **ilk divanda yok**

ħam it- (FK 76/1)

ħam kıl- (FK 9/6)

ħumar it- (FK 654/7) **ilk divanda yok**

hüsn kıl- (FK 70/2)

ıl- (FK 433/3) **ilk divanda yok**

iç-içmek (FK 210/7)

indür- (FK 568/3) **ilk divanda yok**

isle- (FK 448/1)

iş- (FK 540/1) **ilk divanda yok**

işit- (FK 133/4)

kaġ - (FK 209/2)

kaşd iyle- (FK 124/2)

kaşı- (FK 610/2) **ilk divanda yok**

kaṭl it- (FK 176/7) **ilk divanda yok**

kaṭl iyle- (FK 103/4)

kızart - (FK 382/4)

kiltür- (FK 212/5), (FK 364/1)

kem iyle- (FK 130/1)

kem kıl- (FK 535/1) **ilk divanda yok**

kiçür- (FK 592/2)

kis- (FK 338/6), (FK 265/5)

kiy- (FK 259/6), (FK 31/3)

kizdür- (FK 350/2)

- qoy-** (FK 108/5), (FK 292/2)
kör- (FK 425/8)
körgüz- (FK 107/6), (FK 123/4)
körset- (FK 126/2)
qür iyle- (FK 224/4) **ilk divanda yok**
qurbân iyle- (FK 477/6)
qurut- (FK 535/8)
küldür- (FK 427/8)
mesh qıl- (FK 80/8) **ilk divanda yok**
mey tut- (FK 35/7)
nihân qıl- (FK 40/7)
nihân tut- (FK 14/1)
nişân tişle- (FK 51/4) **ilk divanda yok**
oyar- (FK 236/5) **ilk divanda yok**
oynat- (FK 69/9)
öksüt- (FK 366/6)
öltür- (FK 221/4)
ört- (FK 32/3)
örte- (FK 660/3)
örte- (FK 122/6)
perçem it- (FK 76/3) **ilk divanda yok**
pinhân qıl- (FK 56/3) **ilk divanda yok**
rîş qıl-yaralamak (FK 522/3)
saç- (FK 269/1)
sal- (FK 106/2), (FK 256/8)
sanç- (FK 258/2), (FK 279/3)
sat- (FK 69/3), (FK 313/6)
sık- (FK 483/1) **ilk divanda yok**
sıpkar- (FK 316/6)
sürt- (FK 121/4), (FK 230/4), (FK 238/3)
süz- (FK 618/8)

şehîd it- (FK 79/4) ilk divanda yok
 tartıp çıkar- (FK 473/2) ilk divanda yok
 tınâb iyle- (FK 63/1) ilk divanda yok
 tındur- (FK 526/7)
 tipret- (FK 69/4) ilk divanda yok
 tîrerek iyle- (FK 422/5)
 tîrgür- (FK 90/4), (FK 14/2)
 titret- (FK 502/6) ilk divanda yok
 tofrağ iyle- (FK 232/4) ilk divanda yok
 tök- (FK 309/4), (FK 52/2)
 tu'me kıl- (FK 496/4) ilk divanda yok
 tuy- (FK 263/9) ilk divanda yok
 üstüvâr it- (FK 369/8)
 yahşı bol-- (FK 51/3) ilk divanda yok
 yanç- (FK 618/3) ilk divanda yok
 yar- (FK 58/3)
 yay- (FK 335/4)
 yığlat - (FK 300/4)
 yüz aç- (FK 37/6), (FK 449/4)
 zahm kıl- (FK 473/3) ilk divanda yok
 zahm ol- (FK 51/7) ilk divanda yok
 zâyil iyle- (FK 12/2)
 zîbâ iyle- (FK 255/1) ilk divanda yok

4.4. Duygu, Zihin

4.4.1. Duygular (ruhsal durum)

'âciz it- (FK 363/3)- (FK 11/8)
 'uryan kıl- (FK 56/3)
 aқadur- (FK 513/1)
 aқız- (FK 453/5), (FK 56/6)

- al- (FK 130/1)
- asra- (FK 294/3)
- ārzū kıl- (FK 116/4)
- avut- (FK 149/9)
- ayır- (FK 630/3), (FK 689/356)
- bağla - (fk 25/5), (FK 116/2)
- bağlat- (FK 69/7)
- behre- mend iyle- (FK 3/2) ilk divanda yok
- bilgür- (FK 622/4)
- birkit- (FK 51/1), (FK 576/6), (FK 589/2)
- botrat- (FK 69/1)
- buz- (FK 500/4), (FK 573/4)
- cefā kıl- (FK 132/2)
- çāk iyle- (FK 154/1)
- çıkar (FK 257/5), (FK 525/5), (FK 527/1)
- çırma - (FK 156/2), (FK 197/4), (FK 564/4), (FK 620/3)
- çık- (FK 263/7)
- çoğuş- (FK 148/3) ilk divanda yok
- çörge- (FK 388/3)
- dāğ koy- (FK 315/4) ilk divanda yok
- efğar it- (FK 172/2)
- efzūn kıl- (FK 34/1)
- eşk-i hasret saç- (FK 147/6) ilk divanda yok
- eşk eyle- (FK 392/1) ilk divanda yok
- harāb iyle- (FK 54/6)
- hasretiğa tüş- (FK 238/4) ilk divanda yok
- helāk iyle- (FK 154/1)
- hevā kıl- (FK 68/3)
- heves it- (FK 314/7)
- heves kıl- (FK 530/4)
- ıztırāb iyle- (FK 63/3)

iç- (FK 261/8)
 iste- (FK 520/4)
 izzâr kı1- (FK 48/2)
 kıahr kı1- (FK 303/3) ilk divanda yok
 kâm it- (FK 260/2) ilk divanda yok
 kemend it- (FK 274/3) ilk divanda yok
 kırkut- (FK 1/8)
 könglüm al- (FK 126/4)
 köydür- (FK 122/5), (FK 150/1), (FK 17/4)
 maıhbüb kı1- (FK 46/2) ilk divanda yok
 maırum it- (FK 166/4) ilk divanda yok
 maıhzûn kı1- (FK 34/1) ilk divanda yok
 menzil iyle- (FK 237/6) ilk divanda yok
 müştak ol- (FK 8/4) ilk divanda yok
 ot salıptur- (FK 86/2) ilk divanda yok
 oy- (FK 171/2)
 öksüt- (FK 71/7)
 örte- (FK 248/6)
 özin sal- (FK 26/1)
 pâre pâre kı1- (FK 251/1) ilk divanda yok
 perişân iyle- (FK 36/3)
 peyvend it- (FK 227/1) ilk divanda yok
 peyvend kı1- (FK 59/1) ilk divanda yok
 pinhân iyle- (FK 360/3)
 râst sal- (FK 232/5) ilk divanda yok
 revâ kı1- (FK 330/2) ilk divanda yok
 revâ kör- (FK 30/2)
 revzen iyle- (FK 443/2) ilk divanda yok
 saç- (FK 71/3), (FK 147/6)
 şarf it- (FK 99/5) ilk divanda yok
 savut- (FK 366/4), (FK 683/36)

- siv- (FK 31/3)
- sivdür- (FK 622/3) ilk divanda yok
- sık- (FK 65/4) ilk divanda yok
- sındur- (FK 116/5)
- sındur- (FK 184/5), (FK 228/9)
- şifte kıl- (FK 84/1) ilk divanda yok
- şumäre kıl- (FK 251/2) ilk divanda yok
- şür-ābe tōk (FK 145/3) ilk divanda yok
- tar'if kıl- (FK 8/2) ilk divanda yok
- tarḥ iyle- (FK 490/3) ilk divanda yok
- tağ iyle- (FK 80/5) ilk divanda yok
- tap- (FK 334/3)
- tarḫat- (FK 581/1)
- tart- (FK 558/1), (FK 379/4)
- taşla- (FK 103/3)
- temennā iyle- (FK 336/2)
- temennā kıl- (FK 5/8)
- terğīb it- (FK 168/6) ilk divanda yok
- te'sīr kıl- (FK 16/3) ilk divanda yok
- tılbe iyle- (FK 372/2)
- tola kıl- (FK 330/7) ilk divanda yok
- toldur- (FK 223/5) ilk divanda yok
- ürküt- (FK 213/7) ilk divanda yok
- üz- (FK 148/3)
- vīrān kıl- (FK 56/2)
- yağdur- (FK 562/4)
- yağma kıl- (FK 159/2)
- yanç- (FK 375/4) ilk divanda yok
- yandur- (FK 60/9) ilk divanda yok
- yār it- (FK 108/3) ilk divanda yok
- yarasığa tuz sip- (FK 109/7) ilk divanda yok

yaşur- (FK 526/5)

yık- (FK 147/3)

yitür- (FK 258/3)

yut - (FK 549/3)

yüz päre kı1- (FK 199/1) **ilk divanda yok**

1.4.2. Akıl, Zihin

adlaş- (FK 62/8)

'akl kı1- (FK 325/1)

ayıq- (FK 657/3) **ilk divanda yok**

bil- (FK 363/8), (FK 433/3)

bişür- (FK 598/3)

çıkar - (FK 173/4)

efsün kı1- (FK 130/1)

fehmi- (FK 139/3)

gümân sal- (FK 161/2)

hayâl it- (FK 48/2)

hayâl iyle- (FK 225/1)

hayâl kı1- (FK 174/3) **ilk divanda yok**

isker- (FK 28/5) **ilk divanda yok**

istihâre kı1- (FK 251/7) **ilk divanda yok**

köz tut- (FK 248/7)

miñnetidin kutkar- (FK 58/4) **ilk divanda yok**

san- (FK 571/2)

sıpkar- (FK 432/8)

ta'akkul iyle- (FK 28/6) **ilk divanda yok**

ta'lîm al- (FK 255/3) **ilk divanda yok**

tahkîk iyle- (FK 397/4) **ilk divanda yok**

taşavvur kı1- (FK 591/1)

terk-i cünûn kı1- (FK 187/3) **ilk divanda yok**

terk-i hüş it- (FK 63/7) **ilk divanda yok**

tilbelik kıl- (FK 341/9) **ilk divanda yok**

tilberet- (FK 200/7) **ilk divanda yok**

unut- (FK 119/2), (FK 141/3)

vakıf it- (FK 50/3) **ilk divanda yok**

yād iyle- (FK 162/2)

zāyil kıl- (FK 11/6) **ilk divanda yok**

zikriḡni iyle- (FK 4/3) **ilk divanda yok**

4.5. Günah, Sevap, Ceza, Bağışlama, Yemin

'afv kıl- (FK558/9)

'ahd iyle- (FK 249/3)

ḡarām it- (FK 420/9) **ilk divanda yok**

4.6. Devlet kurma, Devletleşme

-

4.7. Politika, Diplomasi

-

4.8. Askerlik, Savaş, Kahramanlık

at- (FK 77/3)

esīr it- (FK 90/7)

esīr iyle- (FK 84/4)

esīr kıl- (FK 113/2)

ḡāyil bol-- (FK 14/6) **ilk divanda yok**

ḡalkān iyle- (FK 267/9) **ilk divanda yok**

oyup al- (FK 171/2)

tarkāt- (FK 103/4)

tīḡ ol- (FK 189/1)

4.9. Yerleşim, Yurt tutma, Zaman

mesken it- (FK 264/1) **ilk divanda yok**

me'men kıl- (FK 155/7) **ilk divanda yok**

4.10. Etkileşim, İletişim

ağızlar aç- (FK 273/4)

āgāh kıl- (FK 50/4) **ilk divanda yok**

āgāz iyle- (FK 66/2) **ilk divanda yok**

ağızğa al-- (FK 512/6) **ilk divanda yok**

ahtar- (FK 432/3)

aŋla- (FK 2/4)

alda- (FK 216/3)

asra- (FK 229/9)

āškārā iyle- (FK 338/3)

at- (FK 12/3)

ayır- (FK 464/1)

ayt- (FK 245/2), (FK 85/1)

aytur- (FK 394/3) **ilk divanda yok**

başımdın ƙop- (FK 262/2) **ilk divanda yok**

beyān kıl- (FK 187/4)

bi-kes it- (FK 170/6) **ilk divanda yok**

bilgür - (FK 172/5)

buyur- (FK 15/5) , (FK 698/1)

cüdā kıl- (FK 327/9) **ilk divanda yok**

da'vī kıl- (FK 71/9) **ilk divanda yok**

edā kıl- (FK 422/1)

fıkr it- (FK 178/6) **ilk divanda yok**

fıkr-i muhāl iyle- (FK 225/2)

gammāz iyle- (FK 66/7) **ilk divanda yok**

hācet iyle- (FK 118/6) **ilk divanda yok iletişim**

- ḥaḳīr kör- (FK 194/6)
- ḥavāle it- (FK 15/1) ilk divanda yok
- ‘ıyān iyle- (FK 397/2), (FK 36/9)
- ızhār iyle- (FK 506/1) ilk divanda yok
- ‘ibret kiltür- (FK 178/9)
- iḥfā iyle- (FK 338/1) ilk divanda yok
- iltimās kııl- (FK 253/5) ilk divanda yok
- ḳabūl iyle- (FK 3/7) ilk divanda yok
- ḳabūl kııl- (FK 132/4)
- ḳat’ iyle- (FK 19/6) ilk divanda yok
- ḳav - (FK 100/1), (FK 227/2)
- ḳavdur- (FK 360/7) ilk divanda yok
- ḳaytar- (FK 413/7), (FK 518/5)
- ḳazğan- (FK 144/6), (FK 275/10)
- ḳıyās kııl- (FK 256/3) ilk divanda yok
- ḳolda- (FK 282/6)
- ḳozğa- (FK 268/3), (FK 278/2)
- kökert - (FK 17/5) ilk divanda yok
- ḳuç- (FK 174/1)
- ḳutḳar- (FK 50/5), (FK 497/7)
- lāl u medhūş iyle- (FK 165/7) ilk divanda yok
- mānend it- (FK 227/5) ilk divanda yok
- mānend kııl- (FK 59/3) ilk divanda yok
- medrūs kııl- (FK 252/3) ilk divanda yok
- mehcūr it- (FK 517/6) ilk divanda yok
- minnet tut- (FK 502/4) ilk divanda yok
- mu‘ayyen kııl- (FK 115/5) ilk divanda yok
- mużmer it- (FK 223/6) ilk divanda yok
- müberhen kııl- (FK 155/6) ilk divanda yok
- mübhem kııl- (FK 209/9)
- münfek it- (FK 14/3) ilk divanda yok

nezare kı1- (FK 251/1)
 nidā iyle- (FK 253/6) ilk divanda yok
 nihān iyle- (FK 146/4) ilk divanda yok
 nihān kı1- (FK 40/7)
 oḥṣat- (FK 254/6)
 oḥṣa- (FK 23/2)
 oḳu- (FK 401/7)
 ornat- (FK 77/1) ilk divanda yok
 ög- (FK 280/8)
 öksüt- (FK 74/2)
 öp- (FK 115/1)
 örgen - (FK 144/4), (FK 47/4)
 örget- (FK 347/4)
 ötker- (FK 592/6), (FK 410/6), (FK 76/3)
 red iyle- (FK 3/7) ilk divanda yok
 rem kı1- (FK 31/1)
 rüsvā iyle- (FK 222/3)
 rüsvā kı1- (FK 159/1)
 sağın- (FK 28/4), (FK 188/1)
 savur- (FK 236/), (FK 350/5), (FK 568/1)
 şay- (FK 505/3)
 seyr iyle- (FK 242/9) ilk divanda yok
 sor- (FK 115/2)
 söz ayt- (FK 117/3)
 oğurla- (FK 564/3) ilk divanda yok
 şerḥ it- (FK 151/3)
 ta'n iyle- (FK 35/3) ilk divanda yok
 ta'n iyle- (FK 556/7) ilk divanda yok
 taleb kı1- (FK 68/6)
 tefahḥus kı1- (FK 222/6) ilk divanda yok
 tın- (FK 561/3)

tın- (FK 565/7)
 şerh kı1- (FK 9/3)
 şikāyet kı1- (FK 224/1)
 tanı- (FK 239/1)
 tanla- (FK 463/4) ilk divanda yok
 tap- (FK 152/4)
 tapşur- (FK 375/6)
 tekellüm iyle- (FK 57/5)
 tekellüm kı1- (FK 354/3)
 temāşā iyle- (FK 255/7) ilk divand yok
 terk buyur- (FK 614/6) ilk divanda yok
 terk it- (FK 121/6)
 terk iyle- (FK 302/4)
 terk kı1- (FK 453/4)
 teskīn bir- (FK 162/4)
 teslīm iyle- (FK 362/7)
 tevellā iyle- (FK 338/9) ilk divanda yok
 tevellā kı1- (FK 159/7) ilk divanda yok
 tile- (FK 16/5)
 timsāl it- (FK 259/2) ilk divanda yok
 tōhmet iyle- (FK 209/9) ilk divanda yok
 tut- (FK 420/7), (FK 453/3)
 tüz- (FK 566/6)
 tūzet- (FK 125/8)- (FK 303/5) ilk divanda yok
 uzat- (FK 624/2)
 ūleş- (FK 323/3) ilk divanda yok
 vezn it- (FK 164/2) ilk divanda yok
 yād it- (FK 177/7)
 yağdur- (FK 256/1), (FK 240/3)
 yalkıt- (FK 582/4)
 yaşur- (FK 341/6), (FK 462/4)

yavut- (FK 213/1)

yay- (FK 368/7)

yaz- (FK 76/2)

yazğur- (FK 60/5)

yitkür- (FK 487/5)

yitkür- (FK 165/1), (FK 291/5)

zabt iyle- (FK 294/3)

zabt kı1- (FK 157/4)

zebān-mend kı1- (FK 59/5) ilk divanda yok

4.11. Avcılık ve Av Malzemeleri

ķullāb iyle- (FK 277/5) ilk divanda yok

şayd it- (FK 123/2)

şayd kı1- (FK 91/3) ilk divanda yok

ya kı1- (FK 327/5) ilk divanda yok

4.12. Evlilik

4.13. Cenaze

defn kı1- (FK 40/7) ilk divanda yok

kefen kı1- (FK 372/7)

4.14. İş, Hizmet

āşkār it- (FK 712/2)

āvāre kı1- (FK 199/1)

yasat- (FK 624/1) ilk divanda yok

4.15. Ad, Unvan, Saygınlık

mīrzā iyle- (FK 255/5) **ilk divanda yok**

4.16. Kıtlık

4.17. Yasa, Ceza, Adalet

4.18. Sanat

4.18.1. Resim, Bezeme, Edebiyat

cām kııl- (FK 61/8)

naqş it- (FK 271/5) **ilk divanda yok**

peydā iyle- (FK 255/2)

reng it- (FK 136/2) **ilk divanda yok**

resm itfk 4/3) ilk divanda yok

yon- (FK 579/1) **ilk divanda yok**

yondur- (FK 575/3) **ilk divanda yok**

zīnet iyle- (FK 265/1) **ilk divanda yok**

4.18.2. Yapı, Konut, Mimari

ķaz - (FK 379/2)

buz- (FK 481/4), (FK 501/4)

4.18.3. Yazı, Yazıt

biti- (FK 30/4)

midād iyle- (FK 119/1) **ilk divanda yok**

naẓm iyle- (FK 21/7) **ilk divanda yok**

raķam iyle- (FK 61/1) **ilk divand yok**

sevād it- (FK 551/5)

tahrīr it- (FK 72/8) **ilk divanda yok**

yaz- (FK 272/1), (FK 105/3)

4.19. Kozmogoni, Din, İnanç

aç - (FK 435/7)

as- (FK 134/4) **ilk divanda yok**

asra - (FK 17/1)

asray al- (FK 8/7) **ilk divanda yok**

aşur- (FK 689/78)

bağla- (FK 82/3)

barıp aldur- (FK 60/6) **ilk divanda yok**

bigen- (FK 81/4)

botra- (FK 620/1)

butkar- (FK 184/3) **ilk divanda yok**

cennet ivrül- (FK 644/2) **ilk divanda yok**

çırma- (FK 137/2)

çik- (FK 490/6)

çörgen- (FK 156/5)

farz u sünen kı1- (FK 97/3) **ilk divanda yok**

ferrüh iyle- (FK 117/1) **ilk divanda yok**

halk iyle- (FK 54/2) **ilk divanda yok**

halk yarat- (FK 77/8) **ilk divanda yok**

halāş bol- (FK 58/6)

‘ibret al- (FK 82/3)

‘isevī-dem iyle- (FK 30/3)

kāfir kı1- (FK 113/2) **ilk divanda yok**

każā it- (FK 4/5) **ilk divanda yok**

köydür- (FK 1/9)

tavāf it- (FK 97/2) **ilk divanda yok**

tik- (FK 134/1)

zahm iylep bağla- (FK 282/1)

4.20. Doğa, Meteoroloji, Hava

aylandurmak iste - (FK 189/1)

bağla- (FK 73/3)

bend it- (FK 274/1)

benefşe iyle- (FK 279/1)

benefş it- (FK 203/5)

çıkār- (FK 603/2)

çırma- (FK 689/301)

çörge- (FK 620/2)

dāc iyle- (FK 96/3) **ilk divanda yok**

ik- (FK 514/1)

isdür- (FK 350/9) **ilk divanda yok**

koᅅgar- (FK 677/5) **ilk divanda yok**

köydür- (FK 221/1)

ķurut- (FK 28/8)

öçür- (FK 568/8)

rüşen iyle- (FK 63/3) **ilk divanda yok**

saç- (FK 233/6)

savur- (yıl) (FK 303/4), (FK 110/9)

tāb iyle- (FK 277/4) **ilk divanda yok**

tamız- (FK 344/5), (FK 598/5)

tügül- (FK 390/6) **ilk divanda yok**

uçur- (FK 381/3) **ilk divanda yok**

yağdur- (FK 522/2)

yağ- (FK 513/3)

yaķ- (FK 250/1), (FK 177/2)

yapıştur- (FK 508/2) **ilk divanda yok**

yaru- (FK 20/1)

yarut - (FK 110/5)

yay- (FK 111/4)

yığ- (FK 377/5)

yık- (FK 449/5)

yırt- (FK 40/6)

4.21. Hayvanlarla İlgili

kömür- (FK 568/5)

4.22. Eşya, Araç, Gereç

irit- (FK 520/4)

itit- (FK 353/1) **ilk divanda yok**

muhkem kıl- (FK 209/2) **ilk divanda yok**

revzen kıl- (FK 155/2)

tik- (FK 501/2)

töşe- (FK 148/6) **ilk divanda yok**

4.23. İlk Divanda Bulunmayan Fiillerin Dizini

āgāh kıl-: haber vermek (FK 50/4)

āgāz iyle-: nazlanmak, naz yapmak-: (FK 66/2)

ağır bol-: ağır olmak (FK 9/6)

ağır it-: ağır etmek ağırlaştırmak (FK 318/1)

ağızğa al-: ağza almak, söz etmek (FK 512/6)

ağırık bol-: hasta dertli olmak (FK 40/1)

ağrıt-: ağrıtmak, acıtmak (FK 243/3)

ağızma kil-: korkmak, endişelenmek (FK 48/3)

ağzın aç -: ağzını açmak söz etmek (FK 130/3)

ağzını tık-: konuşmamak sessiz kalmak (FK 657/6)

- āhir it-**: öldürmek (FK 113/9)
- ahterni yap-**: yıldızlı yapmak (FK 72/5)
- akızmağ başla-**: akıtmak, akıtmaya başlamak (FK 282/2)
- al ol-**: kırmızılaşmak (FK 271/3)
- arıt-**: temizlemek, kaldırmak (içerisinde bulunduğu duygusal durumdan (aşktan, suçluluktan temizlenmek, arınmak) (FK 704/2)
- art-**: artmak (hüsn, güzelliğin artması, güzelleşmek) (FK 128/3)
- as-**: asmak, salmak, asılmak, bağlamak (nazardan korunmak için boyna muska asmak) (FK 134/4)
- āşüb çik-**: kargaşa olmak, kargaşalık çekmek (FK 689/299)
- atın koy-**: ad koymak, adını yazmak (FK 226/4)
- āvāre kıl-**: işinden alı koymak (FK 199/1)
- avuçla-**: avuçlamak, sarmalamak (FK 202/8)
- ayağığa tüş-**: ayağa düşmek (FK 518/2)
- ayık-**: farkına varmak, hatırlamak (FK 657/3)
- aytur-**: söyletmek (FK 394/3)
- azık-**: yolunu kaybetmek, şaşırarak (ösrük) (FK 626/4), (FK 264/4)
- bāde tut-**: şarap kadehi tutmak, şarap içmek (FK 12/8)
- bağrım kan tol-**: (üzüntüden)bağrı kan dolmak (FK 9/1)
- başınğ indür-**: indirmek (başını)eğdirmek (FK 89/4)
- başımın kop-**: ayrılmak, başından gitmek rahat bırakmak (FK 262/2)
- bedel bol-**: karşılığı olmak, karşılık vermek, bir şeye denk olmak, gelmek (FK 198/2)
- belā iyle-**: sıkıntı vermek, kederlendirmek (FK 32/1)
- belā çik-**: tasalanmak sıkıntı çekmek (FK 147/7)
- belālar kil-**: sıkıntı gelmek, bela gelmek (FK 689/369)
- ber- taraf kıl-**: saf dışı etmek, gidermek (FK 406/6)
- ber- bāt bol-**: perişan olmak harap olmak (FK 407/3)
- beste- i dām iyle-**: tuzak kurmak (FK 100/1)
- bi-dād kıl-**: zulmetmek, işkence etmek (FK 176/6)
- bi-hūş ol-**: sersemlemek, sarhoş olmak kendinden geçmek (FK 49/7)
- bi-kes it-**: kimsesiz olmak, yalnızlaştırmak (FK 170/6)

- bī-tehāši ivrül-**: korkusuz olmak, değişmek (FK 160/4)
- boyun sun-**: itaat etmek (FK 64/7)
- boyun sun-**: itaat etmek (FK 529/4)
- bulğan-**: bulanmak, kararmak (FK 275/9)
- butkar-**: inandırmak (FK 184/3)
- buzuğluk kııl-**: bozmak yıkmak harap etmek, kötülük etmek (FK 246/7)
- bükül-**: bükülmek, eğilmek (namazda) (FK 126/6)
- bünyād iyle-**: temel atmak, zemin hazırlamak, rehber etmek (FK 113/6)
- büt iyle-**: put haline getirmek (FK 681/43/V)
- cān birip al-**: can verebilmek (FK 215/6)
- cāndın kiç-**: kendinden geçmek, yok olmak (FK 174/4)
- cehd it-**: çalışmak, çabalamak (FK 398/3)
- cellād kııl-**: cellatlık yapmak (FK 66/2)
- cennet ivrül-**: cennete çevirmek, cennet gibi yapmak (FK 644/2)
- cerāhat kııl-**: yaralamak (FK 51/9)
- cevlān bir-**: dolaşmak, gezinmek (fikirsel, düşünsel) (FK 3/9)
- cezmi it-**: niyet etmek, karar vermek (FK 15/2)
- cılavdar ol-**: seyis olmak (FK 12/9)
- cüdā kııl-**: ayırmak, uzaklaşmak, uzaklaştırmak (FK 327/9)
- çıbanın sal-**: yaralarını yayılması (çıbanın) (FK 104/4)
- çık-**: binmek (at) (FK 65/1)
- çık-**: çıkmak (uğursuzluk nefisinden çıkmak) (FK 94/8)
- çıkkııl-**: çıkılmak (inandığı yoldan düşünceden) (FK 104/7)
- çokuş-**: gömmek (kalbi gömmek yok etmek) (FK 148/3)
- çuğd bol-**: baykuşlaşmak baykuş olmak, baykuşa benzemek (FK 140/5), (FK 24/7)
- da'vî kııl-**: şikayet etmek, iddada bulunmak (FK 71/9)
- dāc iyle-**: karartmak (FK 96/3)
- dāğ koy-**: dağlamak, yaralamak (FK 315/4)
- dahl iyle-**: girişmek, karışmak (FK 105/6)
- dāne saç-**: tohum atmak, ekmek (FK 141/4)
- deşt kııl-**: çölleşmek, kurak olmak (FK 80/5)

- devā kör-**: şifa bulmak iyileşmek (FK 40/2)
- devā yitkür-**: şifa buldurmak (FK 359/5)
- diyiş-**: söyleşmek (sır) (FK 565/5)
- du'ā kııl-**: dua etmek (FK 81/4)
- dūd ol-**: sıkılmak, içi daralmak (FK 122/1)
- düşmen bol-**: düşman olmak (FK 440/1)
- düşmenliġ sal-**: düşmanlık duygusu vermek, düşmanlık yapmak (FK 3/5)
- düş- nām iyle-**: sövmek, sövüp saymak (FK 100/1)
- ecel tap-**: ömür son bulmak (FK 48/6)
- ecel yit-**: ömür son bulmak, ölmek (FK 508/1)
- encüm kııl-**: yıldızlaşmak, yıldız gibi olmak (FK 235/4)
- encüm ol-**: yıldız olmak (FK 146/2)
- endüh u melāl iyle-**: sıkılmak üzölmek (FK 225/1)
- eser kıal-**: iz kalmak, bir durumu duygunun eskisi gibi olmaması (FK 493/1)
- eşk- i hasret saç-**: hasret göz yaşları dökmek, saçmak (FK 147/6)
- eşk eyle-**: ağlamak, gözyaşı akıtmak (FK 392/1)
- farz u sünen kııl-**: zorunlu yapmak, olmak (FK 97/3)
- ferrüh iyle-**: kutlulandırmak, uğurlandırmak (FK 117/1)
- ferzend kııl-**: çocuk yapmak, çocuġu olarak kabul etmek (FK 59/7)
- fıkr it-**: düşünmek, anlamak (FK 178/6)
- ġafil iyle-**: gafil düşürmek, gaflet de bulunmak (FK 70/9)
- ħak bol-**: oyulmak, kazılmak (gönöl) (FK 87/11)
- ħal kııl-**: açmak, çözmek (göz) (FK 386/3)
- ħāl tili bol-**: ben oluşturmak (FK 17/3)
- ġalat çık-**: bir şeyin yanlış olması, doğru olmaması (FK 415/3)
- ġam it-**: kederlenmek (FK 413/1)
- ġam tap-**: gam bulmak, keder bulmak (FK 308/4)
- ġam yi-**: tasalanmak, endişelenmek (FK 31/6)
- ġammāz iyle-**: gammazlamak (FK 66/7)
- gamzenġ oġları tik-**: sevgilinin keskin bakışlarıyla bakması (FK 571/1)
- ħarām it-**: dinen yasaklamak (FK 420/9)

- ḥarām ol-**: dinen yasaklanmak, haram olmak (FK 106/5)
- ġaraż bol-**: meyl olmak, meyl etmek (FK 101/8)
- ḥaşıl iyle-**: ortaya çıkarmak (FK 118/2)
- ḥasretiġa tüş-**: hasretine kapılmak özlemek (FK 238/4)
- ḥavāle it-**: başkasına bırakmak (FK 15/1)
- ġavġa iyle-**: kavga etmek (FK 338/4)
- ġavġa kıl-**: kavga etmek (FK 159/5)
- ḥāyil bol-**: perdelenme, engellenmek (FK 14/6)
- ḥayran kal-**: şaşa kalmak (FK 231/4)
- ḥayret kıl-**: şaşmak, şaşırmak (FK 188/7)
- ḥazer iyle-**: sakınmak, kaçınmak (FK 493/2)
- ḥazer kıl-**: sakınmak, kaçınmak, korunmak (FK 37/8)
- gedā bol-**: dilenmek (güzelliġe)dilenci olmak (FK 225/6)
- gedā iyle-**: dilenmek (FK 255/5)
- gedālıġ it-**: dilencilik etmek (FK 514/4)
- ġızā kıl-**: beslemek, doyurmak (FK 216/5)
- ġunc u delāl iyle-**: naz, cilve yapmak (FK 225/7)
- ġūr iyle-**: mezar yapmak (FK 372/8)
- ġuşede kal-**: köşede, uçta kalmak (FK 26/6)
- ġüyā bol-**: söylemek (FK 31/1)
- ġüyā it-**: söylemek, söyletmek (FK 378/2)
- ġül bol-**: ġül renkli olmak (FK 26/4)
- ġül-: āb iyle-**: ġül suyu yapmak (FK 104/5)
- ġüm bol-**: kaybolmak, görünmez olmak (FK 425/9)
- ġümān kıl-**: sanmak, zannetmek, şüphelenmek (FK 140/7)
- ġüng ü lāl ol-**: konuşamamak, lal olmak (FK 1/3)
- ḥabersiz it-**: habersiz bırakmak (FK 38/1)
- haddin aş-**: sınırını aşmak azmak (FK 62/9)
- ḥāl tili bol-**: ben dili olmak (FK 17/3)
- ḥāl-: i leb ol-**: dudaġın üstündeki ben olmak (FK 90/2)
- ḥāliş-**: 'yār bol-: hilesiz, katıksız yar olmak (FK 141/5)

- halk iyle-**: yoktan var etmek, yaratmak (FK 54/2)
- halk yarat-**: yoktan var etmek (FK 77/8)
- hār tik-**: diken batırmak, ekmek acı çektirmek (FK 688/58)
- harc ol-**: harcanmak, sarf edilmek (FK 99/1)
- hāy u huy iyli-**: çılgılık atmak (FK 44/8)
- hayāl kııl-**: hayal etmek (FK 174/3)
- hayāliğa tüş-**: hayaline gelmek (FK 664/4)
- hayret kııl-**: şaşmak, şaşırmak (FK 182/3)
- hazān koy-**: sonbaharlaşmak (FK 254/7)
- hazān sal-**: sonbahar olmak (FK 161/6)
- hecr kııl-**: ayrılmak (FK 147/4)
- hem kadem ol-**: arkadaş olmak (FK 5/4)
- hevā tol-**: arzu ile dolmak (FK 201/7)
- hezl iyle-**: şaka etmek, alaya almak (FK 112/7)
- hıdmet kııl-**: hizmet etmek, hizmetinde bulunmak (FK 73/1)
- hilāl aş-**: ay açmak, aydınlanmak (FK 384/1)
- hitāp kııl-**: hitap etmek, etkili konuşmak (FK 43/3)
- hiz iyle-**: çöşmek, dalgalanmak (FK 452/7)
- hoş-**: **hāl ol-**: mutlu olmak, iyi durumda olmak (FK 29/6)
- hoş tur-**: iyi durmak (FK 62/1)
- hoş tut-**: memnun etmek (FK 241/6)
- hoş-**: **hāl ol-**: iyi durumda olunmak (FK 234/7)
- hoşrak körün-**: güzel görünmek (FK 542/3)
- humar it-**: sarhoş etmek (FK 654/7)
- hursend bol-**: kanaat etmek, yetinmek (duygusal olarak) (FK 18/6)
- hurşîd ol-**: güneş olmak (FK 31/5)
- hurşîd ol-**: güneş olmak, güneş gibi aydınlatmak, ısıtmak (FK 31/5)
- hüşı yıkıl-**: akli gitmek delirmek (FK 365/4)
- hüşum kal-**: akli kalmamak delirmek (FK 792)
- hücüm iyle-**: saldırmak, hücüm etmek (FK 186/6)
- hür-**: havlamak (FK 568/9)

- ıl-**: dikkate almak, dikkat etmek (FK 433/3)
- inal-**: inanılmak (FK 70/5)
- man-**: inanmak (FK 571/6)
- ırçay-**: sırtıtmak (FK 266/2)
- ızhār iyle-**: göstermek, ortaya çıkarmak (FK 506/1)
- ıztırāb sal-**: acı üzüntü salmak, yaymak (FK 264/1)
- ictināb bol-**: uzaklaşmak, çekinilmek (FK 16/7)
- iḥdās kııl-**: meydana getirmek (FK 93/7)
- iḥtirāz it-**: sakınmak çekinmek korkmak (FK 311/7)
- iḥfā iyle-**: saklamak, gizlemek (FK 338/1)
- iḥgren-**: gizlice ağlamak, inlemek (FK 157/5)
- iktihāl bir-**: sürmelemek sürme çekmek (FK 384/3)
- ilhāh it-**: ısrar etmek (FK 106/3)
- iltimās kııl-**: kayırmak (FK 253/5)
- imkān iyle-**: imkan sağlamak (FK 339/3)
- imkān kııl-**: imkan sağlanılmak (FK 56/8)
- imkān sal-**: olanak vermek (FK 478/1)
- indür-**: indirmek (FK 427/4)
- indür-**: indirmek, kesmek, vurmak (FK 568/3)
- ip iş-**: ipin iki ucunu birbirine bağlamak (FK 277/4)
- irgendür-**: nefret ettirmek (FK 604/3)
- isker-**: hayaline getirmek (FK 28/5)
- iskir-**: eskimek, köhne olmak (FK 488/8)
- istihāre kııl-**: istiharede bulunmak, istihareye yatmak (FK 251/7)
- istima' it-**: dinlemek, kulak vermek (FK 220/1)
- iş bol-**: davranmak, hareket etmek (FK 260/3)
- iş tüş-**: bir işin kişi üzerinde kalması, o işi yapmak zorunda kalması (FK 559/3)
- iş-**: eşmek (gönüsel anlamda, derdini gönlünü) (FK 540/1)
- itit-**: keskinleştirmek, bilemek (FK 353/1)
- ittifāk kııl-**: uyuşmak, anlaşmak, sözleşmek (FK 150/8)
- ķabūl iyle-**: kabul etmek (FK 3/7)

- ḳadal-**: saplanmak, batmak (FK 70/4)
- ḳadeḥ çik-**: şarap içmek, içki içmek (FK 649/6)
- ḳāf-**: 1 'ışḳ **bol-**: aşk dağı olmak (FK 34/5)
- ḳāfir iyle-**: kafir olunmak (FK 45/4)
- ḳāfir ḳıl-**: kafirleştirmek, kafir etmek (FK 113/2)
- ḳāfūr bol-**: kafur kokmak, kafur kokulu olmak (FK 411/5)
- ḳahr ḳıl-**: helak etmek (FK 303/3)
- ḳalkān iyle-**: kalkan yapmak (FK 267/9)
- ḳām it-**: arzulamak, istemek (FK 260/2)
- ḳan bağlan-**: kederlenmek, hüznlenmek (FK 533/4)
- ḳan bar-**: kan vermek, kan akıtmak (FK 196/2)
- ḳān bol-**: maden olmak cevher olmak, değerlenmek (FK 128/6)
- ḳan yuk-**: bulaşmak tesir etmek, tesir etmek (FK 266/7)
- ḳana-**: kanamak (FK 567/3)
- ḳanat aç-**: kanat açmak, uçmak (FK 259/2)
- ḳaranḡu bol-**: karanlık çökmek, kararmak (FK 205/4)
- ḳarı-**: yaşlanmak, kocalmak (FK 84/5), (FK 683/44)
- ḳaṭ' iyle-**: sona erdirmek (FK 19/6)
- ḳaşı-**: kaşımak (FK 610/2)
- ḳatl it-**: katletmek, öldürmek (FK 176/7)
- ḳavdur-**: kovdurmak, uzaklaştırmak (FK 360/7)
- ḳay-**: vazgeçmek (gönül) (FK 555/4)
- ḳazā it-**: sonradan yerine getirmek (FK 4/5)
- ḳem ḳıl-**: kötüleştirmek (FK 535/1)
- ḳemend it-**: bağlamak (FK 274/3)
- ḳemend taḳ-**: kement bağlamak, takmak (FK 130/4)
- ḳerem iyle-**: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak (FK 61/7)
- ḳesb it-**: çalışmak (FK 135/3)
- ḳıya bak-**: öfkeyle bakmak, süzgün süzgün bakmak (FK 212/2)
- ḳıyās ḳıl-**: karşılaştırmak (FK 256/3)
- ḳızıl bol-**: kırmızılaşmak (FK 230/3)

- kingeş-**: karşılıklı tanışmak (FK 64/2)
- kitmān iyle-**: sır saklamak (FK 339/1)
- konḡar-**: yerinden kımıldatmak koparmak, hareket etmek (FK 677/5)
- ḡoldat-**: yardım etmek (FK 69/8)
- kon-**: konmak (kuş) (FK 259/5)
- ḡoş-**: koşmak (FK 293/3)
- könḡli tokḡat-**: gönü fethetmek, alıkoymak (FK 282/3)
- könḡli tutul-**: gönü tutulmak, gönül kaptırmak (FK 229/8)
- könḡlini sindur-**: gönü kalbi kırmak, yaralamak (FK 554/9)
- könḡlüm açıl-**: gönünü açmak, gönül vermek (FK 59/2)
- könḡlüm sal-**: gönül vermek (FK 197/5)
- könḡren-**: söylenmek (FK 275/5)
- könḡül ḡıl-**: gönül vermek, gönü hoş etmek (FK 18/3)
- kökert-**: yeşertmek (fitne sokmak, içinde fitnenin oluşmasını sağlamak) (FK 17/5)
- kökre-**: kükremek (FK 275/1)
- kömül-**: gömülmek (FK 588/4)
- köprek bol-**: çok daha fazlalaştırmak (sevgili) (FK 141/1), (FK 47/5)
- köymen-**: bahane etmek, sebep bulmak (FK 156/3)
- ḡulakḡlaş-**: birbirine kulak vermek (FK 569/2)
- ḡullāb iyle-**: çengellemek kancalamak (FK 277/5)
- ḡūr iyle-**: kör etmek, köreltmek (FK 224/4)
- ḡūt iyle-**: beslenmek besin hazırlamak (FK 337/5)
- ḡutuz bol-**: kuduz olmak (FK 215/5)
- ḡuvan-**: sevinmek, güvenmek (FK 5 64/6)
- kuvvet bir-**: kuvvet vermek (FK 39/9)
- kül bol-**: kül olmak, yok olmak kül renginde olmak (FK 407/3)
- lāl u medhūş iyle-**: konuşturmamak ve şaşırmak dehşete uğramak (FK 165/7)
- luḡf iyle-**: iyilik etmek, ihsanda bulunmak (FK 143/6)
- ma'nī bol-**: anlamı olmak, manalı olmak (FK 116/6)
- maḡbūb ḡıl-**: sevilme, sevmek (FK 46/2)
- maḡbus bol-**: hapsolmek (FK 241/1)

- maḥbus bol-**: hapsolmak, yaşamak (FK 241/1)
- maḥkūm ol-**: hükm olunmak, emredilmek (FK 354/6)
- maḥrum it-**: mahrum bırakmak, esirgemek (FK 166/4)
- maḥsūs bol-**: özel olmak, başkasında bulunmamak (FK 241/3)
- maḥv ol-**: yok olmak, yok olunmak (FK 340/6)
- maḥzūn kııl-**: kaygılandırmak (FK 34/1)
- maḥzūz bol-**: hoşlanmak, hoşlanılmak (FK 96/8)
- maḥlas tap-**: kurtulmak, kurtuluşa ermek (FK 259/7)
- mānend it-**: benzetmek eşleştirmek (FK 227/5)
- mānend kııl-**: benzetmek, eşleştirmek (FK 59/3)
- māt ol-**: yenilmek (duygusal, perişan olmak) (FK 117/6)
- mātem kııl-**: kederlenmek (FK 209/4)
- me'men kııl-**: sığınmak için emniyetli hale getirmek (FK 155/7)
- me'vā bol-**: yurt olmak, yerleşmek (FK 27/4)
- medrūs kııl-**: eskitmek (çok gelip gitmekten eşik eskitmek) (FK 252/3)
- meḥfūm iyle-**: anlaşılmak, kavranmak (FK 653/3)
- mehcūr it-**: terk etmek, ayırmak (FK 517/6)
- mekān iyle-**: yerleşmek, bağlanmak (FK 146/4)
- mekş it-**: eğlenmek (FK 17/1)
- mekşūf bol-**: keşfedilmek, açılmak (FK 316/9)
- melūl bol-**: üzölmek, mahzunlaşmak (FK 16/4)
- memūc bol-**: üzölmek, mahzunlaşmak (FK 20/5)
- menzil iyle-** -: yerleştirmek (gönüle) (FK 237/6)
- merhem it-**: merhem olmak derdine çare olmak (FK 86/7)
- merhem yaķ-**: merhem sürmek, sıvazlamak (FK 650/1)
- mesh kııl-**: şekli değiştirmek çirkinleştirmek (FK 80/8)
- mesīh iyle-** : İsa olmak (FK 12/4)
- mesken it-**: yerleşmek yer tutmak (FK 264/1)
- mest çık-**: sarhoş olmak, sarhoş durumda bulunmak (FK 25/6)
- mest- i ḥarāb bol-**: harap, sarhoş olmak (FK 44/9)
- midād iyle-**: yazmak ,yazı mürekkebi yapmak, olmak (FK 119/1)

- miḥnetidin kūtḳar-**: sıkıntıdan kurtarmak-: (cān) (FK 58/4)
- mihnet kiltür-**: sıkıntı getirmek, sıkıntı oluşturmak (FK 178/1)
- minnet tut-**: minnet etmek, borçlandırmak (FK 502/4)
- mīrzā iyle-**: beyzade asalet sahibi etmek (FK 255/5)
- miz-bān bol-**: misafir perver olmak (FK 42/2)
- mu'ayyen kıl** –belirlemek, tayin etmek (FK 115/5)
- muḥkem kıl-**: sağlamaştırmak desteklenmek, güçlendirmek (FK 209/2)
- muğtenem tut-**: ganimet olarak alınmak (FK 22/3)
- muḥālif aylan-**: dönmek dolanmak kuşatmak (FK 323/1)
- muṣaḥib bol-**: arkadaş olmak (FK 53/3)
- muz bağla-**: buz bağlamak, tutmak (FK 376/5)
- mużmer it-**: gizlemek, gizli etmek (FK 223/6)
- müberhen kıl-**: belli etmek, ispat edilmek (FK 155/6)
- müflis ol-**: iflas etmiş olmak, iflas etmek (FK 681/37)
- mültefit bol-**: iltifat edilmek, güler yüz göstermek (FK 121/7)
- mümkin ol-**: mümkün olmak, olası olmak (FK 118/3)
- münfek it-**: ayırmak, ayırt etmek (FK 14/3)
- münḥasif ol-**: sönük olmak (yüz) (FK 24/3)
- münkir ol-**: inkar edilmek dinsiz olmak (FK 200/2)
- müṣerref bol-**: şereflenmek (FK 502/2)
- müṣerref iyle-**: şereflenmek, şereflendirmek (FK 96/5)
- müştak ol-**: özleyen olmak, özlemek (FK 8/4)
- müttehem iyle-**: suç işlemek, kabahatta bulunmak (FK 61/1)
- naḳd- i 'ömr bir-**: ömrünü vermek, ömrün karşılığını vermek (FK 131/4)
- naḳd- i cān al-**: can karşılığını almak, can nakdini almak (FK 103/1)
- naḳş it-**: nakşetmek, süslemek (FK 271/5)
- namaz iyle-**: namaz kılmak (FK 226/5)
- nā- pesend ol-**: beğenilmemek, hoş karşılanmamak (FK 274/4)
- nā- ümīd ol-**: ümitsiz olmak (FK 12/6)
- nażar sal-**: bakmak, gözle bakmak (FK 102/2)
- nażār-: bāz iyle-**: neşeyle bakmak (FK 66/6)

- nazm iyle-**: dizmek, söylemek, yazmak (FK 21/7)
- nef' yitür-**: yaralanmak faydalandırmak (FK 241/7)
- nidā iyle-**: çağırarak (FK 253/6)
- nihān iyle-**: gizlemek, saklamak (FK 146/4)
- niḳāb ol-**: peçeli olmak, peçe ile gizlemek (FK 639/4)
- nikāh kıl-**: nikahlanmak (FK 106/7)
- nisbet iyle-**: bağlanmak, inadına yapmak (FK 55/2)
- niṣān tişle-**: deşmek, yarmak (FK 51/4)
- nīze tut-**: mızrak tutmak (FK 136/4)
- nücüm it-**: kaybolmak (güneş) (FK 6/2)
- nüzül kıl-**: indirmek, gelmek, yerleşmek (FK 58/3)
- oğurla-**: çalmak, hırsızlamak (FK 564/3)
- oḫşaş-**: benzeşmek (FK 9/9)
- ornaş-**: oturmak, yerleşmek (FK 62/7)
- ornat-**: yerleştirmek oturtmak (vurmak, koymak) (FK 77/1)
- ot salıptur-**: ateş salmak, yakmak (FK 86/2)
- ot salıptur-**: ateş salmak, yakmak (âşığın ah çekmesiyle- ortaya çıkan duygusal yoğunluğu belirtmek için) (FK 86/2)
- oyar-**: deldirmek, oydurmak (FK 236/5)
- oyğan-**: uyanmak (FK 144/7)
- oyğat-**: uyandırmak (FK 393/2)
- öçeş-**: düşmanlık etmek, bahse tutuşmak (FK 64/3)
- ölüp ölüp tiril-**: ölüp ölüp dirilmek (FK 823)
- öyin kıl-**: ev kurmak, mekan eylemek yerleşmek (dert, keder) (FK 56/2)
- özige ivrül-**: özine dönmek dönüşmek (FK 662/1)
- özlükdin kiç-**: kendinden geçmek (FK 38/7)
- pāre pāre kıl-**: parça parça etmek (gönül), parçalamak, parçalara ayırmak (FK 251/1)
- perçem it-**: kakül bırakmak (FK 76/3)
- perişān ol-**: dağılmak, perişan olmak (FK 100/4)
- peydā kıl-**: ortaya çıkarmak, meydana gelmek (FK 37/8)
- peyvend it-**: bağlamak (gönül yarasını) (FK 227/1)

- peyvend kı1-**: bağlamak, ilgi kurmak (FK 59/1)
- pinhān kı1-**: gizlemek örtmek (yarayı) (FK 56/3)
- pūye kı1-**: koşmak seğırtmek (FK 376/2)
- rahm iyle-**: acımak, esirgemek, merhamet etmek (FK 224/1)
- rakam çik-**: yazı yazmak, işaretlemek (FK 689/315)
- rakam iyle-**: anlatmak yazıya dökmek (FK 61/1)
- rakḳās bol-**: oyuncu olmak (FK 288/3)
- rāst bol-**: doğru olmak, uygun olmak (FK 21/5)
- rāst sal-**: denk gelmek (FK 232/5)
- red iyle-**: kabul etmemek, reddetmek (FK 3/7)
- rehn ol-**: esir alınmak (FK 38/6)
- reng it-**: renklendirmek, renk vermek (FK 136/2)
- resm it-**: resmetmek, iz bırakmak (FK 4/3)
- resm iyle-**: resim yapmak, iz bırakmak (FK 96/6)
- resm kı1-**: resm yapmak (FK 103/3)
- reşk bol-**: kıskanılmak (FK 193/4)
- revā kı1-**: yakıştırmak, uygun görmek (ayrılığı) (FK 330/2)
- revzen iyle-**: kapamak, örtmek (bahtını) (FK 443/2)
- riyāzet iyle-**: kanaat etmek, dünya nimetlerinden vazgeçmek (FK 97/3)
- rūşen iyle-**: aydınlatmak, parlatmak (FK 63/3)
- rüst bağlan-**: doğru bağlanmak, sağlam bağlanmak (FK 27/5)
- ta'n iyle-**: ayıplamak, yermek (FK 35/3)
- sa'y iyle-**: uğraşmak çalışmak gayret etmek (FK 89/2)
- sa'y kı1-**: uğraşmak, çalışmak, gayret etmek (FK 52/5)
- şadḳa bol-**: sadaka olarak vermek (FK 134/2)
- şafā al-**: mutlu olmak şenlenmek (FK 2/1), (FK 297/6)
- sāgar tut-**: kadeh tutmak (FK 1/8)
- şarf it-**: harcamak, kullanmak (FK 99/5)
- sargarıp ḳal-**: sararıp kalmak (FK 40/5)
- şarşar bol-**: şiddetli rüzgar çıkarmak (FK 14/8)
- sat-**: (ömr) satmak, ömrünü harcamak, ömrünü vermek (FK 313/6)

- şayd kıl-**: avlamak avlanmak (FK 91/3)
- saylan-**: sayılmak, itibar görülmek (FK 156/7)
- ser- efrāz ol-**: üstün olmak, yücelmek (FK 6/7)
- ser- firāz iyle-**: üstün olmak, yükselmek, yücelmek (FK 3/2)
- ser-güm bol-**: sarhoş olmak (FK 38/6)
- sevdā iyle-**: sevdalanmak (FK 255/8)
- sevdā kıl-**: sevdalanmak (FK 159/9)
- seyr iyle-**: bakmak, seyretmek (FK 242/9)
- şihhat tap-**: iyileşmek (FK 337/5)
- sık-**: sıkmak (FK 483/1)
- sık-**: sıkmak, sıkıntı vermek, daraltmak (FK 65/4)
- sırık-**: kaçmak, savuşmak (FK 657/4)
- sikri-**: koşmak, seğirmek (FK 351/1)
- silk-**: silmek, kakmak, sarsmak (FK 689/399)
- sivdūr-**: sevdirmek (FK 622/3)
- şohbet iyle-**: sohbet etmek (FK 91/1)
- söz sal-**: haber etmek, haber vermek (FK 23/6)
- su'āl iyle-**: soru sormak (FK 225/6)
- sūd bol-**: faydalanmak (FK 131/3)
- sūd kıl-**: kazanmak faydalanmak (FK 81/5)
- sūret bağla-**: gerçekleşmek, ortaya çıkmak (FK 87/1)
- sustay-**: gevşemek, yorgun olmak (FK 474/3)
- şübüt bul-**: meydana çıkmak, ortaya çıkmak (FK 90/3)
- sümür-**: tamamıyla- içmek (FK 613/2)
- şehīd it-**: şehit etmek (FK 79/4)
- şi'ār ol-**: kural olmak, adet olmak (FK 73/6)
- şifte kıl-**: büyülemek, esir etmek (FK 84/1)
- şīven kıl-**: inlemek, sızlamak, feryad etmek (FK 155/4)
- şöhret tut-**: ün kazanmak, ün salmak (FK 168/4)
- şumāre kıl-**: saymak, hesap etmek, değerlendirmek (aşkı) (FK 251/2)
- şūr-**: ābe tōk-: göz yaşı dökmek (FK 145/3)

- ta'accüb iyle-**: şaşırmak, hayret etmek (FK 302/3)
- ta'accüb kıl-**: şaşırmak, hayret etmek (FK 102/9)
- ta'akḳul iyle-**: akıl etmek, akıl erdirmek (FK 28/6)
- ta'līm al-**: öğrenmek, okumak (FK 255/3)
- ta'n iyle-**: ayıplamak, yermek (FK 556/7)
- tāb iyle-**: parlatmak aydınlatmak (FK 277/4)
- tağ iyle-**: dağ yapmak, dağ gibi olmak (dert) (FK 80/5)
- taḥkīk iyle-**: araştırmak incelemek (FK 397/4)
- taḥrīr it-**: yazmak, kaydetmek (FK 72/8)
- taḥḡla-**: şaşırmak, hayret etmek (FK 30/7)
- taḡsīm iyle-**: bölmek, parçalamak (FK 362/2)
- talaş iyle-**: dalaşmak kavga etmek (FK 278/5)
- tanla-**: tanımak, ayırmak, sezinmek (FK 463/4)
- tar ol-**: daralmak (FK 307/8)
- tar'if kıl-**: tanımlamak, ayrıntılarıyla anlatmak (FK 8/2)
- tartıp çıkar-**: bulup çıkarmak (FK 473/2)
- tarḥ iyle-**: tertiplemek düzenlemek (gönüle) (FK 490/3)
- taşı-**: taşımak, nakletmek, göç etmek (FK 582/2)
- ṭavāf it-**: tavaf etmek (FK 97/2)
- te'kīd iyle-**: güçlendirmek pekiştirmek (FK 118/6)
- te'sīr kıl-**: iz bırakmak, etkilemek (FK 16/3)
- tebeḥ kıl-**: harap edilmek, bozdurulmak (FK 553/8)
- tebessüm it-**: gülmek gülümsemek (FK 16/3)
- tefahḡus kıl-**: detaylı bir şekilde araştırmak (FK 222/6)
- tefriḡa sal-**: ayrılık, ikililik yapmak, yaratmak (FK 25/6)
- tekkellüm başla-**: konuşmaya başlamak, söz söylemek (FK 63/4)
- temāşā iyle-**: seyretmek, gezmek (FK 255/7)
- temennā bol-**: dilenmek, istenmek (FK 27/9)
- teneffür it-**: tiksirmek (FK 257/9)
- terahḡum it-**: merhamet etmek acımak (FK 30/1)
- terahḡum kıl-**: merhamet etmek, acımak (FK 235/1)

- terāne iyle-**: nağme düzmek (FK 451/6)
- tereşşuḥ kııl-**: sızmak, sızıntı yapmak (kan damlası) (FK 143/5)
- terğīb it-**: arzu ettirmek, isteklendirmek (FK 168/6)
- terk buyur-**: terk etmesini istemek buyurmak (FK 614/6)
- terk-i cünûn kııl-**: terk etmek (deliliği) (FK 187/3)
- terk- i hūş it-**: anlayışı terk etmek (FK 63/7)
- tevehhüm kııl-**: kurmak, kuruntuya düşmek (FK 235/2)
- tevekkül kııl-**: işi Allaha bırakıp kadere razı olmak (FK 503/6)
- tevellā iyle-**: yanaşmak, dost tutmak (FK 338/9)
- tevellā kııl-**: yanaşmak, dost tutmak (FK 159/7)
- ṭınāb iyle-**: kazığa bağlamak (FK 63/1)
- tiṅṅ bol-**: eşitlemek denkleşmek (FK 48/6)
- tilbelik kııl-**: delilik yapmak (FK 341/9)
- tilberet-**: delirtmek (FK 200/7)
- tiṃşāl it-**: resmetmek, örneklemek (FK 259/2)
- tipret-**: depretmek (FK 69/4)
- tir ol-**: terlemek, ter olmak (FK 412/3)
- tirgür-**: diriltmek, canlandırmak (FK 90/4)
- tirglikdin öl-**: yaşarken ölmek (FK 13/5)
- tiş birkit-**: diş bilemek, saplayıp yerleşmek, bağlanmak (FK 641/3)
- tiş ırcayt-**: dişleri göstererek sırtmak (FK 460/7), (FK 235/1)
- titret-**: titretmek (FK 502/6)
- tizil-**: dizilmek, sıralamak (FK 157/3)
- tofrağ iyle-**: topraklaştırmak, toprak olmak (FK 232/4)
- toḳtat-**: bekletmek, istirahat ettirmek (FK 282/3)
- tola kııl-**: doldurmak, doldurabilmek (ayrılık kadehi) (FK 330/7)
- toldur-**: doldurmak (FK 223/5)
- tolğa-**: dolamak, dolanmak etrafını sarmak, döndürmek (FK 277/4)
- töhmet iyle-**: suçlamak (FK 209/9)
- töşe-**: yaymak sermek (FK 148/6)
- töz-**: sabretmek, tahammül etmek (FK 515/4)

- tuğ-**: doğmak (FK 425/4), (FK 524/6)
- tūfān kııl-**: tufan çıkarma ,meydana getirmek (FK 56/1)
- tuğyān iyle-**: azmak, çoşmak, taşkınlık, çıkarmak (FK 339/5)
- tulū kııl-**: doğmak (güneş,ay) (FK 27/3)
- tu'me kııl-**: azık hazırlamak, tatmak (FK 496/4)
- tuy-**: duymak, hissetmek (FK 263/9)
- tüg-**: bağlamak düğümlemek (FK 571/2), (FK 45/3)
- tügül-**: düğümlemek, bağlamak (FK 390/6)
- tūtiyā bol-**: sürme çekmek, sürmelemek (FK 6/3)
- tüz bol-**: doğru olmak, düz olmak, doğruyu göstermek (FK 232/3)
- tüz ol-**: doğru olmak, düz olmak (FK 211/1)
- tüzet-**: doğrultmak, düzenlemek, doğru eylemek (FK 125/8), (FK 303/5)
- uçraş-**: görüşmek, buluşmak (FK 62/1)
- ulan-**: uzatılmak, eklemek, ulaştırmak (FK 232/7)
- ulaş-**: ulaşmak, yetişmek, kavuşmak (FK 64/6)
- unut bol-**: unutulmak (FK 197/3)
- uyak-**: utanmak (FK 793/1)
- uykuğa koy-**: uyutmak, uykuya dalmak (FK 365/5)
- uzal-**: uzanmak, sürüp gitmek, yetişmek (FK 321/5)
- üleş-**: pay etmek, paylaşmak (FK 323/3)
- ürküt-**: ürkütmek, korkutmak (FK 213/7)
- vakıf it-**: idrak etmek, anlamak (FK 50/3)
- vaṭan tut-**: vatan yapmak, yurt tutmak (FK 347/7)
- vefā kör-**: vefa görmek (FK 41/1)
- vezn it-**: tartmak (derdini)ölçmek (FK 164/2)
- ya kııl-**: ok atmak, oklamak (FK 327/5)
- yaḫşı bol-**: iyileştirmek, güzelleştirmek (FK 51/3)
- yalanğaç ol-**: çıplak olmak (FK 104/4)
- yanç-**: döğmek, ufalamak, yumuşatmak (FK 618/3)
- yanç-**: ufalamak, yumuşatmak (gönlünü) (FK 375/4)
- yandur-**: döndürmek, yandırmak, yakmak (FK 60/9)

- yapın-**: örtünmek, kapanmak (FK 478/2)
- yapıştır-**: kapatmak, yapıştırmak (FK 508/2)
- yapıştırul-**: yapıştırılmak (FK 557/4)
- yār it-**: sevmek, dost edinmek (FK 108/3)
- yarasığa tuz sip-**: serpmek, acı çekmek, acıyı çoğaltmak (FK 109/7)
- yarıl-**: yarılmak, yarılıp açılmak, parçalanmak (FK 529/7)
- yasat-**: yaptırmak, hazırlatmak, imal ettirmek (FK 624/1)
- yat bol-**: yabancı olmak (kendisine özüne) (FK 113/3)
- yimrül-**: çökmek, harap olmak, yıkılmak (FK 231/6)
- yimür-**: yıkmak, harap edilmek, viran eylemek (dünyası yıkılmak harap olmak) (FK 568/2)
- yitil-**: yetişmek (FK 190/6)
- yivüt-**: tahvil etmek değiştirmek döndürmek (FK 529/5)
- yoğrul-**: yoğrulmak (FK 610/8)
- yok ol-**: yok olmak (FK 418/5)
- yolıda cān bir-**: can vermek, feda etmek (FK 131/1)
- yondur-**: yoldurmak (FK 575/3)
- yon-**: yontmak, gerekli biçimi vermek için kesmek tıraş etmek (FK 579/1)
- yüz kör-**: görünmek, ortaya çıkmak (FK 685/23)
- yüz pāre kıl-**: yüz parça yapmak (FK 199/1)
- yüzin tut-**: bir yöne dönmek, yönelmek (FK 40/6)
- za'f iyle-**: zayıflamak takatten düşmek (FK 321/3)
- zahm kıl-**: yaralamak (FK 473/3)

V. BÖLÜM

5. SONUÇ

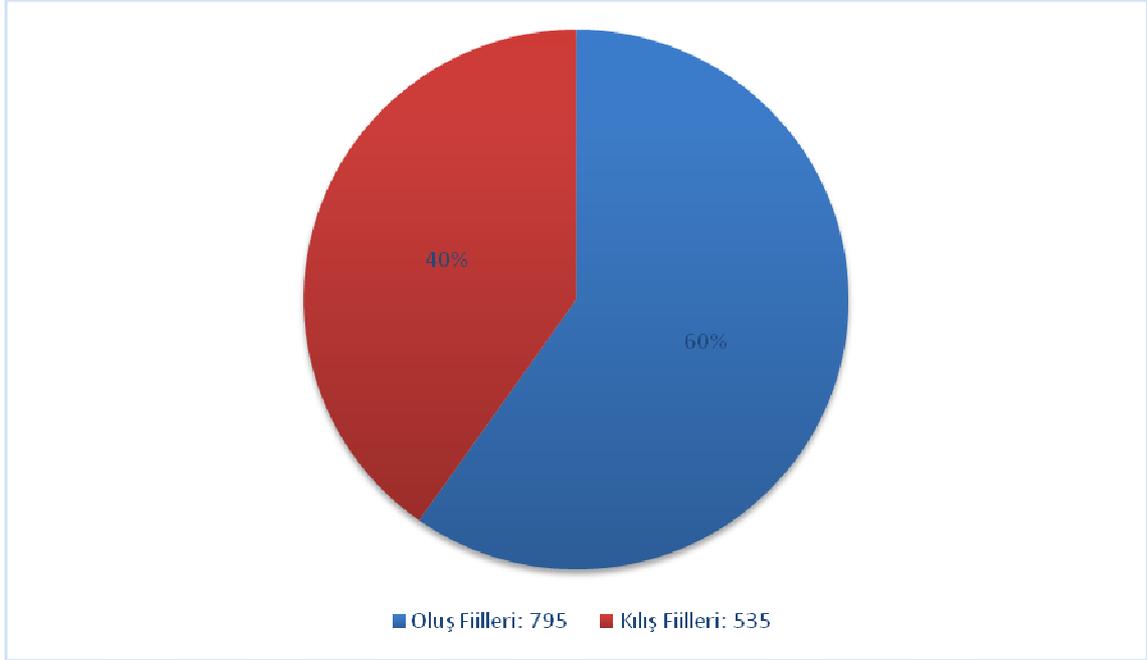
Söz varlığı bir dilin tarihine, o dilin kullanıldığı döneme ışık tutup, sadece dil hakkında değil, dili kullanan toplum hakkında da bize bilgi sunar.

Çalışmamıza Genel Dizin’de de listelediğimiz 1335 adet fiil işlenmiştir. Genel Dizin’de çok anlamlı olan her fiil ayrı bir fiil olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda sayısal dağılımını verdiğimiz fiiller konularına göre sınıflandırılan kılış ve oluş fiilleridir. Buna göre;

Oluş Fiilleri; temel oluş fiilleri 14; fiziksel gereksinim (acıkma, yeme, içme, doyma uyuma, uyanma, hareket etme...) 53, insan ve bedeni (doğum, yaşayış, ölüm, hastalık, yaralanma, sakatlanma...) 171, duygular (ruhsal durum) 189, akıl, zihin 37, günah, sevap, ceza, bağışlama, yemin 4, devlet kurma, devletleşme 1, politika, diplomasi 1, askerlik, savaş, kahramanlık 6, yerleşim, yurt tutma, zaman 5, etkileşim, iletişim 175, avcılık ve av malzemeleri 7, evlilik 1, cenaze 5, iş, hizmet 6, ad, unvan, saygınlık 7, kıtlık 1, yasa, ceza, adalet 1, resim, bezeme, edebiyat 7, yapı, konut, mimari 2, yazı, yazıt 4, kozmogoni, din, inanç 24, doğa, meteoroloji, hava 58, hayvanlarla ilgili 7, eşya, araç gereç 9.

Kılış Fiilleri; temel kılış fiilleri 24; fiziksel gereksinim (acıkma, yeme, içme, doyma, uyuma, uyanma, hareket etme...) 35, insan ve bedeni (doğum, yaşayış, ölüm, hastalık, yaralanma, sakatlanma...) 105, duygular (ruhsal durum) 107, akıl, zihin 31, günah, sevap, ceza, bağışlama, yemin 3, askerlik, savaş, kahramanlık 9, yerleşim, yurt tutma, zaman 2, etkileşim, iletişim 133, avcılık ve av malzemeleri 4, iş, hizmet 3, ad,

unvan, saygınlık 1, resim, bezeme, edebiyat 8, yapı, konut, mimari 2, yazı, yazıt 7, kozmogoni, din, inanç 22, doğa, meteoroloji, hava 32, hayvanlarla ilgili 1, eşya, araç gereç 6.

Grafik 5.1: Oluş ve kılış fiilleri

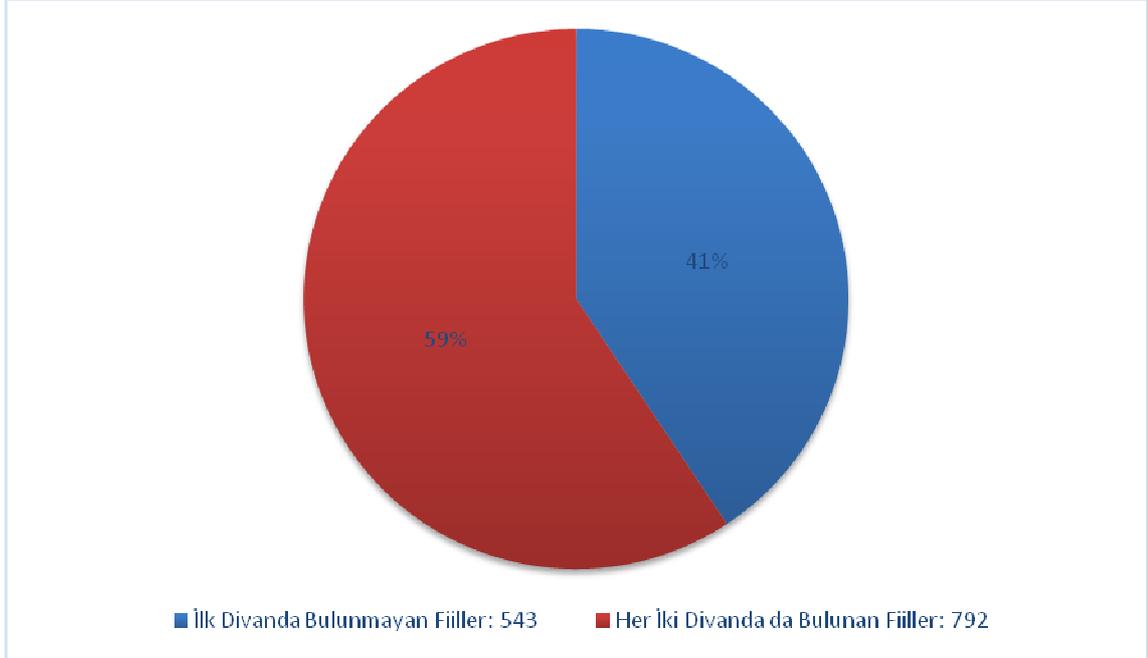
Yukarıdaki dağılımda dikkat çeken tespitlerimizi sıralayacak olursak; Nevâyî, oluş fiillerini, kılış fiillerinden daha çok kullanmıştır.

Devlet kurma, devletleşme, politika-diplomasi, evlilik, kıtlık, yasa, ceza, adalet başlıklarındaki oluş fiilleri Nevâyî tarafından kullanılırken aynı başlıktaki kılış fiilleri Divanlarda bulunmamaktadır.

Nevâyî tarafından oluş fiilleri başlığı altında en çok duygular (ruhsal durum) temalı fiillere yer verilmiştir. Belki de Nevâyî eserlerinde devlet adamı kimliği yerine duygu, iletişim, akıl konularında fiiller kullanarak şair kimliğini belirginleştirmek istemiştir. Kılış fiilleri başlığı altında ise en çok etkileşim, iletişim fiilleri işlenmiştir.

Hem oluş fiilli hem kılış fiili olarak başlıklarda tek fiilin bulunması ilgi çekicidir.

Nevâyî'nin ilk Divanı ile son Divanındaki fiilleri oranladığımızda ilk Divanda yok şeklinde belirttiğimiz fiillerin sayısı 543'tür. Bu durumda 792 fiil hem ilk Divanda hem son Divanda bulunan fiillerdir.

Grafik 5.2: İlk divanda bulunmayan ve her iki divanda bulunan fiillerin durumu

Eserde hem Nevâyî'nin dili hem de Çağatay dönemi için önemli olan bir başka dikkat çekici özellik denk çiftler dediğimiz fiillerin sıklıkla kullanılmış olmasıdır. Metinlerde **bol-** fiilinin yanında bir de **ol-** fiilinin kullanılması Oğuzca bir özelliğin Çağatay Türkçesinde görüldüğünün kanıtlarındandır

Nevâyî'de adla oluşmuş birleşik fiillerin ol-, it-, kıl-, iyle- yardımcı fiilleriyle sıklıkla kullanılması söz konusudur. Ayrıca kaynak olarak esas aldığımız, Hatice Şirin'in "Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi" kitabında konu başlığı olarak sınıflandırmadığı anlamca kaynaşmış deyimleşmiş birleşik fiiller de Divanlarda göz ardı edilemeyecek ölçüdedir. Divanlarda *âfet yit-*, *ağzını tik-*, *ahir kil-*, *boyun sun-*, *dâg koy*, *kadeh çik-...* gibi günümüzde kullanılmayan isim kısmı gerek Türkçe gerekse Arapça/Farsçadan oluşmuş deyimleşmiş birleşik fiiller Nevâyî'nin söz varlığı zenginliğini göstermektedir. Ayrıca *atın koy-*, *ayığına tüş-*, *can al-*, *can bir-*, *haddini*

aş-...gibi günümüze kadar uzanmış fiillerin kullanımı ise şairin Türkçeye olan sevgisini, halkın anlayabileceği ölçüde Türkçe yazma gayretini gösteren özelliklerdir.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan (1996). Türkçenin Sözcükbilimi: Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar. Ankara: Engin Yayınevi.
- Atalay, Besim (1970). Abuşka Lugatı ve Çağatay Sözlüğü, Ankara: Ay Yıldız Matbaası A.Ş.
- Barutçu, Özönder (1996). ‘Ali Şir Nevayi Muhākemetü’l- Lugateyn İki Dilin Muhakemesi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baydar, Turgut (2013). İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine. A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 49, ERZURUM, 2013 55-66.
- Eckmann, Janos (2013). Çağatayca El Kitabı, Çev. Günay Karaağaç. Kesit yayınları.
- Eckmann, Janos (1996). Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar, yay. haz. Osman Fikri Sertkaya. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ercilasun, Ahmet B. (2004). Başlangıcından Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Eden, M. (2007), “Oğuz Grubu Türk Lehçelerinde İletişim Fiilleri”, MTAD 4/2, 94-103 (ErişimTarihi:05.08.2007; GenelAğ Adresi: <http://mtad.humanity.ankara.edu>).
- Jaekel, R.- Erciyeş, G.D. (2006), Dictionary of Turkish Verbs: In Context and by Theme, Washington D.C.: Georgetown UP.

- Kaçalin, Mustafa S. (2011). Niyazi, Nevāyî'nin Sözlere ve Çağatayca Tanıklar, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gülsevin, Güreer (2007). Kutadgu Bilig'in Dilinde Lehçelerin Özellikleri: 'Denk Çiftler'. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/2 Spring 2007*.
- Kanar, Mehmet (2003). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Derin Yayınları.
- Karaağaç, Günay (2013). Dil bilimi Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kaya, Önal (1996). Fevayidü'l-Kiber / Ali Şir Nevayî, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kut, Günay (2003). Garaibü's-Sıgar: İnceleme-Karşılaştırmalı Metin / Ali Şir Nevayî, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Levend, Agah Sırrı (1978). Ali Şir Nevai: Hayatı, Sanatı ve Kişiliği, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Levend, Agah Sırrı (1966). Ali Şir Nevai: Divanlar: 4 Türkçe, 1 Farsça Divan, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Levend, Agah Sırrı (1941). Divan Edebiyatı: Kelimeler, Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar, Niğde: Niğde Halkevi.
- Meltem, Filiz ve Uçar, Erdem (2016). Çağatay Türkçesinde *Bol*- "Olmak" Fiilinin Çok Anımlı Yapısı. *Dil Araştırmaları*, Güz 2016/19: 125-151.
- Meltem, Filiz ve Uçar, Erdem (2016). Çağatay Türkçesinde Tasvirî Fiilleri Türkbilig, 2016/32: 21-56.
- Öner, M., Kaya, M.Y., Özşahin, M. (2005) "Lehçe-i Tatarî'nin Söz Varlığı Üzerine Bir Deneme", Altın Orda ve Varisleri İkinci Uluslararası Konferansı, Ayaz-Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı, İstanbul, 22-24 Nisan 2005 (yayımlanmamış bildiri).

Öztürk, Deniz (2008). Türkiye Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış-Deyimleşmiş Birleşik Fiiller, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Sev, Güsel (2001). Etmek Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller ve Tamlayıcılarla Kullanılışı, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Sev, Güsel (2004). Türkiye Türkçesinde /-mA/ Olumsuzluk Ekiyle Kalıplaşmış Birleşik Fiiller, İstanbul: Beta Yayınları.

Şirin, Hatice (2016). Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Toparlı, Recep (2003). Ed-Dürrettü'l- Mudiyye fi'l-Lügati't- Türkiyye, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Toparlı, Recep (1999). El-Kavaninü'l-Külliyeli-Zabti'l-Lugati't-Türkiyye, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

User, Hatice Şirin (2009). Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları: Söz Varlığı İncelemesi. Konya: Kömen Yayınları

Ünlü, Suat (2013). Çağatay Türkçesi Sözlüğü. Konya: Eğitim Yayınevi.

Yaylagül, Özen (2005). "Türk Runik Harfli Metinlerde Mental Fiiller", MTAD 2/1, 17-51.